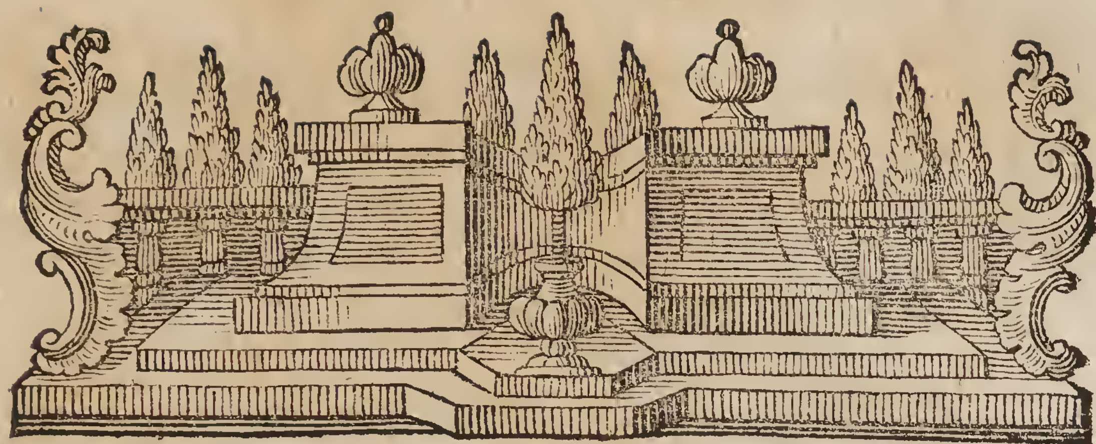
COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS VIII. PARS IV.

LIPSIAE. MDCCLX.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Londini apud C. G. Seyffert, Pariſiis apud Briaſſon, Patauii apud I. Manfré, Venetiis in B. Albrizzi et S. Coleti officinis, Romae apud Venant. Monaldini.

I.

Miſcellanea philoſophico-mathematica Societatis priuatae Taurinenſis. Tomus primus. Auguſtae Taurinorum 1759 in 4. plag. $45\frac{1}{2}$ tab. aen. 4.

Quum multae res phyſicae et mathematicae vel plane incognitae ſint, vel nequaquam ſatis explicatae, magnam profecto laudem merentur viri illi, qui, tum ingenio acutiſſimo ornati, tum praeclara doctrina imbuti, atque arte exercitati, in detegendis rebus, eisque explicandis tantam adhibeant induſtriam, vt phyſicae res omnes inde maximam capere poſſint incrementum. Quare, magna laude celebrandi ſunt Cl. Auctores miſcellaneorum ſupra dictorum quod phyſicae, rationis valde gnari hanc explorandarum rerum operam, in modum aliarum doctiſſimarum ſocietatum, in ſe ſuſceperint. Ex dedicatione, ad Sardiniae Regem directa, patet, hanc ſocietatem ex tribus conſtare ſociis: Equite SALVCIO, LVDOVICO DE LA GRANGE et IOH. FRANCISCO CIGNA. Duabus partibus continetur hic tomus primus, quarum

altitudo vnius ſaltem aut duorum ſit pollicum, tum rarefactionem mercurii, tum condenſationem in eo ipſo crure tam exiguum altitudinis diſcrimen effecturum iri, vt negligi tuto poſſit. Quare altitudinum ſcalam, ſuadent Cll. Auctores, breuiori barometri cruri eſſe adponendam, vt in hac ſcala loco pollicum ſemipollices, et linearum loco ſemilineae adſcriberentur, ac pro integris pollicibus lineisque ſumerentur. Poteris etiam, ſi paullo curatius errorem e minoris cruris rarefactione natum, declinare cupias, binas conſtruere ſcalas; quarum vna ipſi barometro affigenda erit, altera breuiori barometri cruri, vt haec aſcendendo imminuatur, illa augeatur. Quamdiu iam mercurius in eadem denſitate perſeuerabit, vtraque ſcala eundem gradum oſtendet, mutata vero denſitate, diuerſi gradus prodibunt, quorum ſemidifferentia totius voluminis incrementum vel decrementum ſignificabit.

p. 19. *De fallacia methodi dimetiendi quantitatem attractionis.* Ex altero bilancis brachio vitrum ſuſpendit planum Cl. CIGNA in ſitu horizontali, et in altero aequipondio appoſito, ſuppoſitoque mercurio, vitri inferiorem ſuperficiem mercurii ſuperficiei aptauit; hac methodo, a TAYLORO aliisque tradita, arbitrabatur facile poſſe maximam illam inter mercurium et vitrum adhaeſionem definiri. Sed, fallacem hunc eſſe concludendi modum, monuit LVD. DE LA GRANGE, eamque adhaeſionem, aut omnem, aut ex parte ſaltem externi aëris preſſioni, eſſe tribuendam. Quae modo dixerat, experientia planius docuit. Vitrum oleo ſuperillinierunt Cll. Auctores et ſuperficiem madidam aquae ſubiectae applicarunt, ſed magnum quoque pondus ad id vitrum ab aqua diuellendum neceſſarium eſſe, inuenerunt. Porro vitrum ſebi ſtrato, vltra ſemilineam craſſo, operuerunt, et nihilominus fuit idem experimenti euentus;

nouem

nouem et vltra vnciarum pondus requirebatur ad ſuperficiem 10 prope pollicum quadratorum diuellendam.

De aſcenſu et deſcenſu thermometrorum variis liquoribus madentium ex inflato vento. Cl. MVSSCHENBROEKIVS animaduertit, thermometra humida, ſi vento eiusdem temperiei perflentur, aut ſi ventus ipſe humidus ſit, inſigniter deprimi. Haec res digna videbatur Cl. Auctori, quae pluribus experimentis confirmaretur. Fuit autem experimentorum hic euentus: Aqua, vini ſpiritus, acetum, lac, cremor lactis thermometrum ad deſcenſum cogebant; petroleum, eſſentia caryophyllorum, oleum oliuarum, oleum lini adſcenſum efficiebant; denique oleum tartari per deliquium ad aëris temperiem accommodatum nullam mutationem proferebat, adeo, vt inflatum aëre thermometrum plane nullum mutationis ſignum indicaret. In rei cauſſam non inquirunt, ſolummodo dicunt, hanc inopinatam rem quodammodo pugnare cum hactenus cognitis ac perſpectis caloris atque ignis proprietatibus. p. 20.

De cauſſa extinctionis flammae in clauſo aëre. p. 22. Quaeſtio illuſtris eſt, cur clauſo in ſpatio flamma diu viuere nequeat, quam, vt veritatem rei Cll. Auctores aſſequerentur, cum magna eſſet de ea doctorum virorum contentio, ad viuum eſſe reſecandam exiſtimarunt. Flammae extinctio plerumque vaporibus varii generis tribuitur ab ipſa erumpentibus, quibus aër incluſus aut abſorbeatur, aut eius elaſtica vis deſtruatur, ita vt is, qui reſiduus ſit, minorem elaſticitatem exerceat, quam alenda flamma poſtulet. Sed monuit Cl. CIGNA, hanc ſententiam plus vna difficultate premi. Sciendum enim eſt, flammam clauſo in ſpatio, vix ad aliquot pollices eleuato mercurio, iam extingui, cum in

montium acumine, vbi longe rarior aër reperiatur, commode ea viuere poſſit. LVDOV. DE LA GRANGE, cum rei momentum intelligeret, de experimento cogitauit, quo res clarior euaderet. Accenſam ſcil. candelam ita vitreae campanae ſuppoſuit, vt eius inferior limbus a tabula, cui impoſita erat candela, aliquot digitos transuerſos diſtaret. Quamquam externo aëri in campanam ſatis amplus aditus pateret, tamen periit flamma. Ex quo perſpicuum eſt, clauſam flammam ex aëris defectu aut eius abſorptione non extingui. Deinde lanternam ex albo ferro conſtruendam curauit, quae quaquaverſum exquiſite eſſet clauſa, ita tamen, vt duobus in ſuprema parte foraminibus, duobus in media, totidemque in infima pateret, quorum vnumquodque in diametro vnius pollicis erat ac ſubere ex lubitu claudi poterat. Hac adhibita obſeruarunt, bina foramina ſuperiora aut media, aut infima ſuſtentandae flammae non ſufficere, ſufficere tamen duo alia quaeuis, ſi modo eorum vnum ſupra flammam, infra ipſam alterum poſitum eſſet. Dictis foraminibus valuulae annexae erant hoc modo, vt per ſuperius foramen aër egredi, per inferius ingredi tantum poſſet. Flamma ſemper manſit viua, ſed interiit, quando valuulae contraria ratione apponebantur. Ex his ſibi putant concedi, aërem per inferius foramen ingredi per ſuperius egredi debere, vt flamma ſuſtentari poſſit. Porro non ex renouatione, ſed circumductione aëris flammam ſeruari perſpicue oſtendunt. Cum hac quaeſtione, iam explicata, coniuncta eſt, alia, ſuſtentetne flammam aëris fluxus, qui ab inferiori ad ſupremam clauſi recipientis partem dirigatur, licet huiusmodi directio directioni, quam aër circa flammam ſponte ſequitur, oppoſita ſit? Quae ſuper hac re inſtituta ſunt experimenta demonſtrant, ſolum aëris circuitum flammae ſeruandae plane eſſe ineptum.

eptum. Cum iam clarum esset, nec fumo aut aquosis vaporibus, neque absorpto aëri aut destructae eiusdem elasticitati, neque ipsius rarefactioni, ob quam ad flammam circa elychnium coercendam aër ineptus euadat, flammae extinctionem in spatio clauso esse tribuendam; alia supererat hypothesis examinanda a physicis proposita, quamque sic pronunciant: flammae nutrimentum clauso in aëre contentum ab ipsa flamma absumi atque id nutrimentum a nitrosis salibus per aërem diffusis maxime ortum trahere. Sed experientia edocti Cll. Auctores hanc opinionem consumti pabuli nullo niti fundamento, eamque deserendam esse arbitrantur. Nam flamma sub campanam posita, cuius limbus in nitri spiritum fumantem erat immersus, similiter periit, ac si aqua, vel alius liquor campanae limbum obtegisset. Quae cum ita sint, largiendum tamen est, aërem in clauso spatio ab inclusa flamma corrumpi, etsi, quale sit illud vitium, detegi nullo pacto potuit. Nam si sub campanam vitream flamma statuatur, donec sponte extinguatur, et postea alia per eandem aperturam immittatur, haec altera temporis puncto perire solet. Atque aër, refrigeratus etiam, flamma semel corruptus diu id vitium retinet, quare id neque calori, qui dudum iam dissipatus fuerat, neque vaporum mixtioni, qui condensati subsederant, esse tribuendum, intelligitur. Non flammae solum vario pabulo nutritae, sed carbones, quoque accensi, quin etiam candentia metalla proximum et circumfluentem aërem ita permutant, vt alendae flammae ineptus euadat. Idcirco calore potius, qui eiusdem indolis est in omnibus hisce corporibus, nec nisi gradu in singulis discrepare videtur, quam exhalantibus effluuiis aërem corrumpi statuendum est, eoque magis, quod nec condensatione, nec filtratione, nec vllo alio artificio hoc aëris vitium emendari aut imminui

potuit. Similem quoque corruptionem patitur aër per tubos vitreos candentes traiectus. Iam cum vitrum candens effluuia in aërem transmittere aut ex aëre alimentum capere, vix verisimile videatur, ob insignem eius fixitatem atque immutabilitatem, efficitur, vt a calore potius, quam absorptis, aut emissis aëris particulis vitium sit ducendum. Sed quaenam tandem mutatio illa sit ab igne producta, ob quam aër ineptus euadat, quaestio existit; rarefactionem non esse aut mutatum aliud quoduis adspectabile attributum, tum vitii constantia, quodammodo approbat, tumque experimenta alia ab HAVKSBEO, GREENWORDIO, atque ipsis Cll. Auctoribus instituta mirifice docent. Vnum quaeso afferamus experimentum ab Equit. SALVCIO commendatum: Phiala vitrea longo collo instructa igni simpliciter exponebatur. Collo vesica flaccida circumligata fuit eo consilio, vt aër vi ignis in phiala expansus, eadem excipi posset, ac frigore condensatus iterum in phialam ingredi. Iam phiala in igne posita, donec candesceret, vesica intumuit, eaque ab igne remota et refrigerata, flaccida reddita est; fractoque tandem inuersae phialae collo atque immissa flamma aliqua, protinus haec extincta est. Ex dictis patet, caloris vi eiusmodi mutationem in aëris particulis induci; sed num frigoris vi alia ab hac diuersa effici potest mutatio? etiam. Candelam accensam per vitreae lagenae breue collum immiserunt Cll. Auctores et molli cera colli orificio accurate clauso siuerunt flammam sponte extingui aëremque corrumpi; deinde glacie circumposita lagenam refrigerarunt et in eodem frigoris gradu per aliquot horas detinuerunt. Postea lagena e glacie deducta expectarunt, donec calor ad cubiculi temperiem restitueretur; denique reserato collo iterum accensam candelam in lagenam immiserunt. His rite factis flamma aliquamdiu mansit viva. Ex

Ex quibus patet, frigus diuturnum ad vitiosam aëris indolem corrigendam, ex ingenti calore natam, requiri. Ignis extrinsecus adhibitus corpora vasis inclusa interdum incendit, saepius non. Quod si corpora inflammantur, in caussa est, quia, dum suscepto paullatim calore ad inflammationem disponuntur, ambiens aër simul calefactus corrumpitur et alendae flammae impar redditur. Aër factitius e corporibus eductus immissam flammam, vt physici tradunt, penitus suffocat, cuius apparitionis rationem hanc esse putant: cum calore aër sic vitietur, vt flammae alendae infensus euadat, cumque aër factitius, vel efficiente igne excitetur, vel effervescentia seu putrefactione e corporibus eruatur, sequitur, illum ipsum flammae seruandae esse infestum. Aerem, qui respirationi animantium est perniciosus, ineptum quoque sustentandae flammae esse, experimenta dilucide affirmant. Quaeri tamen potest, vtrum respiratus aer flammae exitialis euadat ex eo, quod pulmonum calore affectus fuerit, an, quod intra pulmonem aut animale corpus ex alia quadam caussa hoc vitium proficiscatur? De hac re quid dicendum sit, docet sequens experimentum: Rana poculo vitreo, supra lancem metallicam glutinato, inclusa, suffocata est. Vixit autem per tres ferme dies. Vna a morte hora lancis foramen aperiebatur, et per ipsum accensa candela in poculi cauitatem immittebatur. Protinus extincta est. Ex his colligi posse, censent Cll. Auctores aëris corruptionem, ex suffocatis animalibus ortam, calori haud esse tribuendam, ideoque non vnam sed plures hactenus incognitas esse caussas, quae naturalem aëris indolem mutarent, vt alendae flammae impar euaderet.

Dissertationes et opuscula varia. De natura fluidi elastici in puluere pyrio se euoluentis, Auctor. Equ. p. 3.

SALV-

SALVCIO. Quas de pulueris tormentarii vi atque effectu naturae indagatores afferre ſolent cauſſas, eae ad duo potiſſimum genera commode redigi poſſunt; ſunt, qui dicunt, pulueris huius exploſionem proficiſci a celeri ac violenta actione, qua tota permixtio ſubito et vehementer calefacta rareſit, vel ſe magna vi conuertit in fumum ſiue vaporem flammantem. Sunt et alii, qui ſibi perſuadent, ex puluere, eo tempore, quo ignem concipiat, egredi fluidum quoddam elaſticum ante fixum quaſi et compreſſum, nunc ſe vehementer explicans. Quae ſententia, quamquam longe probabilior eſt altera, tamen non ita expedita eſt, ſi de ipſa materiae indole et forma quaeras, vt nullam mouere poſſes difficultatem. Aerem eſſe, multi contendunt; non eſſe aërem vel ſaltem impurum ſeu aliis particulis conſpurcatum, ſtatuunt alii. Propter hanc rei incertitudinem ac tantorum virorum diſſenſionem incitatus Cl. Auctor experientia duce nouam in hanc rem inquiſitionem inſtituit. Primum oſtendit, non ſufficere eorum cauſſam, qui puluerem pyrium igne correptum in fumum abire flammantem exiſtiment. Deinde tradit ſubtilem quidem, appoſitam tamen fluidi ſupra dicti elaſtici analyſin; Denique, quae ab aliis contra dici poſſint, rationibus refellit ex ipſa experientia ſumptis. Ad experimenta quod attinet, haec inprimis inſtituit: Vas vitreum ſuperiori parte anguſtum ſtatuit ſuper antliam pneumaticam, cui annexus fuit tubus recuruus ex vitro paratus ſatis longus, altera huius tubi pars copulata fuit cum alio vaſe vitreo, in cuius fundo pulueris pyrii portio iniecta erat eo conſilio, vt candela accenſa ad vas extrinſecus admota puluerem ſoluere atque incendere poſſet. Sub recipiente incluſa fuit auicula, coturnix ſcil. Iam exhauſta tanta aëris copia, donec aui mortis periculum immineret, admota eſt flamma ad vas illud vitreum puluerem continens.

Puluis

Puluis ignem concepit atque auis e momento periit. Antequam puluis fundi inciperet, flamma lenta et coerulea apparuit; verum penitus correptus ſine fragore in nubeculam tranſiit. Ergo perſpicuum eſt, pulueris pyrii ſonitum et fragorem a reſiſtente aëre externo pendere, nam in rarefacto aëre exploſio ſine fragore contigit. Fluidum illud, quod in puluere pyrio valde compreſſum animaduertitur, partibus contineri inprimis acidis, vitriolicis, nitroſis et magna materiae craſſioris copia veriſimile valde eſſe videtur. Qua propter Cl. Auctor pernicioſas illas in puluere contentas exhalationes chymicis adminiculis ſeparare tentauit; quod feliciter hoc modo praeſtitit: Praeter tubum vitreum recuruum cuncta, vt in commemorato experimento, eſſe voluit. Loco huius tubi elegit alium ex pluribus tubulis ita compoſitum, vt vnus alteri, alter tertio et ſic porro inſinuari poſſet. Eis iam locis, vbi tubuli inſerti fuerant, duplex filtrum oleo, vel ſale tartari conſtans adhibuit. Hoc vſurpato tubo compoſito aërem ex parte ſubduxit, viditque auiculam ſub recipiente moribundam. Mercurii altitudo in barometro eo temporis articulo, quo puluis incendebatur, 20 digitorum; Tum auicula, quaſi recentes vires recuperans, cito ſe erexit et mercurius eo ipſo tempore ad 10 digit. vsque depreſſus fuit. Hoc experimentum manifeſte docet, fluidum illud, quod in primo experimento ſe euoluerat, non ita fuiſſe purgatum, ac in altero; atque purgatum hoc, animantium vitae non tam obnoxium eſſe, quam primum. Porro inſtituit experimenta ſuper fluido illo purgato, vt cognoſceret, an elaſtica ſua vis minor eſſet ea, quae in impuro et a peregrinis particulis non liberato fluido deprehenſa fuerat. Denique inquirit in quantitatem, qua fluidum ſaepe dictum comprimitur. Haec cum eſſent inſtituta, ita concludit, vt in puluere pyrio ſine omni dubitatione fluidum elaſti-

elaſticum ineſſe videatur, atque aërem in granulis pulueris incluſum mirumque in modum compreſſum, dum ſtupenda celeritate ſe euolueret, tanti effectus eſſe cauſam; reliquas autem res, quae adeſſent, ſolummodo alendae promouendaeque inflammationis cauſſa eſſe.

p. 18. *Super methodo de maximis et minimis. Auct.* LVDOVICO DE LA GRANGE.

p. 33. *De integratione aequationis differentialis, theoriam ſerierum recurrentium complectentis* Auctore eodem.

p. 43. *De Analogia magnetiſmi et electricitatis diſſertatio* IOH. FRANCISCI CIGNA. Magnetica phaenomena ad electrica pertinere iam dudum doctiſſimi viri opinati ſunt. Quum ſuper eadem re meditaretur Cl. Auctor nonnulla reperit, quae, vt analogiam magnetici et electrici fluidi egregie confirmare, ita paritatem valde dubiam reddere poſſe viderentur; de quibus, cum magna ex parte non ſint animadverſa, paullo fuſius exponendum eſſe, in animum induxit. Iam primum tradit illa phaenomena, ex quibus ſimilitudinem aliquam inter electricum fluidum ac magneticum eſſe intelligitur, quae tamen, cum ſatis copioſe a Cl. Auct. collecta ac diſpoſita ſint, prohibent, quo minus de tanto rerum numero aliquid excerpamus. Elegimus itaque hinc inde quaedam nouitatis ſpeciem habentia. *Ferrum* non minus, quam reliqua corpora magnetico fluido permeari, manifeſtum eſt ex eo, quod acus ferrea ex praelongo filo ferreo ſuſpenſa, ſi ad eam enſem in apice magnetica vi imbutum admoueris, aeque viuidos motus praeſtet, ac ſi alio corpore acus ſuſten-
p. 52. taretur. Magnes armatus tam ad maiorem diſtantiam, quam maiori virtute ferrum attrahit, ſi polus eiusdem nominis aequalis prope virtutis ad armaturae

turae pedem admoueatur. Per ſpatia aëre vacua aeque difficulter magneticum flumen mouetur, ac per corpora alia quaeuis, excepto ferro, quod docet ſequens experimentum: Sub campanam pneumaticam ferramentorum congeries collocetur, et ſuprema recipientis parte conſignata, vt ad idem punctum ſemper magnetis polus aptari poſſit, ex oppoſita recipientis parte ad eandem ſigni altitudinem acus nautica ſtatuatur et tentando diſtantia maxima eruatur, ad quam acus illa nautica a magnete ad ſignum iam dictum appoſito poſſit moueri; poſtremo aër exantletur. His rite factis, patebit, magnetem ad eandem diſtantiam in acum agere, ſiue vacuum recipiens ſit, ſiue aëre plenum. p. 59.

Admiranda quidem inter fluidum electricum et magneticum ſimilitudo deprehenditur, ſed, an vnum, atque idem fluidum conſtituant, eiusdemque omni ex parte naturae atque indolis ſint, recte dubitaueris. Nam, ſi quis paullo curatius rem ponderare velit, tantas difficultates reperiet, quae, ſi non plane neganda omnis affinitas ſit, tamen valde dubiam horum fluidorum paritatem reddere poterint. v. c. Eae tempeſtatum mutationes, quae electrica phaenomena manifeſte commutant, non eodem modo magnetica afficiunt, et, quae magnetica afficiunt, non item electrica: magnes frictione naturam electricam, itaque nouam aliquam a priori diſtinctam proprietatem acquirit: Reſinoſa, ſerica corpora, quae electricum fluidum coërcent, magneticum non magis, quam cetera coërcet etc.

Eiusdem experimenta de colore ſanguinis nonnulla. p. 68.
Sanginem ex homine febricante eductum et quaſſatione ſolutum in duo pocula vitrea aequalia et ſimilia infudit, horum alterum ſub recipiens pneumaticum ſtatuit, alterum in aperto aere reliquit. Subducto aëre obſeruauit vna cum Cl. BECCARIA ſanguinem ſpuman-

ſpumantem admodum eleuari, atque in bullas ſenſim paullatimque increſcentes intumeſcere, quae tandem diſruptae aërem emittebant elaſticum, ex quo mercurii altitudo in appoſito indice perſpicaciter augebatur. Sanguinis color grate floridus ac rubicundus manſit. Repetitis iam diu exantlationibus ſanguis omni fere aëre priuatus demum ſubſedit et floridum colorem cum atro et nigricante mutauit. Nec ipſa modo ſuperficies, ſed vniuerſa quoque moles longe obſcurior nigriorque apparuit. Tandem poculo e recipiente educto, ſanguis paullo poſt rutilum illum in ſuperficie colorem iterum recuperauit, atque aëre profundius peruadente rutili ſtrati craſſities ita paullatim increuit, vt poſt aliquod temporis interuallum totus ſanguis aeque rutilus ac prius fuerit conſpicuus.

Quum igitur aër ſanguini admixtus ruborem efficere videatur, inde intelligi poſſe exiſtimant, 1) *cur ſanguis venae pulmonalis perinde ac arterioſus floridus ſit, cur contra arteriae pulmonalis ſanguis perinde ac venoſus atro colore inficiatur?* 2) *cur ſanguine arterioſo ac venoſo per aliquot temporis minutas partes aëri expoſito, omne coloris diſcrimen tollatur?* 3) *cur obturata trachea et impedito aëris acceſſu ad pulmonem id diſcrimen ſanguinis arterioſi et venoſi tollatur?* 4) *cur inflato in cadauere pulmone, eadem diuerſitas reſtituatur?* 5) *cur reiectus ex pulmone ſanguis ſpumoſus ac floridus eſſe ſoleat?* 6) *cur in foetu, qui pulmone non vtitur, ſanguis obſcuri et rubiginoſi coloris et aquoſus perpetuo reperiatur?* 7) *cur in eryſipelate aliisque morbis quos ingruens putredo comitatur, ſanguis intenſe floridus ac rutilus obſeruetur, aëre nempe putredinis vi ex eodem prodeunte, cur item in confirmata putredine omni prorſus aëre difflato, ſanguinis color niger et luridus euadat?* 8) *cur demum in gangraena partes emphyſematicae euadant aere vi putredinis prodeunte, tumque ſanguis ex ſcarificationibus effluens nigro colore inficiatur?*

Sanguis,

Sanguis, quamdiu ſolutus eſt, aequabili colore conſpicitur, ſi vero concreſcit, in ſuprema quidem ſuperficie ruborem conſeruat, in media tamen atque infima parte nigrum colorem induit. Vt huius rei cauſſam aſſequerentur, haec experimenta inſtituerunt: Sanguinem, ex hominis pleuritici vena eductum, aequali quantitate infuderunt in bina pocula vitrea aequalia et ſimilia. Alterum libero aeri expoſuerunt, in alterum ad pollicis altitudinem oleum affuderunt. In vtroque ſanguis coagulabatur, hoc tamen diſcrimine, vt is, qui aëri expoſitus eſſet, rutilum admodum colorem in ſuperficie ſeruaret, ea parte excepta, quae parietibus proxima erat; alterius vero ſanguis, educto per ſyphonem oleo, omni ex parte niger reperiebatur. Interea aëri expoſitus in ſuprema ſuperficie rubrum colorem iterum aſſumſit, exceptis quidem quibusdam locis, qui oleo adhuc tecti fuerant, vbi niger color ſeruabatur. Ex quo perſpicuum eſt, ſanguinis nigredinem non eſſe deriuandam a partibus grauioribus, fundum petentibus, nec ruborem a leuioribus. Quod, quam a veritate alienum ſit, experientia duce facile cognoſcitur. Abraſit cultro Cl. CIGNA ſupremam rubicundam coagulati ſanguinis ſuperficiem, vt nigricans ſtratum ſubiectum detegeret. Haec aëri expoſita paullo poſt eundem colorem priori ſimilem induit.

Poſtremo ſanguineam placentam ex poculo ſumptam, cuius ſuperficies vniuerſa nigricans apparebat, reti ſuperimpoſuit. Non multo poſt latera et ſuperficies inferior aeque florida, ac ſuprema, percepta eſt, atque ſic ſanguis quaquauerſum eodem colore fuit adſpectabilis. Ex his experimentis omnibus, credit, ſequi, ſupremam ſanguinis ſuperficiem eſſe rubram, quod aërem tangat; nigram vero, ſi aër ab eadem arceatur; ſimilitér infimam ſuperficiem, quae alias nigra apparere ſoleat, admiſſo

admiſſo aëre rubeſcere, et in vniuerſum omnem placentae ſanguineae ruborem a ſolo aëris attactu proficiſci. Cur autem coagulatus ſanguis ea in parte, quae aërem non attingit, nigrum colorem oſtendat, haud facile definiri poteſt; num forſitan ex eo, quod aër, ſanguini admixtus et globulis ſanguineis interpoſitus, hunc ruborem ſeruet ita, vt concreſcente cruore contentus in interſtitiis aër expellatur, vel ita fixus reddatur, vt ad ruborem efficiendum non amplius aptus ſit?

IOH. BAPTISTAE GABER *ſpecimen experimentorum circa putrefactionem humorum animalium.*

p. 75. Quinquagenarius vir absque febre, inueterato ictero laborans vita functus eſt. Cadauer integro nychtemero brumali tempore repoſitum erat loco frigido; hoc tempore praeterlapſo diſſecabatur. Craſſa inteſtina conſpiciebantur cinereis foecibus infarcta; tenuia flaueſcente muco huc illuc conſperſa; cyſticus et choledochus ductus peruii; cyſtis vero bilis in atrum vergentis ingenti copia diſtendebatur; veſicula pertuſa bilem vaſe vitreo excepit; modicum foetebat, erat viſcida et tenax. Minuſculae huius portioni vnam et alteram aquae fortis guttulam affudit: efferueſcebat atque erumpebant ad liquoris ſuperficiem aëreae bullae cum ſibilo, qui admoto ad aures vaſculo percipi poterat, atque ipſo tactu ſentiri liquorem incaleſcentem.

Quae ſuperſtes erat, bilem in tres partes diſtinguit, totidemque vitreis vaſis apertis infudit. Vnum in hypocauſto repoſuit ad triginta quinque gradus circiter Reaumuriani thermometri calefacto, alterum in alio hypocauſto, in quo calor viginti quinque eiusmodi graduum fuit, tertium denique cubiculi ſeruabat temperiem inter ſeptimum et decimum fere gradum. Elapſis viginti quatuor horis ſingulas partes acidis explorauit. Bilis, quae triginta

triginta quinque caloris gradus paſſa fuerat, dilutior euaſerat, vixque indicia leuiſſimae efferueſcentiae praebebat; quae viginti quinque graduum calori fuerat expoſita, diluta quoque reperiebatur, cum acidis parum quidem, ſed aliquanto magis efferbuit; quae demum in cubiculi temperie ſeruata fuerat, viſcida manſit et aeque vehementer, ac ante, cum acidis feruentem motum excitauit.

Sanguis ex eiusdem cadaueris vena eodem tempore eductus rubro flaueſcente colore apparuit; cum ſpiritu nitri dilutiori permixtus ſimili ratione efferueſcere incepit, minori tamen gradu eo, quo bilis ante efferueſcebat. Idem ſanguis per tantundem temporis interuallum, quo bilis in hypocauſtis aſſeruabatur, maiorem efferueſcendi vim, quam bilis, retinuit. Ex quibus legitimo modo, putat Cl. Auctor, colligi poſſe haec conſectaria: 1) Tantam in morbis naſci poſſe alkaleſcentiam, quam dicunt, vt humores cum acidis efferueſcentiam exhibeant. 2) Leuem putredinis et foetoris gradum, qui extra corpus nullum adhuc alkali praebeat, intra animale corpus alkali producere. 3) Alkali intra corpus genitum et bile contentum admodum volatile eſſe atque expeditum.

Simili ratione et ordine explorauit quoque bilem incorruptam, ſanguinis cruorem et ſerum. Haec fluida tribus expoſuit caloris gradibus eorumque indolem cum acidis perſcrutatus eſt. Tandem inuenit, omnium humorum bilem citiſſime cum acidis efferueſcere et citius longe humanam quam bubulam, paullo tardius cruorem corruptum, omnium tardiſſime ſerum. Nec cum ſolis acidis mineralibus corrupti humores, ſed cum dilutiſſimo etiam aceto deſtillato eiusmodi efferueſcentiam efficiebant. Ex his clarum eſſe intelligitur, alkali ex miti caloris gradu in auras auolare. Quae cum ita eſſent, de modo, quo

illud ipſum alkali colligi ac retineri poſſet, cogitauit. Quam ob rem hoc experimentum inſtituit: Ex febricantibus vitreo alembico ſerum ſanguinis paucas ante horas eductum excepit, atque alembicum in hypocauſto inter viginti quinque et viginti octo gradus thermometri Reaumuriani repoſuit, collum alembici per foramen in operculo ligneo hypocauſti apertum traiecit eo conſilio, vt eidem adaptatum capitellum cubiculi decem prope eiusmodi graduum calorem ſeruaret, exhalansque vapor ibi colligi poſſet, atque in liquorem condenſari. Capitelli roſtro phialam agglutinauit, quae collectum liquorem reciperet. Alternis diebus obtinuit deſtillati liquoris drachmas tres, cui acida admiſcens varium, vario tempore, conſecutus eſt effectum. Prima portio ſeri odorem et ſaporem referebat, limpida et diaphana erat; portio, quam altera vice obtinebat, eiusdem ferme ſaporis et pelluciditatis, modice tamen olebat; atque in his cum ſecunda conueniebat tertia. Nulla hucusque, neque cum acidis, neque cum alcalicis efferueſcentia produci poterat. Quarta portio grauiter foetebat, turbida erat et opaca, coloris ſubalbentis, leuem rubelli coloris tincturam ab admixtis acidis obtinuit, ſed absque efferueſcentia. Quinta portio poſt dies decem collecta, pellucida quidem, admixtis tamen acidis efferbuit et cum ſibilo bullas, ſpumamque excitauit. Sexta portio itidem limpida vix vllum efferueſcentiae ſignum dedit. Tandem alembicum fregit, ſuperſtes erat cruſta ſubrufa glutinoſa corio ſimilis, quae peſſimum foetorem ſpargebat, ſine vllo tamen cum affuſis acidis efferveſcentia. Quod experimentum docere videtur, alkali inter viginti quinque et viginti octo caloris gradus diſſipari, quod ſi colligeretur, feruentem motum excitare valeret, maſſamque relinqueret

foeti-

foetidiſſimam ad efferueſcendum propter emiſſum alkali amplius ineptam.

Sanguis intra vas accurate clauſum ſeruatus, diutius alkaleſcentem naturam retinuit, quamquam calori viginti quinque graduum exponebatur. Educto vero obturaculo vapores magno impetu eruperunt, quibus totum cubiculum ingrato admodum odore inficiebatur. Inde patet, cur corporis humani humores intra vaſa vix foetentes iam alkali contineant, cum educti et in apertis vaſis ſeruati grauem foetorem prius acquirant, quam vllum alkali indicium praebeant. Videtur itaque alkali volatile non eſſe productum neceſſarium putrefactionis, neque gradum alkaleſcentiae gradui putrefactionis reſpondere, ſed natiua ſalia oleis permixta putrefactionis vi volatilia reddi, ſi de ſtirpium partibus ſermo ſit; ſin vero de animantium partibus, alkali viſcerum actione iam inchoatum aut aliis adhuc elementis inuolutum ex putrefactione perfici aut extricari.

Faſciculus ſtirpium Sardiniae in dioeceſi Calaris lectarum a MICHAELE ANTONIO PLAZZA *chirurgo Taurinenſi. Quas in vſum Botanicorum recenſet* CAROLVS ALLIONVS. In hoc catalogo vtplurimum nomina tantum, citatis optimis ſcriptoribus exhibentur, paſſim tamen obſeruationes et nonnullarum plantarum ſuccinctae deſcriptiones adduntur. p. 88.

De glanduloſo ouarii corpore, de vtero grauido et placenta obſeruationes AMBROSII BERTRANDI. In generationis negotio vix aliquid intelligi poterit, niſi obſeruationibus rite accurateque inſtitutis. Nuda igitur hic quaedam adfert obſeruata Cl. Auctor, quorum priora ſpectant ouariorum ſic dicta corpora glanduloſa. In virginibus vere intemeratis, aetatis variae, vidit ſtigmata ſeu granula quaedam, horum p. 104.

 corpo-

corporum rudimenta referentia: in aliis perfecta ea et turgentia, in robusta quadam et succiplena corpusculi huius papillam gangraena corruptam conspexit. Figuram glandis referunt haec corpora, quae profunde in ouario infixa papillam ad eiusdem superficiem porrigit, mammae papillae similem, mox bene deuolutam, mox minus apparentem, mox tantum verrucam referentem. Ad latus externum ouarii vt plurimum germinat corpus luteum, interdum vero totum ouarium occupat; in hominibus ciceris aut fabae mediocris crassitiem non superat, in vaccis oliuam aut cerasum maius exaequat. Vnum plerumque est, rarissime duo in eodem ouario, aut vnum in vtroque reperit. Tunica sat crassa renitenteque pluribus vasculis obducta inuoluitur, quae exterius ab ouarii tunica communi tegitur. Vesiculas siue oua decrescere, corpore glanduloso increscente, vt varii contendunt, experientia doctus negat Cl. Auctor, nec etiam consentit cum iis, qui ex frustulis et lobulis renum ad instar composita haec corpora dicunt, cum potius didymo analoga, ob miram vasculorum minimorum texturam et crispaturam, ipsi visa fuerint. Circa pubertatis tempus ouaria, ob confertissimos vasculorum manipulos rubere ac veluti florescere incipiunt; simulque ex profundo ouarii lutei nonnulli germinare videntur villi, qui mira celeritate in papillas seu luteorum vasculorum penicillos cumulantur et papulam effingunt atque soliditate ac amplitudine crescunt, nec tamen quippiam referunt, quod cum luteo corpore comparari mereatur. Pullulare quoque interdum vidit Noster alteram velut appendicem corporis lutei et eandem germinationis ostendebat rationem, ac flos ac gemma in plantis. Assensum hic praebet Ill. HALLERO, qui ea corpora lutea in femina post conceptum primum adparere contendit. Variant vero haec corpora glandulosa et in plenitu-

dinis

dinis et incrementi, et numeri, et ſubſtantiae et coloris ratione mirum in modum, et per geſtationis tempus ita decreſcunt, vt tandem in exiguam molem euadant, granula ſiue maculas tantum referentem. Haec de corporibus glanduloſis, nunc de vtero ipſo agit. Praeparatur vterus quoque ad conceptionem; hinc Noſter ea tubercula, quae HIPPOCRATES iam acetabulorum nomine deſcripſit, quae tamen plures anatomicorum aut neglexerunt aut deſpexerunt, in vtero vaccarum et cuniculorum viſa deſcribit, quae poſt macerationem eiusdem corpora glanduloſa eſſe comperiit. Eadem et in beſtiis libidine aeſtuantibus nec tamen a mare compreſſis vidit. In mulieribus tamen prius, quam p. 112.
conceperint, nihil tale obſeruauit, turgere ſolummodo vterum ſinusque a MORGAGNO iam viſos ampliores factos conſpexit; quam vero turgeſcentiam non a placenta adhaerente, ſed a propria vteri vi dependere vel ex eo coniicit, quod eandem in vtero a paucis diebus grauido, cui nondum adhaerebat ouulum, inuenit. Addit demum pauca, quae ad geneſin, ſitum et adhaeſionem placentae ac membranarum oui pertinent, vbi ſimul in ſcropha quondam, in qua luculenter ſatis conſpiciebantur vteri dicta acetabula, mucoſam illam ac ſanguinolentam telam obſeruatam deſcribit, cuius iam HARVAEVS mentionem fecit, quae nullam ſubſtantiam embryoni ſimilem occludebat: in aqua haec membrana non ſoluebatur, citra omnem rupturam expanſa paſſim papulis ſanguineis rubebat.

Continuatio obſeruationum de fluido elaſtico in puluere pyrio Auctore Equite SALVCIO. Continentur in hac tractatione varia, quae potiſſimum ex ipſa pulueris pyrii compoſitione, ſuarumque ingredientium partium chemica analyſi, et diuerſa proportione declarare quidquam poſſunt, inſtituta p. 115.

 expe-

experimenta, quibus omnibus, vt ſupra iam fecit Cl. Auctor demonſtrare annititur, eſſe hoc fluidum elaſticum, niſi vere aër purus, maxime tamen ipſi analogum.

p. 1. *De natura et propagatione ſoni Auct.* LVD. DE LA GRANGE. Lectu digniſſima quidem eſt haec tractatio, et non dubitamus, fore eam mathematicarum rerum peritis longe acceptiſſimam; ſed cum mathematica ratione elaborata ſit, praetermittimus eam ex eo conſilio, quod in conficiendis noſtris commentariis ſemper ſequi ſolemus.

p. 113. *De quantitatibus imaginariis Auct.* DAVIET DE FONCENEX.

II.

Tractatus de miliarium origine, progreſſu, natura et curatione Auctore CAROLO ALLIONIO, Phil. et Med. Doct. Taurinenſi Societ. Reg. Londin. Inſtit. Scient. Bonon. Acad. Reg. Matrit. et Societ. Phyſico-Botan. Florent. Socio, nec non Societ. Reg. Monſpel. et Götting. Correſpondenti. Auguſtae Taurinorum 1758. Excudebat Iac. Ioſeph. Auondus, 8. pl. 9.

Cuius dexteritatem et ſtudium in hiſtoriam naturalem haud ita pridem praedicandi copiam nobis fecerunt duo libelli *, illius eiusdemque Cl. ALLIONII nunc alium peruoluimus libellum, ad medicinam clinicam pertinentem, qui profundam Auctoris in hoc quoque ſcientiarum genere teſtatur ſcientiam. De febre miliari libellus agit, quem mole

* vid. Commentar. noſtr. Vol. VII. P. IV. p. 601. et ibid. p. 605.

mole quidem paruum, labore autem ſcientiaque refertiſſimum deprehendimus, vt credamus, illum vix cuiquam eſſe diſpliciturum, vel ideo, quod apta et conciſa ſit conſcriptus breuitate, nec Auctor eum ex aliorum ſcriptis corradendo, ſed ex propria experientia et aegrotos obſeruando conſtruxerit.

Magno labore ab initio eius omnia conquiſita p. 3. videmus, quae ad morbi huius originem hiſtoriamque pertinere videntur. Non ea vero ſolum collegit, quae iam litteris paſſim ea de re mandata eſſe ſcimus, ſed ad claros quoque exterarum regionum medicos eadem de cauſa litteras dedit, atque ſciſcitatus eſt, qualis iſtius morbi iis in regionibus, in quibus hi commorantur, fuerit, et adhuc ſit, origo, progeſſus, ſtatus et mutatio. Per ſe itaque clarum eſt, fieri non potuiſſe, quin completa exinde orta ſit morbi huius hiſtoria, ex qua ſub finem cap. 1 concludit: *morbi contagioſa miasmata non ab* p. 28. *aere ſimpliciter, ſed ab iis, qui in morboſa regione venenum contraxerunt, ad alia loca translatum fuiſſe,* et porro: *morbum hunc loca, quae ſemel occupauit, ex integro fere nunquam dimiſiſſe; per aliquot annos ſolum aliquando ſiluiſſe.*

In cap. 2 de nomine agit et ideam morbi ſuppeditat, quae cum illa, ab omnibus medicis recepta conuenit. Vidit tamen Cl. Auctor nunquam miliaria exanthemata absque febre, quod noſtris in regionibus valde ſolemne deprehenditur, quoinde et illam ſpeciem nomine purpurae chronicae et ſcorbuticae appellandi conſuetudo apud nos inualuit, cui tamen exanthematum generi non concedit purpurae nomen.

Omnibus fere medicis communis diuiſio in purpuram albam et rubram, quarum illa vitae periculis pleniſſima, haec vero multo mitior eſſe dicitur, Cl. Auctori diſplicet, cum ſe in contrariam rationem rubra exanthemata albis longe perículoſiora vtplu-

rimum obseruasse in cap. 3 affirmet. HAMILTONI quoque diuisionem in simplicem et compositam reiicit. Nec non illam, Cl. GVERIKII, qui morbum in idiopathicum, symptomaticum et complexum dispescebat, nostro quidem iudicio praeter necessitatem, mutare studet, et morbum mutatis tantum nominibus in *simplicissimum*, *simplicem* et *complicatum* diuidit. *Simplicissimum* appellat illum, vbi miliaria exanthemata cutim occupant, sine alio, praeter febrim, corpus affligente morbo; *simplicem*, vbi quidem ab initio alius morbus accedere videtur, reuera vero ille abest, qui vero, si adest, *complicatum* efficit.

In cap. 4 de *simplicissimo* copiosius agit, et
p. 38. signa recenset, ex quibus morbum vel aduenturum praesagire, vel praesentem cognoscere et diiudicare licet. In duo itaque diuidit hoc caput membra, in quorum altero, de morbo ante expulsionem, in altero de eo post expulsionem exponit, quibus praeter ea duo alia, alterum de miasmatis miliarium proprietatibus generalioribus, alterum de morbis succedentibus subnectit. Primo in stadio praeter sensum in digitis stuporis pungitiui, *Granf* nomine noti, et praeter alia signa, pulsum contractum et durum, non debilem, vt medicorum plurimi affirmant, se obseruasse dicit. In altero describendo stadio iterum Auctor nonnullas supponit diuisiones, morbus quippe, vel optime procedit, dum post eruptionem symptomata grauiora mitescunt et morbus septimo die finitur, vel, vbi illa post eam persistunt et crescunt, aeger valde periclitatur, vel morbus cito malum habet exitum, vel diutius trahitur et tamen aeger, vel conualescit, vel perit. Huic morbo superato interdum alii succedere solent, et metus iis, qui semel eo laborauere, remanet, ne, redeuntibus primae accessionis et tempore et conditionibus, idem quoque redeat morbus, quod

puellae exemplo confirmat, quae vndecies ab anno 1752 vsque dum Auctor haec scriberet, morbum hunc perpessa fuerat.

In cap. 5 quod *diagnosin morbi simplicis* exponit, p. 50. morbos recenset, sub quorum schemate ab initio purpura homines aggredi solet. Mentitur vero rheumatismos, conuulsiones, erysipelatem, anginam, pleuritidem, odontalgiam, tussim, coryzam et omnes morbos, ex irritatione neruorum et inflammatione vasorum sanguiferorum et lymphaticorum ortos. Apoplexiam sequuta exanthemata miliaria optime eam soluisse vidit Cl. Auctor.

Cap. 6 *diagnosin morbi complicati* docet. Socios vt plurimum purpura habet morbos: arthritidem, peripneumoniam, quae fatalis ad mortem putatur, si quarto die exanthemata, ad salutem vero, si sexto aut serius propelluntur, febres putridas, peticulares, variolosas, quarum pauca vidit exempla, morbillosas, intermittentes, quae vero sexto die in continuas mutantur. Vidit quoque Auctor simplicem pene intermittentem tertianam febrim, in cuius tertio accessu miliariae postulae cutim occupabant, quibus vero frigoris tempore in subsequente paroxysmo subito retrogredientibus, aeger moriebatur. Exanthemata miliaria puerperis quondam adeo infensa Auctorem quoque non latent, quae, si vteri dolorem non demunt, in vitae periculum ducunt.

Quid vero hoc in morbo vel sperandum, vel desperandum sit in cap. 7 proponit. Vt acutorum omnium, p. 60. sic vel maxime morbi miliaris fallax et dubia est prognosis, quae tamen plerumque euenisse vidit Auctor in hoc morbo, aphoristice exponit, vt breuibus complecti nequeamus. Paucula haec excerpere nobis libet: malum praesagit capitis dolor in plethoricis repente ante quartum diem cessans: pulsus quo magis contractus, eo grauiorem indicat morbum, qui post eruptionem exanthematum, si contrahi perdurat,

vel

vel eius contractio augetur, conuulsiones et interdum malum morbi exitum expectari iubet: albescens et sero lactis similis vrina muriaticam diathesin et morbi plerumque diuturnitatem significat: minutae pustulae, si copiosae sunt, et dum prorumpunt non puncturam, sed pruritum efficiunt; grandioribus longe periculosiores censentur: conuulsiones post eruptionem eadem, qua ante eam, saeuitie furentes, spem vitae seruandae valde imminunt: nihil boni de coniunctione miliarium cum variolis sperare licet.

Cap. 8 quid in sectionibus anatomicis hoc morbo denatorum obseruatum fuit, enarrat. Dum Augustae Taurinorum morbus hic primum inter puerperas saeuire inciperet, ex voluntate regis, Cl. BIANCHI varias instituit sectiones; nihil vero praeter vterum interdum inflammatum reperit, quod ad naturam huius morbi penitius indagandam aliquid conferret. Nec plura Cl. Auctori, praeter vasa capitis venosa, sanguine valde turgida, reperire contigit.

Cap. 9 breuiter docet, quomodo hic morbus ab aliis descerni possit, quod ex praecedentibus facile erui poterit.

p. 67. Cap. 10 *remediorum euentus* in morbo non complicato recenset. Venaesectio, prima in periodo non solum innocua, sed potius salutifera, altera in periodo periculo non caruit. Emetica sine purgatione aluina exanthematum facilitarunt expulsionem, quae reiterato antiphlogisticorum purgantium vsu retardata et interdum cum aegri salute prohibita fuit. Neutra in periodo diaphoretica efficaciora profuere. Copiosus antiphlogisticorum, ex acidis vegetabilibus vsus, licet exanthematum miasma corrigat, illorumque differat eruptionem, post illam tamen neutiquam tutus fuit. Absorbentia parum, plurimum diluentia et emollientia

attule-

attulerunt vtilitatis. Vlcus ex veſicatoriis miliarium proruptionem non prohibuit, vel imminuit, nec retropulſorum materiam deriuatione abduxit. Veſicatoria, quae modo proſunt, modo nocent, pulſum eleuarunt et exanthemata protruſerunt. Frictiones, cucurbitulae, praecipue cum ſcarificatione et in delirio vehementi occipiti applicatae, fotus per lintea calida et humentia, exanthemata extorſerunt, deliriaque et conuulſiones ſedarunt. Disruptis veſiculis, quae cito repullulant, et educto humore morbi ſaeuities non miteſcere, nec conuulſiones poſt eruptionem permanentes, opiatis et antiſpasmodicis coerceri ſolent.

Num vero *ante Lipſiae epocham viſa ſit miliaris febris*, quaeſtionem in cap. 11 dirimit. Exanthemata miliaria longe antiquiora eſſe variae ex DIEMERBROEKIO, CRATONE et RIVERIO allegatae obſeruationes Cl. Auctorem quidem perſuadent, nihilo tamen minus integrum morbi progreſſum ex Lipſia repetendum et vt nouum morborum genus conſiderandum eſſe cenſet; quae vero eum produxerit, cauſa ignoratur. Auctori videtur ille, vt ſudor Anglicanus, ex peſtis ſeminio, per coeli diuerſitatem mutato, ortum traxiſſe. p. 70.

In cap. 12 *miasmatis miliarium proprietates* recenſet. Aeris ope et conſortio hominum illud traduci, diu innocuum corpora inhabitare poſſe, ſingulari et propria vi ſolida et neruos tendere conuellereque, ſanguinem praecipue lympham cogere, vaſa lymphatica primum, poſtea ſanguifera inflammatione incendere, illam ex miasmatis mobili natura non conſtantem eſſe, ſed facile ſolubilem, miasma plerumque ad cutim, cuius neruis infenſiſſimum, propelli, ibique perſpirationis materiam et alios quoque humores corrumpere, hae ſunt praecipuae proprietates, ex quibus in cap. 13, in quo eius *naturam* ſtudet accuratius determinare, colligit, p. 80.

colligit, conſtare miasma hoc ex *ſubſtantia tenuiſſima, exſtimulanti, veneno prorſus aequiparanda.* Tenuitatem comprobat mobilitas exanthematum, vim ſtimulantem, conuulſiones, venenatam vero indolem ſimilitudo, quae eſt hydrophobiam inter et hunc morbum. Hydrophobia enim eadem ac purpura producit ſymptomata, eo tantum diſcrimine, quod illa ad certa loca ſanguinem, haec vero lympham determinet, ibique retineat. Num vero hoc miasma indolis alcalinae, an acidae, an animatae ſit, Auctori quoque ignota manet res.

Ex ſuppoſita miasmatis indole nunc in cap. 14 quomodo praecipua morbi huius phaenomena explicari poſſint, demonſtrat. Sic contractionem pulſus, phaenomenon huic morbo proprium, a vi miasmatis et neruos et ſolida tendendi et conuellendi deriuat, in qua etiam, ſi addideris celeriorem humorum motum, vrinarum decolorum rationem inuenies. Cum cuticula cuti, ſenſilibus neruorum papillis refertiſſimae, nullibi firmius, quam in apicibus digitorum adhaereat, et cum humores, virtute hac ſtimulante impraegnati, ante eruptionem cuticulaeque eleuationem ibi colligantur, ratio in promptu erit, vnde ſtupor ille pungitiuus in digitis et conuulſiones oriantur, quae longe vehementiores fiant, ſequitur, ſi retrogredientibus exanthematibus, materia illorum retropulſa denudatas nunc neruorum papillas multo acutius irritat. Mortem in hoc morbo non a febris vehementia, nec cutis inflammatione, ſed a punctura neruorum cutaneorum deriuat Auctor.

Nunc in tribus ſequentibus capitibus, curatio-
p. 89. nem morbi perſequitur, quae pro ea, quam ab initio fecerat, diuiſione in tria diuidit capita, in quorum primo, cap. 15, docet, quomodo morbus ſimpliciſſimus curetur. Cum omnis hic morbus dependeat a miasmate quodam venenatae indolis ad

cutim delato, ante omnia omnis cogitatio eo dirigenda eſt, vt medicamentum inueniatur, quo haec venenata indoles, vel prorſus deſtruatur, vel ſic mutetur, vt, etiamſi ad cutim deferretur, ſolita non excitet ſymptomata; quo impetrato, plenaria ex corpore eliminatio in altera periodo eo minoris fuerit difficultatis. Eiusmodi ſpecificum medicamentum ad *febres puerperarum mali moris*, non ſolum efficaciſſimum, ſed etiam tutiſſimum ſe inueniſſe, WAGNERVS M. Lubecenſ. ſingulari epiſtola iam plures ante annos notum fecit et prouulgauit, quod I. G. GMELINVS, pro mercurio dulci habendum eſſe, experientia edoctus credit, quippe qui illum aliquoties ſalutari cum effectu hoc in morbo exhibuit. Et Cl. Auctor quoque varia cum variis medicaminibus e. g. cort. peruuiano, ſucco malorum medicorum et ſale eſſentiali acetoſellae fecit pericula, quae illum docuerunt, acida vegetabilia miasma hoc aliquantulum infringere, neutiquam vero plenarie corrigere. Acidum his ſubtilius plus forte valiturum eſſe ſperat, ſi proſtaret. Si itaque miasmatis natura plenarie immutari nequeat, videndum eſt, an medicus eius actionem praeuertere poſſet. Licet vero miasma miliare tenuiſſimae ſit indolis, neutiquam tamen prius morbum in corpore excitat, quam vel lymphae, vel ſanguini induxerit aliqualem denſitatem. Potenter reſoluente itaque quodam opus eſſe videtur medicamine, quod viam ſimul ſibi paret ad minima vaſcula. Succurrit hic Auctori mercurius ſublimatus corroſiuus Switeniana methodo exhibitus, quem quidem annon in hunc finem adhibere liceret? quaerit. Cum inter hunc morbum et hydrophobiam magna deprehendatur ſimilitudo, forte hic morbus iisdem remediis obediet, quibus illa obedire ſolet, proſperrimo certe cum ſucceſſu Cl. Auctor, more Chinenſium, moſchum cum cinnabari in homine ſexagenario, podagrico et

purpura

purpura pessimisque eius symptomatibus laborante tentauit, quod vt medici imitentur, suadet hortaturque. Post miasmatis correctionem et post eius actioni opposita obstacula sollicitus sit medicus, vt quam citissime miasma e corpore eiiciatur et a cutis peripheria prorsus arceatur. Haec medendi methodus, quam Cl. Auctor *extraordinariam* dicit, et se inuenisse, suamque de ea conceptam spem semper impleuisse, refert, postulat, vt aeger neutiquam, sine graui tamen errore, sudoribus indulgeat, sed affatim aquam sale acetosellae, aut succo citri impraegnatam bibat, post semel, bis aut ter institutam venaesectionem, aluus aegroti aliquoties, ad minimum ter, purgante antiphlogistico cieatur, quem in scopum Cl. Auctor vnciam, aut duas pulpae cassiae, aut syrupum florum persicorum commendat. Post horum vsum, pulsus contractionem imminui et sudores disparere obseruauit; quae aluo aegri deposuerunt, foetidissima fuerunt et ardoris sensu, sub ipsa excretione molesto, acrimoniam suam prodidere. Spatio septem aut vndecim dierum aegri hac methodo pristinam recuperarunt sanitatem. Statim vero ab hac methodo abstinendum est, ac exanthemata apparuere. Si qui vero essent, qui huic methodo diffideant et quibus morbi solutionem maiori cum periculo per exanthemata expectare placeret, eos ad sequentia in prima periodo vt respiciant, Cl. Auctor hortatur: 1) vt fibrae tensae infusis herbarum emollientium, et sero lactis emolliantur: 2) vt sanguis et lympha coacta diluatur leniterque resoluatur: 3) vt humorum circuitus liber sit, cuius ergo venaesectionem suadet: 4) vt conuulsiones cohibeantur, quod vero non antispasmodica nec opiata praestant. Altera in periodo, vbi omnia ex voto cedunt, medico solummodo incumbit vires aegri sustinere cutimque seruare madentem. Vbi vero post exanthemata erupta conuul-

conuulſiones perſiſtunt, ſudores imminuuntur, febris augetur cum pulſu contracto et puſtulæ ſubſident, medicus 1) expulſioni exanthematum ſuccurrat, 2) nec illa vt ſubſideant curet, 3) iis vero retropulſis, conuulſionibus lethalibus occurrat, 4) reſarciat ſeri iacturam, 5) humorumque corrigat acrimoniam. Primo ſcopo diluentia et lenia diapnoica, 2) pro varietate cauſarum frictiones, fotus, cucurbitulae cum ſcarificatione, vel plenior paullo victus et mens hilaris, 3) cucurbitulae cum ſcarificatione, vel variis locis, vel occipiti, aut hirudines, venis temporalibus applicatae, 4) frequens diluentium vſus, 5) acida vegetabilia, non mineralia, quae in hoc morbo ſuſpecta ſunt Cl. Auctori, et clyſteres ex ſero lactis faciunt ſatis.

Curatio morbi ſimplicis in cap. 16 eadem fere eſt, ac illa ſimpliciſſimi. Medicus tamen morbum, ſub cuius ſpecie purpura corpus aggreditur, perpendat et pro eius indole copiam ſanguinis mittendi determinet. Methodum morbum ſine exanthemate curandi ſupra indicatam et hic proſpere ceſſiſſe, Cl. Auctor affirmat, prius tamen, quam ſimulatus morbus diſparere incipiat, illam adhibere vetat.

Si quo in morbo, vel maxime in purpura complicata medici requiritur iudicium, ne medendo purpurae, alter morbus augeatur. Regulas itaque cautionesque Cl. Auctor in cap. 17 conſtituit, quae ſumme neceſſariae videntur. Contempletur medicus naturam morbi complicati miaſmatiſque quan- p. 105.
titatem et in eligendis medicinis contra morbum adiunctum ſit cautus ac prouidus, ne iis ſudores prouocando exanthematum eruptionem nimis feſtinet. In arthritide venae ſectio intermittatur, vt et vſus diaphoreticorum; diluentia et attenuantia maximi ſunt momenti. In pleuritide et peripneumonia larga venae ſectio non diu differatur, largaque manu mitiora acida, quae vtrique morbo con-

ueniunt propinentur, quibus omnibus praeferatur rob ſambuci. Methodus per euacuantia ſupra memorata interdum in hac morborum complicatione non ſine vtilitate adhiberi poteſt, qua foeminam ſine puſtularum eruptionem ſe curaſſe refert Cl. Auctor; dederat vero purgantia eo tempore, quo, ſudoribus accedentibus, ſputum decolorabatur. In febre putrida, praeter acida, clyſteres in vſum ſunt vocandi, quo alui fluxus perſiſtat. In febribus intermittentibus, praemiſſa venaeſectione, methodum per euacuantia antiphlogiſtica ſuadet, chinae vero vſum, ob ſtatum inflammationis vaſorum lymphaticorum et ſanguiferorum, diu differt. Peticularum miaſma ad gangraenam, miliarium vero ad inflammationem tendit, vtrique igitur in hac complicatione eſt occurrendum, maxime vero ei, quod vel quantitate, vel actione praeualeat. Mitiora acida, diluentia, corroborantia et antiſeptica conditioni aegrorum ſunt accommodanda. Peſſima eſt coniunctio variolarum et purpurae, illarum enim miaſma excitat inflammationem vaſorum ſanguiferorum, adeoque huius miasmatis intercluditur via ad vaſa lymphatica: miliarium viciſſim venenum neruos ad ſpaſmos irritat, hinc variolarum ſuppurationem impedit. Mutua itaque vtriusque morbi eſt actio, quae ſe inuicem tollit, adeoque ad deſtructionem corporis tendit humoribus gangraenoſam inducendo mixtionem. Qui vtrique malo occurratur? ne neutrum negligatur, Cl. Auctor dubius haeret, venae ſectio, emollientia, diluentia, ſubacida pro miaſmatum conditione ſunt periclitanda. In purpura puerperarum fluxus lochiorum vnice fere eſt attendendus,

p. 118. In cap. 18 *animaduerſiones* et *cautelas* quasdam *clinicas* ſubnectit. Licet non ſolum in hoc ſed etiam in praecedentibus capitibus Cl. Auctor, more Gallorum, in ſanguine mittendo prodigus fere videri poſſit, cum in morbo miliari ſimpliciſſimo venaeſectio-

ſectionem ſumme neceſſariam et viro robuſto per interualla quinquaginta circiter vncias ſanguinis emittendas eſſe credat, iterum iterumque tamen medicos monet, ne nimium ſanguinis detrahendo vires aegroti exhauriant. Veſicatoria non niſi in virium torpore permittit. Sinapiſmos, quos odiſſe videtur Cl. Auctor, et *ſaeuum tormenti genus* appellat, non ſuadet. Nitrum, diaphoretica calidiora et terrea abſorbentia variis rationibus ductus omnino diſſuadet.

In cap. 19 curationem morborum ſuccedentium et in 20 prophylaxin docet.

III.

De recondita febrium intermittentium tum remittentium natura et de earum curatione variis experimentis et obſeruationibus illuſtrata, libri duo. Amſtelodami, ſumptibus Fratrum de Tournes, 1759. 8 pl. 18.

Hicce liber ab anonymo quodam conſcriptus et a non nemine, pariter anonymo, editus ſolis obſeruationibus et experientia tantum, ceu fundamento, nititur inque duos iterum libros diuiditur, quorum prior febrium intermittentium et remittentium naturam, cauſas nimirum, phaenomena aliasque affectiones, in ipſis ſeu poſt eas obſeruandas, tradit; poſterior vero in curatione earundem vnice occupatus methodum medendi generalem tum etiam ſpecialem, remedia nimirum ſpecifica dicta, conſiderat. In priori itaque, intermittentium ſpecies primo loco Noſter recenſens, tertianas tantum p. 1. et quartanas veras intermittentes nominandas, quintanas vero ſextanas, ſeptanas et nonanas aut rariſſimas eſſe, aut nunquam vere occurrere et ad tertianam, vel quartanam, vno ſcilicet aut altero

paroxyſmo deficiente varioque typo inducto, referendas eſſe, arbitratur. Quotidianam febrim, natura ab iis omnino diuerſam, ex numero intermittentium excludit, duplicatas contra tertianas et quartanas veras eſſe, triplices rarius occurrere, atque quadruplices et ſextuplices, a quibusdam memoratas, inordinatos potius paroxyſmos, quam veros typos fuiſſe, Noſter autumat.

p. 6. Cauſae, a nonnullis prolatae, vtpote fictae reii-
p. 10. ciuntur, veroſimiles contra proponuntur, febriumque fomitem in hepate haerere et bilem inprimis in cauſſa eſſe, oſtenditur. Expoſitis poſthac cauſis remotis de phaenomenis et primo quidem de frigore
p. 20. febrili agitur. Hoc omnes verae intermittentes manifeſtant tum manus, brachia caeteraque membra, inprimis maxilla inferior contremiſcunt. Aliter ſe res habet in febribus nothis, in quibus quippe non omnia membra, ſed vna tantum pars friget, reliquis interim calidis aut naturaliter exiſtentibus. Variat tamen gradus, variat decurſus, variant alia, quae iſtud ſequuntur, prout corpora
p. 26. variaeque res variare ſolent. Ex frigore oriuntur arteriarum contractio, ex hac pallor, interdum liuor et maculae cutaneae, tum ſanguinis in cordis et pulmonum cauis collectio et concretio inſimulque, externis frigeſcentibus, viſcerum aeſtus, ſiti dignoſcendus, quae vero ab hoc non ſolum, ſed et a ſaburra biblioſa ſaepe excitatur. Inde autem vomitus cumque frigore neruorum actio in ventriculum et inteſtina excitentur omniumque inde partium fibrae vellicentur, varii ea propter hinc inde oriuntur dolores: illo tamen valde ſaeuiente ſenſus obtunditur, hinc variae eaeque graues oriuntur functionum turbae. Frigori ſuccedit calor, tum
p. 33. quod collecto et ſtagnante ſanguine partibusque conſtrictis vitalis vis augetur, tum etiam quod cauſa irritans febrimque inferens remanet. Deferueſcente

poſtea

poſtea febre partibusque relaxatis in colatoriis cutaneis prorumpit ſudor, pro varia vaſorum cutaneorum repletione plus minus copioſus, inque colatoriis vrinariis vrina, quae, ob tenuiorem partem per ſudores detractam, craſſa, rubra et cum ſedimento emittitur.

His abſolutis apyrexia accedit, omniaque in na- p. 39.
turalem ſtatum reſtituta eſſe videntur; mali interim fomes remanet, ſtimuli inſtar vrgens, donec nouus iterum inducatur paroxyſmus. Euaneſcit itaque p. 43.
febris ſtatoque tempore redit; ſed cauſa huius euaneſcentiae et reditus incognita omnino eſt, ea tamen ſtimulans quaedam vis eſſe videtur, qua ſpiritus ſtatim vitalis attingitur, atque ea velut obruitur, ita tamen, vt, motu aucto et calore, ipſa ſubigatur ipſaque ſibi remedium ſit. Forte vero in aliis af- p. 49.
fectibus aut in variarum partium actione ineſt aliquid, quo ad detegendam periodorum febrilium cauſam duci queamus. Ita v. g. menſtrua ſtato tempore erumpere ſolent, dolores aliquando acutiſſimi velut per circuitum quendam inſurgunt et euaneſcunt, ipſae febres continuae remittunt et exacerbantur, ſicque plura alia, quorum cauſa, vt videtur, ex materie quadam deduci poteſt, cuius quantitas augetur aut imminuitur, vel quae acrior mitiorue fieri ſolet. Ex his itaque coniecturis, opinante Noſtro, ſtatui videtur 1) *dari in febribus intermittentibus quandam materiem, in corpore genitam, vel aliunde aduectam, quae per vniuerſas diffundatur partes.* 2) *Eam tamen praecipue hepati eſſe infeſtam, in eo eam colligi in illudque vires ſuas exſerere.* 3) *Poſtquam ad certum gradum deuenit et certa vis ei eſt addita, ipſam veluti admoto ſtimulo viſceris illius textum neruosque vellicare, ſanguinis curſum retardare, acrimoniam prauasque dotes illi conciliare.* 4) *Eam veluti facto impetu in neruos agere totumque commouere corpus et tandem ex loco primum affecto et ex omnibus aliis partibus febre inſe-*

quenti excuti et difflari. 5) *Denique remanere fomitem*
p. 55. *qui, fensim iterum auctus, easdem concitet turbas.* At vero in ipfis his febribus occurrit varietas variusque caufae febrilis folet effe effectus, ita, vt inter hos quaedam intercedat differentia, ea nimirum, quae tertianam a quartana diuidit. At vtraque tamen vnius eiusdem eft naturae, omnisque tantum differentia in vi intenfiori aut remiffiori confiftit. Vnde autem tertio, vel quarto quoque die erumpat venenum, exponi certe nequit.

p. 60. Verum dantur febres eaeque quidem multiplices, quae ab intermittentibus alienae earum fpeciem prae fe ferunt, inter quas inprimis febris fic dicta quotidiana, fingulis diebus recurrens, eminet. Haec ad veras intermittentes nunquam referri poteft, tum quod horroris fenfus, vel leuis, vel etiam nullus eft, nec vera apyrexia obferuetur, fed febriculae quoddam veftigium remaneat, nec vrina lateritia appareat; tum etiam, quod aliam caufam agnofcat, aliamque medendi methodum requirat et, quod notandum omnino, in ea febrifuga fic dicta fpecifica, vel nihil prorfus proficiant, vel cuncta in peius mutent.

p. 66. Sicut autem nonnullae febres intermittentem mentiantur, ita et haec ipfa alios mentitur affectus. Sic vbi in parte quadam latet, vel colligitur materies febrilis, pars ifta fola laborare videtur. Saeuiunt e. g. aliquando dolores, ftatis temporibus recurrentes, pulfusque interim vix mutatus deprehenditur. Proftant porro exempla hemicraniae terribilis, periodice recurrentis, imo proftant alia, pro verae febris intermittentis fobole habenda, quae doceant, fingulas quafcunque corporis partes febris caufa affligi poffe. Poteft etiam febris peculiaria fibi adfcifcere fymptomata, in quibus tota morbi vis pofita videtur: ita v. g. apoplexiae quaedam fpecies et alii obferuantur affectus, qui, a febrili caufa

caufa ortum ducentes, adeo ab intermittente febri alieni funt, vt haec ipfa naturam mutaffe videatur. Tandem etiam alios febris intermittens imitatur morbos, fuo more incedentes nihilque prae fe ferentes, quod intermittentium febrium indolem aut fpeciem referat.

Ex his facile nunc declarari poteft, qua ratione febris intermittens maligna faepe dicenda fit. Si namque in caput omnis vis febrilis recidat, affectus foporofi, apoplexiae, catalepfiae etc. obferuantur; fi in refpirationis organa eadem conuertatur, catarrhi fuffocatiui, afthma, pleuritis, peripneumonia etc. adeffe videntur. In ventriculum autem ita faepe faeuit, vt veram adeffe putes inflammationem. Pari etiam ratione vi ifta febrili affligi poffunt inteftina, ita vt dolores acerrimi et dyfenteriae faepe obferuentur. Nec raro in externas partes impetus febrilis irruit et varii generis papulas atque fudoris anglici fpecies producit. Tandem etiam non tam in vitae motusque principium, quam in calorem natiuum agere videtur fomes febrilis, ita, vt frigori nonnunquam nullus fuccedat calor. Licet autem omnes recenfiti hactenus affectus ab intermittente alieni effe videantur, huius tamen foboles effe, certum, quo leuentur, quoue paroxyfmorum more incedant, tempus fatis fuperque docet, adeo, vt vera faepe obferuetur intermiffio et nonnulli aegrotantes, apyrexias tempore periculi expertes vifi, infurgente nouo paroxyfmo in priftinum ftatum relabantur. p. 72.

Verum et aliarum febrium formam faepe induit intermittens et in remittentes, hoc eft, vbi primus paroxyfmus nondum definit, cum incipit alter, atque continuas, quae tertianae duplicatae funt, et in quibus paroxyfmus vnus frigus habeat praeuium, alter vero nullum, mutetur. Referri huc meretur femitertiana, veteribus tantopere formidata p. 81.

ſeu hemitritaea, tritaeophyes ſeu tertianaria, inordinatas habens exacerbationes, ſimilisque tandem proſapiae febres ardentes, cauſi veteribus dictæ, in quibus, licet tantopere ab intermittente recedere videantur, tertianae tamen indicia occurrunt et in tertianas ſeu veras intermittentes interdum deſinunt.

p. 89. Haec, quae de mutatione febrium dicta hic ſunt, variis a Noſtro confirmantur obſeruationibus, ex quibus ſimul patet, quam variae quamue periculoſae eiusmodi febres haberi debeant.

p. 100. Signa, quibus febres intermittentes, ſub alia ſpecie latentes, detegantur, haec ſunt: ſi febres absque praeuio frigore ſubito paroxyſmorum exortu acceſſerint et pandiculationes doloresue capitis praeceſſerint, febrim intermittentem, ſub alia ſpecie latentem, eſſe, iudicabis. Si deinde notabilis paroxyſmorum remiſſio adſit, ſi ſudor poſt exacerbationem emanet, paroxyſmi eadem fere hora redeant et ſingulis aut alternis diebus ſibi exacte reſpondeant: ſi ſymptomata vehementiora, vt, deliria, lethargus, inteſtinorum tormina etc. per periodos exurgant et deſinant, tandem, quod ſignum fere certiſſimum, ſi vrina lateritia ſit, febrim intermittentem latere, certus credas.

p. 105. Sed varia etiam ex praecipuis verarum febrium, intermittentium ſymptomatibus metuenda ſunt pericula, quae quidem non perpetua ſunt, interdum tamen contingunt. Ita ex ſtagnatione ſanguinis in pulmone et hepate, quam frigus inducit, variae obſtructiones motusque inordinati, in corde, ventriculis eius et venis cauis amplioribus factis palpitationes et concretiones ſanguineae, imo, vitali ſpiritu depreſſo nec reſurgente mors, inprimis in ſenibus, metuenda ſunt. Licet autem calori, frigus ſequenti, tantum periculum non inſit, partium tamen textus earumque colatoria et functiones, ſi intenſus iſte ſit, laedi omnino poſſunt. Cum enim cordis

cordis impetus in febre maior eſſe ſoleat, motusque ſanguinis intenſior inde dependeat, fit inde, vt plus ſanguinis in vena portarum et hepate congeratur, inque venas ex arteriis plus etiam impellatur, quam per huius viſceris ambages progredi queat. Et ex ſudore quoque profuſo, diuturno et repetito mala metuenda ſunt. Non enim tenues ſolum, ſed et craſſiores, partibus nutriendis et reparandis dicati ſucci per cutis colatoria exeunt, ſicque vitae organis, neceſſario debilioribus factis, neque tamen morbi fomite expulſo, ſed ſuperſtite, aegri maxime debiles euadunt.

Sed haec mala a ſymptomatibus pendent, alia, p. 112. quae febres has comitantur, ad ipſam febrim pertinent. Ad haec inprimis referendi ſunt dolores capitis, qui non ſemper ab impetu ſanguinis in cerebrum, ſed ab ipſo veneno febrili, cerebri membranas ſtimulante, pendent. Praeter hos ſaepe etiam de variis ventriculi et inteſtinorum affectibus, vt nauſea, ciborum faſtidio, pondere, ardore et intumeſcentia abdominis conqueruntur; quae mala cuncta ex laeſis hepatis functionibus procedunt.

Affectus, poſt curatas febres ſuperſtites, inter- p. 119. dum ſunt dolor capitis acerrimus, ſudor enormis, viſcerum, inprimis hepatis, tumores, oedemata, hydrops aſcites et leucophlegmatia totius corporis; quae quidem mala, fomitem febris minime expulſum, ſed in hanc vel illam partem delatum, inque leucophlegmatia non in viſcus quoddam, ſed per vniverſas partes diffuſum eſſe oſtendunt.

Ex his facile declarari nunc poteſt, cur febris p. 122. toties reſurgat tamque varie regrediatur. Inprimis autem in reliquiis attendendum eſt, vtrum ſolus fomes remanſerit, febrem, ſolito more incedentem, reducens, an iſte in affectus quosdam abierit et vitia quaedam induxerit, quibus per totam vitam conflictentur aegrotantes. Haec enim ſaepe poſt febres p. 127. inter-

intermittentes in cadaueribus reperiuntur, ex quibus
viſcerum inprimis obſtructiones et ſtatus plane mu-
tatus annotari merentur. Cum autem tam varia et
ſaepe grauiſſima, febrium harum decurſu, viſceribus
inducantur mala, ſponte fere patet, quid de quae-
ſtione illa ſtatuendum, an ſcilicet morbus iſte per
ſe ipſum ſalutaris eſſe queat.

p. 133. Progrediamur ad alterum librum, de febrium
intermittentium et remittentium curatione agen-
tem. Haec ſane difficillima habetur, quamuis a
plurimis res parui omnino momenti aeſtimata videa-
tur. Conſiſtit autem vera medendi methodus primo
in remediis generalibus, euacuantibus nimirum
aperientibus et diluentibus, quae aliis itidem mor-
bis communia ſunt, deinceps in ſic dictis ſpecificis,
quae non, niſi illis praemiſſis, tuto exhiberi pote-
p. 137. runt. Non autem quaeuis febris intermittens iis-
dem curari debet remediis. Aliam namque metho-
dum requirunt vernales, aliam autumnales, aliam
ſi mitiores vel grauiores fuerint, aliam denique
prout corpus bonis vel prauis ſuccis ſcateat. Et
licet mitioribus ſponte ſaepe liberentur aegri,
non nocet tamen, leuia iis aperientia exhibere,
quibus optime demum debellantur febres; multo
magis autem diluentia aperientia leniaque purgantia
vſurpanda ſunt, ſi grauiores iſtae appareant. Sed
quaeritur, num incipiente ſtatim febre curam mo-
liri, neceſſe ſit. Suadent quidem omnia, vt, quam
primum fieri poterit, venenum febrile e corpore
eliminetur, ne ſaeuiente eo partes omnes excru-
cientur: verum, vim febris eiusque genus prius
noſſe, et diluentia, aperientia et refrigerantia prius,
quam ad remedia ſpecifica deueniendum ſit, exhi-
bere, nocebit nunquam, ſiquidem, hac cautione ob-
ſeruata, grauiores ſaepe febres absque vlla noxa
relicta euanuerunt.

Venae-

Venaesectio causae quidem febrium non medetur; ast vrgentia quaedam symptomata si spectes, remedium istud intermittere non licet. Inprimis autem quo propius istae febres ad continuas accedunt, eo magis eoque saepius ad istud auxilium confugiendum est, imo, si pulsus vrgeat, febrisque nimia sit incandescentia, in simplici etiam tertiana aut tertiana duplicata, non continua, venaesectio saepe prodest. Absonum contra habetur istud remedium, si vis vitalis langueat, cachexia adsit aut febris diu durauerit, vbi sane plus damni quam vtilitatis adferet. p. 142.

Hac et diaeta tenui praemissa de euacuatione primarum viarum cogitandum est, quae, licet fomitem mali non aggrediatur, multum tamen ad curationem facit et absque ea saepe etiam nihil proficiat. Inprimis autem emetica hic laudanda veniunt, quibus quippe non solum contenta in ventriculo materies corrupta educitur, sed et viscera, inprimis hepar, quod prae reliquis laborat, conquassatur hacque conquassatione non solum in hoc, sed, neruis concitatis, in aliis etiam visceribus stagnans materies educitur sicque vno saepe ictu febres tolluntur aut vis eorum ad minimum imminuitur. Laudantur inter emetica tartarus emeticus, kermes minerale, et in certa quadam constitutione, in qua per aluum feruntur medicamenta, ipecacuanha tartaro emetico anteponenda, cum certius ea subuertatur ventriculus et contenta expellantur. p. 147.

At vero emetica tum ob corporis constitutionem, tum ob leuiorem febris indolem in auxilium saepe vocari nequeunt; quapropter purgantia exhibere praestat omnino. Adeo autem necessaria ea iudicantur, vt absque iis frustra saepe tententur febrifuga; quare ab initio non solum aluus statim ducenda est, quo materies et inprimis bilis corrupta eliminetur et reliquis remediis, aperientibus et diluentibus p. 155.

tibus, via pandatur, verum etiam in ipſo febris decurſu, ob nouam materiei collectionem, ea exhibenda nec vnquam, ſi rite expurgari debeat fomes febrilis, intermittenda ſunt.

p. 161. Sed ne credas hiſce ſolis omnes febres debellari poſſe. Dantur enim caſus, vbi ſola alui purgatio non ſufficit, ſed aliis remediis ſecretionum et excretionum viae aperiendae ſunt E. g. ſi febres diuturnae, vel aluus tumida aut adſtricta, bilis per cutem ſparſa vel denique obſtructiones adſint, tunc ſane diluentia, aperientia et ſaponacea cum leni aliquo purgante, vt aluus laxetur, coniuncta maxime proficua aeſtimantur. Inprimis autem iuſcula purgantia, ex lapatho ſylueſtri, cichoreo, ſcolopendrio cum ſale GLAVBERI aut arcano duplicato etc. parata, mira praeſtitiſſe dicuntur, ita, tamen, vt aluus bis terue quolibet die iſtis moueatur. Niſi enim id praeſtitum fuerit, ſcopus ſane attingi vix poterit. Requiritur autem, vt eiusmodi iuſcula per ſeptimanam imo et diutius continuentur: his enim continuatis etiam rebelles febres et obſtructiones optime ſublatas eſſe, quid? quod ſolo ſaepe ſero lactis, ſalium vegetabilium copia turgente, eundem ſcopum absque febrifugorum vſu obtineri poſſe, experientia probat.

p. 165. Quaeritur nunc, quo tempore remedia, hactenus memorata, exhibenda ſint? Venaeſectio tum in paroxyſmo, tum in intermiſſione inſtitui poteſt; in frigore vero venam ſecare, abſonum foret. Idem etiam dicendum de emeticis et purgantibus, quae noxia in frigore, ſalutaria autem ante paroxyſmum reputantur. Calida in frigore febrili exhibere, periculoſum eſt, ſi tamen vacillet ſpiritus vitalis et ſumma vrgeat frigoris vis, cardiaca temperata propinare licet. Melius tamen eſt, tunc temporis nihil moliri, aut aquam tantum calidam ingerere, quod etiam tempore ſudoris obſeruandum eſt, vbi tamen ſyru-

ſyrupum quendam e. g. corticum citri aut vini rhenani aliquid exhibere conuenit. Sed aperientia fere omni tempore conducunt, quae vero certa quadam vi donantur, quaeque obſtructiones tollere poſſunt, ea non, niſi paroxyſmo peracto, in vſum vocanda ſunt.

Remedia vero, hactenus recenſita, non ipſam cura- p. 170.
tionem abſoluunt, ſed viam tantum ad eam ſternunt. Itaque ſudorifera, quae cauſae febris contrariari videntur, primo loco in cenſum veniunt. Sudore certe prolicito frigus hincque ſaepe febris auerti poteſt, at nunquam iſte calidis excitandus eſt, isque tantum proficuus aeſtimatur, qui non aduerſa natura extorquetur, ſed opportune et placide, calore non nimium intenſo et ſudoriferis, ſemper aperientibus mixtis, exit. At, ſi hepar aliaque viſcera laeſa ſint, ſi deinde cachexia ſumma adſit, ſi tandem ſanguis turgeat et ventriculus prauis ſuccis ſcateat, curatio per ſudores tentanda non eſt.

Quod ad tempus, quo ſudorifera exhibenda p. 174.
ſint, pertinet, ea ſane, ad praecauendum frigus, tres quatuorue horas ante paroxyſmum adhibere praeſtat. Remedia, quae huc ſpectant et lenia habentur, ſunt decocta ſaſſaparillae, bardanae, dulcamarae, veronicae, quinque radicum aperientium aliarumque forte plantarum, quibus ſudor elicitur, inprimis ſi multum ingeritur et per plures horas inſiſtitur. Idem hoc ſaepe praeſtitit aqua calida ingeſta, qua eodem modo, vt illis, frigus ſufflaminatum eſt.

Licet autem ſudoriferis veneni febrilis effectus p. 178.
impediantur omnino, id tamen in corpore haeret facileque, per omnes partes diffunditur, nec aegrotantes tuti ſunt, niſi ſpecificis iſtud tollatur penitus. Ad haec primo quidem a nonnullis referuntur

emetica

emetica et purgantia, ſed ea proprie cauſae febrili vix aduerſa ſunt. Dantur tamen, quae vomitum et aluum cient, quibus peculiaris contra febrem inſuper ineſſe videtur virtus. Spectant huc v. g. mercurius vitae, ad ignem exhalatus, donec non amplius tumet nec vomitum moueat; ex vegetabilibus tithymali, linariae folio, abraſa cuticula, leni igne exſiccata, in puluerem redacta et ad ſcrupulum vnum exhibita; cremor tartari ad vnciam vnam pluries exhibitus, arcanum duplicatum MYNSICHTI, febrifugum RIVERII, ex ſale abſinthii et ſpiritu ſulphuris paratum, magneſia Maſſilienſis et Leodienſis, quae omnia non quidem in omnibus ſed in diuerſis caſibus ſpecifice agere queunt.

p. 183. An autem in quibusdam ſudoriferis vis illa ſpecifica? Hoc aſſerere non licet. Aſt in amaris quibusdam, aperientibus, ſalibus calcinatis, terris calcinatis imo adeo nonnullis venenis febrifuga ineſſe videtur virtus.

p. 191. Incertis his minusque tutis praeſtare videtur, cortex peruuianus, qui, neceſſaria ſi praemittantur, optime febrim debellare poteſt. Verum absque praeuia praeparatione ſi vſurpetur, remedium hoc, cum amarum, adſtringens, tonicum et aromaticum ſit, noxium ſaepe eſſe variaque mala relinquere poteſt; hinc veneni potius febrilis effectum cohibere, quam ipſum venenum delere videtur. Vt autem optimo cum fructu propinetur cortex, requiritur, vt partium internarum functiones prius reſtituantur; hinc, ne ſanguis ſtagnet in viſceribus, venaeſectio ſuſcipienda bilisque ſecretio promouenda eſt. Deinde ſi ventriculus male ſe habeat, a cortice boni quid ſperare non licet, requiritur, vt appetitus vigeat. Si porro inteſtinorum via non ſatis lubrica ſit, difficilis erit febrium curatio;

curatio; quapropter ſemper aliquod purgans, ſed lene tantum, cortici iungendum eſt. Neque etiam cortex conducit, ſi aeſtus vrget; tunc enim, eo exhibito, paroxyſmi exacerbantur, vel febris in continuam abit. Tandem etiam obſeruandum eſt, ne cortex in paruo temporis ſpatio magna doſi vel, quod maxime nociuum eſt, in frigore febrili exhibeatur. In priori enim caſu non tuta eſt medendi ratio inque poſteriori periculoſa adeo et inconſulta.

In exhibendo cortice ſequentia obſeruanda ſunt. p. 214.
Iſte nimirum non, niſi venaeſectione, ventriculi aluique purgatione et aperientibus praemiſſis, ad drachmam vnam aut vnam cum dimidia propinandus eſt; tunc vero videndum, num appetitus excitetur et leuis in cute mador oriatur, num aluus laxa et vrinae color naturalis ſit; ſin minus purgantia lenia, aperientia et refrigerantia in vſum vocanda atque cortici ſufficiens doſis tartari vitriolati addenda eſt. Si ventriculus puluerem corticis non ferat aut biliosa materies in primas vias affluat, decoctum corticis, Noſtro familiare adeoque laudatum, omni bihorio ad vncias quinque ingerendum eſt, vſque donec librae duae ingeſtae fuerint. Hocce decocto aluus laxatur et inteſtina interdum plus minus expurgantur, ita ſape, vt in certis conſtitutionibus aegri aluum vigeſies depoſuiſſe dicantur. Vt vero vis febrifuga corticis in ſecundas vias transferatur, ab omni cathartico abſtinendum eſt. Et quamuis diarrhoea, a corticis vſu orta, ſalutaris ſit, huic tamen limites quoque eſſe debent et, ſi ſponte ea non ceſſat, arte tandem compeſcenda aut temperanda eſt. Sic plures eo vſurpato a febre feliciter liberantur. Minime tamen, febre debellata, a febrifugo iſto deſiſtendum, ſed per ſex vel octo dies certa corticis doſis exhibenda eſt. Atque ſi vnquam febris tertiana duplicata curata ſit, ſtrictiori ſane diaeta, diluentibus, temperantibus et aperientibus diu

diu vſurpatis, id tandem remedio illo praeſtitum fuit. Notandum tamen, in hac febris ſpecie ſerius ad febrifugum deueniendum et non, niſi crebro vſurpatis euacuantibus iſtud demum exhibendum eſſe.

p. 223. Febris quartana eadem quidem methodo, ſi recens ſit, tractari poteſt; cum vero peculiare quid huic febri ineſſe videatur, haecque maxime contumax ſit, cautiones quaedam peculiares obſeruandae ſunt, quae recidiuam, toties obſeruatam, praecaueant. Suadetur itaque ſtrictior omnino diaeta, venaeſectio, quae maxime proficua aeſtimatur, tandem emetica. Purgantia autem non adeo vrgenda ſunt, licet alui etiam laxitas ſeruari debeat. His peractis methodus, ſupra nominata, ſuſcipienda maiorque copia febrifugi exhibenda eſt, cui inſimul aromatica lenia cum ſalibus Tachenianis admiſcenda ſunt. Inprimis caſcarilla in hac febre laudatur aeque ac peruuianus cortex, cuius virtus, praeſertim ſi attenuantia et purgantia admiſcentur, valde extollitur. Maximo autem cum fructu ſingulari remedio Noſtrum vſum fuiſſe legimus, cuius praeparatio ita ſe habet: Pulueris nimirum Cornachini grana viginti quinque, agarici grana quindecim, ſalis ammoniaci drachma vna et peruuiani corticis drachmae quatuor in electuarii formam cum ſyrupo quodam rediguntur, huiusque quarta pars omni trihorio exhibetur. Requiritur autem, vt per aliquot dies eius vſus continuetur, purgantium doſis interdum imminuatur, ptiſana interea diluens et leniter cardiaca exhibeatur, nonnunquam leuior nitri doſis, ad vrinas nimirum ciendas et ad compeſcendum calorem internum, a ſupra dictis remediis forte concitatum praetermittatur. Febre debellata corticis vſus continuandus cumque tartaro martiali ſolubili coniungendus eſt. Sic enim recidiuae praecauentur, obſtructiones tolluntur, hepatis

hepatis colatoria reſerantur bilisque effluxus promovetur. In omnibus tamen methodus haec, ob acriora et calidiora iſta remedia, non valet. Ita in debilioribus praeparatio maiori cum cura inſtituenda et cortex, cum lenioribus purgantibus et aperientibus mixtus, propinandus eſt. In ſenioribus tandem, ob intenſiorem frigoris vim, emetica primo, tum cortex ſuadentur, qui autem, cum in ſenectute minus permeabiles partes viresque effoetæ ſint, ſtimulo quodam aromatico et ſale penetrabili acuendus eſt. Si tamen, his omnibus tentatis, febris rebellis perſtet, aquas demum thermales, vi purgante donatas, curationem omnino abſoluere, Noſter, experientia confirmatus, refert.

At vero vbique iſtis remediis vti non licet, cum p. 225. vndique ob corporum naturam, partium conſtitutionem, ipſam febrem ſymptomatumue varietatem, obices obſtent, qui prius remouendi ſunt, quo ad curationem deuenire liceat. Primo itaque, ad ſaporem corticis ingratum tollendum, cortex cum aqua cardui benedicti, aqua epidemica et ſyrupo caryophyllorum miſcendus inſimulque, ad auertendum calorem, nitrum adiiciendum et ptiſana inſuper refrigerans et aperiens vſurpanda eſt. Idem fere dicendum de infuſo vinoſo, cui tamen extractum aquoſum cum puluere STAHLII et ſyrupo quodam in bolum redigendum cenſetur. Ingeſtioni corticis ſaepe obſtat vomitus; hinc ventriculo ſtatim medendum eſt, quo reſtituto curatio felicior habetur. Saepe etiam curationi impedimento eſt diarrhoea; quare cortex cum narcoticis in enematibus vſurpandus eſt. Porro pulmonum ſtatus morboſus, vt ſanguinis ſputum aut tuſſis acris, curationem per corticem vetat. Cum vero febris plus, quam cortex, dictis malis aduerſa ſit, ab eo proinde abſtinere non licet, ſed cum eius decocto lenientia, vt althaeae radix et flores papaueris rhoeados prae-

ſcribeuda ſunt. In certis temperamentis, cachecticis v. g. et hypochondriacis emollientia, leniter laxantia, aperientia et refrigerantia tum praemittenda, tum cum cortice ſimul in vſum vocanda ſunt. In virginibus chloroticis cortex nihil prodeſt, niſi emetica et iuſcula ex lapatho cum antiſcorbuticis parata et laxantia e. g. arcanum duplicatum praemittantur. In pueris, omnia remedia reſpuentibus, conducit, ſi tartarus emeticus praeſcribatur, quippe qui, vt Noſter expertus eſt, in illis mitius, quam in adultis agit. Hoc praemiſſo magis proficuus eſſet cortex, ſi exhiberi poſſet, cum autem ab iſtis reſpuatur, abſorbentia cum rheo et cremore tartari exhibenda ſunt, quae in hac aetate vera febrifuga dicuntur, ita, vt ad alia confugere non opus ſit.

p. 236. Aſt minime credas, corticem omni tempore et in quauis febre exhiberi poſſe; occurrunt enim impedimenta, ex ipſa febre aut ex peruerſa medela orta; imo certis annis iſte prodeſt, aliis nocet. Inprimis autem cortex interdicitur, vbi cachectici et melancholici affectus, nec non abdominis mala, vt intumeſcentia, tarda imo dura aluus etc. ex obſtructionibus nata, remanent, in quibus omnibus corticis vis ſalutaris nulla, contra vero euacuantia et aperientia valde vtilia cenſentur et, quibus rite vſurpatis, febres absque cortice feliciter tolluntur.

p. 243. Et recidiuae quoque cum certis ſymptomatibus, vt pertinacibus vigiliis, acerrimis doloribus capitis, ſudore inſigni, anxietatibus, ciborum faſtidio, diarrhoeis etc. incedentes, cortice peruuiano nequaquam tractandae, ſed vel ſibi relinquendae, v. g. ſi hyeme recurrant, diaetae tantum ratione habita, vel lenioribus aperientibus, euacuantibus et amaris impugnandae ſunt. Inprimis tartarum martialem ſolubilem, vel ſolum vel euacuantibus aut aperientibus et reſoluentibus iunctum, optimo cum fructu propinatum eſſe, animaduertimus. At tunc demum,

ſympto-

ſymptomata ſi euanuerint, aut mitiora facta fuerint, corticem adhibendum eſſe, dicitur.

In febribus intermittentibus malignis ad grauia ſymptomata attendendum eſt, taliaque exhibenda ſunt, quae vim horum refraenare poſſunt. Quodſi itaque caput grauius afficiatur et apoplexia, lethargus etc. vrgeant, venaeſectio et veſicatoria vtilia habentur. Si dolores rheumatici ſaeuiant aut dolores viſcerum vrgeant, narcotica ſaepe proficua aeſtimantur. Paroxyſmis autem et ſymptomatibus mitioribus factis, cortex in puluere, aut extractum eius, hocque quidem ad drachmam vnam bis terue ante paroxyſmum exhibendum eſt. Notandum etiam in capitis pectorisue affectibus, nec non doloribus rheumaticis corticem cum euacuantibus miſcendum eſſe, deſiſtendum autem ab hiſce, ſi ventriculus et inteſtina omnem vim morbi ferant et diarrhoea adſit; quod pariter obſeruandum eſt, ſi frigus exſuperet et calor ab extremis ad interna retractus eſſe videatur, in quo caſu aromatica, vt ſerpentaria virginiana, cum cortice, aeque ac vinum in vſum vocanda ſunt. Sique demum febrilis motus intenſus non ſit, ſed virium proſtratio, et debilitas deprehendantur, nec ſymptomata adeo vrgeant, paroxyſmi remiſſio expectanda non eſt et ad corticem ſtatim fugere licet, imo certa adeo neceſſitas interdum vrget. P. 252.

Quod tandem ad remittentes febres attinet, iſtae cum ex intermittentium genere eſſe ſoleant et continuae tamen ſimul ſint, quaeritur inde, an diuerſa remedia poſtulent. Si ſymptomata ſpectes, ea non adeo diſſident et curatio vna eademque plerumque eſſe ſolet. Hinc, licet cortex in veris continuis reſpuatur, iſte tamen in his exhiberi poteſt, quidemque eadem ratione vt in intermittentibus, ita, vt et in his noxius iſte ſit, ſi paroxyſmi vigeant. Sed P. 258.

occurrendum eſt variis impedimentis, quae corticis vſum diſſuadere videntur. Primo quidem harum febrium calor obſtat: cum vero magis noceret febris impetus, quam medendi ratio, cortex ſane plus proderit, quam noxas inferet. Sedulo interim attendendum eſt, num iſta febris vere ex intermittentium genere ſit; ſin minus, cortex exhiberi nequit, quod pariter in ea quoque febris ſpecie valet, quae in vere continuam abiit. Tunc enim remedia continuarum ſimplicium, nec febrifuga indicantur. Caute etiam cum eo mercandum eſt, ſi febris tertiana duplicata continua ad decimum quartum aut vigeſimum diem excurrat perque hoc tempus vigeat; tunc autem non niſi ea remiſſione facta, cortex valet. Verum dantur febres remittentes, quarum exacerbatiores magno impetu inſurgunt aegrosque in magna pericula coniiciunt. In his cortex ſtatim exhibendus eſt, ita tamen, vt cum euacuantibus et aperientibus miſceatur. Quodſi vero harum febrium paroxyſmi ita ſe habeant, vt vnus alterum fere attingat, nec remiſſio vlla ſit, euacuantia exhiberi nequeunt; inde corticis extractum cum puluere temperante aut arcano duplicato propinandum eſt, quod remedium multum quoque in iis valet, in quibus ſymptomata grauiſſima, vt apoplexia, lethargus etc. adſunt. At vero ſemper etiam ad febris naturam, ſymptomatum vim, remiſſionem breuiorem vel longiorem, nec non alui laxitatem et tarditatem attendendum eſt, quo cortex felici cum ſucceſſu exhiberi ſicque omni modo veneno febrili occurri poſſit. In commendationem huius libelli reticere non poſſumus, illum Cl. SENAC, Archiatro regis Galliae primario, a plurimis tribui.

IV. IAC.

IV.

IAC. THEOD. KLEIN Imperial. Acad. Scientt. Petropol. Regiae Societat. Londinenſ. et Acad. Bononienſ. Membri Stemmata auium, quadraginta tabulis aeneis ornata; accedunt nomenclatores: polono - latinus et latino-polonus. *Geſchlechts - Tafeln der Vögel, mit vierzig Kupfern erläutert.* Lipſiae apud Adam. Henr. Holle 1759. 4 mai. pl. 8,

Siſtit hicce tractatus in iconibus delineationes accurate confectas earum partium, ex quibus auium methodicam diſpoſitionem efformauit b. KLEINIVS, quam in prodromo hiſtoriae auium cum orbe literario iam dudum communicauerat. E re enim duxit, cultoribusque rerum naturalium gratum fore exiſtimauit, ſi characteres ipſos, in dicto libello deſcriptos, oculis eorum aeri inciſos ſubiiceret; hinc craniorum ac pedum, quibus ad condendam methodum vſus erat, collectionem et apparatum ſecundum familias, genera et ſpecies ordinatum typis expreſſum exhibet. Facili ergo negotio nunc quilibet poterit quamuis auem ſuae dicare familiae, ſi modo ad pedum formas et qualitates rite attenderit. Genus porro roſtrum determinabit, et varia cranii altitudo roſtriue firmitas ac longitudo ſpeciem declarabunt. Exhibent enim nitidiſſime et omni cura celatae tabulae non tantum capitis, craniorum roſtrorum ac linguarum figuras ac formas, ſed ſingulae quoque partes circini ope eadem, quam ipſis natura conceſſit, magnitudine delineatae deprehenduntur. Si cui igitur libuerit ignotae cuiusdam auis examen inſtituere, circino menſuram partium exploret, eandemque delineationibus hiſce applicet.

In *Iſpidae* ſiue *alcyonis*, vti etiam in *Pici tridactyli* pedibus, digitorum fabricam a conſueto more

quodammodo recedere obſeruauit Cl. Auctor, quum illa binos digitos ante, totidemque pone habeat, hic verò ſecundo digito poſtico ſit deſtitutus: quod quidem, quanquam tantum in duobus hiſce exemplis contingat, non tamen pro naturae luſu aſſumendum eſſe, ſed familiarum anomaliam inde ſtatui poſſe monuit. Hinc aſſenſum praebet Cl. SCHAEFFERO affirmanti *naturam ſe non ſubiicere noſtris claſſificationibus, difficillimisque ſyſtematum ludicris.*

Nec vero omnium ſpecierum icones nobis offert Cl. KLEINIVS, ſed multas earum, quas in prodromo adductas legimus conſulto omiſit, ne in nimiam molem excreſcat tractatus. Varias hinc inde etiam adſperſit obſeruationes, quibus continentur ea, quae de vna alteraue ſpecie auium notatu digna ac ſcitu vtilia multis lectoribus fore putauit. Praefatus huic libello fuit breuibus Cl. TITIVS, qui eorum recenſet opuſculorum catalogum, quos conſcriptos et calamo exaratos reliquit poſt funera etiam clarus KLEINIVS, et quorum copiam nobis ſenſim ſenſimque effecturus eſt Cl. GRALATHVS, cui illos, vt pro lubitu ſuo edat, tradiderat Cl. Auctor.

V.

Hiſtoire de l'Académie Royale des Sciences et Belles Lettres. Année 1757. à Berlin. chez Haude et Spener. 1759. 4. Alph. 2. pl. 20. tab. aen. 10.

i. e.

Hiſtoria Academiae Regiae Scientiarum et elegantiorum literarum. an. 1757. Berolini etc.

Quae in claſſe philoſophica experimentali occurrunt.

p. 20. 2. *Experimenta de conſeruatione ſanguinis aliorumque corporum fluidorum per plures annos in vacuo*

vacuo absque corruptione Auctore Cl. ELLER. Aerem omnia corpora, in globo nostro terraqueo deprehendenda, ambientem non solum occultum eorum vitae cibum esse plurimumque ad sanitatem conseruandam conferre, verum etiam destructionis itidem causam suppeditare, varia phaenomena hinc inde euincunt. Cum enim plures secum vehat intusque suscipiat heterogeneas partes, haeque variae indolis poros corporum subeant glutenque partium dissoluant, ratio omnino patet, cur, paucis e. g. auro, argento nonnullisque lapidibus pretiosis exceptis, reliquorum corporum omnium compages ab alluente aere soluatur et disiungatur. Quodsi itaque haec corporum compages absque corruptione diu multosque in annos perstare debeat, aeris ambientis communicatio tollatur, necesse est. Potest quidem accessus eiusdem materie, in primis inflammabili, in pluribus corporibus impediri, hocque modo, si materies ista poros omnes exacte obduxerit et clauserit, effici, vt corpora absque compagis destructione, mumiarum exemplo, saecula durent; verum, si aeris ista communicatio plenarie cohibeatur, etiam absque illa materie corpora diu asseruari poterunt. Vt itaque hac de re certior Noster fieret, peculiare ea propter instituit experimentum et ex lacte, duplicis generis vino atque sanguine etiam humano, quodlibet peculiari vasi vitreo committens, aerem ope peculiaris instrumenti, antliae pneumaticae applicati, mense Aprili 1741 eduxit dictaque fluida ab eo tempore ad finem vsque anni 1756 illibata asseruauit. Quo tempore praeterlapso vasa, antea optime clausa, aperiens lac vix mutatum, vinum vero et sanguinem plane non mutata deprehendit, ideoque aerem destructionis corporum causam habendum omnino esse, hocce experimento Cl. Auctor probat.

 3. *Expe-*

p. 31. 3. *Experimenta ad nouum iſtud corpus minerale, ſub nomine Platinae del Pinto cognitum, ſpectantia* Auctore Cl. MARGGRAF. Subſtantia haec metallica, ſub fornice docimaſtico in teſta probatoria per duas horas forti igne calcinata, faciem plumbi calcinati induit et a magnete vltro non attracta pondere creuit, ita, vt duabus vnciis decem grana accreſcerent. 2) Eadem cruda crucibulo communi indita et in furno fuſorio per tres quatuorue horas detenta, minime autem fuſa pondere creuit malleoque percuſſa facillime ſeceſſit. 3) Ex platina cruda, retortae vitreae commiſſa, in appoſitum recipiens mercurius viuus tranſiit. Reſiduum in retorta, platinae ſimile, plura grana flaua exhibuit, quae malleo extenſa auri quidem optimi faciem habuerunt, ab aqua regia tamen vix quidquam mutata. 4) Cum acido ſalis et nitri mixta platina et deſtillata ſublimatum album, arſenico cryſtalliſato ſimile, exhibuit; reſiduum autem ex fuſco rubeſcens hinc inde ſplenduit: idem fere cum acido vitriolico euenit, praeter id, quod nihil plane aſcenderet. 5) Aqua regia platinae affuſa cumque ea digeſta ſenſim flaveſcens obſcure demum rubra euaſit; quae in cucurbita remanſit nigricans ſplendeſcens materies, aqua calida edulcorata et ſiccata a magnete tota attracta fuit. 6) Platinae iſta ſolutio, aqua regia facta, cum ſolutione auri mixta praecipitatum ex rubro citrium, cum argento, tam nitri, quam vitrioli acido, ſoluto flauum, cumque ſoluto in aqua regia ſtanno ex citrio rubeſcens exhibuit. Aliae ſolutiones cum dicta platinae ſolutione mixtae nullam aut exiguam mutationem oſtenderunt. 7) Solutiones metallicae cum platina cruda mixtae nullum praecipitatum dederunt. 8) Platina ſoluta cum metallis crudis mixta varia praecipitata exhibuit. 9) Saepius memorata ſolutio cum ſale marino mixta clara manſit, affuſo vero lixiuio alcalino cum ſanguine calci-

calcinato praecipitatum coeruleum, coeruleo Berolinensi fere simile, exhibuit. 10) Solutio illa in retorta ad siccitatem vsque destillata puluerem nigricantem splendescentem reliquit, cuius drachma semis cum plumbo mixta et in testa probatoria sub fornice calcinata ad duodecim grana in pondere augmentum coepit. 11) Platina cruda cum sale ammoniaco sublimatione disquisita, sublimatum coeruleum, floribus salis ammoniaci martialibus simile exhibuit, quod in aqua solutum, alcali fixo affuso, praecipitatum flauum dedit. 12) Ex mixtione platinae et mercurii sublimati substantia alba ascendit, quod vero remansit, grana flaua et splendida hinc inde ostendit, quae faciem auri habuerunt. 13) Cum sic dicto sale *Alembrot* mixta platina substantiam in superiori parte albam, in inferiori flauam exhibuit, quodque remansit splendorem argenti et grana itidem flaua ostendit. 14) Cum cinnabari mixta nulla orta fuit mutatio. 15) Cum arsenico sublimatum tantum arsenicale ascendit, residuum vero grana flaua exhibuit. 16) Platinae vncia vna cum nitro mixta et igne tractata non fulgurauit, sed, fusa fumum sparsit. Haec massa per aliquot tempus in igne detenta intumuit, quae exemta et soluta puluerem leuem, pondere trium drachmarum et quadraginta quinque granorum, praebuit. Cum arena lota et sale tartari iste mixtus et fusus massam vitream porosam, gryseam nec transparentem exhibuit. Platinae residuum drachmas quinque et grana viginti ponderans parum amisit. 17) Idem istud cum alcali fixo forti igne fusum non adeo notabilem mutationem platinae induxit. 18) Platina cum hepate sulphuris fusa non mutata fuit. 19) Idem euenit cum sale mirabili GLAVBERI et fuligine seu inflammabili materie. 20) Parum tamen cum eodem hoc sale absque additione phlogisti platina mutata fuit.

 21) Cum

21) Cum tartaro vitriolato nec fuſa nec alio modo mutata fuit. 22) Cum ſale fuſili vrinae nulla mutatio apparuit. 23) Cum acido phoſphori ſeparato mixta et retortae commiſſa, fulgure oborto, vaſa diſploſa fuere; hinc acidum phoſphori, phlogiſton platinae in ſe trahens, phoſphorum regeneraſſe videtur. Omnia itaque haec experimenta, platinam, cum dictis corporibus mixtam igneque fuſam, vix deſtructibilem eſſe, ſatis ſuperque euincunt.

p. 61. 4) *Obſeruationes nouae de epidermide et cerebro aethiopum* Auctore Cl. MECKEL. Quae ante aliquot annos de epidermide et cerebro aethiopis cuiusdam annotauit * Cl. Auctor, ea in praeſenti, noua data occaſione nouisque inde collectis obſeruationibus, firmiora magis et clariora reddit. Praeſertim autem hic oſtendit, obſeruationibus microſcopicis confirmatus, epidermidem nullis vaſis perforari neque etiam ope eorum cum cute connecti, ſed vaſa intra cutem et cuticulam terminari, ibique humorem effundi, cuius pars ſubtiliſſima per poros epidermidis imperceptibiles transſudet, craſſior vero remaneat, de qua corpus iſtud mucoſum, inter cutem et cuticulam reperiundum, proueniat, quodque in albis album, in aethiope vero nigrum ſit et regenerationi cuticulae inſeruiat.

p. 69. Quod ad cerebrum attinet, nonnulla hic notatu omnino digna obueniunt. Subſtantia nimirum corticalis in aethiope multo magis cinerea fuit, quam in europaeo, et medullaris colorem ex flaueſcente gryſeum habuit. Corpora ſtriata fuſca fere fuerunt, eorundemque ſubſtantia medullaris flaueſcens apparuit. Glandula pinealis in aethiope colorem multo magis fuſcum quam in europaeo habuit. Pedunculorum cerebri diſſectorum ſubſtantiam corticalem ex flauo nigricantem atque hinc inde punctula

* vid. Comment. noſtr. Vol. V. P. II. p. 200.

punctula nigra, inque pontis VAROLII vel protuberantiae annularis substantia corticali radios nigricantes, substantiam vero medullarem flauescentem Noster reperit. Substantia corticalis medullae spinalis nigricantis, cerebellum vero straminei coloris fuit. Ex his itaque Noster colligit, cerebrum, ratione coloris, in aethiope ab europaeo prorsus differre, et fluidum hinc per neruos ad superficiem cutis deferri, quod corpus istud mucosum intra cutem et cuticulam mutare valeat. Praeterea sanguis etiam in aethiope multo magis nigricans, quam in europaeo repertus fuit, ita, vt lintea, ab europaei sanguine rubro colore tincta, ab aethiopis sanguine nigro inficerentur, inde particulas, multum ad nigredinem facientes, ad cutim deriuari, colligendum est.

5) *Annotationes breues de vestigiis quibusdam similitudinis, inter corpora regni animalis et vegetabilis deprehendendae* Auctore Cl. GLEDITSCH. Plantae, secundum Nostri sententiam, omnes vno tantum, a natura constituto, modo, semine nimirum, vere propagantur; hinc foecundum si prodire debeat semen, flores prius adsint, necesse est. Verum isti non nisi certo quodam tempore euoluuntur et in nonnullis citius, tardius in aliis apparent, ita, vt vnus, duo, tres imo longe plures anni praeterlabantur, antequam flores sensim euoluantur. Licet autem plantae vario modo et arte multiplicari et propagari possint, omnes tamen isti modi naturales dicendi non sunt, cum omnes demum eo conspirent, vt flores sensim euoluantur, quos tandem semen, vegetationis complementum, sequitur. Cum autem euolutio ista florum variis rebus retardari et impediri possit, inque nonnullis non nisi longa serie annorum praeterlapsa contingat, factum inde est, vt nonnullae plantae steriles vocarentur, p. 72.

quae

quae tamen, ſi tempus a natura definitum accederet aut impedimenta remouerentur, flores forte oſtenderent nec ideo ſteriles vocari merentur. At floribus euolutis ſeminibusque productis plantae iſtae, multos in annos, antequam floruerint, ſeruatae, ſenſim poſthac marceſcunt, moriuntur et in ſemine, ad nouam ſui generis ſpeciem producendam apto, vnice propagationem conſeruant. Euolutionem itaque ſi attendamus, ſimile quid in animali regno reperire licet ſi quando inſecta quaedam conſideremus, quae non niſi euolutione quadam praegreſſa, ouula pariunt, hisque excluſis tandem pereunt. Haec, quae de ſeminum euolutione Noſter aſſeruit, duobus exemplis illuſtrat, in quibus raro admodum flores et ſemina cernere licet; prius nimirum *Lavendula latifolia ſterilis* ſeu *non florida*, poſterius vero *Buxus humilis* ſuppeditauit, inque his, quod a nonnullis obſeruatum non eſſe dicitur, flores vere vidit ſicque ſententiam prolatam probabiliorem factam eſſe putat, atque demum concludit, quod plantae omnes ſenſim euoluendae definito quodam tempore floreant et ſemina foecunda producant, quorum ope quoque ſui generis ſpecies propagari et conſeruari poſſit.

p. 85. 6. *Diſquiſitiones chemicae de terra quadam ſulphurea plane ſingulari, prope Tarnowitz in Sileſia reperta* Auctore Cl. LEHMANN. Haec terra, cum qua Cl. Auctor experimenta inſtituit, leuis eſt, colorem ex albo gryſeum habet et odorem de ſe ſpargit, ei non abſimilem, qui ex mixtione olei terebinthinae oleique vitrioli exit. Experimenta primo cum cruda, poſtea cum calcinata inſtituit, quorum priora haec ſunt: 1) Terra haec cum aqua mixta, in paſtam redacta, tunc exſiccata, tandem igne tractata cohaeſionem maiorem obtinuit. 2) Eadem retortae commiſſa ſublimatum dedit, quod verum

ſulphur

ſulphur fuit, reſiduum autem nullum vltro de ſe ſparſit odorem. 3) Cum mercurio ſublimato mixta et igne tractata primo acidum ſalis prodiit, poſtmodum cinnabaris obſcure rubens aſcendit. 4) Cum arſenico mixta ſubſtantia nigra aſcendit, ei ſimilis, quae arſenicum nigrum, vulgo *Fliegenſtein*, vocatur. 5) Subſtantia hac iterum ſublimata, arſenicum pallide flauum aſcendit. 6) Cum ſale ammoniaco mixta ſpiritus primo intenſe acidus prodiit, poſtmodum ſal ammoniacus albus, dein flauus aſcendit. 7) Cum ſale ammoniaco, aqua ſoluto, mixta, ex retorta phlegma acidum exiit, poſtmodum flores albi, ſub finem flaui, aſcenderunt. 8) Aqua regia affuſa ex parte eam ſoluit, tuncque affuſo oleo tartari per deliquium ſubſtantia obſcure flaua fundum petiit. 9) Acidum nitri aliquid de ea ſoluit et colorem ex fuſco rubeſcentem acquiſiuit; et ope zinci pauxillum ferri fundum petiit. 10) Acidum ſalis primo vireſcentem poſtmodum fuſcum colorem obtinuit; cui ſolutioni, per filtrum traiectae, zincum immiſſum pauxillum ferri in forma metallica deiecit. 11) Oleum vitrioli, aqua dilutum, terram hanc parum mutauit. 12) Solutio haec filtrata terram iſtam vix mutatam reliquit, quae cum oleo vitrioli denuo mixta colorem fuſcum obtinuit, affuſo tunc ſpiritu ſalis ammoniaci efferueſcentia quidem concitata, fuit ſed nihil fundum petiit, ſuperfuſo autem oleo tartari per deliquium color coeruleus apparuit. 13) Acetum deſtillatum flauum et affuſo alcali fixo coeruleſcentem colorem obtinuit. 14) Lixiuium alcalinum forte ſulphur extraxit, quod ope acidi nitroſi fundum petiit. 15) Oleum terebinthinae, cum terra hac coctum colorem, rubrum obtinuit. 16) Tandem terra haec cum arena Freyenwaldenſi et ſale tartari per quatuor horas fuſa in vitrum pellucidum ex coeruleo vireſcens abiit.

Terra

Terra iſta calcinata obſcure fuſcum obtinuit colorem et acidis quodammodo ſoluta ope lixiuii ſanguinis præcipitatum ex ea quidquam fuit. Ead m calcinata cum ſupra dicta arena et ſale alcali fixo fuſa in vitrum coeruleum abiit. Ex his itaque liquet, terram hanc argillaceam eſſe, cum pauxillo ſpati ſelenitici et parua particularum ferrearum portione cum vero ſulphure connexa mixtam. Quibus expoſitis Noſter demum declarat, vnde factum fuerit, vt ſulphur generari cumque terra hac miſceri potuiſſet. Quam ob rem plura phaenomena hinc inde annotata adducit et ſententiam probabilem reddit.

p. 110. 7) *Diſquiſitiones chemicae terrae Beuthnizenſis* Auctore Cl. BRANDES. Haec terra indolis eſt martialis, coloris coerulei, valde leuis, tactu paululum rudis, digitos inficit, aquam attrahit et cupro aut orichalco affricta, metalla haec impolita relinquit. Experimenta cum ea inſtituta ſequentia habebis. 1) Aqua affuſa plane non mutatur. 2) Ex terra hac deſtillata liquor prodiit empyreumaticus volatilis, cum acidis quibusuis efferueſcens. Reſiduum ſub fornice docimaſtico calcinatum rubrum colorem obtinuit, croco martis ſubtili ſimilem. 3) Cum ſale ammoniaco mixta et deſtillata liquor volatilis primo prodiit, poſtea ſal ammoniacus colore aurantio praeditus aſcendit. 4) Cum mercurio ſublimato mixta ſubſtantia gryſea ſubque hac cinnabaris aſcendit, mercurius autem partim reuiuificatus fuit. 5) Cum arſenico albo mixta, ſubſtantia nigra, arſenico nigro ſimilis, aſcendit. 6) Ex mixtione ſalis communis et dictae terrae liquor acidus empyreumaticus prodiit, in collum vero retortae ſubſtantia rubra aſcendit. 7) Cum acido vitrioli, aqua diluto, non efferbuit, liquor vero digeſtus colorem ex fuſco rubrum obtinuit. 8) Cum acido nitri fortiter

effer-

efferuefcens fereque tota foluta colorem ex flauo obfcure rubrum acquifiuit. 9) Cum acido falis non adeo notabiliter efferbuit, mixtio digefta colorem ex flauo obfcure fufcum obtinuit, ipfiusque terrae color coeruleus in colorem oliuarum, afpectu ingratum mutatus fuit. 10) Cum aqua regia fortiffime efferuefcens fere integra foluta fuit, liquor vero gratum colorem flauum obtinuit. 11) Cum acido formicarum nulla fere mutatio. 12) Cum aceto deftillato parum efferuefcens et non nifi per aliquot feptimanas digefta colorem demum ex grate flauo rubentem acquifiuit. 13) Cum alcali volatili non efferbuit, liquor vero poft feptimanam colorem pallide flauum obtinuit, ipfiusque terrae color oliuae fimilis fuit. 14) Liquor ifte, praecedenti experimento enatus cum lixiuio alcalino phlogifto iuncto, turbidus factus odorem, liquori anodyno minerali fimilem fparfit. 15) Acido vitriolico admixto idem phaenomenon euenit. 16) Liquor ex miftione terrae et aceti deftillati ortus atque cum lixiuio alcalino, phlogifto iuncto, mixtus colorem pallide coeruleum obtinuit. 17) Liquor ifte fupra nominatus ex admifto acido formicarum ortus, ope dicti lixiuii ex coeruleo viridifcens euafit. 18) Liquor ex admifta aqua regia enatus ope eiusdem lixiuii primo viridefcens, poftmodum coerulefcens fuit. 19) Liquor ex admifto acido falis cum zinco mixtus, hoc foluit, tuncque fubftantia flaua fundum petiit. 20) Idem liquor ope lixiuii alcalini ingrate flauus factus fuit. 21) Liquor ex admifto acido nitri ortus zincum foluit et turbatus colorem ochrae obtinuit. 22) Idem liquor ope dicti lixiuii viridefcens, poftmodum ingrate coerulefcens euafit. Ex quibus liquet, nec aquam regiam, nec acidum nitri, nec etiam acidum falis efficere, vt color coeruleus producatur. 23) Liquor vero ex admifto acido vitriolico ope lixiuii colorem ftatim grate

coeru-

coeruleum obtinuit. 24) Idem liquor cum dicto lixiuio cretae, acido nitri ſolutae, inſtillatus paruam portionem ſubſtantiae ſeleniticae deiecit, quod edulcoratum et exſiccatum colorem ex albo coeruleſcentem habuit. 25) Idem liquor cum dicto lixiuio ſaturatus et cum ſolutione aluminis mixtus praecipitatum grate et obſcure coeruleum dedit. 26) Idem iſte liquor cum cretae, acido nitri ſolutae, mixtus, ſubſtantiam ſeleniticam albam deiecit. 27) Terra iſta cruda cum arena et ſale tartari fuſa in vitrum ex flauo obſcure fuſcum abiit. 28) Idem fere cum terra calcinata et dictis corporibus ſimul fuſis euenit, praeter id, quod color vitri minus obſcurus fuerit. 29) Terra calcinata cum arena, ſale tartari et ſubſtantia ſelenitica fuſa vitrum ex flauo virideſcens exhibuit. 30) Terra cruda cum oleo oliuarum mixta et forti igne calcinata ex parte in metallum mutata fuit. 31) Eadem calcinata cum nitro, tartaro rubro, ſubſtantia ſelenitica et puluere carbonum fuſa tenuia ſalia metallica, crucibuli tantum lateribus adhaerentia praebuit.

Ex his experimentis patet, terram memoratam cum acidis efferueſcere, in igne non nihil indurari, ope lixiuii alcalini, phlogiſto iuncti, colorem coeruleum educi, ope magnetis ferrum in ea detegi, hocque mediante zinco ſub forma ochrae, atque empyreumaticum ſpiritum deſtillatione ſeparari. Hinc etiam liquet, terram hanc ex argilla quadam alcalina, partibus metallicis ferreis partibusque animalibus et vegetabilibus arcte vnitis conſtare, ideoque terram mixtam nec ſimplicem eſſe, ad humi genus omnino referendam.

p. 125. 8) *Diſquiſitiones de cauſa phyſica electricitatis.* Auctore Cl. EVLER, *filio.* Omnis res in eo verſatur, vt demonſtretur, quod phaenomena electricitatis a vi aetheris elaſtica, ſi fluidum hoc in corpo-

corporibus vicinis in aequilibrio conſtitutum non eſt, proueniant. Vt itaque propoſitio haec clarior euadat, primo in naturam aetheris inquiritur, dein modus, quo in poris corporum iſte includatur, exponitur, tandem autem oſtenditur, quomodo reſtitutio aequilibrii, quando elaſticitas ætheris in diuerſis corporibus diuerſa deprehenditur, electricitatis phaenomena producere valeat. Ad primum momentum quod attinet Cl Auctor oſtendit, in omnibus corporibus terreſtribus, aere non excluſo, materiem quandam ſubtilem et elaſticam contineri, quae aetheris nomine veniat, cumque materie electrica rem vnam eandemque conſtituat Poſthac autem elaſticitatem iſtam in diuerſis corporibus diuerſam, inque aliis maiorem, in aliis minorem eſſe, et cauſam electricitatis ſuppeditare, demonſtrat. Quod ad alterum momentum ſpectat, poros etiam corporum attendendos eſſe, innuit, talemque eorum, ad producenda electricitatis phaenomena, conſtitutionem requiri, quae poros nec adeo apertos, nec etiam adeo clauſos ſiſtat, ita tamen, vt aliqua etiam communicatio detur mediumque inſimul adſit, in quo, vt v. g. in aere, aether in ſtatu ſuo naturali ſe habeat. His igitur expoſitis demum oſtendit, quod, ſi elaſticitas aetheris, in corporibus incluſi, gradum ſemper eundem retineat, iſte nunquam ex corpore exeat, quo in alterum intret, quem ſtatum corporum naturalem ſeu aequilibrium vocat. Quodſi vero elaſticitatis gradus in diuerſis corporibus diuerſi atque etiam pori corporum, nec adeo aperti, nec penitus clauſi ſint, motusque tunc in iisdem aether ex vno in alterum tranſire valeat, ſtatum proinde electricum, huius phaenomena et pro vario elaſticitatis gradu proque varia pororum conſtitutione infinitas etiam eorundem varietates produci, ſolidis Noſter firmisque argumentis probat atque hinc inde exemplis illuſtrat.

p. 160. 9) *Descriptio aneurismatis aortae* Auctore Cl. ROLOF. Vir quidam ad Cl. Auctorem accedit et tumorem in sterno ostendit, quo rite examinato, aneurisma aortae, per foramen quoddam sterni egrediens, deprehendit. Tempore aliquo praeterlapso, doloribus de die in diem auctis, sacco isto demum rupto sanguineque copioso effluxo miser ille periit. Pectore aperto aortam a principio ad arcum vsque insigniter dilatatam reperit, cuius longitudo septem pollices fuit, totius autem aneurismatis latitudo inaequalis apparuit, ita, vt dilatio versus cor quatuor pollices cum dimidio, media pars octo, atque suprema plures etiam in diametro haberet. Sternum praeterea ex parte cariosum et destructum pariterque costas quasdam arrosas et destructas, inque vasis aortae proximis hinc inde mutationem et dilatationem, quod etiam cordi accidit, detexit. Homo, cui infortunium hoc contigit, ex baiulorum genere fuit, cuius labor in eo constitit, vt saepe pondus insigne, quatuordecim centum pondia aequans cum tribus aliis eleuaret et per breue tempus in humero dextro seruaret. Qui exactam morbosi huius status descriptionem postulant, hos ipsos ad hunc librum ablegamus, vbi quinque insimul iconibus status iste praeternaturalis repraesentatur.

VI. IA-

VI.

IACOBI CHRISTIANI SCHAEFFER Ecclef. Euang. Ratisb. Miniftri Acad. Caefar. Nat. Cur. Imper. Reg. Rouered. ac Reg. Boruff. Berol. Societ. Reg. Duisburg. et Teuton. Goetting. Liber. nec non Art. Lipfienf. Sodalis ifagoge in botanicam expeditiorem iconibus aeri incifis et pictis illuftrata. Ratisbonae Litt. fratrum Zunckel. 1759. 8 mai. pl. 2. tab. aen. 4.

VII.

IACOB CHRISTIAN SCHAEFFERS *Sr. Königl. Maj. in Daennemarck, Norwegen Raths und der Weltweißheit Profeffors* honorarii *auf dem Gymnafio Academico zu Altona etc. erleichterte Arzney-Kräuterwiffenfchaft, nebft vier Kupfertafeln mit ausgemahlten Abbildungen. Regensburg in der Montagifchen Buchhandlung.* 1759. 4. 176 *Seit.*

h. e.

IACOBI CHRISTIANI SCHAEFFERI Plantarum officinalium expeditior confideratio etc.

Qui hactenus varia hiftoriae naturalis capita, inprimis infectorum hiftoriam, ftudiofe difquifiuerat, Cl. SCHAEFFERVS, in re herbaria quoque nonnulla nunc edidit fpecimina, ex quibus ea, quae methodum in genere tangunt, paucis indicabimus. Ante tres annos ad Ill. Academiam Rouieredenfem de methodo ftudii botanici nonnulla propofuerat*, et

* IACOBI CHRISTIANI SCHAEFFERI epiftola ad illuftrem. Imper. Reg. Academiam Rouieredenfem de ftudii

et quomodo ipſe in addiſcendo ſtudio rei herbariae verſatus fuit, oſtenderat. Tabulas enim methodi ſexualis ex Cl. LINNAEO et alias vniuerſales ex aliis Auctoribus ſibi compoſuerat, quarum ope in vegetatilibus vlterius diſquirendis vtebatur, et adiecto ſpecimine in tabula aeri inciſa ex pentapelis regularibus et octandriis expoſuit, quomodo harum tabularum beneficio, plantae diſquiri poſſent. Cum vero interea in tabulis his ad botanicam expeditiorem pertinentibus elaborandis et perficiendis occupatus eſſet, facile vidit, explicationes vocabulorum, quibus botanici vtuntur, praemittendas eſſe, licet cum has ex botanicis ſcriptoribus citare potuiſſet, ſatius tamen duxit, ex variis hanc iſagogem excerpere et definitionibus his icones addere, in quibus, accurate delineatis et viuis coloribus illuſtratis, vocabula quae flores diuerſos et partes florum declarant, a tironibus melius intelligantur.

p. 1. In hac itaque iſagoge, capite primo de botanica in genere agit et, praemiſſa definitione et generali diuiſione, oſtendit, quomodo res herbaria per varias mutationes ad hanc moderni ſtudii excellentiam producta fuerit.

p. 7. Caput ſecundum de partibus plantarum ratione vegetationis et fructificationis diſſerit. Plantas viuendo creſcere aſſeruit et a foſſilibus, quae non viuunt, et ab animalibus, quae ſimul ſentiunt, cum LINNAEO diſtinguit. Functiones hae vitales et vegetationem ſiue incrementum et ſtatum plantae et fructificationem ſiue propagationem ſiſtunt. Vegetatio collecta in germine eſt, euoluta autem radicem, caudicem et proceſſus exhibet. Has partes Noſter ſtudioſe deſcribit et diſtinguit, et cum proceſſus,

ſtudii botanici faciliori ac tutiori methodo, cum ſpecimine tabularum ſexualium et vniuerſalium in hunc finem elaboratarum aerique inciſarum. Ratisbonae 1758. 4. pl. 2. tab. aen.

ceſſus plantarum primarii folia ſint, et in his magna inueniatur varietas, differentias foliorum ordine alphabetico enumerat; ſecundarios vero in foliformes: bracteas ſcilicet et ſtipulas; filiformes: capreolos, clauiculas; acutos: ſpinas et aculeos; excretorios: pilos et glandulas diuidit. Fru- p. 31.
ctificatio floreſcentiam praeſupponit. Poſtquam itaque floris partes deſcripſit et in iconibus additis illuſtrauit, differentias florum vniuerſales iterum ordine alphabetico declarat, et fructum poſtea conſiderat, quem ex pericarpio et ſemine compoſitum aſſumit et varias fructus partes deſcribit.

Caput tertium de ſyſtematibus botanicis in gene- p. 48.
re agit, quibus diuiſionum fundamentis varii botanici inhaerent, deſcribit, et tabulam ſyſtematicorum et vniuerſalium et partialium ex LINNAEO repetit.

Caput quartum de ſyſtematibus TOVRNEFOR- p. 52.
TII, RIVINI et LINNAEI exponit. Licet vero omnes methodici ſyſtematici ad rem herbariam perficiendam multum contulerint, praecipue tamen characteribus ex modo nominatis Auctoribus depromtis inhaeret, et ex his accurate deſcriptis et ex delineationibus illuſtratis vocabula aſſumit, quibus ſuo tempore vti poſſit. Ex TOVRNEFORTIO itaque figuras florum, ex RIVINO regularitatem et numerum petalorum aſſumit, his primario quidem, illis poſtea in ſubdiuiſionibus innititur et tandem, conſiderationem ſtaminum et piſtillorum ex LINNAEO ſubiungit, tanquam partium, quae ſexum conſtituunt.

Caput quintum de ratione, vtilitate, et vſu p. 66.
botanicae expeditioris diſſerit. Conſtat haec ex tabulis duplicibus ſexualibus ſcilicet et vniuerſalibus; illae ex ſyſtemate Linnaeano tantum ſtamina et piſtilla indicant, hae omnes partes floris et fructus ad methodum Riuino-Tournefortianam complectuntur. Vlteriorem declarationem, quam Cl. Auctor

propoſuit, nunc omittimus, cum de ea melius ad ductum tabularum, quas proxime expectamus, diſſerere, laboris huius ſuſcepti rationem reddere et vtilitatem et commodum inde reſultans perpendere queamus.

Libellus alter, quem indicauimus et qui plantarum officinalium conſiderationem expeditiorem
p. 2. ſiſtit, tres partes complectitur, quarum prior introductionem vniuerſalem exhibet, et in tribus ſectionibus de botanica in genere, de partibus plantarum, et de Tournefortiano, Riuiniano et Linneano ſyſtemate agit, et praecipua continet, quae in recenſione libelli antecedentis commemorauimus, quam ob cauſam etiam quatuor tabulae, quae partes florum ſiſtunt, et quas in praecedenti recenſione indicauimus, hic quoque annexae ſunt.

p. 31. Secunda pars praecipua eſt et ipſam conſiderationem plantarum officinalium in tabulis ſiſtit. Praemiſſa eſt tabula generalis ex definitionibus generum plantarum LVDWIGII noſtri deprompta, in qua tantum dipetalae et tripetalae, vtpote non officinales, plantae omittuntur, et relatiuae ſuis locis inter perfectas inſertae ſunt, quam ob cauſam tredecim tantum claſſes conſtituuntur: Monopetalae regulares, irregulares, tubuloſae, lingulatae, mixtae, tetrapetalae regulares, irregulares, pentapetalae regulares, irregulares, vmbellatae, hexapetalae, polypetalae et apetalae. Quo vero aliquod ſpecimen exhibeamus tabularum, per lineas ductas in
p. 38. nouendecim areas diſtinctarum, eligamus Rubiam tinctorum, quam ſequentem in modum deſcriptam deprehendimus. Siſtit nimirum area 1. *Numerum* 15. 2. *Nomen, Färberröther,* Rubia 3. *Calycem* quadrifidum paruum. 4. *Corollam* quadrifidam, quinquifidam campaniformem, ſuperius patentem, ex luteo viridem. 5. *Staminum filamenta* quatuor, corolla

corolla minora, ſubulata. 6. *Antheras* quatuor, ſimplices. 7. *Ouarium* vnum didymum. 8. *Stylum* vnum ſuperius diuiſum filiformem. 9. *Stigmata* duo, capitata. 10. *Fructum* baccam duplicem, coalitam. 11. *Semina* duo vmbilicata. 12. *Radicem* fibroſam, repentem, non nihil lignoſam, totam rubicundam. 13. *Folia* oblonga, ad nodos ſtellata, aſpera, caulibus quadrangulis, aſperis et nodoſis accreta. 14. *Tempus florendi* Iunius. 15. *Locum* Germaniam, Sileſiam, Bauaricam, herba eſt. 16. *In officinis habetur* radix. 17. *Proprietatem*, ſine odore eſt, ex dulcedine non nihil amara fit, et ſubadſtringentem offert ſaporem, rubicundo colore tingit ipſa oſſa hominum et brutorum. 18. *Vim medicam*, aperitiuam, diſcutientem, pellentem, vulnerariam, vna ex quatuor radicibus aperientibus. 19. *Vſus*, adhibetur in obſtructionibus vteri, hepatis, renum, in ictero et hydrope, dyſenteria, vulneribus internis, herniis, retentione vrinae, catamenia promouet. Simili prorſus ratione trecentae et triginta plantae officinales deſcribuntur, ita vt magna rerum copia in his tabulis congeſta et aptis vbique nominibus germanicis expreſſa inueniatur.

Tertia pars indicem alphabeticum plantarum p. 129.
hactenus deſcriptarum ſiſtit, citatis ſemper tabulis, in quibus plantae indicatae fuſius deſcribuntur. Nomine itaque latino officinali praefixo, germanica, anglica, gallica, italica et belgica, nec non ſynonima latina inprimis botanicis vſitata adduntur, et herbaria, Blackwellianum et Weinmannianum citantur. Labor certe a Cl. Auctore ſuſceptus iis non inutilis eſſe poteſt, qui accuratam plantarum officinalium cognitionem acquirere ſuſcipiunt.

VIII.

Wachendorfia IOHANNIS BVRMANNI M. D. Athenaei illustris et in horto medico Amstelaedamensi Professoris Botanices Acad. Caes. Nat. Cur. Socii. Amstelaedami 1757. fol. pl. 2. tab. aen. 1.

Qui in re herbaria amplificanda et speciatim in plantis Africae describendis magna cum cura versatus est Cl. Auctor, nunc quoque nouum plantae genus ad promontorium bonae spei inuentum exhibuit et nomini Cl. WACHENDORFII Professoris Vltraiectini inscripsit, et ex triantheris monostylis, et sequenti definitione declaratur. Wachendorfia. Calix, *Spathae vagae, alternatae, semiamplexicaules, oblongo-acutae, fructificationem distinguentes, persistentes marcescentes, tumque reflexae.* Corolla, *petala sex, oblonga, quorum tria suprema erecta, patula ad vngues coalita, bina lateralia dehiscentia, inferius carinatum, aliquando deficiens, nectarium externe protuberans locatur vtrinque ad petalorum superiorum latera.* Stamina, *filamenta tria subulata, corolla breuiora, declinata, inferiori petalo incumbentia; antherae oblongae, coadunatae, horizontales.* Pistillum, *germen ouato obtusum, triquetrum, intra corollam situm, stylus simplex, subulatus, semper dextrorsum vergens, stigma simplex, pusillum.* Pericarpium, *capsula subouata, obtusa, triquetra, trilocularis, triualuis, hirsuta.* Semina *tria obouata, placentulae oblongae affixa, quae in capsulae centro coalescunt.*

Duas adduxit species, quarum prima thyrsiflora est, ex obseruatis accurate descripta, *Wachendorfia foliis lanceolatis, quinqueneruiis canaliculato plicatis, floribus in thyrsum collectis.* Radix tuberosa, arundinacea, plurimos vndique spargens stolones; folia neruosa, quinqueneruia, glabra, laete virentia; scapus

ſcapus arundinaceus foliis vaginantibus, anguſtioribus, alternatim veſtitus; flores ſeptem communi pedunculo ſuſcepti, ſupremus flos primum, poſtea ſequentes, euoluuntur, erumpentes maximi, ſequentes ſemper minores; inferius petalum aliquando deficit, et eius loco ſtylus alter ſuccedit; diebus calidis ex nectario guttula mellis effluit. Haec planta maxime affinis eſt, *ſiſyrinchio ramoſo aethiopico foliis plicatis neruoſis, et incanis radice tuberoſa phoenicea* BREYNII *, praeter ſex ſtamina vero in hac planta delineata, thyrſi diſpoſitio longe alia eſt, quod quidem Cl. Auctor in planta, quae in loco natali picta eſt, examinauit. Aerem intenſe calidum facile fert, aquam tamen quam maxime deſiderat, et in vliginoſis promontorii bonae ſpei creſcere videtur. In noſtris hortis in caldario inter bulbos Capenſes culta floret.

Addit quoque aliam ſpeciem paniculatam, quae eſt *Wachendorfia foliis enſiformibus, trineruiis, floribus paniculatis.* Huius tantum ramum depictum inuenit et ob floris conuenientiam huc reduxit, et prioris ſpeciei iconem exquiſitam cum omnibus floris et fructus mutationibus adiunxit.

IX.

ANTONII STOERCK, Medici Viennenſis et in noſocomio ciuico Pazmariano Phyſici Ordinarii libellus, quo demonſtratur: Cicutam non ſolum vſu interno tutiſſime exhiberi, ſed et eſſe ſimul remedium valde vtile in multis morbis, qui hucusque curatu impoſſibiles dicebantur. Vindobonae typis Iohannis Thomae Trattner 1760. in 8. pl. 8.

* vid. in exoticarum aliarumque minus cognitarum plantarum Centuria I. Gedani 1678. fol. p. 85. tab. 37.

Quo atrociora mala ex ſcirrho apertoque cancro in miſeros aegros redundare ſolent, eo maiore laude ii digni cenſendi ſunt, qui horum curationes, et quidem maximo cum aegrorum commodo, ſine chirurgico auxilio exſtirpationis, ſuſcipiunt, et haud infelicia tentamina inſtituunt. Haec Cl. Auctor praeſtitit et cicutae virtutes egregie declarauit Tota tractatio in tria capita diſpeſcitur quorum primum remedii deſcriptionem, ſecundum effectus in variis aegris obſeruatos, tertium corollaria quaedam et monita proponit.

p. 1. Cicutae vulgaris deſcriptionem ex MORISONO repetitam dedit *, et cum omnes ferme materiae medicae ſcriptores internum eius vſum damnarent, Cl. Auctor ſiccam herbam in ſacculis et lacti incoctum ſub cataplaſmatis forma applicauit, peſſimae gangraenae progreſſum interdum cohibuit, et in viro ſexagenario podagricis doloribus per plures annos diuexato, non tantum dolores ſedauit, ſed tophos etiam emolliendo diſcuſſit. Cum etiam, emplaſtra, quae ſuccum cicutae recipiunt, magna vi diſcutiente conſpicua ſint, ſuccum lege artis in extractum inſpiſſauit, et cani paruo famelico cum carne ſcrupulum de illo ter de die exhibuit, qui ſanus et alacer manſit. Hoc experimento audacior factus Cl. Auctor mane et veſperi granum vnum ipſe adſumſit, et hauſtum theae addidit, et cum nullum incommodum ſentiret, poſt octi-

* Icon Sect. 9. tab. 6, expreſſa imperfecta eſt. Monemus itaque plantam noſtram eſſe *Cicutam maiorem* C. B. P. p. 160. *Cicutam* DODON. Pempt. 3. lib. 4. cap. 35. MATTH. p. 772. TABERN. 1170. *Conium ſeminibus ſtriatis* LINN. Sp. pl. p. 243. n. 1. minime vero *Cicutam* LINN. Mat. Med. p. 43. *Cicutam vmbellis folio oppoſitis petiolis marginatis obtuſis.* LINN. Sp. pl. p. 255. n. 1. *Sium crucae folio* C. B. P. p. 154. *Sium alterum* DODON. Pempt. 4. lib. 5. cap. 10. *Sium maius anguſtifolium* TABERN. p. 203.

octiduum mane et vesperi duo grana degultiuit, nec insoliti quid in corpore sensit. Cum autem lactis p. 9. amari et acris, quod radix recens fundit, vnam alteramque guttulam linguae apice delibaret, mox rigida facta lingua valde intumuit, doluit, et loquelam cohibuit, succo citri crebrius admoto incommoda oborta quidem dissipauit, sed plane perspexit in lacte radicis maximum virus latere, cum puluerem radicis ad vnum alterumque granum sine noxa assumsisset. Succum igitur herbae recentis cicutae in formam p. 11. extracti redegit et cum puluere foliorum cicutae massam pilularem, et ex hac pilulas duorum granorum pondere efformauit, vel extractum ipsum varia sub forma exhibuit. Extractum vero ex herba cicutae cocta et succo inde expresso paratum minus efficax inuenit. Incepit semper a minima dosi scilicet grano vno, et sic sensim paulatimque dosin augendo ad drachmam vnam, vel drachmam vnam cum semisse intra diei spatium assumendam ascendit, et nihil vnquam mali obseruauit, licet has pilulas per vnum alterumque annum continuato vsu exhibuerit. Pilulis vero exhibitis, vnum alterumque fasculum infusi theae vel iusculi vitulini praebuit. Puluis radicis cicutae p. 13. cum mucilagine gummi tragacanthae in pilulas redactus efficacius quidem, sed magna cura attendendum remedium exhibet.

Nunc casus in capite secundo propositos in- p. 14. dicabimus, et nonnullos accuratius enarrabimus, quo experientiae ratio melius pateat. Casus I puellam sistit, parotide scirrhosa et nonnunquam dolente per triennium laborantem, quae et emplastrum de ladano et mercurium sublimatum cum spiritu frumenti sine effectu adhibuerat; huic in principio granum vnum et post octiduum duas pilulas mane et vesperi dedit infuso florum sambuci superaddito, huic itaque intra sex septimanas omnis durities dissipata fuit.

Casus

p. 17. Casus II. Foemina triginta annorum, cui sub axillis et passim in corpore glandulae intumuerant, et variis medicamentis dissipatae iterum increuerant, effusoque ichore saepe in vlcera abierant, tandem mamma tumida quoque facta vlcera cancrosa contraxit, nullis medicamentis obedientia, die decimo quarto Septembris 1757 pilulas duas grani vnius et infusum veronicae exhibuit Noster, nec sine successu, color enim liuidus mammae in laete rubrum et tandem naturalem transiit, loco ichoris purulenta materia exiit, et moles tumoris cum duritie decreuit. Die 14 Octobr. instante fluxu menstruo mamma iterum rubuit et doluit locoque puris ichor effluxit, quae vero symptomata pilulis continuatis iterum euanuerunt. Die 24 Octobr. mane et vesperi tres pilulas, et 19 Novembr. cum tumor mammae intra papillam adhuc insignis esset quatuor pilulas exhibuit. Die 2 Dec. ex esu carnis suillae cum brassica male parata omnia in peius ruebant, ast purgante rhabarbarino et pilulis quinque, granorum duorum, mane et vesperi exhibitis, melior fuit rerum successus, tumor infra axillam et mamma supra papillam colore, magnitudine et mollitie ad statum naturalem accedebat, cum autem tumor infra papillam durissimus esset die 24 Dec. et sex pilulas bis de die exhibuit Noster, et crustas in mammae vlceribus ortas liberumque materiae exitum impedientes emplastro de spermate ceti imposito remouit, quo facto die 15 Ian. tumor infra papillam iam fundi coepit, menstruaque sine symptomate accesserunt. Anxietatem praecordiorum et alia symptomata die 3 Febr. ex comestis leguminibus ortam purgans dissipauit, et cum tumorem sub papillas in sex moleculas diuisum deprehenderet Noster, porro ter de die sex pilulas exhibuit, ita die 24 May mamma ad naturalem magnitudinem rediit, die 3 Iulii vlcera concreuerunt

runt et tumor mammae et ille ſub alis prorſus diſparuit, et die 26 Auguſti cum pilulas vix amplius ſumeret aegra, ſana abiit.

Caſus III tumorem oui anſerini magnitudine in foemina viginti quatuor annorum ſiſtit, qui intra trimeſtre ſpatium ex vſu pilularum diſſipatus fuit. p. 29.

Caſus IV. Virgo octodecim annorum ex morbo acuto conualeſcens, tumorem mammae dextrae motum et in vlcus ſordidum mutatum oſtendit. Fomenta ex foliis cicutae et tres pilulae, mane et veſperi exhibitae, id effecerunt, vt die decimo quinto vlcus in ſanationem tenderet, et die vigeſimo coaleſceret, ab eo tempore autem vehementes dolores orti fuerunt, opio dato interdum ſopiendi, aucta tamen pilularum doſi et fomento continuato die vigeſimo octauo morbi abſceſſus manifeſta fluctuatione conſpicuus inciſione facta magnam boni puris copiam exhibuit, et continuatis remediis die quinquageſimo aegra ſanata fuit. p. 31.

Caſus V. Foemina viginti octo annorum ſexta poſt puerperium ſeptimana in mamma duritiem et dolorem percepit, et exinde magna febre tentata fuit; Cl. Auctor eius curam, vt decet, direxit, et cum infantis glandulae in collo intumeſcere inciperent, tres pilulas matri ter de die cum infuſo florum ſambuci exhibuit, ſcirrhus mammae in plures moleculas diuiſus fuit, et infans mammas ſugens praeter diarrhoeam nil mali ſenſit, ſed tandem, vt mater integre ſanatus fuit. p. 36.

Caſus VI. In viro ſexaginta quatuor annorum vſus pilularum cancro ab angulo oris ſiniſtre ad aurem vſque extenſo, limites poſuit. p. 41.

Caſus VII. Nobilis matrona ob tumorem mammae tres pilulas bis de die aſſumſit, et ſub continuato vſu aluum paulo liberiorem, ſed ſine incommodo, habuit, euentus tamen curationis non indicari potuit. p. 44.

Caſus

p. 46. Caſus VIII. In foemina quadraginta trium annorum, tumor mammae ſiniſtrae et glandularum ſubaxillarium, a violenta mammae percuſſione ortus liberum brachii motum impediebat, et cancrum occultum oſtendebat, reſpiratione ſimul breui, difficili et tuſſiculoſa exiſtente. Exhibitis circa finem Martii tribus pilulis mane et veſperi die iam 6 Aprilis omnia, praeter reſpirationem difficilem, in melius mutata videbantur. Continuato medicamentorum vſu die 1 Iunii mamma euidenter imminuta erat, ſed tuſſis ita vrgebat, vt maſſa pilularum de cynogloſſa, veſperi data, ſopienda eſſet. Durities ſupra papillam nata diu rebellis erat, tandem tamen ſub continuato medicamentorum vſu molleſcere videbatur, frictione tamen accedente vlcus et ſatis ſordidum enatum fuit. Iam octo pilulae mane et veſperi exhibebantur, et licet poſt aliquot dies dolores oborti remitterent, pus tamen nullum, ſed ichor foetens effluebat, et fruſta lata, coriacea, dura prodibant, ita vt durities exfoliatione quaſi minui videretur *. Et licet ſputa purulenta copioſe proce-

* Nos cum quadriennio abhinc ruſticum quinquaginta circiter annorum cancro aperto fabae maioris magnitudine in labio inferiore verſus angulum oris dextrum laborantem infuſo Belladonnae ſecundum eam methodum tractaremus, quae a Cl. LAMBERGEN publicata, et in Comment. noſtr. Vol. IV. P. II. p. 261 ſeqq. recenſita legitur, ſimilem exfoliationem ſeu potius deſquamationem vidiſſe probe recordamur. Singulis enim octo vel duodecim diebus eiusmodi ſquama ſuperius conuexa, inferius concaua, vtrinque aſpera, dura, peneque cornea decidens ſuppoſitum cancrum ea facile relinquebat vt ouulorum glomulum grate rubellum, ex cancris fluuiatilibus coctis deſumtum, quorum interſtitia muco albo foetente et corpus reticulare quodammodo referente, repleta erant, ſiſteret. Ipſe cancer ſenſim ita, vt ſquamae decidebant, imminuebatur, donec tandem

procederent, et licet in vlcere magnum cum tensione dolorem excitaret, labia tamen vlceris ad naturalem colorem deducta fuerunt, et infuso cicutae linteis madidis applicato exfoliatio successit, immo pus tandem in vlcere se monstrauit. Optimus vlceris status erat, et licet a tussi multi dolores orirentur, cum mamma per chordam quasi ad pulmones ligata videretur, tamen ex opio dato aegra leuamen sensit, sed die secundo Septembris, cum extra lectum esset, nec de dolore, nec tussi conquereretur, vinum ieiuno ventriculo auidissime hausit, vnde mox vertiginosa vomuit et intra pauca minuta apoplectica obiit. In cadauere dissecto dura et pia mater venas varicosas ostendebat, cerebellum grumoso sanguine comprimebatur, pulmones partim scirrhosi, partim purulenti ex anteriori parte cum pleura firmissime concreuerant. Vlcus ipsum sat purum erat, et optima sanationis signa praebebat.

Casus IX. Foemina triginta trium annorum p. 58.
colli glandulas vehementer tumentes et scirrhosas cum vlceribus cancrosis ostendebat: Haec per duos annos multis remediis et in fine mercurio sublimato cum spiritu frumenti, exhibitis simul decoctis, per quatuor septimanas frustra tractata fuerat, tandem intra viginti circiter dies fomento cicutae et pilulis saepius laudatis vsa conualuit.

Casus X. Virgo octodecim annorum glandulas p. 63.
submaxillares oui gallinacei magnitudine tumentes et scirrhosas habens, vsu pilularum spatio trium mensium sanata fuit.

Casus

tandem hac curationis methodo, per biennium et quod excurrit diligentissime obseruata, prorsus euanuerit. Rusticus ex eo tempore in hunc vsque diem optima semper gauisus est sanitate.

p. 64. Caſus XI. Foemina ſexanginta annorum a binis annis cancrum mammae ſiniſtrae apertum habebat, cuius limbus ſuperior ad maxillam, inferior ad ventrem vſque extendebatur. Intra menſis ſpatium magna fruſta ex mamma cadebant, quae etiam quolibet altero vel tertio die magnam ſeri copiam fundebat, poſt ſex circiter ſeptimanas tumor pugnum virilem vix referebat, et remedii noſtri efficaciam ſatis teſtabatur, ſed paulo poſt a refrigerio in magnum morbum incidit et obiit.

p. 70. Caſus XII. Foemina ſcirrhis in collo, mamma aliisque glandulis, et quibusdam ex his exulceratis laborans, poſt vſum pilularum ichorem quidem copioſiorem effluere ſenſit, ſed minus rodentem, multum praeterea leuaminis ſenſit.

p. 74. Caſus XIII. Virgo octodecim annorum a multis annis parotides, glandulas maxillares et reliquas colli adeo tumidas habuit, vt collum craſſitie caput multum exceſſerit, enata iam erant vlcera ſinuoſa calloſa et cancroſa, et tabida inde reddita, nocturnis ſudoribus vexabatur. Rebus ſic ſtantibus medicamentum ex cicuta tentatum fuit proſpero cum ſucceſſu, vt, licet curatione iam per aliquot menſes protracta nondum ſanata ſit, tamen optimae ſanationis ſpem promittat.

p. 81. Caſus XIV. Scirrhum mammae ex vſu pilularum diminutum declarat.

p. 82. Caſus XV. Vir quinquaginta trium annorum venerea labe late affectus, penem in inſignem magnitudinem excreſcentem vlceribus et excreſcentiis cancroſis affectum, vlcus ſcroti cancroſum, et teſticulum ſiniſtrum ſimili vlcere adeſum ſecum gerebat, dolor et foetor partium, quae ad leuem attactum ſanguinem fundebant, inſignis erat, et aeger prae debilitate animi deliquia patiebatur Cl. Auctor ſub initium quotidie vnciam vnam cum ſemiſſe corticis peruuiani exhibuit, ſed nullum inde

inde leuamen percipiebatur, et quarto die aeger medicamentum respuebat. Exhibuit itaque ter de die sex pilulas et partibus affectis fomentum ex cicuta applicauit, iam altero die melius se habuit aeger et medendi methodo, per triginta dies continuata, scrotum integre sanatum et vlcera penis multo minora et nitida facta fuerunt, ita vt in cura antiuenerea progredi posset Noster.

Casus XVI. Foemina triginta sex annorum binas in colli parte sinistra fistulas habuit, quae in sinus longe lateque per collum et thoracem diuagantes producebantur, sex vnciis enim materiae iniiciendae opus erat ad sinus replendos. Variis itaque curandi viis tentatis, collum et dorsum fomento ex cicuta inuoluerunt, in fistulas et sinus tenue infusum cicutae iniectum fuit, aegraque mane et vesperi sex pilulas sumsit, et sanatio intra octiduum ex voto peracta fuit. p. 88.

Casus XVII. Tumor in abdomine viri post quartanam subito suppressam natus, vsu pilularum curatus fuit, et scirrhi hepatis huic remedio obediunt, in lienis vero post febres intermittentes inflatione pilulae parum iuuant. p. 91.

Casus XVIII et XIX vsum pilularum in cataracta declarant. p. 92.

Casus XX. Foemina viginti quinque annorum struma scirrhosa affecta, quae non tantum colli anteriorem partem occupauit, sed et ad pectus penetrauit et respirationem difficilem reddidit, his pilulis per quatuor menses exhibitis ita sanata fuit, vt struma partim suppuratione, partim resolutione consumta fuerit, respiratione etiam liberiori reddita. In hac etiam simul profundum et malignum in femore sinistro vlcus sanatum fuit, quod omnium remediorum viribus repugnauerat. His experimentis, cum cicuta factis, alia subiungit Cell. Virorum tentamina non sine fructu instituta. p. 94.

p. 13. In capite tertio primum ea corollaria, quae ex curationibus his fluunt, indicantur, et monita varia practica adduntur, quae, cum ex dictis facile pateant, merito omittimus. Nos, qui et pulueris et extracti cicutae internum, et cataplasmatum, fomentorum et emplastrorum ex hac planta potissimum praeparatorum externum vsum atque effectum saepius attenti obseruauimus, non negare possumus, in scirrhis et vlceribus malignis non tantum, sed in carcinomatica quoque corruptione auxilia inde peti posse praestantissima. Ex his etiam, quae hactenus perspeximus, tutum et a lenti veneni suspicione liberum pronunciare possumus herbae cicutae vsum.

X.

Tentamen de demonstranda structura humana secundum dimidiatam naturae ipsius proportionem e quatuor tabulis conflatum, ab iconibus post veras dissectiones consulto factas. Ita dispositae sunt partes, vt sensim partium omnium, quae audiunt capita aut principes, in situ naturali repraesententur, eo quo, cum primo dissecantur, more apparent, quum sanguifera vasa cera sunt iniecta. Opus constitutum, vt artificiosa animalis oeconomiae imago dilucidius, quam in vllis aliis hactenus edita fuit tabulis, eniteat atque emineat. Cura et studio CAROLI NICOLAI IENTY. A. M. nec non rei anatomicae et chirurgicae Professoris. Impensis Auctoris. Londini 1757. 8. mai. pag. 48.

XI. Ex-

XI.

Explicatio demonſtrationis vteri praegnantis mulieris cum foetu ad partum maturi, in tabulis ſex ad naturae magnitudinem poſt diſſectiones depictis et ea methodo diſpoſitis, vt huius ſtatus grauidi amplam ob oculos ideam collocent. Cura et ſtudio CAROLI NICOLAI JENTY Londini 1758. 8 mai. pag. 16.

Et dictionis ratio et ſumma contentorum in fronte libellorum indicatorum exprimitur; pauca tamen, quae has plagulas et potiſſimum ipſas tabulas accurate perluſtrantibus notatu digna obuenerunt, a nobis adiicienda ſunt. Cum confuſa tabularum multitudo, vti Noſter opinatur, quas EVSTACHIVS, BIDLOOVS, COWPERVS, ALBINVS et HALLERVS cum orbe erudito communicarunt, integram humani corporis imaginem vix tradere poſſint, in gratiam eorum, qui, pertractato iam ſtudio anatomico, veram repetitionem inſtituere et vno quaſi intuitu partes corporis perſpicere cupiunt, omnem corporis fabricam in quatuor tabulis proponere annifus eſt. Praecipuas certe partes corporis humani ob oculos ponunt, earundemque veram proportionem et limites indicant, et ideo iis ſatisfacere poſſunt, qui ſuperficiaria partium contemplatione contenti ſunt, ad eam tamen, quam in ALBINI et HALLERI tabulis obſeruamus et admiramur perfectionem non accedunt. Hanc vero non attingere voluit Noſter, qui priores tabulas, nimia literarum et notarum copia abundare dicit, et accuratos partium indices eidem vitio vertere videtur, qui tamen veris rerum anatomicarum indagatoribus taedium non creant. In

picturis exarandis vſus eſt opera periti delineatoris VAN RIEMSDYK, qui Cll. Vir. HVNTERI et SMELLII tabulas ad artem obſtetriciam pertinentes exarauit; non tamen elegit ſculpturae genus, quod lineis accurate ductis vmbras et partium limites diſcernit, ſed aſperae tabulae depreſſionibus vmbras exprimere anniſus eſt, quas Itali *mezzo tinto*, Germani *Schwarzekunſt* appellant, et hac in re in his et ſequentibus vteri tabulis variis artificibus vſus eſt. Licet enim, vt ipſe fatetur, hoc picturae genus debilitate quadam laboret, tamen veram in aes incidendi rationem rudiorem graphicen Noſter appellat, et attemperatam naturae imaginem attingere non poſſe aſſerit, qua in re ob exempla illuſtria citatorum Auctorum nos diſſentientes habet.

Tabulae primae figura prima ſiſtit corpus totum a parte anteriori integumentis remotis, et muſculos, vaſa, aliasque partes vicinas oſtendit, ita vt a parte ſiniſtra omnia in ſitu relicta, a dextra vero, nonnullis iam remotis, reliqua accuratius perſpiciantur. Figura ſecunda muſculos in collo viſos minores pectoris et peritonaeum cum pellucentibus viſceribus, tertia vero, ſitum partium in collo, pectore et abdomine declarat. Figura quarta internam ſterni faciem et quinta demum ſectionem capitis perpendicularem a latere oſtendit.

Tabulae ſecundae figura primaria, viſceribus remotis vaſorum praecipuorum tractus reſectis ramis, a ſiniſtris muſculi profundius ſiti, a dextris oſſa ferme nuda conſpiciuntur. Figura ſecunda viſcera thoracis et remotis inteſtinis, reliqua, quae in abdomine reconduntur, oſtendit. Figura tertia palatum cum freto oris linguam et ductum thoracicum ſiſtit. Figura quarta inteſtina ex abdomine remota cum vaſis meſaraicis exhibentur. Figura quinta palatum cum freto oris eiusque muſculis ſigillatim adumbratur; et ſexta hymen puellae ſeptem anno-

rum,

rum, ex HALLERI fasciculo primo mutuata delineatione fiftitur.

Tabulae tertiae figura primaria pofteriorem corporis faciem confpiciendam praebet; a finiftris nimirum omnes mufculi fub integumentis confpicui, a dextris prioribus fubiacentes cum vafis nonnullis delineantur. Figura fecunda durae matris finus et proceffus mufculosque ceruicis et dorfi profundiores, et tertia plantae pedis mufculos et tendines exhibet. Figura quarta cranium et cerebrum, horizontaliter diffecta, et patentes inde cerebri ventriculos, porro in thorace et abdomine vifcerum fitum, vti fpina dorfi remota a parte poftica confpicitur, delineat, et cum in hoc noua de fitu vifcerum idea ani orificium cum mufculis non exhiberi potuerit, delineatas has partes figura quinta figillatim oftendit. Figura fexta bafis caluae et feptima bafis cerebri fiue inferior eius fuperficies cum origine neruorum delineatur.

Tabulae quartae figura primaria profundiores corporis mufculos a poftica parte vifos in dextro latere, in finiftro offa ferme nuda exhibet, et figura fecunda plantae pedis profundiores mufculos adiicit. Figura tertia fpinam dorfi cum coftis et peluim a parte pofteriori fiftit. Figura quarta medullam fpinalem et origines neruorum, quinta pofteriorem faciem vifcerum thoracis et abdominis ex foeminino corpore delineatam praebet. Figura fexta pofteriorem faciem pharyngis cum vafis fanguiferis et glandulis, feptima tandem laryngis cartilagines exhibet.

Quilibet itaque ex nunc declaratis colligere poterit, varias facies, fub quibus partes corporis oculis anatomicorum fubiiciuntur, egregie felectas fuiffe, licet minutiffimarum partium varietas non femper icone et ne nitidiffima quidem affequi poffimus.

Quod explicationem tabularum, in libello exhibitarum, attinet, illa nuda tantum partium conspiciendarum nomina sistit; nec haec ordine quodam exposita sunt, cum mox arteriam, mox musculum, mox ligamentum indicit, et non raro quoque ex vna corporis regione in alteram diuagetur. Indicata porro nomina vel minus completa sunt, vel saepe
p. 11. minus recte expressa. v. c. *Portio pectoralis quae plicatur priusquam subter deltioda inseritur. Ea portio*
p. 24. *pectoralis, vbi sitae sunt mammae aut iuxta. Penis dissectus vt corpus cauernosum repraesentetur, hic etiam in vreteribus diuersae exiguae aspiciuntur, per quas mucus mucilaginosus secernitur, vrinae acrimoniam*
p. 32. *causa. Membrana aponeurotica, quae constringit tendines musculorum flexorum vulgo ligamentum angulare dicta.* Haec pauca accurate excerpsimus, plura exempla taedium crearent lectoribus. Paruae, quae sparsim adduntur, obseruationes vix attendi meren-
p. 39. tur. v. c. coraco brachialem et bicipitem coniunctos esse musculos, tricipitis antici nomine insigni-
p. 41. endos; extensorem pollicis primum esse verum supinatorem etc.

Ad vteri imagines quod attinet, foemina, quae a sanguine copioso, in cauum pectoris sinistrum effuso, cuius effluxum a vasis laceris non accurate descriptis deriuat Noster, subitanea morte extincta fuerat, dissectioni subiiciebatur, et cum grauida ad partum proxima inueniretur, picturae ab artifice supra nominato exaratae fuerunt. Obseruationes, quas addit, paucae sunt. Vasa vteri repleuerat tenuissimo liquore, nullum tamen cum vasis placentae inuenit communicationem. Vteri pars, cui placenta adhaeret, tenuior est, quam vulgo dicitur, ibi enim chorii membrana deficit, et venae copiosiores deprehenduntur. Extensio et crassities vteri grauidi a sanguine pendet, hoc enim subducto pon-

pondus vteri grauidi non multo maius deprehenditur.

Breuiſſimis nunc indicanda ſunt, quae in tabulis vteri exprimuntur. *Tabula prima* abdomen grauidae delineatum ſiſtit, in quo praeter ambitum tumidum nihil attendendum eſt. *Tabula ſecunda* oſtendit, quomodo vterus grauidus abdomine aperto in conſpectum prodeat annotato ſimul vicinorum viſcerum ſitu. *Tabula tertia* vterum apertum ſitumque foetus ſub amnii membrana deliteſcentis ſiſtit. *Tabula quarta* ſitum foetus ad partum diſpoſiti, et aliquam ideam dilatationis orificii per caput foetus praeſtitae oſtendit. *Tabula quinta* cauum vteri apertum et, remoto foetu, placentam cum funiculo in ſitu ſuo exhibet. *Tabula ſexta* vterum ex pelui remotum a parte poſteriore conſpiciendum praebet et nexum vaginae cum inteſtino recto ſimul declarat.

XII.

Phyſiologiae elementa Auctore FR. DE SAUVAGES Regis Conſiliario et Medico in alma Monſpelienſium Medicorum Academia Medicinae et Botanices Profeſſore regio Academ. Reg. Scient. Londin, Monſpel. Suecicae, Berolinenſ. German. Vpſal. Florent. Socio. Amſtelodami apud Ioſephum Tilan. 1755. 8. 1 Alph.

Anno huius ſeculi quinquageſimo ſecundo Pathologia methodica Cl. Auctoris edita a nobis nondum expoſita fuit, nunc, cum nouae editionis recenſionem ſuſcipimus, non incongruum eſſe duximus, elementa phyſiologiae paucis indicare, quo methodus doctrinae Cl. Auctoris melius pateat. Medicinam p. 5.

 artem

artem cognoſcendae ſanitatis et aegritudinis, nec non illius conſeruandae et huius debellandae dicit, quae, cum in theoriam et praxin diuidatur, in quatuor doctrinas principes diſpeſcitur, Phyſiologiam ſcilicet, Pathologiam, Hygienem et Therapiam. Phyſiologia, quae ſcientia ſanitatis eſt, in quatuor ſectionibus pertractatur, ita vt *prima* de ſtatu ſano partium ſimplicium cognoſcendo agat et ſolida ſimplicia, ex his compoſita, fluida in genere et intra vaſa ſpectata ſigillatim examinet; *ſecunda* de ſtatu ſano organorum principum diſſerat, et circulationis, ſenſus, motus, et reſpirationis organiſmum et mechaniſmum declaret; *tertia* de ſtatu ſano organorum miniſtrorum agat et de digeſtionis, ſecretionis, nutritionis et generationis mechaniſmo exponat; *quarta* demum de ſtatu ſano totius et ſanitatis differentiis ſeu temperamentis diſſerat, et huc differentias ex ortu, aetate, ſexu et regione deducat.

p. 7. Antequam vero tractationem ipſam ingreditur Noſter, generalia quaedam de viribus animae et corporis exponit, ratione corporis potiſſimum ad cohaeſionis leges prouocat, tandemque concludit, attractionem ex vorticibus aethereis deducere, phyſicorum eſſe, leges ex effectibus comparatis callere, medicis ſufficere.

p. 12. Sanitas eſt ille ſtatus et illa vis, ex quibus partes functionibus, quibus deſtinatae ſunt, obeundis aptae redduntur: In ea itaque cognoſcenda ad fabricam ſeu organiſmum et ad vires motus ſeu mechaniſmum reſpiciendum eſt, quam normam in Phyſiologia tradenda, quantum quidem fieri poteſt, vbique ſibi praefigit. In organiſmo fibrae villos ſeu fibrillas aſſumit, quae minutiſſima fila ſunt, ex quibus tandem fibra animalis exſurgit, et vt fluidorum moleculae ſphaerico contactu conſpicuae ſunt, ſic fibrillarum contactus eſt ad lineas et per latera, pluribus punctis contactus praeſentibus, nec tamen omnibus

omnibus ad amuſſim vbique ſe contingentibus, alias euaderet fibra adamante durior, quae tamen flexilis eſſe debebat. Ex his quomodo fibra elongetur, reſiſtat et tandem ſubito rumpatur, quomodo molleſcat et putredine reſoluatur, porro quoque, quomodo compoſita fibra, carnea nimirum, neruea et oſſea ſe oſtendant, declaratur.

In mechaniſmo fibrae declarando non oſcillatorios motus, ſed vibratorios ſiue ſyſtalticos aſſumit, atque fibram vno extremo affixam, altero diſtractam, ſibique relictam ſua ſponte ob elaſticam vim decurtari et alternatim elongari docet. Propter hanc cum chordis ſimilitudinem, leges illas motuum, quas Mathematici demonſtrant, ad fibras corporis humani applicat. Eſt autem ſumma de vi et poteſtate fibrarum haec: in definiendis earum vibrationibus et viribus ſollicite conſiderandae veniunt tenſiones, craſſities, longitudines, flexilitates et firmitates. Sic denſitas creſcit a tenſione vti firmitas, vibrationum velocitates decreſcunt ex mole fibrarum adauctarum, contra mole imminuta creſcunt, et reliqua. p. 18.

His expoſitis ad partes ſolidas compoſitas accedit. Ex fibris *ſeriatim* coniunctis oriuntur laminae et ex his corpora plana et caua. *Sunt itaque compoſitae partes diuerſi ordinis: ſi artus et ventres ſunt primae compoſitionis* (quam compoſitionem vltimam appellare poſſemus), *viſcera et faſciculi fibroſi, os, muſculus erunt ſecundae; vaſa, nerui, cellulae erunt tertiae; fibrae vero quartae compoſitionis et ſic ad vltimam, quam microſcopiis aſſequi licet,* ad vltimas tamen ſubſtantias chemicas non pertingimus. Concinne itaque de vaſorum membranarum etc. organiſmo agit et generalia repetit, quae de ſuperficie, capacitate, cavitate vaſorum, de fluidorum in vaſis plenis quantitate ab aliis docentur. Porro quoque de vaſorum et receptaculorum vſu, viribus et p. 25. p. 27. p. 31.

mechanismo differit, et quo pacto dilatans vasorum vis possit definiri ostendit. Si fluidum, vasa flexibilia ingrediens, interrupta vi et celeritate pellitur, vasa pulsabunt. In diastole minor erit quantitas effluens quantitate appellente. Differentia vero quantitatum ipsa est vt volumen vasis ab ampliatione additum. Sectio vasis dupliciter consideranda est, alia constans, quae minima in systole, alia variabilis, quae maxima in fine diastoles. Quod si constans arteriae diameter in systole, ad eius diametrum in diastole sit vt 2 ad 3, 3 ad 4. cet. erunt sectiones et fluidorum moles vt 4 ad 9. 9 ad 16 cet. vnde patet, cur incrementa sectionum et minora sint, quo numeri magis adaugentur et contra. Ex quo intelligitur, cur in plethora pulsus saepe sit minor, quam in sano statu, quamquam diameter vasorum amplior sit; porro et hoc, cur nullus pulsus in syncope percipiatur, licet vasa turgida sint.

p. 39. Ad fluida consideranda nunc accedit, et eorundem compositionem et proprietates mechanicas disquirit. Praemissis itaque definitionibus sanguinis, cruoris, lymphae et seri, quo vniuersalium humorum ratio pateat, inde prodeuntes in recrementitios, vt saliuam et bilem, in excrementitios, vt vrinam, in reparantes vt sperma distinguit, et applicationes legum fluidorum motorum ad fluida corporis humani praestat, et globulos sanguineos aliorumque humorum, ratione proportionis et
p. 46. mutationis in varios minores describit. Progreditur nunc ad fluidorum proprietates physicas declarandas. Fluidorum tenacitas seu visciditas diuersimode cognoscitur, aestimanda tamen semper est ex pondere, quod pares superficies sustinere valent. In sanguine est maximae fluxilitatis momentum, quod trigesimum tertium caloris gradum ex thermometro Reaumuriano attingere existimat

Cl.

Cl. Auctor. Talis fere eſt calor aquae Bellilucanae, et hic prorſus eſt calor ouorum in incubatu.

Nunc fluida intra vaſa conſiderantur, quod duplici modo fieri poteſt, primo ſi fluida ad praecepta hydraulica exigas, deinde phyſicorum more in ea inquiras. Oui pondus granum non excedit, adulti vero ad 160 libras accedit, ergo, vaſa quae proportionatim creſcunt, ſunt in ouo ad ea, quae in adultis reperiuntur, vt 800. ad 1. Decies vere maior eſt arteriarum tenacitas et cohaeſio, quam vt ab intenſiſſima, intra ſanitatis limites, preſſione ſanguinis ad crepaturam deduci poſſint. Arteria non rumpitur a pondere prope centies maiori ſanguinis pondere, quem in ſe vehit. Non tantam eſſe venarum tenacitatem et parietum firmitatem inter omnes conſtat; eam quintuplo maiorem, quam in arteriis, exiſtimat Noſter. Inſtitutis pluries comparationibus inter vaſa maiora et minora et pueri et viri ſemper reperit, eorum diametros inter ſe eandem ſeruare proportionem. Phyſica fluidorum indoles pendet a mole, figura et viribus abditis. Tubuli animalium exigui certa prae aliis fluida ad ſe trahunt, et ad quasdam longitudines pro varia ſui diametro et fluidi indole deducunt. p. 50. p. 56. p. 63.

Ad organiſmum et mechaniſmum partium principum nunc accedit Cl. Auctor. Principes partes ſunt, quae animalibus propriae, plantis denegatae ſunt, quarum nimirum functiones vitam clarius demonſtrant, vt organa circulationis, reſpirationis, motus muſcularis et perceptionis. Partes miniſtrae, plantis communes, functiones exercent ideoque ſecundariae ſunt, vt digeſtionis, nutritionis, ſecretionis et generationis organa. Ex qua diſtinctionis ratione ordo ſequentis tractationis patet. p. 67.

Fabricam cordis arteriarum et venarum breuibus repetit et potiſſimum differentias ventriculorum ex ponderis cauitatis et craſſitiei proportione declarare p. 71.

declarare annititur. Sic pondus ventriculi ſiniſtri in adulto ad drachmas quadraginta quatuor, dextri ad viginti quinque tantum aſcendere perſpexit. Simili ratione in arteriarum fabricam inquirit, proportionem ramorum ad truncos, et fines ramulorum, fabricam denſam, proportionem orificiorum in trunco et ramis ex KEILIO potiſſimum repetit, et aliquam etiam inter caua arteriarum et venarum facit comparationem, quo ex his praemiſſis ad mechaniſmum circulationis concludere poſſit.
p. 77. In hac re declaranda experimenta praemittit et corollaria addit, de phaenomenis, quae poſt ſectam aut ligatam arteriam et venam apparent, primo agit, cordis ſyſtolen et diaſtolen in variis cauis deſcribit, et cordis motum in oſcillationem et ſubſultum diuidit. Oſcillatio ad ſyſtolen et diaſtolen pertinet, ſubſultus vero aſcenſu et deſcenſu abſoluitur. Aſcenſum cordis ab auriculis plenis et ſiniſtro ventriculo multo fortius contracto, et dextro motum ſuum imprimente deriuat, hoc vero relaxato cor ſubſidere aſſerit. Motum ſanguinis in arteriis eiusque velocitatem ex HALESII et KEILII experimentis deducit, et in pulſus rationem inquirit.

p. 92. Reſpirationis mechaniſmum et organiſmum ſimili modo conſiderat. Externis et internis intercoſtalibus muſculis alternum motum in inſpiratione et exſpiratione adſcribit. Aſſerit porro ſub inſpiratione aerem pectoralem rareſcere, inde eius reſiſtentiam ab aere pulmonali ſuperari. In vſu pulmonum declarando progreſſum ſanguinis per muſculos pectoris in attractione et fluxilitate ſanguinis inde praeſtanda plus adſcribit, quam circulationi per pulmones et reliquos corporis muſculos. Aerem non in maſſa, ſed in ſua elementa diuiſum ſanguinem ingredi affirmat, qui quidem receptus ſuam elaſticitatem amittit.
p. 112. Perſpirationem pulmonalem ad vſus reſpirationis pertinere certiſſimum eſt,

eſt, an vero ea ſemper duplo maior cutanea aeſtimari poſſit, dubitamus; exſpiratio aeris in vas cineribus plenum violenta eſt, ita vt ex augmento ponderis in cineribus vera ratio augmenti non duci poſſit, inprimis cum atmoſpherae et corporum varietas ad vnam alteramque perſpirationem augendam multum conferat. Nec in eo vſu cum Cl. Auctore facere poſſumus, quod pulmo ſanguinem vberius ex venoſo ſyſtemate et corde dextro in valida exercitatione corporis et animi pathematibus ſuſcipiat et colligat, cum vere ſub his corporis mutationibus, ſanguinis circulus per pulmones celerior ſit, et auricula poſterior ſingulari modo in hanc vſum fabrefacta, aliquam partem a ſiniſtro ventriculo non ſubito capiendam colligat. In fine tractationis de voce et loquela nonnulla adiiciuntur, et differentia reſpirationis declaratur.

In organiſmo motus muſcularis et fibrae muſcu- p. 119.
laris et oſſium et articulorum fabrica tandem quoque fluidi neruei indoles examinatur, de mechaniſmo autem contractionis muſcularis tantum coniecturam ſubiungit, et maxime quidem ad analogiam cum viribus electricis reſpicere videtur.

In perceptionis organiſmo et mechaniſmo de- p. 144.
clarando in vires animae et ſenſus internos inde pendentes fuſius inquirit, ſenſuum externorum autem mechaniſmum vix attingit.

In partium miniſtrorum functionibus a ſecretio- p. 169.
ne incipit et ad ſpecificam grauitatem et inde deriuandam cohaeſionem non tantum in hac, ſed etiam in
ſequentibus tractationibus digeſtionis et nutritionis p. 214.
cum HAMBERGERO reſpicit. In generationis negotio explicando animalcula in ſpermate virili quidem concedit, ſed ea tantum veneris incendicula dicit, ad ipſam vero generationem praeſtandam inutilia pronuntiat. Semen foecundum vero fluidum alkaleſcens, halituoſum ſeu ſulphureum et diſſoluens pene-

penetrantiſſimum appellat, foecundationem itaque ex diſſolutione fluidorum embryonis eiusque ſimultanea animatione declarat; lymphaticus enim ſuccus, qui in embryonis corpuſculo, propter viſcoſitatem quieſcebat, iam ſemine virili diſſolutus, fluxilis euadit, et cum praeter motum cordis ſeu puncti ſalientis nihil requiratur, animae vis in foecundationis momento vitam cum cordis motu excitat.

p. 225. Ad vitam et ſanitatem diiudicandam ſe conuertit Cl. Auctor et de his in genere agit, cum varias machinas motas cum corpore animali comparet. Vita eſt ſeries actionum animalium, quae vel naturales ſunt in vita phyſica, vel liberae in vita morali. Ad vitam naturalem perfectam pertinet integritas organorum; compoſitio ſeu conformatio partium quoad ſtructuram et craſin ad aſſequendam longaeuitatem, facultas ſeu potentia agendi et ſentiendi, quae corpori ineſt, licet non ſemper agat, vis quorundam organorum, vt cordis et pulmonum, quorum perpetua actio requiritur. Quomodo itaque hic ſtatus ex cauſis et effectibus optime, ex principiis et conſequentiis ſanitatis imperfecte cognoſcitur, oſtendit Noſter et actiones appellat internos motus in ſenſus non incurrentes, functiones vero externas mutationes, quae ſenſibus obuiae ſunt. In varietatem ſanorum hominum poſtea inquiritur, quae ab habitu et qualitatibus, craſi, ſtructura, moribus, aetate et ſexu deducitur. Qualitas a craſi ſeu miſcela heterogeneorum ſub vera proportione tertium quid conſtituentium pendet, habitus vero eſt modus corporis reſpectu qualitatum et diſpoſitionum ſenſui obuiorum, ex his temperamentorum differentia per ſigna varia declaratur, a conſueta diuiſione non receditur, et quae porro in his a ſexu, aetate et regionibus mutantur, breuiter indicantur.

XIII.

Pathologia methodica ſeu de cognoſcendis morbis. Auctore FR. BOISSIER DE SAUVAGES Regis Conſiliario etc. Editio tertia ab ipſo Auctore aucta et emendata. Lugduni. Sumptibus fratrum de Tournes. 1759. 8. pl. 19.

Omnem pathologiae doctrinam in tres partes diuidit Cl. Auctor, et in prima, in qua fundadamenta pathologiae proponit, ſanitatis et morbi ideas euoluit et comparat, cauſas et principia aegritudinis, et tandem ſigna generalia conſiderat. In ſecunda parte Aetiologiam pathologicam tradit, et in prima ſectione de vitiis ſolidorum et fluidorum vt cauſis et principiis morborum proegumenis, in altera vero de principiis morborum procatarticis agit. In tertia parte de Noſologia pathologica exponit, et in prima ſectione claſſicas morborum differentias, id eſt, methodicam morborum diſtributionem in decem claſſibus et ſubiectis ordinibus ad normam ſcriptorum hiſtoriae naturalis tradit; in ſectione altera autem ſpecificas morborum differentias expendit, nos praecipua huius doctrinae argumenta breui nunc indicabimus recenſione.

In prooemio aſſumtam hactenus pathologiam p. I.
tractandi rationem, qua morbi in eſſentia ſua, qua functiones laeduntur, in genere aſſumti, in cauſis et ſymptomatibus vt effectibus diſquiruntur, nec non rerum ſecundum et contra naturam euenientium et non naturalium definitiones acriter perſtringit, nullamque veram morborum cognitionem, qui vltimus pathologiae finis eſt, inde erui poſſe, demonſtrare annititur. Ipſe vero fundamenta pathologiae ita ſtruit: a ſanitate incipit eamque p. II.
concur-

concurſum actionum et diſpoſitionum, quae aetati, ſexui et temperamento conueniunt, appellat; vitam hominis ideo dicit concurſum ſiue complexum actionum eius et diſpoſitionum tum coexiſtentium tum ſucceſſiuarum. Actiones liberas vitam moralem, naturales phyſicam ſiſtere oſtendit, et facultates hominis cognoſcendi, appetendi, et mouendi diſtinguit. Facultatem mouendi duplicem eſſe ait, libertas nimirum motus, a voluntate et ratione ſuaſos, exequitur, natura vero motus ab appetitu et auer-
p. 18. ſatione ſenſitiua ſuaſos praeſtat. Diſpoſitionem corporis dicit modum, quo eius partes inuicem coniunguntur, et cum in firmas et fluidas diſtinguantur, in illis ſtructuram, in his craſin aſſumit, et ita ſtructi et mixti differentias deducit.

p. 21. Aegritudinem nunc ſeu morbum vt ſtatum imperfectae ſanitatis conſiderat pathologia, quae non ſolum actionum ſed et diſpoſitionum diſſenſum inuoluit. Haec per phaenomena cognoſcimus, quae ſi morboſa ſunt, ſymptomata dicuntur, in functionibus, excretionibus et qualitatibus conſpiciuntur, et vel ſimultanea vel ſucceſſiua et porro, vel epigenemata, vel pathognomica, vel accidentalia ſunt. Aegritudo vero vel in ſimplicem ſiue affectum vel in compoſitum ſiue morbum diſpeſcitur. In aegritudine principium et cauſam diſtinguit: illud eſt ex quo alterius rei poſſibilitas cognoſcitur, haec vero alterius rei actualitatem ſeu exiſtentiam definit, quam diſtinctionem in cauſis remotis et proximis pathologi aſſumunt. Vti enim actualitas poſſibilitatis complementum eſt, ſic cauſa eſt principiorum complementum. Ex his Noſter conſuetudinis et
p. 45. naturae rationem explicat. Signum eſt illud, ex quo alterius rei praeſentia, *praeteritio* vel *futuritio* colligitur, ſcilicet ſigna anamneſtica, diagnoſtica et prognoſtica. Signum vel extrinſecum vel intrinſecum dicit, et hoc notam appellat characteriſticam,

risticam, optimum foret, si ex causis signa repetere possemus, cum vero hac cognitione, ex mente Auctoris, destituamur, ex symptomatibus tantum petenda sunt; haec signa intrinseca nobis praebent certissima, ex principiis vero ceu causis coniecturalia deducuntur.

His praemissis nunc Aetiologiam pathologicam pertractandam sibi sumit, quae nimirum aegritudinis causas et principia tradit. Sectio prima itaque de vitiis seu affectibus simplicibus causis et principiis morborum proegumenis agit. Vitia solidorum simplicia in crassitudine et exilitate, duritie et mollitie posita sunt, quibus erethismus et languor additur. In his omnibus definitiones, causas et phaenomena proponit Cl. Auctor, v. c. Durities adest, quando solida densitate, tensione et tono peccant, et flexioni magis resistunt, quam ad eorum munia requiritur. Mollities, quae laxitatem et varietatem inuoluit, ex contrariorum ratione patet. Duritiem itaque inducunt ea, quae fibram indurant, vt vita laboriosa, victus ex cibis crassis, vegeta vis digestionis, regio frigida, aetas senilis, ea, quae fibras tendunt, vt spasmus, quae fluida exsiccant et coagulant, vt ignis et absorbentia medicamenta, spiritus vini, acida. Viscera rigent ab excrescentiis vasorum ab obstructione. Phaenomena duretiei in fibris nerueis sunt apatheia, ingenii tarditas, iudicii firmitas; in fibris muscularibus inflexibilitas, robur tamen maius si fibrae nerueae peruiae sunt, si animi impetus torpent tremor et debilitas. Tensio in fibris nerueis sensibilitatem et ingenii acumen, in carneis elaterem seu vim distracta restituendi inuoluit, hinc agilitas, pulsatio, celeritas. Rigiditas diastoli tuborum resistit, et conatus naturae in tussi spasmo cet. exsurgunt, hinc glottidis raucitas, corneae opacitas, ossium fragilitas.

p. 49.

p. 56.

p. 65. Vitia ſolidorum compoſitorum ad tria capita reducuntur: 1. ſolutione continui, ſcilicet fractura, vulnere, carie et vlcere, 2. ſolutione contigui in luxatione et procedentia, 3. figura, ſcilicet protuberantia et depreſſione, ad illum tumorem, cyſtidem, excreſcentiam et lordoſin refert; depreſſionem vero ex cauſis obſtructione, aridura, eroſione
p. 85. et ictu explicat. Vitia fluidorum ſimplicia in aceſcentia, alkaleſcentia, ſpiſſitudine et diſſolutione ponuntur. Diſſolutio, fluxilitas, diatheſis ſeroſa eſt humorum minor conſiſtentia et tenacitas, quam ad ſanitatem requiritur, et vel ſimplex eſt, vel combinata, illa ex alimentis aqueis, balneis frequentibus, excretionum ſeroſarum retentione, motu animali adaucto, reſoluentium medicamentorum energia et venenis pendet, et ex vna parte excreta
p. 94. liquida, ex altera retenta ſpiſſa ſiſtit, hinc cacochylia, ſcilicet humor in primis viis a digeſtione reſiduus quantitate vel qualitate nociuus, et cacochymia ſcilicet prauorum humorum quantitas in ſecundis et tertiis viis, oriuntur; illa ſiſtit ſaburram putridam, empyreumaticam fermenteſcentem, bilioſam, glutinoſam et crudam, haec grumoſam ſanguinis, inflammatoriam, grumoſam lymphae, acrem et ſiccam, ſeroſo grumoſam, ſeroſam, purulentam et virulentam depravationem.

p. 104. Ad fluidorum et ſolidorum vitia coniuncta pertractanda poſtea progreditur Cl. Auctor, et primo quidem plethoram ſub examen reuocat. Euchymiam, quam hic conſiderat, et, dum ad ſolam copiam reſpicit, a morboſis humorum collectionibus diſtinguit, in reſpectiuam et abſolutam diuidit, illam a minori vaſorum capacitate, hanc a mole ſanguinis maiori deducit, et veram dicit, ſi ſanguis ipſe denſus eſt, apparentem ſi ſanguis rarefactus eſt, has itaque plethorae ſpecies in cauſis et phaenomenis diſquirit, inanitatem opponit, et ad tardita-

tarditatem, velocitatem, obſtructionem, euacuationem ſeu effluxum, foetorem, decolorationem, caliditatem, frigiditatem, humiditatem, ſiccitatem, debilitatem, quam *conſtitutionem delicatam* dicit, ſimili modo per cauſas et phaenomena examinanda progreditur.

Principia aegritudinum procatartica nunc diſquirit, haec partim in aliis corporibus corpori humano applicatis v. c. alimentorum et potulentorum vitiis, euacuationibus et retentis, in applicatis per aerem et incurrente corporum vi; partim in actionibus corporis animalis v. c. labore, quiete, ſomno, vigilia et animi pathematibus diſquirit. p. 151.

In Noſologia, de qua nunc poſt Aetiologiam declaratam fuſius exponit, differentias morborum in claſſes, ordines, genera, ſpecies et varietates diſponit, et methodum hiſtoriae naturalis indagatorum in diſtribuendis et cognoſcendis corporibus naturalibus ex ſignis externis ſequitur. Ex ſymptomatum conſideratione hanc morborum methodum inſtruit, et licet ſimplex diuiſionis fundamentum in functionibus corporis, functionibus animae, excretionibus et qualitatibus habeat, placuit tamen eidem diſtinctionem in decem claſſes ſiſtere et ordines ſubiicere. Hanc quidem rem breuiter indicabimus prius tamen ſpecimen aliquod diſtributionis in genera et ſpecies ſubnectamus. p. 193. p. 202.

Claſſis I ſiſtit affectus ſuperficiarios, maculas ſcilicet, tumores, excreſcentias, cyſtides, procidentias.

Claſſis II morbos febriles, febres nimirum continuas, exacerbantes, et intermittentes complectitur.

Claſſis III morbos inflammatorios exhibet, in viſceribus membranaceis, parenchymaticis, tandem in exanthematibus cutaneis.

Claſſis IV morbos ſpaſmodicos, tonicos, qui cum tenſione ſunt et clonicos, qui tremore comi-

 tantur

tantur, vtrosque vel partiales, vel vniuerſales recenſet.

Claſſis V de morbis dyſpnoicis ſeu anhelationibus agit.

Claſſis VI morbos paralytodeos, et quidem ſyncopales, ſoporoſos, paralyticos externos et organorum ſenſoriorum proponit.

Claſſis VII morbos dolorificos, partim vagos, partim topicos fixos commemorat.

Claſſis VIII morbos veſanos, ſcilicet delirios, imaginarios et moroſos exhibet.

Claſſis IX morbos euacuatorios, nimirum ſanguifluxus, aluifluxus, et ſerifluxus conſiderat.

Claſſis X morbos cacheticos tradit; ſunt hi tabidi, tumidi vniuerſales, hydropes, tuberoſi, cachectici leproſi, decolores.

§. 74. Cum nunc claſſibus et ordinibus indicatis breui recenſione omnia genera et ſpecies ſubiectas tradere haud queamus, ſpeciminis loco ex claſſis tertiae ordine tertio definitiones Cl. Auctoris morborum inflammatoriorum exanthematicorum exhibeamus.

1. *Peſtis* eſt febris acutiſſima, maligna, epidemica vtplurimum, cum ardore, ſiti, vertigine et deinceps bubonum et anthracum eruptione.
2. *Variola* cognoſcitur ex febre acuta, capitis lumborumque dolore, tertia vel quarta die puſtularum ciceris forma eruptione, ſeptima harum ſuppuratione ac dein exſiccatione.
3. *Pemphygos* febris eſt acuta exanthemathica bullis ſeu ampullis pellucidis auellanae magnitudine per corpus enaſcentibus inſignita.
4. *Rubeola* vulgo morbilli, cognoſcitur ex febre exigua cum tuſſi ſicca, ſternutatione in praeludio et oculorum madore, dein his ſuccedente macularum et tumorum pulicis morſus aemulorum eruptione, qui tumores in ſquamas furfuraceas abeunt.

5. *Miliaria*

5. *Miliaria* differt a rubeola eo, quod puſtulae milii magnitudine ſint ac firmae, diuerſicolores, omni aetate accedant, et ſine rubeolae praeludio.

6. *Purpura* differt a rubeola et aliis, quod maculas tantum pulicum morſibus ſimiles, ſed non extuberantes nec pruriginoſas, ſaepe liuidas aut nigras ſine rubeolae praeludio agat.

7. *Eryſipelas* in febris eſt initio acuta continua, tumore eryſipelaceo faciei aut alterius partis externae ſtipata.

8. *Scarlatina* maculis inaequalibus intenſe rubris morbilloſas excedentibus pruriginoſis, febre exigua ſine rubeolae praeludio ſtipatus.

9. *Aphta* penphingodes GALENI febris eſt, quae per caloris intenſionem puſtulas in ore, quae Graecis Phlictides dicuntur, generat.

10. *Eſſera* morbus eſt ſaepe febrilis maculis glabris reyſipelaceis, pruriginoſis amplis, cum cutis intumeſcentia fugaci, intra duos tresue dies euaneſcens et recurrens. An tertia eruptio eryſipelatoſa SYDENHAMI?

Adducamus tandem, quo et ſpecierum ſpecimen adſit, variolarum differentias ſpecificas.

Variolae diſcretae ſcilicet lymphatica DRELINCVRTII, benigna HELVETII, anomala SYDENHAMI, veſicularis HELVETII.

Variolae confluentes ſcilicet maligna HELVETII, criſtallina eiusdem, corymboſa eiusdem, nigra eiusdem.

Ex his itaque methodi ratio Cl. Auctoris apparebit; ille vero de ſpecificis et variis morborum differentiis porro agit. Grauiter errare dicit medicos, qui morbos nonnullos primarios dicunt, ex iisdem cauſis natos, ſimilem curandi methodum expoſcentes; cum enim morbi ex diuerſis cauſis pendeant, ex earum differentia in tot ſpecies p. 390.

 diſtin-

diſtinguendi ſunt, affirmat enim quamlibet ſpeciem ſua propria ſymptomata ſeruare. Differentiam igitur morborum genericam ex ſymptomatibus, ſpecificam ex cauſis deducendam eſſe aſſerit, ad claſſicam enim et primam diuiſionem regredi non poſſumus, cum interna morborum ratio nos lateat. Examinatis igitur variis morborum differentiis vulgo aſſumtis, eorumque variis mutationibus, vrget, *tot ſtabiliendas eſſe ſpecies cuiusuis generis morbi, quot ſunt cauſae conſtantes et quot ſunt morbi protopathici, a quibus produci aut foueri ſolent*, et hac in re ad aſſerta BAGLIVI, SYDENHAMI, aliorumque medicorum praeſtantiſſimorum prouocat. Cum autem et hic nomina certa inuenienda et definienda ſint, normam praeſcribit, ad quam in morborum nomenclatura adornanda attendendum ſit.

p. 421. Cenſuram tandem pathologiae ſcholaſticae ſuſcipit, et oſtendit praecipuum errorum in noſologia fontem eſſe opinionem, quod morborum eſſentia debeat eſſe cognita, quo definitio inde peti queat, hoc enim dum nullo modo fieri poſſit, hypotheticis definitionibus anſam praebuit. Hanc viam incertam et fallacem eſſe, multis exemplis declarat Noſter. Nos etiam negare haud poſſumus, incertas has morborum explicationes pathologicae morborum diſquiſitioni multas obſcuritates adieciſſe; ſed ſimili modo cognoſcimus variantem cauſarum et ſymptomatum indolem, et dubia in eorum obſeruatione occurrentia nos in eandem obſcuritatem coniicere, ex qua emergere non poſſumus, niſi ad veram morborum eſſentiam penetremus et cauſas proximas ſtudioſe euoluamus.

XIV.

XIV.

CAROLI LINNAEI, Equ. de ſtella polari, Archiatr. Reg. Med. et Botan. Prof. Vpſal. Acad. Vpſal. Holmienſ. Petropol. Berol. Imper. Lond. Monſpel. Toloſ. Florent. etc. Syſtema naturae per regna tria naturae ſecundum claſſes, ordines, genera, ſpecies, cum characteribus, differentiis, ſynonymis, locis. Tom. I. Editio decima, reformata. Holmiae. Impenſis Laur. Saluii 1758. 8. 2 Alph. 6 pl. *)

Omnes, qui Ill. LINNAEI in illuſtranda amplificandaque hiſtoria naturali merita norunt prorſus ſingularia, mirabuntur indefeſſum eius ſtudium noua perpetuo inueniendi atque detegendi momenta in corporibus naturalibus, quae nouam etiam eorum diſpoſitionem requirant, quum ſola generalis eorum contemplatio defatigare ſatis poſſit, multo magis intimior perueſtigatio continuo intentum delaſſare animum. Nihilo autem minus, ac olim conſueuit, felix admodum denuo adhibuit Cl. Auctor ingenium, et nunc in prima parte ſyſtematis naturae oſtendit. Reliquae, de quibus ſuo loco dicemus, mox ſubſequentur partes, et quid in noua hac editione a Cel. praeſtitum fuerit Auctore, ipſe hic breuiter atque conciſe indicat, nempe addidit:

Species animalium omnium ſibi cognitorum cum differentiis, ſynonymis, locis, nominibusque triuialibus. *Methodum* animalium ex nouis obſer-

 uatis

*) Recuſa prodiit haec editio Halae Magdeburgic. 1760. 8. cum praefatione IO. IOACH. LANGII Math. Prof. P. O.

uatis reformatam. *Piſcium* in primis nouam methodum cum auctorum obſeruatis radiis pinnarum, *Plantarum* reformatos characteres, emendatas differentias varias. *Lapidum* plures ſpecies, obſeruationes et omnium nomina triuialia. *Obſeruationes* in regna naturae nouas, cum introductione in naturam. De ea mutatione operis, quae plantarum et lapidum diſpoſitioni acceſſit, quum iam non poſſimus exponere, nunc de animalibus, in hoc primo tomo explicatis, adnotamus, poſt breuem introitum, generales quasdam obſeruationes de naturae regnis ſequi; quibus nomen *imperii naturae* dedit Cl. LINNAEVS, cuius ſummum auctorem pie ve-
p. 6. neratur. Naturalia corpora dicit in tria naturae regna diuiſa eſſe, quorum limites concurrant in lithophytis: *Lapides* eſſe corpora congeſta, nec viua, nec ſentientia, *vegetabilia* corpora organiſata et viua, non ſentientia, *animalia* corpora organiſata et viua et ſentientia, ſponteque ſeſe mouentia. Varia praeter ea ad methodi nominumque imponendorum indolem pertinentia adiungit.

p. 9. Nunc *regni animalis* contemplatio ſubſequitur; quae ab ouo incipiens, ſenſim progrediendo in diuiſione huc pertinentium corporum deſinit: Mira aſſiduitate et ingenioſa admodum explicatione cuncta hic explicat ingenuus Cl. Auctor, cuius aliquot tantum ſpecimina, ni velimus omnia repetere, hic depromere poſſumus. Sic *vitalitatis*, quod vocat in animalibus, *punctum* ita deſcribit, vt adſerat eſſe illud a prima creatione continuatam vitae ramificationem, cum ouum ſit gemma matris ab exordio viua, licet non ſentiens ante foecundationem. Porro corporis animalis machinam compoſitam adſumit ex naturali, vitali et animali. En deſcriptionem: NATVRALIS, inquit, *vegetat e cranii* tubere *cruſtato, caule verticali, articulato, rigido, oppoſite ramoſo, cui inſident folia carnoſa, fibroſa, ſparſa, apicibus etiam*

infixa

infixa in muſculos, prodeunte fructificatione *genitalium e dichotomia vltima caulis.* VITALIS *e* bulbo *cordis perpetuo mobili,* radicata *vaſis lacteis intra tubi inteſtinalis ſterquilinium,* ramificatur *ad caulem naturalem duplici canali circulante, ne ſuccus alimentaris quauis tempeſtate et ſtatu deficiat.* ANIMALIS *e* bulbo *cerebri repentisque medullae, indolis incognitae, ſedis cogitantis, fila ſimpliciſſima, electrica ad omnes fibras irritabiles exſerit, per quae cogitans ſentit et mouet.*

Reliquas de animali vita in organis ſenſuum, cogitante ſubſtantia, republica naturae, eius miniſtris et impulſoribus, quae legentem delectabunt, praeterimus cogitationes, omnem animalium diuiſionem ab interna ſtructura ſubiungentes. Conſtituit autem animalium claſſes ſex, hoc modo: Eſt

Cor biloculare, biauritum: *Sanguine* calido, rubro.	viuiparis.	*Mammalibus.*
	ouiparis.	*Auibus.*
Cor vniloculare, vni auritum: *Sanguine* frigido, rubro,	pulmone arbitrario.	*Amphibiis.*
	branchiis externis.	*Piſcibus.*
Cor vniloculare, inauritum: *Sanie* frigida, albida.	antennatis.	*Inſectis.*
	tentaculatis,	*Vermibus.*

Claſſes itaque tot, quot in prioribus ſyſtematis naturae editionibus, retinuit Cl. Auctor, eademque nomina, niſi primae claſſis mammalium. Singulis aliquas addidit obſeruationes. Mammalium p. 14. nimirum recenſet *veſtitum*, ex pilis conſtantem, quibus varia forma eſt, in aculeos coaleſcunt, vt in *Hyſtrice*, in ſquamas, vt in *Mani*, in ſcutum, vt in *Daſypo* etc. *Fulcra* eorum pedes ſunt, quatuor, palmis inſtructi aut plantis, digitis liberis, connexis, vngulis etc. *Arma* praeter dentes et vngues cornua ſunt, ſolida perennia, ramoſa, annua, caua, vaginantia. *Cibaria inſtrumenta* dentes, triplicis generis, primores, laniarii, molares. *Vmbraculum* cauda nulla, vel abbreuiata, ad femora pertingens, vel

elongata, longitudine pedum. *Custodes* sensus sunt. *Genitalia* varia. *Mammae* omnibus, pectorales, abdominales, inguinales, vel ex his aliquae simul.

Post haec ordines mammalium adsumuntur octo et a dentibus definiuntur, sequenti ratione:

Mammalia
- Quadrupedia *vnguibus* (*armata*) Dentibus primoribus.
  - nullis vtrinque — — — *Bruta* 2
  - — superioribus, inferioribus pluribus. — *Pecora* 6
  - duobus: laniariis nullis. — — *Glires* 5
  - pluribus laniariis
    - vno pluribus. — — *Bestiae* 4
    - solitariis; primoribus superioribus
      - quatuor. *Primates* 1
      - sex obtusis. *Belluae* 7
      - — acutis. *Ferae* 3
- Pinnata (*mutica absque vnguibus*) pinnis loco pedum instructa — — — *Cete* 8

Quantum autem haecce a prioris editionis ordinibus discrepet dispositio, non potest obscurum esse instituta comparatione, quare simul noua quoque generum facta est recensio.

Ad *primates* nempe pertinent homo, simia, lemur, vespertilio. Homines in diurnos et nocturnos diuidit, priorum vero varietates refert. Lemur dentibus a simia discrepat. *Brutorum* quinque sunt genera: Elephas, Trichechus, Bradypus, Myrmecophaga, Manis. Dentium laniariorum et molarium praesentia locum hic *Trichecho* fecit, etsi pedes posteriores in pinnam coadunentur. Inter *feras*
P. 43. occurrunt: Phoca, Canis, Felis, Viuerra, Mustela, Vrsus. Viuerra nouum genus est, complectitur Ichneumon, Zibethum aliasque species, quarum aliquas olim ad Melem et Mustelam retulerat Cl. Auctor. Sic etiam Taxus, qui erat Meles species, nunc ad Vrsum refertur. *Bestiarum* genera habentur: Sus, Dasypus, Erinaceus, Talpa, Sorex, Didelphis. Ad *glires* pertinent: Rhinoceros, Hystrix, Lepus, Castor, Mus, Sciurus. *Pecora* vero sunt: Camelus, Moschus, Ceruus, Capra, Ouis,

Bos,

Bos, nouae et hic acceſſerunt ſpecies. Ad *belluas*, quibus praeter dentes mammae duae inguinales ſunt, referuntur: Equus et Hippopotamus. In vltima tandem claſſe, quae olim ad piſces plagiuros referebatur, nunc huc repoſita, continetur: Monodon, Balaena, Phyſeter, Delphinus.

Sequuntur poſt haec aues, inter quas iterum nu- p. 78.
merum nouarum ſpecierum magnum acceſſiſſe obſeruamus, partim ex propria, partim ex aliorum obſeruationibus additum. Praeuidemus quidem, nos cuncta hic pro rerum dignitate non poſſe recenſere, nomina tamen generum quoque repetere libet, quo huius ſtudii amici nouas vno quaſi conſpectu perſpiciant emendationes. Genera ex roſtris pedibusque, ſpecies ex pennis, remigibus caudaque diſtinguuntur. Generalis etiam praemittitur hiſtoria. Omnis auium familia in ſex ordines ſecedit. Primus, ſeu *Accipi-* p. 86.
tres, *roſtrum* habent *aduncum*, (vncum trahentem) et conſtituunt quatuor genera; *Vultur*, cui caput denudatum; *Falco*, cuius roſtrum baſi cera tectum, *Strix*, cuius roſtri baſis ſetis tecta, *Lanius*, cui roſtrum rectiuſculum. Secundus ſiue *Picae* inſtruun- p. 96.
tur *roſtro ſubcompreſſo*, *conuexo*, ſiue *cultrato*, *dorſo conuexo* (cuneo ſarriente). Hae iterum tres diuiſiones habent, aliae digitos habent duos aeque anticos ac poſticos, aliae digitos anticos tres, poſticum vnum et illas quidem vel lingua inciſa, vel lingua integra. Inter priores ex accipitribus nunc huc refertur *Pſittacus*, porro huc pertinet *Ramphaſtos*, *Buceros*, *Crotophaga* nouum genus, cuius mandibula ſuperior compreſſa, infracta, transuerſe ſulcata, *Coruus*, a quo ſeparatur *Coracias*, ſiue ſpecies quae roſtri baſin pennis denudatam habent: *Gracula*, cui pariter mandibula ſuperior compreſſa, laeuis, baſi nuda: *Paradiſaea*, *Cuculus*, *Iynx*, *Picus*, *Sitta*, olim inter paſſeres collocata, *Alcedo*, mandibula ſuperiore angulata, lingua breuiſſima:

Merops,

Merops, roſtro arcuato, carinato: *Vpupa*, *Certhia*,
quae roſtrum arcuatum et linguam acutam oſtendit:
Trochilus tandem, ad claſſem paſſerum olim repo-
p. 122. ſita. Tertius ordo *Anſeres* complectitur, quorum
roſtrum (cribrum colans) *laeue, epidermide tectum, apice
auctum* et *pedes natatorii*. Nec hic nulla noua oc-
currunt genera. Sunt autem in vniuerſum haec:
Anas, *Mergus*, *Alca*, *Procellaria*, quibus nares in
cylindrum coalitae, nomen datum eſt, quod pela-
gicae aues procellis exponuntur: olim inter paſſeres
occurrebat. *Diomedea*, naribus ſubcylindricis,
diſtantibus: *Pelecanus*; *Phaethon*, roſtro cultrato-
ſubulato, fauce ampliore: *Colymbus*, *Larus*, *Ster-
na*, *Rynchops*, qui roſtri maxilla ſuperiore breuiore
p. 139. differt, eſtque Plotus KLEINII. *Quartus* de *Gral-
lis* exponit, qui *roſtro exornantur ſubcylindrico* (ba-
cillo tentante) *et femoribus pedum ſubnudis*. In his
vel roſtrum eſt magnum capite longius, vel capite
breuius, et quidem tunc pedibus tetradactylis et
tridactylis. In prioribus editionibus *Scolopaces* ap-
pellabantur huc pertinentes aues, quod vero nomen
nunc peculiari generi imponitur. Hic occurrunt:
Phoenicopterus, olim inter Anſeres repoſitus; *Pla-
talea*, roſtro planiuſculo, apice rotundato-dilatato:
Mycleria, roſtro adſcendente: *Tantalus*, roſtro ar-
cuato, ſacco gulari: *Ardea*; *Scolopax*; roſtro recto,
teretiuſculo, obtuſo, alias Numenius dictus: *Trin-
ga*; *Charadrius*; *Recuruiroſtra*; *Haematopus*; *Fulica*,
roſtri baſi craſſa, fronte calua, quam ad Anſeres,
deinde ad Gallinas alibi reduxerat: *Pſophea*; roſtro
ſubfornicato; *Otis*; eodem roſtro, lingua bifida:
p. 156. *Struthio*; olim inter *Gallinas*. Quintus ordo *Gallinas*
recenſet: quibus eſt *roſtrum conuexum*: (harpa colli-
gens) *nares membrana cartilaginea ſemitectae*. Nempe
Pauo; *Crax*; *Phaſianus*; genis nudis, laeuibus.
p. 162. *Tetrao*; Sextus denique ordo tradit PASSERES: ha-
bent *roſtrum conico acuminatum* (forcipem excipien-
tem).

tem). Ex his ſunt alii graminiuori craſſiroſtres, alii inſectiuori tenuiroſtres. *Columba; Alauda; Sturnus; Turdus; Loxia; Emberiza; Fringilla; Motacilla; Parus; Hirundo; Caprimulgus;* roſtro cum praecedente conuenit, vibriſſae autem ad os ſerie ciliari poſitae, et rictus ampliſſimus differentiam conſtituunt.

Amphibia deinde recenſentur, quorum naturam p. 194.
explicat Cl. Auctor, eaque nunc in tres diuerſos diſtinguit ordines, quorum olim duos tantum habebat. Sunt nempe Reptiles, Serpentes et Nantes, qui poſteriores inter piſces chondropterygios locum habebant alias, huc autem pertinere viſi, quod pulmones habeant, branchiis non liberis ſed adnatis reſpirantes, quod mares pene duplici feminis inſideant, ouaque ſint concatenata, oſſa cartilaginea.
Primus itaque ordo offert, *Reptiles pedatos, ſpirantes* p. 196.
ore, ſequentiaque genera cum numero ſpecierum auctiore: *Teſtudo; Draco; Lacerta;* aliae cauda compreſſa; aliae cauda tereti imbricata, corpore longiore: *Rana*; Secundus ordo *ſerpentes* tractat *apodes,*
ſpirantes ore: Scuta abdominalia et caudae genera p. 214.
efficiunt, quae et aliter ac olim ordinantur et nouis ſpeciebus copioſiſſimis augentur. Sunt autem ſequentia: *Crotalus*, qui praeter ſcuta abdominis caudaeque habet crepitaculum, quod deficit in *Boa*, ſcuta in abdomine, ſquamas caudae oſtendit *Coluber*, ſquamas vtrinque *Anguis*, annulos in abdomine caudaque *Amphiſbaena*, rugas nudas laterales *Caecilia.* Tertius ordo *Nantes* exponit: *Petromyzon;* ſcilicet, *Raia; Squalus; Chimaera;* cui a latere ſpiraculum vnum ſub collo, et dentes inciſorii duo: *Lophius;* et *Acipenſes.*

Hinc manu quaſi ducit ob affinitatem corporum p. 238.
ſequens quarta claſſis ad conſiderationem *piſcium.* Quorum hiſtoriam et corporis deſcriptionem praemittens Noſter, quum methodum etiam Artedianam inſufficientem inuenerit, nouam nunc exhibuit

deſum-

deſumtam a PEDIBVS ſiue pinnis, ventralibus, *ante alas*, *ſub alis*, *pone alas*, ſitis. Siquidem piſces aquei elementi mutos ſurdosque volucres nominet. Eſt autem diſpoſitio haec:

Apertura inſtructa operculis pinnaque branchiali dum
Pinnae ventrales: vel *nullae* omnino *Apodes*.
ante pinnas pectorales *Iugulares*.
ſub pinnis pectoralibus *Thoracici*.
pone pinnas pectorales *Abdominales*.
Deſtituta operculis pinniſue branchialibus *Branchioſtegi*.

Noua haec diſpoſitio nouam generum ſubordinationem efficit, inter quae haud pauca plane noua ſunt. Olim enim tantum quinquaginta duo piſcium genera recenſuerat Noſter, nunc autem eorum quinquaginta et vnum adducuntur, ad quae *plagiuri* et *chondropterygii* amplius non numerantur. Nos, quo lectores diuiſionem hanc intelligant, ſingulorum ordinum genera adſcribemus, nouorum generum characteres tantum additur.

p. -44. Primus ordo *Apodes* continet qui ſunt: *Muraena*, *Gymnotus*, *Trichiurus*, membrana branchioſtega radio vnico, cauda aptera: *Anarhichas*; *Ammodytes*; *Stromateus*; *Xiphias*.

p. 249. Secundus ordo *Iugulares* habet hos: *Callionymus*, cui aperturae branchiarum ad nuchas; *Vranoſcopus*, ore ſimo; *Trachinus*, ano prope pectus; *Gadus*; *Blennius*; *Ophidion*.

p. 260. Tertius ordo *Thoracicos* deſcribit: *Cyclopterus*; *Echeneis*; *Coryphaena*; *Gobius*; *Cottus*; *Scorpaena*; *Zeus*; *Pleuronectes*; *Chaetodon*; *Sparus*; *Labrus*; *Sciaena*;

Sciaena; Perca; Gaſteroſteus; Scomber; Mullus, ſquamis, etiam capitis, laxis, deciduis; *Trigla*.

In quarto ordine habentur *Abdominales; Cobitis*, p. 303.
Silurus, radio pinnarum pectoralium aut dorſalis primo ſpinoſo, dentato: *Loricaria*, corpore cataphracto: *Salmo; Fiſtularia*, roſtro cylindrico, operculo claudendo, apice maxilloſo; *Eſox; Atherina*, corpore inſtructo faſcia laterali argentea; *Mugil; Exocoetus; Polynemus*, digitis diſtinctis iuxta pinnas pectorales: *Clupea; Cyprinus*.

Quintus tandem ordo in deſcribendis *branchio-* p. 327.
ſtegis occupatur. *Mormyrus* dentibus emarginatis, corpore ſquamis imbricatis inſtruitur; *Baliſtes; Oſtracion; Tetraodon*: dentibus vtrinque duobus, abdomine imbricato; a quo diſcrepat *Diodon*, dentibus vtrinque ſolitariis, corpore ſpinis mobilibus echinato: *Centriſcus; Syngnathus*: tandemque *Pegaſus*, pinnis ventralibus binis, corpore articulato. Nouis condendis generibus et diſpoſitioni anſam videntur egregiam ſuppeditaſſe GRONOVII atque BROWNII inuenta.

His perluſtratis nunc ad immenſam animalculo- p. 339.
rum Claſſem cum Auctore Noſtro properamus, nempe ad *Inſecta*, quae dicit animalcula polypoda, poris lateralibus reſpirantia, cute oſſea cataphracta, antennis mobilibus ſenſoriis capitis inſtructa. Poſtquam corporis et metamorphoſeos aliquam dedit deſcriptionem, ſequentem dat ordinum tabulam, quos ab alis deſumſit:

Alae 4.	Superiores	cruſtaceae totae.		*Coleoptera* 1
		ſemicruſtaecae.		*Hemiptera* 2
	Omnes	imbricatae ſquamis.		*Lepidoptera* 3
		membranaceae ano	mutico.	*Neuroptera* 5
			aculeato.	*Hymenoptera* 4

Alae 2. Halteres loco poſticarum. *Diptera* 6
Alae nullae ſeu absque alis et elytris. *Aptera* 7

Perſpi-

Perſpiciet itaque beneuolus lector, in his quidem claſſibus eandem ac in priori ſyſtematis editione normam et diuidendi rationem fuiſſe ſeruatam. Etſi hinc inde diſpoſitionis quaedam facta fuerit mutatio, et in ampliſſimo hocce campo, permulta noua acceſſerint genera, ſiquidem inſectorum hiſtoria noſtris temporibus ſtudioſiſſime excolatur, omnia tamen genera hic ob copiam repetere non libet, ſed noua tantum breuiter recenſere. Non poſſumus autem non monere, ſpecierum deſcriptarum numerum, antiquitus relato, eſſe longe ſuperiorem.

p. 345. *Coleopteris* tres adſcripſit ordines Noſter, alia antennis ornantur clauatis, alia antennis filiformibus, alia ſetaceis. Ex his adnotamus genera noua: *Hiſter* antennas habet capitulo ſolido donatas, caput intra corpus retractile: *Silphia* thoracem et elytra marginata: *Attelabus* caput poſtice attenuatum, inclinatum. In genere *Grylli* obſeruamus diſtinctiones, nominibus etiam diuerſas, quibus ſpecierum differentia facilitetur. Sic *Mantis* vocantur grylli thorace elongato, ſublineari, pedibus anticis remotiſſimis a reliquis: *Acrida* capite conico thorace longiore, antennis enſiformibus: *Bulla* thorace carinato, quo antennae breuiores ſunt: *Acheta*, cauda ſetis duabus inſtructa: *Tettigonia*, cauda enſifera feminis: *Locuſta* cauda ſimplici.

In hemipteris quidem nouum genus non depre-
p. 435. hendimus, *Cicadarum* tamen ſpecies ſubdiuiſas in *noctilucas*, quarum caput in veſicam oblongam protrahitur, *foliaceas*, quarum thorax compreſſo-membranaceus, corpore maior; *cruciatas* thorace vtrinque cornuto, *manniferas*, *ſpumantes*; *deflexas*, alis deflexis latera obuoluentes. Sic etiam cimices ſunt *apteri*, *ſcutellati* ſcutello, longitudine abdominis, *coleoptrati*, elytris fere totis coriaceis, *ſpinoſi*; thorace ſpina vtrinque armato, *rotundati* ſeu ouati,

thorace

thorace mutico, *ſeticornes*, antennis apice ſetaceis, *oblongi*, *ſpinipedes*, tibiis ſpina notatis, *corpore anguſto et lineari.*

Inter *lepidoptera* larga papilionum familia iterum p. 458. in ſex phalangas dirimitur, quibus foecundum Cl. LINNAEI ingenium ſequentia largitur nomina: *Equites* alas habent primores ab angulo poſtico ad apicem longiores quam ad baſin, ſuntque vel Troiani, vel Achiui: *Heliconii*, alis anguſtis, integerrimis, ſtriatis, primoribus oblongis, poſticis breuiſſimis: *Danai* alis integerrimis, illique *candidi* vel *feſtiui*: *Nymphales* alis denticulatis, gemmati vel phalerati: *plebeii* parui, lancis ſaepius contractis, rurales vel vrbicolae: et *barbari*, ad priores non referendi, horum nomina ab Argonautis mutuatus eſt Noſter. *Sphinx* gerit antennas medio craſſiores. In *phalaenarum* pariter genere ſeptem phalanges ſunt, quae trecentas et quatuor continent ſpecies: 1) *Bombyces* antennis pectinatis, elingues vel ſpirilingues, 2) *Noctuae*, antennis ſetaceis. 3) *Geometrae*, alis patentibus horizontalibus quieſcentes, vel pectinicornes, vel ſeticornes. 4) *Tortrices*, alis obtuſiſſimis, et fere retuſis. 5) *Pyralides*, alis conniuentibus in figuram deltoideam forficatam. 6) *Tineae* alis conniuentibus fere in cylindrum. 7) *Alucitae* alis digitatis fiſſis ad baſin.

Neuroptera nullum generum acceperunt aug- p. 543. mentum, ſed plurium ſpecierum.

Hymenoptera nouum genus habent *Sphex*: qui p. 569. aculeum continet punctorium reconditum, alas planas, os elingue: *Veſpa* nunc ab Api diſtinguitur, quod proboſcide deſtituitur, alasque ſuperiores plicatas habet: *Mutilla* aculeo punctorio, ſed alis non inſtruitur.

Dipterorum noua genera ſunt: *Empis*, ore roſtro p. 603. corneo inflexo, biualui, thorace longiore: *Conops*,

os roſtro porrecto, geniculato: *Bombylius*, os roſtro porrecto ſetaceo, longiſſimo.

p. 608. *Aptera* vero in tres ordines ſecedunt, pedibus nempe ſex, capite a thorace diſcreto: pedibus pluribus, octo et vltra, capite cum thorace vnito: pedibus pluribus, capite a thorace diſcreto. Noua ſunt: *Lepisma*, cui cauda ſetoſa, ſetis extenſis; *Termes*, ore maxillis duabus: *Phalangium*, pedibus octo, oculis duobus verticis contiguis.

p. 641. Neque in vltima claſſe *Vermium* defecit Cl. Auctoris indefeſſa induſtria, quorum quinque nunc recenſentur prorſus noui ordines. Sunt illi 1. *Inteſtina*, animalia ſimplicia, nuda, artubus deſtituta. 2. *Molluſca*, animalia ſimilia, artubus inſtructa. 3. *Teſtacea*, molluſca ſimplicia, domo calcarea obtecta. 4. *Lithophyta*, molluſca compoſita, baſin ſolidam aedificantia. 5. *Zoophyta*, plantae vegetantes floribus animatis.

Primus ordo, qui olim reptilium erat nunc augetur: *Furia*; quae corpus habet filiforme, aequale, aculeis diſtichis praeditum, haec in corpora penetrans cito dolore eadem enecat. *Myxine*, corpore carinato, ore maxilloſo tentaculato: *Teredo*, ore tentaculis octo inſtructo, maxillisque hemiſphaericis.

p. 652. Alter *molluſcorum* ordo, cuius pleraque genera inter zoophyta olim erant, nunc nouis nitet generibus hiſce: *Doris*, corpore oblongo, repente, tentaculis oris octo. *Priapus*, corpore baſi affixo, ore terminali: *Scyllaea*, corpore natante, compreſſo, pedato, tentaculis ſex: *Holothuria*, corpore natante, tentaculis inaequalibus, apice pendulis.

p. 667. In tertio nunc ordine *teſtaceorum* valuarum numerus diuiſiones facit, ſunt enim eadem vel multiualuia, vel biualuia, *conchae*, vel vniualuia ſpiralia, *cochleae*, vel vniualuia absque ſpira regulari. Haec autem diſtinctio

ſtinctio occaſionem ſuppeditauit viginti et octo nouis generibus, quorum denominationes plures apud LISTERVM RVMPHIVM que occurrunt. Noluimus autem ea cuncta hic repetere, ſiquidem figura oris ſiue aperturae et forma diſtinctionis rationem contineat. Vbiuis recentiſſimorum indagatorum animaduerſiones in conſilium fuerunt adhibitae.

Sic etiam in quarto ordine *lithophytorum* nihil acceſſit, praeter ſpecierum accuratam diſpoſitionem. p. 789.

Plane tamen noua eſt *Zoophytorum* familia, vndecim abſoluitur generibus: *Iſis* conſtat ſtirpe radicata, lapidea, nuda, geniculata: *Gorgonia* ſtirpe radicata cornea, cruſtata, continua: *Alcyonium* ſtirpe ſtupoſa, corticata, continua: *Tubularia* ſtirpe fiſtuloſa, tunicata, ſubgeniculata: *Eſchara* ſtirpe papyracea, nuda, poroſa: *Corallina*, ſtirpe fibroſa, cruſtata, articulata, articulis multifloris: *Sertularia* ſtirpe fibroſa, articulata, articulis vnifloris: *Hydra* ſtirpe ſubradicata, gelatinoſa, apice florifera: *Pennatula* ſtirpe libera, pennata, baſi oreinſtructa: *Taenia*, ſtirpe libera, moniliformi, articulata: *Voluox* ſtirpe libera, globoſa, ſobole nidulante.

Abſoluitur itaque hoc eruditionis ſingularis apparatu regnum animale, in quo aſſiduam et vndiquaque diligentiſſime collectam induſtriam ſatis extollere non poſſumus, eodem iam ſtudio denuo elaborauit Cl. Auctor regnum vegetabile, de quo propediem nobis dicendi occaſio ſuppeditabitur gratiſſima.

XV.

Fränckische Sammlungen von Anmerckungen aus der Naturlehre, Arzneygelahrheit, Oekonomie und den damit verwandten Wissenschaften. Dritter Band. Nürnberg, bey George Peter Monath. 1758. 8. *Alph.* 1. *Bog.* 13.

h. e.

Franconica collectio obseruationum, ex physica, medicina, re oeconomica et reliquis, affinitate quadam cum his connexis, scientiis depromtarum. Volumen III. etc.

Ex numerosis, quae hic occurrunt obseruationibus, earum tantum, quae ad nos inprimis spectant aut singularem attentionem merentur, summam exhibere liceat.

Part. XIII. no. 3. *De deleterio vaporis carbonum*
p. 28. *effectu exemplum* sistit Cl. DELIVS. Duae foeminae ad superandam frigoris vim, nocte ingruente cameram perangustam prunis ligneis calefacere tentant et in lectum se conferunt; hae die subsequente somno profundo sepultae et valde stertentes reperiuntur. Remedia statim intus et extus applicantur, sed omnibus, etiam efficacissimis, frustra tantatis, pereunt. Corporibus apertis vasa meningum, sanguine admodum referta, inque altera tantum foemina humores vndiquaque in cerebro extrauasatos, in vtrisque vero plexum choroideum sanguine refertissimum, lobos pulmonis colore obscure coeruleo et nigrescente praeditos, in cordis auricula dextra sanguinem polyposum vesiculamque felleam eodem plane modo, vt in apoplecticis saepe obseruatum fuit, valde magnam et expansam repererunt.

No. 4.

No. 4. *Obſeruationem effectus deleterii baccarum* p. 44. *Belladonae* communicauit Cl. GOECKEL. Dictis nimirum baccis comeſtis puella quinque annorum verſus veſperam motibus conuulſiuis et vomitu inſigniter cruciata die ſequenti obiit, cuius corpore aperto, eroſionem et inflammationem fundi ventriculi, circa pylorum inque principio inteſtini duodeni deprehenderunt.

No. 8. *Anatomicas obſeruationes* inſeruerunt p. 65. C. et D. Preſſa nimirum glandula thymo humor per paruos poros copioſe pericardium penetrauit. In alio cadauere vrachus duos pollices ſupra veſicam apertus fuit. In omnibus, laqueo ſtrangulatis, ſubmerſis aliisque ſuffocatis hominibus, caluaria aperta, dura mater non adhaerens reperta fuit. Inde adhaeſionem firmam durae meningis ad caluariam imaginariam tantum eſſe, colligitur.

Part. XIV. no. 1. *Hiſtoriam abortus monſtroſi* p. 99. *ſeptimeſtris* tradidit Ill. de KLINCKENBERG. Foetus nimirum bicorporeus, duobus capitibus, quatuor naribus totidemque pedibus inſtructus vni duntaxat placentae, vno funiculo inſtructae, iunctus fuit, quem, quod notandum eſt, intra quadrantem horae absque perita manu auxiliatrice mater enixa eſt. Foetus quatuor libras et quatuordecim vncias ponderauit.

No. 2. *De praeſtantiſſimo ſuccorum plantarum* p. 103. *recentium vſu ad vernales curationes ſpectante* diſſerit Cl. DELIVS. Cum natura quolibet anni tempore et inprimis vere omnibus animantibus talia ſuppeditet, quae ad conſeruandam vel et reſtituendam ſanitatem idonea quam maxime ſint, Noſter ea propter, praemonſtratam viam ingreſſus, tales plantas commemorat, quarum ſuccum expreſſum felici cum ſucceſſu vſurpatum commendat. Facile autem quiuis intelligit, eis tantum ſuccos iſtos mederi morbis, quarum cauſa in viſciditate et

 tena-

tenacitate lymphae, vel et impuritate et dyſcraſia ſanguinis et humorum conſiſtit, quiue, cum longum tempus durent, chronici affectus aut morbi nuncu-
p. 112. pantur. In quibus itaque ſanguis tenax, lente per vaſa circumductus, pondus membrorum variasque obſtructiones producit, his commendantur taraxacum, naſturtia, graminis, cichorei et ſcorzonerae radices, nec non fumaria, quae plantae et iis pariter conducunt; qui ſcorbuto vero nec non ſcabioſis cutis et faciei affectibus venereisque etiam morbis
p. 114. laborant. Qui arthritide huiusque variis ſpeciebus cruciantur, his prodeſt trifolium fibrinum, hepatica, beccabunga et portulaca; quiue de affectibus pectoris, aſthmate et ſimilibus conqueruntur, hos chaerefolium, tuſſilago, hyſſopus, veronica, vrtica et turiones braſſicae criſpae iuuant. Quodſi vero phthiſis pulmonalis vel immineat, vel praeſens iam ſit, eiusmodi aegrotantibus praeter haſce mox memoratas plantas, duas tresue ſeptimanas vſurpatas, poſthac plantae leniter adſtringentes, tonicae et vulnerariae, vt hedera terreſtris, millefolium, plantago, agrimonia et bellis commendantur, quae pariter et in renum affectibus vlceroſis laudantur. Iisdem plantis pari cum ſucceſſu vti poſſunt foeminae, chloroſi et menſium obſtructione laborantes, inprimis ſi ſuccum inſuper meliſſae vel et pomorum aurantiorum recentium adiiciunt. Plantae hae reſoluentes nec iis etiam nocent, quae tenui et acri ſanguine laborant; quibus autem humores facillime in motum ducuntur, hi ſuccos aceſcentes et incraſſantes, vt acetoſarum genus, pimpinellam, ſanguiſorbam italicam et borraginis folia in vſum ſimul vocare poſſunt.

p. 117. Praeparantur eiusmodi ſucci ſolo preſſu, qui mediante prelo, ad hunc finem apto, obtinetur. Vſus eorum menſe aprili, maio et initio iunii eſſe ſolet. Venaeſectio in adſuetis paulo ante, et quibus aluus

aluus tarda est, lene euacuans praemitti potest. Adultiores vncias tres, iuniores vero vel debiliores duas aut vnam tantum capiant, necesse est. Tempore matutino hora sexta, septima vel octaua, vel per se assumuntur succi, vel iuscula tenuia superbibuntur vel iidem succi hisce iusculis iunguntr. Motus posthac moderatus eademque diaeta requiritur, quae iis, qui aquis mineralibus vtuntur, praescribi solet. Tres quatuorue septimanas et vltra, prout necessarium iudicatur, succorum vsus continuatur. Qui debiliori ventriculo instructi succos perferre forte nequeunt, hi dictas plantas in sero lactis decoquere, postmodum exprimere expressumque succum vsurpare possunt. Qui vsum horum succorum sequitur vel et comitatur scorbutus, cum sudore foetente sub nocte coniunctus, boni ominis esse solet, inprimis in iis, qui doloribus arthriticis antea vexati sunt. Appetitum praeterea prostratum horum vsu saepe restitui et infantes atrophicos saluos demum sospitesque inde euasisse, experientia Noster confirmatus perhibet.

Part. XV. no. 2. Cl. BOENNECKEN, *sen.* *omentum describit, quod post mortem, vt cera, liquatum repertum fuit.* Ipsius nimirum Cl. Auctoris filia quinque annorum quatuorque mensium subito aegrotare incipit et in primis de torminibus et aestu insigni conqueritur, quae symptomata ita sensim increuerunt, vt nono die praeterlapso diem subiret supremum. Corpore aperto intestina tenuia, aere distenta inque gyris eorum vndiquaque materiem, cerae flauae liquatae rursusque condensatae similem, nullum vero omenti vestigium praeter nonnullas dilacertas fibrillas atque hinc inde in ventriculo et intestinis signa inflammationis et gangraenae Cl. Auctor detexit. p. 204.

No. 4. *Singulare cranium describit* Cl. DE LIVS. In interiori nimirum superficie ossium p. 235.

 bregma-

bregmatis et oſſis frontis ſingulares foueas deprehendit, ita, vt in fundo fouearum oſſium bregmatis diploe plane deficeret craniumque eo in loco diaphanum eſſet. In fouea oſſis frontis autem diploe quidem non abfuit, vaſa tamen ibi decurrentia oculis facile cerni potuerunt. Has foueas ab arteria durae matris, ſulcos alias cranio imprimente, non autem a ſinubus durae matris prouenisſe, laeſionemque dictis in locis non ſolum facilem, ſed et lethalem eſſe et trepanationem locum ibi inueuire vix poſſe, Cl. Auctor arbitratur.

p. 319. Part. XVI. no. 3. *Obſeruationem de profluuio ſanguinis ex vtriusque oculi canthis maioribus inſeruit* Cl. BOENNECKEN, *Sen.* Infans triginta hebdomadum per aliquot dies ophthalmia ſeroſa et dentitione difficili laborat, ex cuius canthis oculorum maiorum ſubito ſub nocte ſanguis limpidus fluidus grateque rubens promanat et, poſtquam cochleare circiter effluxerat. ſponte profluuium ceſſat. Quo facto calor, affectio oculorum moleſta et omnia ſymptomata minuuntur et infans corpore et viribus notabiliter dein creſcit.

p. 323. No. 4. *Scirrhi cancroſi curationem commemorat* Cl. DELIVS. Matrona quaedam per tredecim annos absque vllo incommodo ſcirrhum in mamma gerit, quo autem tempore praeterlapſo pruritum et dolorem pungentem percipit. Accerſitus Noſter ad reſoluendum hunc tumorem durum emplaſtrum de gummi ammoniaco extus applicat intusque lenientia et diaphoretica leniora exhibet. Diebus aliquot praeterlapſis dolores augentur et tumor in apertum abit vlcus, ex quo tenue et acre ſerum effluit. Tunc vlceri vnguentum digeſtiuum ex terebinthina, vitello ouorum et pauxillo mellis applicat et emplaſtrum ſic dictum Norimbergenſe ſuperimponit. Poſt quatuordecim dies in fundo vlceris ſubſtantia renitens animaduertitur, qua diſquiſita

disquisita copia induratae materiei, granulorum instar, educitur. Materie hac sensim per dies aliquot educta pus laudabile apparet, tumor mollior minusque dolens euadit, symptomata minuuntur et quatuor septimanis elapsis vlcus ad consolidationem perfectam perducitur.

Part. XVIII. no. 2. *Stupendae crassitiei corporis a singulari hydrope saccato dependentis descriptionem exhibet* Cl. DELIVS. Foeminam, quae per sex annos abdomine, insigniter expanso, incessit et vigesimo tandem nono aetatis suae anno succubuit, aperiunt et ouarium sinistrum in saccum horrendae magnitudinis expansum animaduertunt. Saccus hic disquisitus copiosos tumores, magnitudine oui gallinacei et vltra, interiori superficiei adhaerentes et materie ex albo flauescente viscida glutinosa plenos exhibuit. Materies intus contenta centum et sexaginta libras ponderauit, eademque per filtrum linteum traiecta, colore viridescente praedita, ab aqua forti et spiritu vini, nec non igne admoto coagulata est. Viscera quoad situm et constitutionem non leuem inde mutationem passa esse, facile quiuis intelligit. p. 519.

No. 4. *De infante absque illaesis secundinis nato relatio ex actis publicis.* Infans nimirum vna cum chorio et amnio penitus illaesis, inque his detentus exclusus fuit. Membranis apertis aqua effluxit, iisdemque remotis foetus nullatenus corruptus nec placenta etiam corrupta in conspectum venerunt. Foetus, partui non proximus et funiculus sanguine orbatus fuit. De caetero nullum laesionis signum repererunt. p. 541.

No. 5. H. *sanguinis albi mentionem fecit.* Dum vena viri cuiusdam, qui duas horas ante sectionem potum Caffe cum lacte assumserat, secatur, loco sanguinis rubri lac dilutum effluit, ita vt copia sat magna egressa, nec vlla sanguinis rubri guttula apparente venam claudere cogerentur. p. 543.

XVI.

Traité des Affections vaporeuſes du Sexe, avec l'expoſition de leurs ſymptômes, de leurs différentes cauſes, et la methode de les guérir. Par. M. IOSEPH RAVLIN, Docteur en Médecine, Médecin ordinaire du Roi, des Académies Royales des Belles-Lettres, Sciences et Arts de Bordeaux et de Rouen. A Paris, chez Jean-Thomas Heriſſant. 1758. 12 pl. 20.

i. e.

Tractatus de affectibus ſexus ſequioris, quibus vaporum nomen a Gallis datur, vna cum explicatione ſymptomatum et diuerſarum cauſarum, deque medendi methodo Auctore IOSEPH RAVLIN etc.

Quae in foeminis haud raro occurrunt affectiones ſpaſmodicae, quaeque a plurimis hactenus hyſtericarum affectionum nomine inſignitae fuerunt, a Cl. Auctore vaporoſarum affectionum nomine inſigniuntur. Verum has affectiones minus apte hyſtericas vocari, imo nomen hoc prorſus falſum, ex errore quodam introductum eſſe, in praefatione Cl. Auctor monet. Dum enim veteres, vt Noſter oſtendit, inprimis HIPPOCRATES et GALENVS, quique hos ſecuti ſunt, vnice vterum accuſarunt, harumue affectionum cauſam in ſolo hoc viſcere quaeſiuerunt, factum eſt, vt, ſedem cauſae indigitantes, affectiones iſtas hyſtericas, id eſt, vterinas nominarent ſicque hoc nomine ſpaſticum quoddam morbi genus deſignarent, quod foeminis tantum, viſcus hoc fouentibus, proprium, nunquam viros infeſtaret. Cum vero iſtud morbi genus

genus non in foeminis ſolum, ſed in viris etiam occurrat, inque foeminis cauſas longe plures, quam vterum ſolum agnoſcat, Noſter proinde nomen iſtud mutandum dictasque affectiones vaporoſas appellandas eſſe, autumat.

Haec de generali huius affectus notione in praefamine. Libellus ipſe in duas partes diuiditur, quarum quaelibet in ſectiones tumque in capita iterum diſcerpitur. Prior, theoriam horum affectuum tradens, ſectione prima characterem eorum generalem, id eſt, ſigna et ſymptomata exponit; ſectione ſecunda cauſas remotas et praediſponentes, tertiaque demum proximas cauſas recenſet. Poſterior pars, in curatione harum affectionum occupata, ſectione prima curationem paroxyſmi vel imminentis vel praeſentis tumque ſymptomatum primariorum continet; ſectione ſecunda ſubſidia, quibus remotarum cauſarum effectus auertantur, denique tertia proximarum cauſarum curationem exhibet.

Si characterem morbi, qualis a Noſtro deſcribitur, conſideremus et ſigna, quibus conſiderandum ſe medentibus offert, perpendamus, morbum hunc nouo tantum a Cl. Auctore donati nomine et eundem prorſus eſſe, qui plurimis confirmatum adhuc vocatur malum hyſtericum, deprehendimus. Motus autem ſpaſtici, ſolemnes adeo in hoc morbo, magnaque illa ſymptomatum varietas, morbum iſtum malam generis neruoſi affectionem eſſe, deſignant, huncque ipſum adeo ſaepe ſub diuerſa facie ſiſtunt, vt cum aliis neruorum morbis, v. g. ſyncope, catalepſia, apoplexia, epilepſia, lethargo etc. haud raro confundi queat, a quibus tamen diuerſus ſuis ſe diſtinguit ſignis.

Inter cauſas, quae morbum quidem per ſe non p. 37.
conſtituunt, ſed foeminarum corpora, ad eum ſuſcipien-

fuscipiendum, apta reddunt, et remotae ideo dicuntur, temperamentum seu ipsius corporis constitutio primum locum hic inuenit. Debiles nimirum, molles insimulque sensibiles admodum et irritabiles huic morbo obnoxiae sunt, cum contra eae, quae robustae sunt, facile hunc morbum eludant. Huc quoque haereditaria dispositio pertinet; siquidem parentes debiles hocque morbo iam laborantes progeniem dent, simili corporis constitutione praeditam, ita, vt vel a primis annis teneras conspicere liceat, quae tali morbo afficiantur.

p. 50. Inter res, non naturales dictas, aeris peculiaris constitutio, qualis v. g. Parisiis esse solet, producendo huic morbo maxime fauet. Huius enim vis et efficacitas tanta omnino est, vt in diuersis climatibus corporum diuersitatem vel solus gignere valeat, ita, vt eo mutato vel morbus iste praecaueatur, vel iis, quorum corpora ob climatis aerisque constitutionem tali morbo non afficiuntur, eo posthoc mutato, interdum inducatur.

p. 60. Et alimenta, quae ad conseruanda corpora viresque recuperandas concessa sunt, nisi conuenienter assumantur, morbum hunc valde iuuant. Quo magis enim ea a victu veterum simplici recedunt, eo magis ista omnino laedunt. Ita v. g. nostro inprimis saeculo cibi, aromatibus, salibus, aceto, saccharo etc. diuersimode conditi, non solum prauum chylum generant, sed, cum plus etiam ingeratur, quam debilis ventriculus subigat, chylus ea propter crassus minusque elaboratus gignitur, inde crassus sanguis, stases, obstructiones generantur, insimulque fibrae ob varios inductos stimulos irritabiles euadunt, hasque ideo ob causas morbus iste sensim inducitur.

Inter

Inter potulenta ſpirituoſus potus maxime huic p. 69.
morbo fauet. Vix enim aqua, niſi alii errores committantur, id praeſtare valet, imo potius morbi iſtius origini aduerſatur. Quo magis autem aqua particulis oleoſis, acribus, ſtimulantibus, idque genus aliis ſcatet, eo minus potus, inde exſurgens, ſalubris aeſtimari debet. Inprimis vini abuſus, vt Pariſiis mos eſt, corpora foeminarum ad ſuſcipiendam iſtam affectionem aptiſſima reddit. Eo enim digeſtio laeditur, fibrae exſiccantur, excernenda retinentur, et viſcidum ſanguini ingeneratur, ita, vt profundas poſthac in viſceribus radices agat malum hyſteri-
cum. Potus Thee abuſus fibras relaxat, ven- p. 76.
triculum debilitat, digeſtionem turbat, hincque liquidorum retardationem et obſtructiones, inprimis viſcerum ventris infimi, ideoque varias neruorum affectiones, praeſertim hyſtericas producit. Potus Caffé, qui aeque ac praecedens ad remedia pertinet, abuſus noxius aeſtimari debet. Inprimis iſte in foeminis ſiccioris et bilioſae naturae noxios effectus producit. Sanguinem enim inſpiſſat, aluum ſtipat, fibraſque neruoſas irritat, haſque adeo irritabiles reddit, vt ad quaſue affectiones neruorum ſuſcipiendas aptae inueniantur. Maxime autem corpora foeminarum peſſundat dictus potus, ſi cum lacte et ſaccharo miſcetur; tunc enim digeſtionem prorſus turbat atque foeminas ad fluorem album quam maxime diſponit. Tandem etiam potus, Chocolat dictus, huic morbo non obeſt. Licet enim iſte, rite praeparatus et modice aſſumtus, optime interdum nutriat, nimium tamen iſte et frequenter ingurgitatus ſanguinem inſpiſſat, circulum eius lentiorem reddit et vbique obſtructiones producit. Experientia id confirmat: ea enim, potum hunc in affectibus conuulſiuis, hypochondriacis, vaporoſis et epilepticis maxime nociuum eſſe, docuit.

Taba-

p. 84. Tabacum licet, vt remedium vſurpatum, plura bona praeſtet, peſſima tamen, ſi quotidie puluis eius naribus attrahatur, vel fumus eiusdem ore hauriatur, mala inducit. Sulphure enim narcotico ſaleque cauſtico praeditum neruos irritat, nerueas membranas exſiccat, particulisque ſuis, cum ſaliua deglutitis, chylum peſſundat et digeſtionem penitus turbat, inſimul autem neruorum ſyſtema eo diſponit, vt a re vel minima commoueantur vel male afficiantur nerui.

p. 92. Verum, ſi etiam his in rebus modus ſit, niſi tamen in motu et quiete iſte ſeruetur, corpora nihilominus vitia capiunt foeminaeque, vitam ſedentariam agentes, fluida ſpiſſa fibrasque relaxatas
p. 98. inde reportant et hyſtericae fiunt. Excernenda ſi retardantur vel ſupprimuntur, vel ſi abundant, diſpoſitionem inducunt; inprimis menſtruus fluxus vel nimius, vel ſuppreſſus atque etiam fluor albus morbum hunc ingenerant. Tunc enim ſolida relaxantur et fibrae inprimis nerueae, maxime ſenſibiles euadunt.

p. 106. Tandem animi pathemata, vt gaudium, triſtitia, timor, amor, odium etc. ſi immoderata ſunt, functiones corporis ita immutant, vt ſolidis, vltra modum, vel relaxatis, vel tenſis, ſanguinisque circulo, vel retardato, vel nimis aucto, hyſterica paſſio ortum trahere inde queat.

p. 110. Quod ad proximas cauſas, malum hoc conſtituentes, attinet, neruorum ſenſibilitas et irritabilitas, quas vtrasque Noſter neruis tribuit, locum hic primarium tenet. Nam, quo magis ſenſibilibus et irritabilibus neruis foeminae donatae ſunt, eo magis corpora earum a re vel minima, v. g. ſolo rei cuiusdam ingratae aſpectu, affici, commoueri et conuelli poſſunt. Verum non in ſola ſpirituum ataxia nec in ſolis neruis cauſa huius mobilitatis et ſenſibilitatis quaerenda, ſed aliunde etiam iſta

petenda

petenda eſt. Quicquid enim neruos irritat, vellicat et ad tenſiones diſponit, id omne cauſam huius mali proximam ſuppeditare valet. Ita ſanguis, in venis polypoſus, hoſce canales obſtruens, lympha craſſa vel acris, obſtructiones viſcerum, ventris inprimis infimi, euacuationum periodicarum ſuppreſſio, menſtruorum fluxus vel deficiens vel nimius, atque fluor albus cauſam affectionis hyſtericae ſiſtunt. Hiſce enim ſingulis vel pluribus, ſimul coniunctis, nerueae fibrae vel irritantur et vellicantur, vel tenſionem quandam concipiunt atque conuulſiones inde ſpaſmi et id genus alia ortum trahunt. Cum autem partium omnium per textum celluloſum perque nerueas fibras, in eo diſtributas, detur communicatio, fit inde, vt non vna, ſed plures ſaepe partes afficiantur, imo totum haud raro corpus irritetur, vel etiam ſpaſmi, in parte quadam orti, ex vno loco in alterum tranſeant ſicque metaſtaſes faciant.

Cum itaque tot tamque variae cauſae affectio- p. 231.
nem iſtam conſtituant, neceſſe proinde eſt, vt in curatione eiusdem ſedulo ad cauſam attendant ſignaque, quibus iſta cognoſcatur, cognita ſibi reddant medentes. Ante omnia igitur paroxyſmum auertere, huncque incipientem, ſignis ſuis praenunciis cognoſcendum, in progreſſu impedire, ſtudendum eſt. Si itaque paroxyſmus in viſceribus incipit et per motus reptiles vel ſpaſmodicos, ſenſationes doloroſas etc. cognoſcitur, infimum ventrem fortibus ligaturis comprimere, remedia foetitidiſſimi odoris naribus admouere neruorumque flexilitatem conſeruare, praeſtat. Si in extremitatibus inferioribus incipit, ligaturae fortes, femoribus, cruribus et brachiis applicatae iuuant. Si tandem ob retardatas vel ſuppreſſas euacuationes periodicas prouenit, venaeſectio tempeſtiua affectionem hanc praecauet.

Quod

p. 240. Quod ad curationem motuum conuulſiuorum, vtpote ſymptomatum, quae vel vniuerſum corpus, vel plures partes ſimul afficiunt, attinet, his, ſi vrgent, ſequenti modo occurrendum eſt. Foeminae nimirum ſtatim in lectum apte reponantur, poſtea, vt directio motuum inuertatur, abdomen, femora et crura fricentur, plantae pedum titillentur, extremitates vellicentur, femoribus cucurbitulae ſiccae applicentur, epigaſtrium comprimatur, interdum etiam, niſi euacuationes periodicae obſtent, pedes aquae frigidae immergantur hiſque fruſtra vſurpatis aegrotae virgis caedantur. Si ſyncope et conuulſiones vrgent, epiſpaſtica applicentur et graueolentes plantae naribus admoueantur. Caue tamen, ne ſtatim a fortioribus incipias; ſaepe enim iſtis motus in ſenſibilioribus augentur, quare a lenioribus ſemper incipiendum et ad fortiora ſenſim progrediendum eſt. Interdum, niſi adeo vrgent, clyſmata emollientia et antiſpaſmodica iniiciantur. Iuuat etiam, potus antiſpaſmodicos, ex herbis v. g. artemiſia, matricaria, mentha, chamomilla vel, ſi digeſtio turbata cauſam auget, ex centaurio, hedera terreſtri, corticibus aurantiorum etc. paratos, exhibere. Hunc in locum liquorem anodynum mineralem HOFFMANNI ſubſtituere, praeſtat; caute tamen opiatis vtendum eſt. Si in primis viis viſcidum cruditates materiesque verminoſa iſtos conuulſiuos motus grauiores reddant, tartarus emeticus, multa aqua dilutus, vel laxantia leniora conducunt. Venaeſectio, ſi pulſus paruus, frequens et depreſſus eſt, nocet; iuuat tamen, ſi plethorae ſigna adſunt. Si motus conuulſiui ceſſant, perſpirationis regimen obſeruandum, tumque infuſa theiformia ex plantis diaphoreticis exhibenda ſunt.

p. 253. Si ſymptomata quaedam in ſpecie vrgent, vt colica, vomitus, dolores fluxusque abdominales, nec non etiam clauus hyſtericus, remedia quantocyus propi-

propinanda ſunt. Si colica adeſt, ſerum lactis conducit vomitumque, ſalutarem hic, excitat, poſtmodum laudanum liquidum SYDENHAMI exhibere, conuenit, in plethoricis tamen ante huius remedii exhibitionem, vena ſecetur. Si dolores, vomitus et fluxus ventris adſunt, clyſmata pinguia et purgantia leniſſima proſunt, poſthac lenia narcotica vel, ſi fibrae relaxatae ſunt, liquor anodynus mineralis vtilis eſt. Si clauus hyſtericus vrget, antihyſtericorum vſus vel fruſtraneus vel noxius perſaepe eſſe ſolet; praeſtant autem balnea pedum et ſemicupia, clyſmata emollientia, cataplaſmata, ex baccis iuniperi et lauri nec non ſeminibus carui parata et capiti admota, vel veſicatoria cruribus et nuchae applicata. Tandem etiam accidit, vt interdum intumeſcant mammae, quo in caſu antiſpaſmodica, interius ſumta, fomentationes, ex decocto menthae, anethi, chamomillae, meliloti cum lixiuio cinerum quercinorum, paratae, tandemque ſpuma ſaponis, linteo excepta et applicata iuuant. Notandum tamen eſt, a ſpirituoſis hic abſtinendum dictaque remedia tepida ſemper, ſed nunquam calida, eſſe applicanda.

Tandem ſymptomata mali hyſterici in foeminis, p. 259.
huic malo maxime obnoxiis, ſaepe cum aliis morbis coniunguntur, quibus ſane, niſi illorum prius habeatur ratio, fruſtra medicinam faciunt medentes. Hinc antiſpaſmodica cum remediis, iſtis morbis accommodatis, miſcenda ſunt. Sollicite tamen cauſa affectionis hyſtericae a cauſa morbi complicati diſtinguenda eſt. Si enim affectio illa a morbo dependet, huius cauſa ſublata, illa tollitur, cum contra ea perſtet morbusque augeatur, ſi contra iſtam affectionem remedia exhibeantur.

Remedia, quibus morbus iſte praecauetur, in p. 272.
eo conſiſtunt, vt fibrarum laxitas, debilitas, atque inde pendens earum irritabilitas quouis modo

impediatur. Itaque, cum hanc fibrarum difpofitionem infantes a parentibus iam accipiant, grauidiea propter fedulo innuendum eft, vt ea omnia ftrenue obferuent, quae infantum corpora iam in ipfo vtero firma reddere valeant. Cum autem id raro obferuetur et infantes debiles a debilibus parentibus procreentur, ab initio ftatim curandum eft, vt debilitas ifta connata apto regimine diaetae corrigatur. Euitetur itaque mollities et exquifitus ciborum delectus eorumque corpora opportune motu exerceantur et aeri liberiori faepius exponantur, quo iniurias eius perferre affuefcant. Tunc enim corpora robufta euadunt et eo difponuntur, vt caufas morbi praedifponentes facile abigere valeant, quod eo magis obtinetur, fi in cibo et potu, motu et quiete aliisque rebus non naturalibus modus feruetur et ea obferuentur, quae climatis conftitutio permittit, quaeque in hac vel illa tantum regione corpora fana atque vegeta reddunt.

p. 299. In curatione caufarum, quae Noftro morbi huius proximae funt, primo ad nimiam neruorum fenfibilitatem et irribilitatem refpiciendum eft. Caue tamen, ne hanc cum laxitate fibrarum confundas. Haec enim tonicis curatur, illa vero humectantia, aquofa, emollientia, demulcentia et mucilaginofa requirit, minime tamen his, cum nimium relaxent, abutendum eft, fed talia eligenda funt, quae praeter hafce virtutes et vi tonica feu anodyna donantur, quorfum v. g. cichoreum fylueftre, fcolopendrium, plantae capillares, mentha, flores tiliae etc. pertinent. Remedia nimis incidentia et volatilia vitentur, contra chinae cortex, emollientibus et demulcentibus praemiffis, vfurpandus eft. Si ob nimiam fenfibilitatem fyncope accedit, praeter memorata remedia, narcotica cum amaris aromaticis mixta interponenda funt. Si purgantia neceffaria iudicentur, leniffima eligantur, fortiora vero feu nimis

irri-

rritantia prorſus intermittantur. Si imaginatio adeo vigeat, vt ad res prorſus ſingulares inclinent, animi pathemata contraria excitanda et foeminae eo diſponendae ſunt, vt ab obiecto, cui nimis inhaerent, plane abducantur.

Mittimus caetera, cum illa, quae et humorum vitiatorum correctionem et obſtructionum curationes concernunt, cognita ſatis eſſe videantur.

XVII.

Deſcription abrégée des Maladies qui regnent le plus communement dans les Armées, avec la Methode de les traiter. Vienne, chez Jean-Thomas Trattner, Imprimeur de la Cour. 1759. 8 pl. 13.

i. e.

Breuis deſcriptio morborum, inter exercitus vt plurimum regnantium, vna cum medendi methodo etc.

Militum corpora, prae aliis multis maximisque vitae incommodis obnoxia, morbis etiam ita ſaepe affliguntur, vt, niſi his obuiam quantocyus eatur, multa ſane et robuſtiſſima quidem corpora ſuccumbant numerumque eorum, qui violenta perimuntur morte, longe interdum ſuperent. Maxime itaque neceſſarium eſt, vt huic rei aeque ac aliis rebus proſpiciatur, ne ſalus hominum, tam neceſſariorum, vel labefactetur vel in praeceps prorſus ruat. Cum autem ob ipſius militiae ſtatum et aegrotantium numerum vix vnquam fieri poſſit, vt cura eorum talibus, qui veram et rationalem medicinam exercent, committatur, norma ea propter exhibeatur neceſſe eſt, ſecundum quam ii

 etiam,

etiam, quibus alias iſtud officium minime demandatur, morborum curationem in caſtris ſuſcipere eorundemque ferocitati obicem ponere aliquatenus valeant. Hac itaque ratione libellum, qui in manibus noſtris eſt, conſcriptum eſſe, animaduertimus, minime quidem, vt medicis inſeruiat, ſed vt hoc ipſo iis, quibus cura aegrotantium ob illorum defectum commiſſa eſt, via pandatur, qua, quantum fieri poterit, optime incedere poſſint. Ita autem iſte libellus comparatus eſt, vt inter innumeros morbos, quibus gens humana affligitur, ii tantum locum hic inueniant, qui in caſtris ſolemniores ſunt, et quorum ſaeuitia tantas ſaepe ſtrages edat, quantae vnquam ab enſe et machinis igniuomis vix expectari poterunt. Commemorantur itaque in dicto libro tuſſis, angina, pleuritis, peripneumonia, rheumatiſmi doloreſque rheumatici et febres intermittentes, tum eae, quae omni tempore, tum etiam illae, quae vere et autumno inprimis obueniunt: ſequuntar febres quartanae, icterus, hydrops, vomitus, cholera, diarrhoea, dyſenteria, inteſtinorum inflammatio, phreneſis, narium haemorrhagia, febris continua, ſcorbutus, gangraena, mala venerea, ſcabies et demum vermes. Quorum omnium breues primo et concinnae deſcriptiones exhibentur, dein ſigna, quae certam neque adeo dubiam dant diagnoſin, apponuntur, tum ſymptomata, quae vel morbi incrementum, vel eiusdem decrementum deſignant, explicantur, atque demum methodus, qua tractari vnusquisque debeat, affigitur. Atque ne in praeſcribendis remediis aliqui fortaſſe obrepant errores, nonnullae inde cunctis his expoſitis remediorum ſubnectuntur formulae, quibus in facienda medicina commode medentes vti poſſunt. Simplices eae admodum ſunt, tum quod longo et operoſo labore vti in caſtris non licet, tum etiam quod absque ſumtu adeo inſigni facile parabiles

neque

neque tamen minus efficaces esse solent. Cum autem sanitas, si vnquam, maximi sane momenti hic aestimetur, meliusque multo sit, eam ipsam conseruare, quam labefactatam restituere, regulae ea propter praefiguntur, quibus obseruatis vel illibata perstat sanitas, vel non raro auertuntur morbi. Succinctam hanc morborum considerationem Ill. VAN SWIETEN deberi, accepimus.

XVIII.

Quaestio medico - chirurgica. An sola lens crystallina cataractae sedes? Praeside M. CAROLO FRANCISCO THEROVLDE de Toulouse de Vallun, Equite, Doct. Med. proponebat *Ioannes Descemet*, theseos Auctor. Parisiis. 1758. 4 mai. pag. 8.

Succinctam oculi descriptionem exhibet Noster, p. 2. et inter alia asserit Ruyschianam seu interiorem choroideae laminam a sclerotica prope neruum opticum nasci exterioremque perforare, fere cartilagineum esse sensimque gracilescere, inter fibras ligamenti ciliaris se insinuare, posteriorem vueae faciem vestire, eius limbum facere, mox in anteriorem vueae faciem reflecti, tandemque summe diaphanam attamen elasticam concauitatem corneae induere, eique adhaerere, et ideo *aquei humoris membranam* appellandam esse. Hanc a Cll. Viris FERREIN et PETIT indicatam, Cl. Auctor in origine et progressu accuratius descripsit, et porro monuit tenuissimam membranam arachnoideam retinam vndique ambire subtilissimis vinculis nerueis, choroideae cauo annexam esse, corpori vitreo tenuem pellucidam membranam suppeditare et posteriorem laminam lentis crystallinae praebere; tandem indicat medullosam nerui optici portio-

portionem vndique in bulbi fundo expandi, ſuper vitreum aſſurgere, et lentem cryſtallinam amplecti. His partibus deſcriptis ſedem cataractae eruere tentat, et auctorum de ſede cataractae ſententiis
p. 4. breuiter expoſitis cataractam adeſſe dicit, ſi vel a parte membranarum internarum oculi, ante pupillam extenſarum, vel a parte lentis cryſtallinae, partim aut omnino praepeditur luminis aditus. Hanc in duas claſſes diſpeſcit, quarum prior membranaceas, altera cryſtallinas continet.

Primum genus cataractae membranaceae conſtituit membrana aquei humoris, haec vel obnubilatur, vel acrimonia aquei humoris arroditur, vel a cornea, cui adhaeret, quodammodo ſeparatur. Concreto aqueo humori hoc vitium non adadſcribendum eſſe contendit Noſter cum hic in cochleari ſuper ignem poſitus totus auolet eiuſque pelluciditas, nec acido, nec alcali, nec ſpiritu vini turbetur. Secundae cataractae ſedes eſt membrana cryſtallina, quae duplici lamina interiecto cellulari textu componitur, quoties aqueus humor qui externae eius ſuperficiei incumbit, aut internam faciem alluit corroſiuam acquirit qualitatem natiua pelluciditate orbatur, et deficiente humore intercurrente argenteum induit colorem. Tertium genus in obnubilatione retinae ſupra lentem cryſtallinam expanſae poſitum eſt, et ſemper cum cataracta cryſtallina complicatur. Haec incipiens ad pupillae ambitum areolam albam deſcribit centro nigro perſtante, modo dimidiam partem pupillae obſtruit, et incompleta dicitur, modo linea alba exaratur, *cataracte larrée*, modo in lacinias varias ad iridis marginem fluctuantes diſcerpitur, *cataracte avec appendices;* nonnunquam lactis et caſei colorem adipiſcitur lactea et caſeoſa cataracta dicta; ſi tandem omnino obturatur pupillae foramen, completa nuncupatur.

Secundam

Secundam cataractae classem lentis crystallinae vitium constituit, oedema lentis dicitur si eius volumen ampliatur et immaturae cataractae nomine insignitur. Contrarium vitium accedit lenti, si siccatur, opaca fit, argenteo nitens colore. Haec quidem fusius declarantur, nos tamen eundem non vbique sequi possumus. Idem de auxiliis per operationem institutam diuersis speciebus praestandis valet; adducamus tamen nonnulla. Ad cataractam primi generis si incompleta est, acum, gemina acie instructam, apice tamen obtusam, exigit, qua cornea prope ambitum ad distantiam vnius lineae a cataracta inciditur, et lamina elastica, facile in se reuoluenda, eraditur. Si completa haec est, acus myrtiformis requiritur, qua cornea eo modo, vt in extractione lentis crystallinae resecatur, et tota intus excorticatur. Ad sanandam secundi generis cataractam acu paulo acutiori opus est, qua cornea ad distantiam semilineae ab eius margine pertunditur, et postea membrana crystallina longitudinaliter finditur, transuersim soluitur, quo diducatur et elasticitate sua reuoluatur. Hanc methodum Cl. FERREIN in vsum vocauit, et tertii generis cataractae quoque conuenit, exigit tamen, ne vuea laedatur, exercitatam manum. p. 5. p. 6.

De lente crystallina vitiata deprimenda vel extrahenda paucis quoque agit, et collatis et examinatis Auctorum sententiis concludit: non solam lentem crystallinam esse cataractae sedem. p. 7.

XIX.

Noua physico - medica.

Nomina virorum, quibus cum Regia Academia Scientiarum Parisina commercium colit litterarium *.

Annus et dies, quo in numerum Correspondentium, qui vocantur ab Academia recepti fuere, et nomina Academiae sociorum, quibus cum viris his est commercium litterarium.	
d. 19 Iun. 1715. Monsieur DE IVSSIEV	Monsieur IACQVES PHILIPPE BREYN, Docteur en Medécine, *à Danzig.*
d. 13 May 1722. M. DE MAIRAN.	M. BOVILLET, Docteur en Medécine de la Faculté de Montpellier, Professeur de Mathématique et Secretaire de l'Académie *de Beziers.*
d. 21 Aug. 1723. M. DE IVSSIEV.	M. PEISSONEL, Docteur en Medécine, des Sociétés Royale de Londres, de Montpellier, de Marseille et de Rouen, *à la Guadeloupe.*
d. 3 Febr. 1725. M. DE L'ISLE.	M. ISAAC BROVCKNER, Geographe du Roy, *à Basle.*
d. 1 Dec. 1731. M. DE THVRY.	M. l'Abbé OVTHIER Chanoine de la Cathédrale de Bayeux, de l'Académie de Berlin, *à Bayeux.*

d. 29

* In memoriam reuoces, quaesumus, B. L. quae in praecedenti Part. III. p. 543. quoad haec nomina monuimus.

d. 29 Aug. 1733. M. MORAND.	M. DE COSSIGNY, Ingenieur du Roy, Chevalier de l'Ordre militaire de St. Louis, Ingenieur en Chef, *à Besançon.*
d. 20 Nov. 1734. M. L'Abbé NOLLET.	M. MVSSCHENBROEK, Professeur de Mathématique *de Leide.*
d. 2 April 1735. M. DE MAIRAN.	M. BIGOT DE MOROGVES, Capitaine de Vaisseau et Commandant de la Marine, *à Ostende.*
d. 20 Aug, 1735. M. DE FOVRCHY.	M. GALLON, Ingenieur en Chef, *à Namur.*
d. 13 Iun. 1736. M. BOVVART.	M. MORIN, Professeur de Philosophie, *à Chartres.*
d. 5 Sept. 1736. M. MAQVER.	M. PSILANDERHIELM, Suedois, *à Stockholm.*
d. 6 April 1737. M. DE IVSSIEV.	M. VACHER, Chirurgien-Maior des Hopitaux du Roy, *à Besançon.*
d. 14 Iun. 1738. M. DE IVSSIEV.	M. LINNAEVS, Docteur en Medécine, Professeur de Botanique, Chevalier de l'Etoile polaire, *à Vpsal.*
d. 11 April 1739. M. DE MAIRAN.	M. IALLABERT, çidevant Professeur de Philosophie et de Mathematique, Membre du petit Conseil, *à Geneve.*
d. 12 Mart. 1740. M. LE MONNIER.	M. GARIPVY, de l'Académie de Sciençes de Toulouse, *à Toulouse.*
d. 31 Aug. 1740. M. DV HAMEL.	M. BONNET, de la Société Royale de Londres, *à Geneve.*

d. 16 Iun. 1742. M. DV HAMEL.	M. CHARDON DE COVRCELLES, Medécin de Paris et de la Marine Professeur de l'Ecole de Chirurgie, *à Brest.*
— — 1742. M. MORAND.	M. LE CAT, Docteur en Medécine, Chirurgien de l'Hôtel de Dieu de Rouen, des Academies de Londres, de Madrit, de Petersbourg et de Rouen, *à Rouen.*
d. 22 Aug. 1742. M. DV HAMEL.	M. NAVIER, Docteur en Medécine, *à Chalons sur Marne.*
d. 6 Mart. 1743. M. LE MONNIER.	M. DAPRES DE MANNEVILETTE, Capitaine des Vaisseaux de la Compagnie des Indes, *à l'Orient.*
d. 6 Iul. 1743. M. CLAIRAVT.	Le P. IACQVIER, Minime, Professeur de Physique expérimentale au College de la Sapience, *à Rome.*
d. 18 Ian. 1744. M. DE MAIRAN.	M. DE CVRY, Arpenteur général, *à St. Domingue.*
d. 3 Iun. 1744. M. CLAIRAVT.	M. KLINGENSTIERNA, Professeur de Mathematique, *à Upsal*
d. 27 Iun. 1744. M. DE FOVRCHY.	M. DE BOISTISSANDEAVX, *au Boistissandeau en bas Poitou.*
d. 16 Ian. 1745. M. CLAIRAVT.	Le P. LE SEVR, Minime, Professur de Mathématique au Collége de la Sapience, *à Rome.*
d. 20 Nov. 1745. M. DE THVRY.	Le P. MELITON, Capucin, de l'Academie de Toulouse, *à Montpellier.*

d. 26

d. 26 Ian. 1746. M. DE LA CONDAMINE.	Don GEORGE IVAN, Commandeur d'Aliaga dans l'Ordre de Malthe, Capitaine des Vaisseaux, Commandant des gardes de la Marine â Cadix, de la Société Royale de Londres, de l'Academie Royale de Berlin.
d. 5 Mart. 1746. M. DV HAMEL.	M. L'Abbé SOVMILLE, Beneficié de Villeneuve, *à Avignon.*
d. 14 May 1746. M. CLAIRAVT.	M. DV PETIT-VENDIN, Capitaine d'Infanterie, *à Bruxelles.*
d. 18 Iun. 1746. M. l'Abbé NOLLET.	M. DV TOVR, *à Riom.*
d. 16 Iul. 1746. M. DE FOVRCHY.	M. MARCORELLE, de l'Académie Royale des Sciences et Belles Lettres de Toulouse, *à Narbonne.*
d. 16 Nov. 1746. M. l'Abbé NOLLET.	M. GEORGE MATTHIAS BOSE, Professeur en Physique, des Academies de Stockholm, de Bologne, de Gryphiswalde, des Sociétés de Londres, d'Helmstaedt et de Iena, *à Wittenberg.*
d. 26 Nov. 1746. M. DE LA CONDAMINE.	M. VERGVIN, Ingenieur de la Marine, *à Toulon.*
d. 15 Febr. 1747. M. DE IVSSIEV.	M. GERARD DE VILLARS, Professeur en Medécine, de l'Academie de Rochelle, *à la Rochelle.*
d. 22 April 1747. M. DV HAMEL.	M. SALERNE, Docteur en Medécine, *à Orleans.*

d. 4 May

d. 4 May 1748. M. DE MAIRAN. — Le P. BOSCOVICH, Iesuite, Professeur de Mathématique au College Romain, *à Rome.*

d. 4 May 1748. M. GUETTARD. — M. DE GEER, Chambellan de S. M. Suédoise, *à Stockholm.*

d. 4 May 1748. M. DU HAMEL. — M. D'ARGENVILLE, *à Rouen.*

d. 22 Iun. 1748. M. LE MONNIER. — Le P. BERTIER, de l'Oratoire, *à Salmur.*

d. 22 Iul. 1748. M. DE L'ISLE. — M. WARGENTIN, Secretaire de l'Académie et Sociéte Royale des Sciences de Suede, *à Stockholm.*

d. 23 Aug. 1748. M. DU HAMEL. — M. GODEHEU DE RIVILLE, Commandeur de Malthe, *à Valogne.*

d. 6 Sept. 1748. M. LE MONNIER. — D. ANTONIO DE ULLOA, Capitaine des Vaisseaux de S. M. Catholique, Gouverneur de Guancabelica, de la Société Royale de Londres et de l'Académie Royale de Berlin, *au Perou.*

d. 8 Ian. 1749. M. DE LA CONDAMINE. — D. LAURENT ALVAREZ ROXO DE POTFLITZ, Grand-Chantre de l'Eglise Cathedrale du Para, Proviseur du même Evéché, Commissaire du Saint Office et Protonotaire apostolique, *au Para.*

d. 29

d. 29 Ian. 1749. M. DE FOVRCHI.	M. L'Abbé DE SAPTE, Secretaire perpetuel de l'Académie Royale des Sciences et Belles Lettres *de Toulouse.*
d. 1 Febr. 1749. M. DE BVFFON.	M. NADAVLT, Avocat général à la Chambre des Comptes de Bourgogne, *à Montbar.*
d. 1 Mart. 1749. M. DE LA CONDAMINE.	M. GRISCHOW, Professeur d'Astronomie de l'Academie Imperial de St. Petersbourg, de l'Academie Royale des Sciences de Berlin, *à Petersbourg.*
d. 10 May 1749. M. DE LA CONDAMINE.	D. MIGVEL DE SAINT ISTEVAN ALVAREZ DE VEZA, Lieutenant Colonel au Service de S. M. Catholique, Ancien Assesseur du Vice-Roy, *à Santa-Fede Bogota.*
d. 10 May 1749. M. DE IVSSIEV.	M. SEGVIER, *à Nimes.*
d. 4 Iun. 1749. M. DE IVSSIEV.	M. TREMBLEY, de la Sociéte Royale de Londr. *à Geneve.*
d. 19 Nov. 1749. M. MORAND.	M. BIANCHI, President du Conseil du proto-medicat et Premier Professeur d'Anatomie dans l'Université Royale de Turin, *à Turin.*
d. 28 Ian. 1750. M. DE L'ISLE.	Le P. PEZENAS, Iesuite, Professeur Royale d'Hydrographie, *à Marseille.*
d. 4 Mart. 1750. M. l'Abbé NOLLET.	Le P. LA TORRE, Religieux Samasco Bibliothécaire de S. M. Sicilienne, *à Naples.*

d. 4

d. 4 Mart. 1750. M. DE L'ISLE.	M. ZANNOTTI, Sécrétaire perpétuel de l'Académie de l'Institut. de Bologne, *à Bologne.*
d. 24 Iul. 1750. M. DE IVSSIEV.	M. ADANSON.
d. 22 Aug. 1750. M. DE L'ISLE.	Le P. GOVBIL, Iesuite Missionnaire, *à Pekin.*
d. 9 Ian. 1751. M. WINSLOW.	M. GVATTANI, Chirurgien du Pape en survivance et Professeur d'Anatomie et de Chirurgie dans les Hopitaux de Rome, *à Rome.*
d. 3 Febr. 1751. M. MORAND.	M. SHEBBEARE, Docteur en Medécine, *à Londres.*
d. 13 Febr. 1751. M. l'Abbé DE LA CAILLE.	Le P. BERAVD, Iesuite, Professeur de Mathématique au College de Lyon et Membre de l'Académie Royale des Sciences de la même ville, *à Lyon.*
d. 3 Apr. 1751. M. CAMVS.	M. l'Abbé IVRIN, Professeur de Mathématique, *à Reims.*
d. 24 Iul. 1751. M. DE IVSSIEV.	M. BEAVX, Docteur en Medécine, *à Nimes.*
d. 18 Dec. 1751. M. MAQVER.	M. BOVCHER, Docteur en Medécine, *à Lille en Flandre.*
d. 19 Febr. 1752. M. MORAND.	M. LE ROY, Docteur en Medécine, *à Montpellier.*
d. 13 Iul. 1752. M. DV HAMEL.	M. BROVZET, Medécin, *à Fontainebleau.*
d. 2 Sept. 1752. M. DE BVFFON.	M. VARENNE DE BEOREE, Secrétaire en Chef des Etats généraux de Bourgogne, *à Dijon.*

d. 2 Sept.

d. 2 Sept. 1752. M. FERREIN.	M. MECKEL, Profeſſeur d'Anatomie et de l'Académie Royale des Sciences de Berlin, *à Berlin.*
d. 9 Sept. 1752, M. le P. DE MALESHERBES.	M. BOURGELOT, Ecuyer du Roy, Chef de ſon Académie, *à Lyon.*
d. 18 Nov. 1752. M. MALOUIN.	M. MEZEREY, Medécin des Armées dû Roy, *à Etampes.*
d. 12 May 1753. M. DU HAMEL.	M. DE BORDA, Préſident au Préſidial de Dax, *à Etampes.*
d. 12 May 1753. M. BUACHE.	Don JAN AGENII, Evêque et Coadjuteur au Patriarchat *d'Antioche.*
d. 12 May 1753. M. DE BUFFON.	M. le Comte DE CUSTINE d'Auflane, *à Nancy.*
d. 12 May 1753. M. DE IUSSIEU.	M. ARTUR, Medécin du Roy, *à Cayenne.*
d. 12 May 1753. M. GUETTARD.	M. CLOZIERE, Chirurgien des Haras du Roy et Apothicaire, *à Etampes.*
d. 12 May 1753. M. DE LA CONDAMINE.	Don JOSEPH MALDONADO Y SOTO MAGOR, Ancien Curé de la Cathedrale, *à Quito.*
d. 12 May 1753. M. D'ALEMBERT.	M. l'Abbé DE BOSSVT, Profeſſeur Royal à l'Ecole du Génie, *à Mezieres.*
d. 12 May 1753. M. DE L'ISLE.	Le P. MAIRE, Jéſuite, *à S. Omer.*
d. 12 May 1753. M. DE L'ISLE.	Le P. CHEVALIER, Prêtre de l'Oratoire, *à Lisbonne.*
d. 8 Aug. 1753. M. DE FOURCHI.	Le P. FRISI, Clerc regulier de la Congrégation de St. Paul, Profeſſeur en l'Univerſité de Piſe, *à Piſe.*

d. 8 Aug.

d. 8 Aug. 1753. M. DE JUSSIEU.	DON VASQUES Y MORALES HORTEGA, Secretaire perpetuel de l' Academie de Medécine, *à Madrid.*
d. 22 Dec. 1753.	M. DE VAUSENVILLE, *à Rouen.*
M. LE MONNIER, d. 6 Apr. 1754. M. DE JUSSIEU.	M. AIMEN, Docteur en Medécine de la Faculté de Montpellier, *à Castillon sur Dordogne.*
d. 6 Apr. 1754. M. DE JUSSIEU.	M. DE LA NUX, Ancien Conseiller au Conseil Royal, *à l' Isle de Bourbon.*
d. 4 Sept. 1754. M. DE JUSSIEU.	M. POIVRE, Conseiller au Conseil supérieur de l'Isle de France, *à Lyon.*
d. 4 Sep. 1754. M. DE JUSSIEU.	M. THEBAULT DE CHANVALLON, Conseiller au Conseil supérieur de le Martinique et Académicien ordinaire de l' Académie des Belles Lettres Sciences et Arts de Bourdeaux, *à la Martinique.*
d. 20 Dec. 1754. M. MORAND.	M. PALUCCI, Chirurgien du Corps de S. M. Imperiale Membre de l' Académie de Florence, *à Vienne.*
d. 12 Febr. 1755. M. DE LA CAILLE.	M. STRUICK, Professeur de Mathématique, *à Amsterdam.*
d. 28 May 1755. M. DE JUSSIEU.	M. DE GARDEILLE, Docteur en Medécine, *à Toulouse.*
d. 9 Iul. 1755. M. l'Abbé NOLLET.	Le P. FROMOND Camaldule, Professeur de Philosophie, *à Pise.*

d. 18

d. 18 Febr. 1756. M. MACQVER.	M. ABEILLE, Avocat au Parlement de Bretagne, *à Rennes*.
d. 23 Iun. 1756. M. D'ALEMBERT.	M. NECKER, Citoyen de Genéve Professeur de Mathématique et de Physique experimentale, *à Geneve*.
d. 14 Aug. 1756. M. DE LA SÔNE.	M. WOLTER, Chevalier du St. Empire, Premier Medécin du feu l'Empereur CHARLES VII, Premier Medecin de S. A. Electorale de Baviere, Inspecteur de la Faculté de Medécine d'Ingolstadt et des Hopitaux, *à Munich*.
d. 26 Mart. 1757. M. DE LA LANDE.	M. LARDILLON, Ecuier, *à Dijon*.
d. 7 May 1757. M. HELLOT.	M. DE GENSANNE, Concessionnaire des Mines de Franche Comté, *à Planchés les Mines*.
d. 22 Iun. 1757. M. CLAIRAVT.	M D'ARQVIER, de l'Academie Royale des Sciences et Belles Lettres *de Toulouse*.
d. 22 Iun. 1757. M. l'Abbé DE LA CAILLE.	Le P. XIMENES, Jésuite, Professeur de Mathématique à Florence et Geographe de leurs Majest. Imperiales, *à Florence*.
d. 22 Iun. 1757. M. LE MONNIER.	M. GABRY, Docteur en Droit, *à la Haie*.
d. 6 Aug. 1757. M. PINGRE.	M. BOUIN, Chanoine régulier de la Congregation de France, de l'Academie Royale des Sciences, Arts et Belles Lettres de Rouen, *à Rouen*.

d. 3 Sept. 1757. M. DE L'ISLE.	M. DE BARROS, Gentilhomme Portugais, de l'Académie Royale des Sciences de Berlin, *à Lisbonnes.*
d. 25 Ian. 1758. M. DE MONTIGNY.	M. l'Abbé DE MAZEAS, de la Maiſon et Société Royale de Navarre, de la Société Royale de Londres, Secretaire de l'Ambaſſade de Rome, *à Rome.*
d. 1 Febr. 1758. M. DE L'ISLE.	M. LVLOFS, Profeſſeur de Mathématique, *à Leyde.*
d. 25 Febr. 1758. M. DV HAMEL.	M. DE LA TOUCHE, Montaudouin, Ecuyer, Negotiant, *à Nantes.*
d. 2 Sept. 1758. M. GUETTARD.	M. VOSMAER, Intendant du Cabinet d'Hiſtoire Naturelle de S. A. S. Mgr. le Pce. Stathouder des Etats de Hollande, *à la Haie.*
d. 2 Sept. 1758. M. MORAND.	M. JENTY, Maître ès Arts, Profeſſeur d'Anatomie, *à Londres.*
d. 23 Dec. 1758. M. l'Abbé DE LA CAILLE.	Le P. HELL, Jéſuite, Aſtronome de L. M. Imperiales, *à Vienne.*
d. 3 Ian. 1759. M. MORAND.	M. BOUILLET, le fils, Conſeiller Medécin du Roy, de l'Académie des Sciences et Belles Lettres de Beziers, et Medécin de l'Hopital de la même, Ville, *à Beziers.*
d. 17 Mart. 1759. M. l'Abbé NOLLET.	M. BOSC D'ANTIC, Docteur en Medécine, *à Rouelles pres de Langres.*

Poten-

Potentiſſimus Daniae Rex, qui patris in modum ſuos amat tueturque populos, vt hiſtoriae naturalis reique oeconomicae ſtudium inter ipſos magis magisque euehat eosque ideo ex vero conſtantique diuitiarum theſauro omnium rerum affluentibus copiis ditet, nouam ſuperiore anno 1759 condidit academiam ſuoque iuſſu rerum naturalium et oeconomicarum collectionem faciendam curauit, *Hafniae* in Regia arce, a *Charlottae* vel *Carolinae* rectius nomine denominata, aſſeruandam. Quem in finem publicas ea de re propoſuit tabulas, quibus mentem ſuam voluntatemque exponeret. Suis nimirum ſumtibus muſeum illud inſtitui debet, ita, vt quaecunque demum res naturales, ſiue intra regni Danici fines reperiantur, ſiue ab exteris apportatae ſint, horti ſicci, animalia vel in ſpiritu vini ſuſpenſa, vel ſicca et eſſarta, aues, piſces, inſecta, res porro ab ipſa natura productae rudes, machinae inſuper variaeque his conficiendis excogitatae et effictae formae e. ſ. p. colligantur; in ſuum ordinem redactae aſſeruentur et, quantum demum fieri poterit, augeantur. Quo inde autem verus redundare poſſit vſus, academiae in modum virorum his aſſequendis finibus inſeruientium publicum inſtituit collegium, quod praeſes, director, duoque profeſſores conſtituent. Praeſidis officium in ſe iam ſuſcepit Illuſtriſſimus Comes, ADAM GOTTLOB MOLTKE, Potentiſſimo Daniae Regi a ſanctioribus conſiliis, vir multis inſuper aliis muneribus, quibus praeeſt, aeque ac meritis conſpicuus noſtraque laude ſuperior, qui et huius iam deſcribendi inſtituti non auctor ſolum fuit, ſed eius quoque conſtituendi iam initium fecit. Profeſſorum vnus hiſtoriae potiſſimum naturali, alter rei oeconomicae, praeerit; vterque autem ſequentibus officiis fungetur. Omnium rerum, quae in muſeo reperiuntur, duplicem conficient indicem, alterum ſecundum

 ordinem

ordinem numerorum et temporis, quo res illae in museum apportatae fuerint, alterum vero secundum systematicas methodi alicuius receptae regulas, annotatis simul loco, vnde singulae illae res adductae fuerint, nominibus porro virorum, qui eas museo tradiderint, tandemque virtutibus illarum, notatu dignioribus visis; qui indices, quoque suo tempore prelo subiecti in vsum publicum edentur, additis tabulis aeri incisis, nouas res et prae aliis vtiles visas repraesentantibus. In harum porro et naturalium et oeconomicarum rerum collectionem publicas lectiones, quibus nimirum cuilibet interesse licet, habebunt professores, ita vt per hiemales potissimum menses, quidquid demum ad minerale regnum referri possit, singulis hebdomadibus bis, semel autem, quod artem docimasticam attineat, publice doceant, quibuscunque simul et metallurgicis et physicis omni studio factis experimentis. Per aestatis autem tempus vegetabile naturae regnum, in primis quod ad plantas, frutices, arbores e. s. p. earumque, vsum in re medica et oeconomica pertinere queat exponet artis oeconomicae professor, quem in finem etiam, comitantibus ipsum huius studii et amatoribus et cultoribus, semel per singulas septimanas in arua atque prata exspatiabitur, quidquid ipsi vel ex plantis, vel aliis rebus naturalibus, insectis, amphibiis, variisque et terrarum et lapidum generibus, e. s. p. occurrerit, demonstraturus. Vtrique tamen professori, praeter has publicas, priuatas quoque aperire licet scholas, quamcunque demum naturalis historiae, vel scientiae oeconomicae, partem explicare ipsis visum fuerit. Vt tentamina porro finibus suis apta et vtilia eo facilius suscipere et praestare, instrumentaque, quibus opus forte habeant, comparare queant, sumtus ad illa necessarios quoscunque ex aerario Regis soluentur. Euentus in ipsis tentaminibus obseruatos

cum

cum impenſis, quanti ſteterint, in diario hunc in finem conſcribendo diligenter annotabunt. Quid? Quod inſuper certam aliquam pecuniae ſummam ex aerario munificentiſſimi Regis accipient, qua reliqua impendia, v. c. ad literarum cum eruditis exterarum regionum ineundum commercium, ad augendam et commutandam rerum naturalium ſupellectilem, ad comparandas machinas earumue formas e. ſ. p. facere poſſint. Regia quoque bibliotheca botanica vtendi ipſis data eſt facultas, illique adaugendae alius a Rege Optimo quotannis aſſignatus eſt pecuniae modus, quo ſingularis aliqua in noui huius inſtituti vſum colligatur librorum copia. Ne quid tandem deſit, quod ad praefixos fines aſſequendos vllo modo facere queat, ipſis quoque datur poteſtas, Regis ſumtibus in Danici imperii prouincias ſuſcipiendi itinera, ibique, quidquid ipſis obuenerit finibus ſuis accommodatum, colligendi curandique. Quilibet ex lectoribus noſtris aſſequetur, vel nobis non monentibus, annuum ipſis a Rege tam liberali attributum fuiſſe ſtipendium, quo non tamen ſolum, ſed libera etiam habitationis ſede prope amphitheatrum, et eodem ordinis et honoris loco inter aulae proceres fruentur, quo profeſſores academiae Hafnienſis iam diu cohoneſtati fuerunt. Profeſſores, primo conſtituti, ſunt Cll. Viri, PETRVS ASCANIVS et TYCHO HOLM, vterque Medicinae Doctor: Ille hiſtoriae naturali docendae, hic vero rei oeconomicae praefectus fuit *. Silentio tandem illud haud praeter-

 eundum

* TYCHONEM HOLMIVM paulo poſt, quam munus illud auſpicatus fuerit, praematura nimis morte, anno iam ſuperiore 1759, Danorum ſpei, quam de ipſo ſibi fecerant inſignem, ereptum fuiſſe, nunc demum accipimus. Qui ipſum ſecuturus ſit in hoc officio, nondum fuit nominatus.

eundum eſſe arbitramur, quod clementiae ſuae illos potiſſimum commendatos habere velit humaniſſimus Rex, qui vnam alteramue hiſtoriae naturalis aut artis oeconomicae partem ſingulari aliquo ſtudio ſe coluiſſe, vel hoc ipſum muſeum, vtilibus nouisque comparatis vel quoque donatis rebus naturalibus locupletaſſe, comprobare poſſint, procerum huius inſtituti teſtimonio adiuti.

Aliam porro, vſui oeconomico inprimis dicatam, hoc anno *Metis* in ducatu Lotharingiae conditam eſſe legimus academiam, ſub nomine *Regiae Scientiarum et Artium Societatis*, quae proximo die nouembris decimo ſeptimo primum celebrabit conuentum. Eius conſtituendae auctor ſtatorque eſt Celſiſſimus Dux DE BELLEISLE, Supremus gallicarum copiarum Praefectus. Labores autem, quibus ſocietatis membra vacare debent, potiſſimum ii ſunt: vt rationem doceant, qua terrarum varia genera adhuc inculta optime poſſint coli; qua porro alia, culta iam quidem, ſed nullius, vel vilioris certe, vſus, ad meliorem frugem reducantur; vel tandem, qua ex agris fertilibus omnis demumcunque vſus peti queat: vt inſuper in genere vtiliſſimas artes ad ſummum perfectionis gradum euehendas et quoscunque in ſuo terrarum gremio reconditos natura habeat, theſauros eruendos curent, omniaque ad rem oeconomicam amplificandam pertinentia inueſtigent. Vt horum autem ſibi praefixorum finium eo certius potiri poſſint ſocii, iam laudatus ſocietatis ſtator ſexaginta millia pondo gallicorum ſenatui ciuitatis *Metenſis* tradidit, vt reditus inde quotannis colligendi in huius inſtituti emolumentum et conſeruationem impendantur. Inter alia impendia, aureus nummus quadringentorum pondo gallicorum pretii ſingulis annis praemii loco illi dabitur,

qui

qui ab illa Societate propoſitam quaeſtionem optime ſoluerit.

Aureliani quae huc vſque floruit chirurgorum Societas, preces pro ipſa faciente Celſiſſimo Duce Aurelianenſi, a Potentiſſimo Galliae Rege publicas nunc accepit tabulas, quibus Academiam artis chirurgicae in eadem illa vrbe condendi datur ipſi poteſtas, ex qua nuper iam die decimo tertio menſis februarii huius anni 1760 publicas ſuas ſcholas anatomicas aperuit, procerum ciuitatis praeſentia ſimul cohoneſtata.

Perantiqua Vniuerſitas *Vindobonenſis* inſignem experta nuper fuit mutationem, quum theologorum et philoſophorum ordines ſub moderamine eruditorum ex iſta ſocietate, a ſeruatore generis humani appellata, huc vſque conſtituti, aliorum virorum doctorum curae traditi fuerint, inter quos Ill. liberum Baronem VAN SWIETEN a nobis commemorari fas erit, quippe cuius conſiliis atque auctoritate illa munera, quae matheſin atque phyſicam attinent, in poſterum adminiſtrabuntur.

In memoriam reuocare velint lectores noſtri illam quaeſtionem *), ab incognito quodam ſcientiarum et artium cultore vel patrono certe, ad obtinendum quingentorum pondo gallicorum praemium propoſitam, *de arte vitraria* ad ſummam euehenda perfectionem; quod nunc, ex iudicio Regiae Scientiarum Academiae Pariſienſis, optime merentem reportaſſe legimus Virum Cl. BOSC D'ANTIC, Medicinae Doctorem illique Academiae a literarum commercio, ſiue, qui nunc dici ſolent, ex eius *Correſpondentium* numero.

Zz 4 Quae

* vid. Comment. noſtr. Vol. VI. P. IV. p. 713.

Quae *Gottingae* floret, Regia Scientiarum Societas, ex oeconomicis, quas singulis annis proponere solet, thesibus primam huic anno 1760 praefixam, de *rubiginis, frumentum corrumpentis, vera indole atque medela* *), eruendam voluit. Suae autem expectationi satisfactum haud fuisse in publico nuper habito conuentu declarauit, quam ob caussam eiusdem quaestionis solutionem proxime subsecuturo anno 1761 denuo proposuit, ita vt commentarii de hoc argumento conscribendi, ante primum diem mensis octobris eiusdem anni debeant ipsi exhiberi. Reliquae nihilo minus ad eundem annum iam olim oblatae quaestiones earumque solutiones simul examinabuntur. Inter eos, quos iam accepit de hoc argumento commentarios Ill Societas, illi sine dubio palma fuisset adiudicata, cui symboli loco addita fuerunt verba: *Solis obseruationibus et experimentis legitime institutis disciplinae oeconomicae crescunt:* dummodo experimenta, ibi allata, satis comprobata remediique, contra rubiginem commendati, vires per experientiam confirmatae fuissent. Supplendi nunc tamen, quod defecerit, tempus illius dissertationis Auctor nanciscitur. Reliquos vero auctores, de hac materia iam exponentes, *rubiginis* atque *vstilaginis* morbos inter se confudisse ideoque societatis mentem assecutos non fuisse, legimus.

Ab *eadem* Ill. Societate in ordinariorum suorum sociorum numerum receptus fuit nuperrime Vir Cl. IO. GEORGIVS ROEDERER, Med. D. Archiater Regius, Med. et Anatomiae Prof. Publ. Ord. Gottingensis.

Idem

* vid. Commentar. nostr. Vol. V. P. IV. p. 722.

Idem quoque Cl. ROEDERER a Regia Chirurgiae Academia *Parisiensi* adscitus nuper fuit socius.

In Academia porro *Gottingensi* Vir Cl. RVDOLPHVS AVGVSTINVS VOGEL, Med. Doctor eiusdemque ex anno huius seculi quinquagesimo tertio huc vsque in eadem academia Professor Extraordinarius, illius nunc et in specie Chemiae, Ordinarius nominatus atque constitutus est.

Insuper in eandem Academiam *Gottingensem* euocatus nuper fuit Berolino Vir. Cl. Prof. DAVIDES SIGISMVNDVS AVGVSTVS BÜTTNER, inter botanicos in primis famam sui nominis consecutus, vt in b. ZINNII locum surrogatus Professor Publicus Botanices Ordinarius, hanc scientiam in posterum ibi doceat. Num vero iam peruenerit Gottingam hocque nouum munus auspicatus fuerit, nondum accepimus.

Virum Cl. IOANNEM CHRISTIANVM HEBENSTREIT, Med. D. qui iam ante hos vndecim et quod excurrit, annos *Petropolin* abierit Lipsia, Botanices et Historiae Naturalis Professoris munus ibi nactus, propter aduersam vero valetudinem post aliquot annos reducem factum, sanitate autem recuperata, iterum secessisse Petropolin munusque, quo olim functus fuerat, denuo suscepisse, iam suo tempore retulimus *. Neque hac tamen vice Russici coeli temperiem ferre potuit: quam ob caussam, impetrata ab Illustrissimo Academiae Praeside venia, Germaniam repetiit superiore anno, thermasque Carolinas in Bohemia adiit, a quarum vsu quidem morbi reportauit leuamen: instauratae tamen visae sanitati diffidens, iterque conuersum tuto a se posse

 confici

* vid. Comment. nostr. Vol. V. P. I. p. 180.

confici dubitans, a munere Petropoli ipsi imposito honestam petiit missionem eamque haud ita pridem, propitia Illustrissimi Academiae Praesidis voluntate communitam, consecutus fuit.

Locum a Cl. HEBENSTREIT relictum, Viro Cl. IOSEPHO THEOPHILO KOELREVTER, Med. D. et Historiae Naturalis in iam dicta Academia Petropolitana huc vsque Adiuncto, iam assignatum esse accipimus.

Petropoli nuper hoc anno 1760 die vicesimo octauo ianuarii, si ad fastos imperii Russici numeres, vel secundum recentiores, die februarii octauo, diem obiisse supremum Virum inter medicos valde clarum legimus, IOANNEM FRIDERICVM SCHREIBER, Med. D. Augustae Russiarum Imperatricis et Autocratricis Consiliarium Aulae, in nosocomiis Petropolitanis Anatomiae et Chirurgiae Professorem Publicum, Acadd. Petropolitanae et Naturae Curiosorum Socium, de cuius vita cum laude acta et scriptis olim pluribus commentabimur, si, prout speramus, potiora eo pertinentia, suppeditata nobis fuerint.

Senio confectus, annorum quippe nonaginta vnius, viuere nuper desiit *Lutetiae Parisiorum* Vir de re medica, in primis vero de anatomes cultura, quam maxime meritus, IACOBVS BENIGNVS WINSLOW, Regg. Scientiarum Acadd. Parisiensis et Berolinensis Socius, Doctor, qui dici solet, Regens Facultatis Medicae Parisiensis, Anatomiae et Chirurgiae Professor et teutonicae linguae apud bibliothecam regiam Interpres. Singulis quibus fungebatur, muneribus cum laude satis faciens, magnam sui nominis famam adeptus fuit eoque maius sui reliquit desiderium.

Locus

Locus membri apud Reg. Acad. ſcient. *Pariſienſem* ordinarii, ſtipendio quippe fruentis, (*de Penſionaire*) iam dicti WINSLOVII obitu vacuus factus, a Pot. Galliae Rege Viro Cl. D'AVBENTON, ipſius Academiae huc vsque iam ſocio, conceſſus fuit, quippe qui hoc laboris praemium ex illa potiſſimum parte mereri videtur, quod illud ſatis iam cognitum opus *de Hiſtoria naturali Regiique Muſei deſcriptione*, adiuuante Cl. BVFFON, exarare in ſe ſimul ſuſcepit magnamque partem iam praeſtitit.

In Academia *Tubingenſi* ſub finem menſis aprilis medio aetatis atque ſpei flore e viuis exceſſit THEOPHILVS BENIAMIN FABER, Medicinae Doct. eiusdemque Profeſſor P. Extraordinarius. Neoſtadii in ducatu Würtembergico natus anno huius ſeculi triceſimo primo, patre ibidem degente, aulae Würtembergicae archiatro. Poſtquam Tubingae in literarum ſtudium incubuerat, eundem in finem anno 1751 petebat Argentoratum; poſt biennium vero Tubingam redux factus, diſſertatione, *qua nouum febrium acutarum ſpecificum Anglicanum* examinans diiudicabat, Praeſide b. IOANNE GEORGIO GMELIN, anno 1753 publice defenſa, Medicinae Licentiatus renuntiabatur. Remedium illud ſic dictum ſpecificum auctorem, vel commendatorem potius, habuit IOSEPHVM CLVTTON, Anglum, qui illud propoſuit in libro *method of curing continued fevers* anno 1729 in forma octaua dicta edito, poſt annos ſex ibidem recuſo, deinque anno 1752 cum Cl. HVXHAMI libro de febribus gallice prodito: *methode courte et aſſureé pour guérir les fiévres continues* * Ad patrem paulo poſt ſe recipiebat Neoſta-

* Paucis iam, data hac occaſione remedium illud commemoremus. Oleorum nimirum, ſulphuris per campanam legitime praeparati, vitrioli rectificati atque

Neostadium, ipsius consiliis adiutus medicinam ibi facturus. Quem finem quoque consecutus, anno 1755 repetebet academiam Tubingensem, tumque ibi Medicinae Doctor creatus, paulo post Professoris eiusdem scientiae munus nanciscebatur, praematura nunc morte impeditus, quo minus et Academiae iam dictae, et orbi literario vlterius inseruire posset.

Nuperrime tandem, in vniuersitate *Erlangensi*, die mensis sextilis vndeuicesimo, extremam aetatem adeptus ex hac vita discessit Vir, dum viueret, Clarissimus, IOANNES FRIDERICVS WEISMANN, Med. D. Sereniss. March. Brandenb. Culmbacensis, Archiater et Consiliarius Aulae, Medic. Prof. P. Ordinar. Acad. Nat. Curios Socius et ciuitatis Erlangensis medicus siue poliater dictus.

atque salis, ponderi aequali triplum horum omnium affunditur spiritus vini rectificatissimi. Huius spiritus per mensem digesti et ad siccitatem destillati duabus libris adduntur radicum angelicae et serpentariae Virginianae et sem. cardamomi ana drachmae sex, vt inde fiat tinctura, cuius tantum, si aegro illam propinare velis, instillatur aquae purae, quantum ad gratam ipsi conciliandam aciditatem requiritur, addita pro aegri lubitu aliqua sacchari copia. Aeger nunc illam bibat pro sitis vehementia; plerumque tamen sex illius librae viginti quatuor horarum spatio sufficiunt, quo tempore vt plurimum aeger, sudorem expertus, a febre liberari dicitur, quodsi vero symptomata tantum se remittant, continuetur illius remedii vsus, nunc autem modo parcior; quo facto post biduum febris omnis cessare solere perhibetur.

Memoria

Memoria IOANNIS BOECLERI, Phil. atque Medic. Doctoris, Chemiae, Botanices et Materiae Medicae in Vniuerſitate Argentoratenſi Profeſſoris Publici Ordinarii, Capituli Thomani Canonici.

Quantum haud modo ad imitationem, ſed aemulationem quoque, maiorum valeant exempla et quam egregie illorum merita ſaepius conſequantur poſteri, vtriusque viri, et IOANNIS, et PHILIPPI HENRICI, BOECLERI, a nobis nunc paucis commemoranda vita comprobat *, quippe qui a maioribus partam gloriam in ſe non tantum transmouerunt, ſed eam potius augentes, maiorum laude digniſſimi euaſerunt. *Noſter* nimirum, IOANNES, natus fuit Argentorati anno huius ſeculi decimo, die ſeptembris viceſimo primo, patre itidem IOANNE cognominato, Phil. et Med. D. iisdemque muneribus functo, quibus deinde praeerat filius, nominis ſui inter medicos famam inprimis adepto per *Cynoſuram materiae medicae* a PAVLO HERMANNO editam, a IOANNE SIGISMVNDO HENNINGERO deinde auctam, tandem a ſe fuſius explanatam additisque duobus tomis, quantum fieri poſſet, abſolutam. Auus porro paternus *Noſtro* fuit aeque IOANNES nominatus, Med. D. in Vniuerſitate Argentoratenſi Chemiae Profeſſor P. O. Capit. Thom. Canon. Sacri Palatii Comes et ciuitatis eiusdem Archiater. Proauum porro paternum habuit IOANNEM HENRICVM, I. V. D. S. Caeſar. Maieſt. et Elect. Moguntini Conſiliarium, S. Palatii Comitem et in eadem Vniuerſitate Hiſtoriarum et Eloquentiae Prof. P. O. Abauum paternum

* Praecipua ad vitam vtriusque huius viri pertinentia ex programmate, in amborum memoriam ab Vniuerſitatis Rectore conſcripto, deſumſimus.

num coluit IOANNEM, Cronhemii in Franconia ſacrorum antiſtitem. Atauum tandem paternum habuit IOANNEM, itidem Eccleſiae Cronheimenſis Paſtorem. En ſeries maiorum et munerum et meritorum dignitate conſpicuorum, quorum vnus alteri fructuoſum, quod imitaretur, praebuit exemplum! Quamuis itaque a teneris inde corporis infirma *Noſter* vteretur valetudine, docile tamen a natura nactus ingenium, veſtigia patrum ſollertiſſime premebat. Poſtquam enim et parentum et aliorum praeceptorum priuata fruitus fuerat inſtitutione, nouem annorum puer patrio tradebatur gymnaſio multaque ſingularis diligentiae exhibebat documenta. Quo fiebat, vt aetatis anno iam decimo quarto inter ciues vniuerſitatis patriae poſſet recipi.

Humanioribus, quas dicunt, literis a nouo hoc, quem inceperat nunc, ſtudiorum curſu totum ſe tradens, hiſtoriam literariam, logicam et metaphyſicam a IOANNE PHILIPPO BARTENSTEINIO, hocque poſt aliquod tempus pie defuncto, a IOANNE IACOBO WITTERO accipiebat, ſub cuius praeſidio non priuatim ſolum ſaepius quaeſtiones academicas diſputando ventilabat, ſed publice etiam anno ſeculi triceſimo *de principatu philoſophiae* conſcriptam defendebat diſſertationem. Hiſtoriam porro regnorum politicam, antiquitatum et purioris latini ſermonis cognitionem ex lectionibus tum eiusdem illius WITTERI, cum IO. DANIELIS SCHOEPFLINI, GEISLERI et FRIDERICI IACOBI REVCHLINI hauriebat, cuius inprimis poſterioris ſingulari inſtitutione priuata gaudebat; graeca inſuper ex ore IO. HENRICI LEDERLINI accipiens. Quibus quaſi praeparantibus dicendis literis bene inſtructus, ad propoſitum ſibi finem propius nunc accedebat. IOANNEM igitur HENRICVM HERTENSTEIN, matheſeos praecepta expli-

explicantem, et IOANNEM IACOBVM SACHSIVM, phyſicam et theoreticam et experimentalem tradentem, audiebat atque SACHSIO moderatore diſſertationem *de natura* publice defendebat. Experimenta quoque phyſica ſaepius repetendi aliaue inſtituendi frequentiſſima gaudebat occaſione apud patrem ſuum tum temporis adhuc viuentem, quo igitur in omnibus medicinae partibus praeceptore vtebatur et doctiſſimo et fideliſſimo. Praeter hunc vero alios etiam ſalutaris artis doctores adibat. A IOANNE enim SALZMANNO praxin ſic dictam clinicam, chirurgiam, aliasque plures doctrinas medicas. potiſſimum vero anatomiam, docebatur. Cadauera autem ſecanti praeceptori non adſiſtebat tantum, ſed, quum ſingulari in anatomen ferretur cupidine, manum ipſe admouebat ſectionibus corporisque fabricam frequenter diſſecando perluſtrabat. Inſuper HENRICI ALBERTI NICOLAI demonſtrationibus anatomicis atque chirurgicis intererat eoque duce operationum, quas dicimus, chirurgicarum vſum atque modum ſibi cognitum reddebat. Quam priuato autem ſtudio ſibi huc vsque comparauerat ſcientiam, eam quoque nunc publice declarabat *primo*, quod dicebat, *ſpecimine de neglecto remediorum vegetabilium, circa Argentinam naſcentium, vſu*, anno 1732 publice propoſito atque ſub patris praeſidio defenſo; altero vel *ſecundo* dicto eiusdem argumenti *ſpecimine* proxime ſubſequenti anno poſt exhibito, quo Doctris Medici honores in patria vniuerſitate conſequebatur.

Qua nunc dignitate exornatus, ſcientiae acquiſitae ambitum extenſurus, eodem anno 1733 Lutetias Pariſiorum adibat et in conſuetudinem celeberrimorum virorum, DE IVSSIEV, WINSLOW, LEMERY, BOLDVC, ſe inſinuans, inſignem inde fructum percipiebat. Prae aliis vero FRANCISCI IOSEPHI HVNAVLD ſingularem fauorem ſibi gratu-

gratulandi nactus facultatem, ipsius demonstrationibus et anatomicis et chirurgicis in horto regio habitis, non intererat solum, sed anatomes studium et sic dictas operationes chirurgicas manu sua exercendi ab ipso potestatem copiamque cadauerum accipiebat. Per integrum fere annum commorabatur Lutetiae ibique reliquum a studiis medicis tempus bibliothecis, cum Regiae, tum aliis, horto regio atque nosocomiis publicis visitandis, impendebat. Ad suos autem reuertens, anno 1734, in Medicorum Collegium Argentinense receptus, medicinam ibi quidem faciebat inter aegros; reliquos tamen labores suos ciuium vniuersitatis patriae vsibus accommodabat. Quam ob rem eodem quoque anno physicam publice profitendi munus ab Illustri Conuentu Academico, qui dici solet, sibi demandatum accipiebat, quod eodem anno die nono decembris inaugurali oratione *de praestantia physices* auspicabatur. Praeter medicas igitur doctrinas, quas ex consensu Medicorum Ordinis, cui intererat socius, iuuentutem academicam docebat, physicam in primis, cum theoreticam, tum experimentis confirmatam, et publice et priuatim magno cum applausu tradebat inque enucleandis potioribus physicorum controuersiis viros iuuenes disputando exercebat, quin et solemniore modo publice quasdam de rebus physicis conscriptas dissertationes exhibebat: *de montibus* nimirum, *de aurora boreali*, *de vniuersa meteorologia.*

Quem ingressus nunc fuerat, vitae cursum strenue sequebatur ad annum seculi vsque tricesimum octauum, quum IOANNIS SALZMANNI, sui olim praeceptoris, obitu medica cathedra vacua facta ipsi traderetur. Chemiae igitur, Botanices atque Materiae Medicae Professor Ordinarius constitutus, eo maiore nunc amore, atque studio in excolendas illas ferebatur doctrinas, quo gratius illud ipsi erat munus,

munus, quo pater auusque olim iam cum laude functi fuerant. Paucis itaque diebus poſt, quam electus fuerat, demandatum ſibi officium ſuſcipiebat, habita inaugurali oratione *de botanica rite excolenda.* Ex quo tempore omni ſtudio, quantum debiliores corporis vires permittebant, illud omne conferebat, quo et artis tironibus, et aegris, et totius vniuerſitatis emolumento, inſeruiret. Itaque non in omnes ſolum artis ſalutaris partes lectiones habebat et publicas et priuatas; ſed aliquot etiam edebat diſſertationes, publica ventilatione defenſas, quippe quae ſunt: *De coriandro: Decas theſium medicarum controuerſarum: Quaeſtio an nitrum reſoluat aut coagulet? Quaeſtiones medicae varii argumenti: De cinnabari factitia vulgari cinnabari natiuae et antimonii non ſolum aequiparanda, ſed et praeferenda.* Inter alios vero, quibus publicam laudem meruit, labores eum quoque referendum eſſe omnino iudicamus, quod nouam editionem ſic dicti diſpenſatorii ſeu pharmacopoeae Argentoratenſis emendatae, a nobis quoque ſuo tempore laudatae * adiuuerit. Cuncta igitur praeſtitit, quae debuit atque potuit, ita vt plura ab illo expectare potuiſſemus, dummodo longior ipſi vita fuiſſet conceſſa. Infirmum autem, quo a cunabilis inde vſus fuerat, neruorum ſyſtema frequentium corporis aegritudinum, quibuſcum ſemper conflictatus fuerat, fons et origo ipſi extitit, donec abhinc ſex menſibus ante mortem aſthma ipſum corriperet ſpaſticum, quod tandem in catarrhum ſuffocatiuum tranſiens, die maii vndeuiceſimo anni ſuperioris 1759 aegrimoniis optimi viri ſimulque vitae finem impoſuit. Ex rebus ad eum pertinentibus domeſticis illud etiam narrare liceat, quod ex priore matrimonio cum lectiſſima virgine, CATHARINA SALOME nata

MAPPIA,

* vid. Comment. noſtr. Vol. VII. P. III. p. 428.

MAPPIA, anno 1737 contracto, duos quidem filios tresque filias susceperit, ex quibus tamen vnum modo filium, IOANNEM, Medicinae Candidatum virtutumque patris ex asse heredem, duasque filias, superstites reliquit. Suauissima hac quidem coniuge anno 1743 per mortem ipsius praematuram orbatus, alterum, quo minus a literis nimium distraheretur per curas domesticas, sub exitum anni 1745 iniit matrimonium cum ornatissima vidua, AGNESIA REISSEISEN, nata SILBERRADIA, ex qua vero suscipiendi prolem felicitate numquam gauisus fuit.

Memoria PHILIPPI HENRICI BOECLERI, Phil. et Medic. Doctoris, Anatomiae et Chirurgiae in Vniuersitate Argentoratensi Professoris Publici Ordinarii, Acadd. Caesar. Naturae Curiosorum, Reg. Scient. Monspeliensis et Elector. Moguntinae Scientiarum Vtilium, Socii.

IOANNEM BOECLERVM, cuius vitam atque merita iamiam exposuimus, non aliqua tantum attigit *Noster*, PHILIPPVS HENRICVS, necessitudine munerumque propinquitate: sed meritorum quoque excellentia, illi, nisi anteferendus fuerit, certe tamen non postponendus fuit vmquam. Solida enim vastaque vniuersae artis salutaris, anatomes tamen inprimis, aliarumque multarum medicum ornantium scientiarum cognitio, indefessus labor atque integerrimum et vniuersitatis, cuius membrum erat, et aegrorum, qui frequentissimi curam eius atque consilia exposcebant, emolumento atque saluti inseruiendi studium, simulque summa humanitas atque comitas, insignem ipsi conciliauerant apud omnes gratiam: ideoque magnum ipsius nunc desiderium effecerunt apud magnates musarumque antistites,

antiſtites, apud ciues academicos totiusque ciuitatis Argentinenſis, apud omnes denique viros bonos ſcientiarum morumque cultores. Ex merito igitur nimis praematuram eius mortem lugent patria ipſius et omnis orbis literatus, quippe qui plura eruditionis ſpecimina numerumque iuuenum doctorum medicorum multo inſigniorem ab ipſo expectare potuiſſet, dummodo licuiſſet ipſi diutius viuere. Eo dignior tamen fuit, cuius memoria poſteris commendetur. Natus erat Argentorati anno huius ſeculi decimo octauo die decembris decimo quinto, patre, IOANNE HENRICO, Medicinae Doctore atque practico, et matre, MARIA SVSANNA ex SALTZMANNIANA ſtirpe orta. Auum paternum coluit IOANNEM PHILIPPVM, aerarii publici Quaeſtorem et rei monetariae Praefectum; proauum porro paternum, IOANNEM HENRICVM, I. V. D. Hiſtor. et eloqu. in vniuerſitate Argentoratenſi Profeſſorem P. O. S. C. Maieſt. et Elect. Moguntini Conſiliarium; abauum tandem atauumque paternum, vtrumque IOANNEM, Cronheimenſis eccleſiae in Franconia Paſtorem, ſupra iam in IOANNIS BOECLERI vita commemoratum. Purioris ſacrorum doctrinae et literarum prima principia a tenera iam aetate priuatim edoctus a praeceptoribus, tam hilares iam fecerat progreſſus, vt vix ſeptem annorum puer in gymnaſium patrium introduceretur. Adoleſcens nunc optimae ſpei et parentum, et praeceptorum, ſatis faciebat expectationi. Alacre enim et docile a natura nactus ingenium, ſummamque comprobans diligentiam, poſt ſeptem iam annos iudicabatur dignus, qui non ſolum die decimo quarto aprilis anno 1732 ab vniuerſitatis patriae Rectore, IO. IAC. SCHERZIO in numerum ciuium academicorum reciperetur; ſed eodem adhuc menſe, praegreſſis tentaminibus conſuetis, a IO. HENRICO LEDERLINO,

 linguae

linguae Graec. et Hebr. Prof. P. O. philoſophiae ſacris initiatus, eiusdem et liberalium artium Baccalaureus ſolemni ritu crearetur. En praecocis et feliciſſimi ingenii documentum!

Medicis nunc quidem olim pertractandis ſtudiis applicabat animum, medici autem, non niſi docti honorem aucupaturus, illis ab initio ſtudium omne dabat ſcientiis, quae non viam ſolum ſternunt ad artem medicam, ſed quae ornant quoque medicum eumque aliis faciunt gratiorem. Itaque iam dicti LEDERLINI, graeca tradentis, frequentabat lectiones eoque duce veteres ſcriptores graecos, AELIANVM in primis, EPICTETVM atque HOMERVM cum fructu legere diſcebat. Cum graecis combinabat latinorum auctorum lectionem, eorumque non ſermonis tantum lepores, ſed rerum etiam, quas continent, copiam, cum Romanarum antiquitatum ſimulque hiſtoriae vniuerſalis notitia a IO. DAN. SCHOEPFLINO accipiebat; quo moderatore etiam vtebatur in exercitiis oratoriis et venuſtiore latine dicendi ſcribendique genere acquiquirendo. Hiſtoriam philoſophicam et literariam dictam vti et vniuerſam philoſophiam ex IO. IAC. WITTERI et IO. DAN. OSTERRIEDII lectionibus hauriebat. Propiusnunc ad excolendum artis ipſius medicae ſtudium accedebat. Porta igitur ad illam pandebatur a GEORGIO HENRICO EISENMANNO et IOANNE BOECLERO, quippe qui ſcientiam rerum naturalium phyſicam, tum quae experiundo, cum quae ex artis iam cognitae principiis intelligitur, ipſi tradebant. Quosnam vero omnibus his in doctrinis feciſſet profectus, publice demonſtrandi ſaepius quidem habebat occaſionem: ſolemniore autem modo illud comprobabat, quum ſuper diſſertatione *de aurora boreali* conſcripta, IOANNE BOECLERO Praeſide, anno 1736 publice diſputaret. Conſequebatur etiam et hoc diligentiae ſuae et erudi-

eruditionis et aliis ſpeciminibus, quae in examinibus coram ordine philoſophorum edebat, ſecundam lauream philoſophicam, eodem quippe anno artium Magiſtri et Philoſophiae Doctoris titulo atque honore cohoneſtatus. Pari nunc ſtudio, quo literis ab humanitate dictis huc vsque vacauerat, in artem medicam incumbebat, fideliſſimos pariter ac doctisſimos ibi duces offendens. A GEORGIO nimirum HENRICO EISENMANNO vniuerſam accipiebat anatomen eique operationes chirurgicas adminiſtranti adſiſtebat; eodem quoque auſpice, duce autem dexterrimo HOMMELIO, cadaueribus diſſecandis manum ipſe admouebat. Hoc etiam viro vtebatur in addiſcendis ſic dictis inſtitutionibus medicis praxeosque excolendae peritia attingenda. IOANNES SALTZMANNVS politiam medicam et pathologiam; IO. IACOBVS SACHSIVS autem botanicam, chemiam, materiam medicam, formulas medicas praeſcribendi methodum, therapiam ſpecialem, caſibus potiſſimum aegrorum inueſtigandis applicandam, ipſum docebant, IOANNEM BOECLERVM, ex proauo fratrem patruelem, per integrum luſtrum ſequebatur doctorem in plantis accuratius cognoſcendis, materia medica et chemia percipiendis. Sub eiusdem quoque viri praeſidio *decadem theſium medicarum controuerſarum* anno 1741 publice iterum defendebat. Paulo poſt Argentinenſium Medicorum Ordini, vt profectus in ſalutari arte acquiſitos tentaret, ſeſe ſiſtebat ab eoque cum laude dimiſſus eodem anno die iunii triceſimo inauguralem a ſemet ipſo exaratam *de ſomni meridiani ſalubritate* diſſertationem publice contra diſſentientes viros ſine praeſide tuebatur. Altero tandem anno poſt 1742 die vndeuiceſimo aprilis Doctoris Medici honores atque iura impetrabat, problemate antea, *cur medicina* VIRGILIO *Aeneid. Lib. XII. v.* 397. *mutae artis titulo inſigniatur*, reſoluto. Quem hono-

honorem consecutus, altero iam statim die Collegio Medico Argentoratensi Socius adscribebatur.

Quemadmodum vero animus nobilis sciendique cupidus in cognitae iam sapientiae limitibus numquam fere solet consistere, sed illis extendendis semper intentus est: sic et *Noster* cognitionis suae thesauros, quantum demum posset, vlterius amplificaturus, literarium iter ad exteros suscipiebat: quod itaque ab initio ad totius regni gallici metropolin, Lutetiam Parisiorum puta, dirigebat. Postquam ibi cuncta visu notatuque digna percontatus fuerat, eum inprimis sibi proponebat finem, vt in vsum atque consuetudinem virorum eruditionis aliorumque meritorum fama atque laude insignium perueniret. Omnia etiam, quae volebat, assequebatur. A celeberrimis enim in arte viris, HVNAVLD, FERREIN, WINSLOW, priuatim aeque ac publice anatomen demonstrantibus, permultum capiebat vsus et ex illis viris FERREIN insuper in physiologicis, chirurgicis et practicis lectionibus cum fructu audiebat. Ad studium botanices et historiae naturalis vlterius prosequendum, non solum ANTONIVM DE IVSSIEV, plantas in horto regio exponentem, per duas aestates sequebatur, sed et fratrem ipsius, BERNHARDVM DE IVSSIEV, excursiones botanicas instituentem, semper comitabatur, ab vtroque illo viro singulari fauore et amicitia exceptus. Eo quoque alacriori studio in rem herbariam incumbebat, quo magis aliorum, quibus amicitiae vinculo iunctus erat, incitabatur exemplo, Cll. nimirum GVETTARD, PLOT, BAECK Sueco, et MACMAHON Hiberno. In chemia vtebatur institutione LEMERY, BOVRDELIN, ROVELLE et GROSII. In arte chirurgica expertissimos eligebat sibi magistros, MORAND, FAGET, St. YVES, LE DRAN, BOVDOV, VERDIER, HEVIN, atque FOVBERT, cuius vltimi inprimis fauorem expertus, eo duce

eo duce operationes perficiendi chirurgicas artem non priuatim solum discebat sed in xenodochio etiam a *charitate* dicto, colebat. Vincula rite applicandi chirurgica methodum docebat ipsum LA SERRE. Quod praxin attinebat medicam, in ea quoque proficiendi nanciscebatur occasionem, quum LEMERY et COL DE VILLARS in nosocomium *Hôtel de Dieu* dictum, LE HOC autem in aliud a *charitate* appellatum, aegrorum curam gerentes, comitari ipsi liceret. Aditus ei quoque patebat ad medicum practicum tunc temporis famigeratissimum, HAMMERER; sicuti etiam practicas lectiones ASTRVC frequentabat. Nec physicas Abbatis NOLLET lectiones, neque museum DE REAVMVR insectorum copia ditissimum visitandi negligebat opportunitatem. Inter fausta denique Parisiis ipsi obuenientia illud quoque referebat, quod conuentibus Regiae scientiarum Academiae aliquoties interesse liceret.

Omnibus igitur his felicitatis generibus summo cum fructu fruitus, mense augusto 1743 Parisinis musis vale dicens, iter suum ad meridionales Galliae prouincias persequebatur et vbiuis locorum et doctorum, quos inueniebat, virorum sibi comparabat amicitiam, et omnia, tum antiqua Romanorum monumenta in Occitaniae prouincia potissimum frequentius obuia, tum ex aliis caussis memoratu digna oculis perlustrabat. Quum per Aquas Sextias traiiceret, cum celebri illo anatomico LIEVTAVD de inuentis ipsius anatomicis vtiles miscebat sermones. Massiliae autem praeter alios viros doctos, salutabat PEZENAS e Soc. Iesu eique experimenta physica, in primis microscopicas obseruationes instituenti saepius a latere erat. Montem Pessulanum petens, cum DE SAVVAGES tam fructuosam contrahebat amicitiam, vt semper deinde cum celeberrimo illo viro literarum commer-

cium coleret. A reliquis etiam academiae ibidem florentis professoribus, in primis autem a curiae et academiae Praeside, DE BON, humanissime excipiebatur, cuius etiam curiosissimum rerum naturalium museum saepius inspiciendi gaudebat potestate. Qua etiam felicitate Lugduni fruens, OLIVIER et PESTALOZZI, vtriusque medici doctissimi, museum prae reliquis rerum naturalium thesauris, conchyliorum marinorum speciebus in lapides mutatis superbiens, ingrediebatur. Vtilissimo tandem hoc itinere finito, pridie calendas ianuarii anno 1744 ad suos redibat sospes felixque Argentoratum.

Omnem igitur nunc scientiarum, quas sibi comparauerat, copiam in ciuium impensurus emolumenta, non medicinam solum faciebat inter aegros, sed eam quoque artis tirones cum applausu docebat; vacuum vero tempus physicis tentaminibus instituendis tribuens, Physices Professoris, GRAVELI, viri integerrimi, pulcherrimo instrumentorum apparatu atque consiliis adiutus. Quo fiebat, vt sub initium anni 1748 vnanimibus procerum suffragiis Professoris Medicinae Extraordinarii munus ipsi demandaretur, quod eodem quoque anno, inaugurali oratione *de medicina per nouissima inuenta ad maiorem certitudinem euecta*, die vicesimo secundo mensis augusti habita, auspicabatur. Quas igitur ex voluntate sua huc vsque habuerat lectiones medicas, eas nunc vi muneris eadem diligentia eodemque certe, nisi maiori, studio tradebat. Vt de priuata etiam ipsius industria constaret publice, dissertationem, *thyroideae thymi atque suprarenalium glandularum in homine nascendo et nato functiones* explicantem, anno 1753 edens, ex cathedra medica defendebat. Fieri itaque non poterat, quin sibi existimationem atque fiduciam apud ciues et collegas atque magnates conciliaret. Quum enim summi rei iudiciariae, aedilitiae aerariaeque, in Alsatia Praefecti,

Praefecti, Illustrissimi Baronis DE LVCE, cura in tribus post Argentoratum primariis Alsatiae vrbibus crearentur amphitheatra anatomica, in quibus chirurgicae artis studiosi iuuenes docerentur anatomen atque chirurgiam, cum aliis viris doctissimis *Noster* quoque nominabatur, qui ad subeunda *Demonstratorum* munera concurrentes candidatos tentaret, dignos seligeret eosque in pharmaciae chirurgicae artisque theoria erudiret. Ad exteros etiam de meritis *Nostri* fama perueniebat breui tempore, adeo vt anno 1755 ab Academiis Naturae Curiosorum et Electorali Moguntina, et sequenti anno 1756 a Regia Scientiarum Societate Monspeliensi, in sociorum suorum numerum reciperetur: insuper anno 1755 in arctius Collegium Medicum Argentinense cooptatus.

Interim accidit, vt Logices ac Metaphysices cathedra in philosophorum ordine vacua fieret, quam cui, *Nostro*, digniori assignarent, patres academiae conscripti, nesciebant. Quamuis igitur arti tantum salutari sese dicasse videretur, hancce tamen sibi oblatam spartam vt recusaret, tantum aberat, vt illam potius paulo post susciperet solemni oratione die sexto aprilis anno 1756 habita *de logica fidissima medicorum mechanicorum cynosura*. Quum illud autem munus vix subiisset eique satis faciendo omnem adhibere incepisset operam, ex voluntate procerum ad medicam iterum auocabatur cathedram eodemque anno Anatomes atque Chirurgiae Professoris Publici Ordinarii officium ipsi demandabatur, cui iussui quoque obtemperans nouam sibi oblatam prouinciam eodem anno 1756 die nouembris decimo capessebat oratione publice dicta, *qua Procerum et Medicorum Argentoratensium in anatomen merita* depraedicabat. Ex quo tempore haud interrupta assiduitate, omni ardore et singulari dexteritate,

 quae

quae ab ipſo expectari poterant, officiorum genera exſoluebat ita, vt aliis potius, quam ſibi, vixiſſe dicendum ſit. Quamquam enim ſatis infirmum a natura nactus fuerat corpus, omne tamen tempus vel laboribus academicis, vel aegrorum valde frequentium in vrbe auxilium ipſius implorantium, ſolatio et curae impendebat. Praeter conſuetos, quos munus academicum expoſcebat, labores ad alios quoque vocabatur, ex quibus illum modo iam commemoremus, quod renouando et corrigendo diſpenſatorio argentoratenſi et taxae, quae dicitur, medicamentorum conſtituendae, operam ſuam adhibuerit. Iis vero, quibus obrutus erat, negotiis nimiis, quum corporis vires non reſponderent, cito ſuccumbebat. A iuuenili enim iam aetate hepatis vitio et inde oriundo ictero, pulmonum porro labe aliisque ex hoc impuro fonte profluentibus malis laborauerat; anno tamen ante mortem proximo febrim acutam ſuperabat. Subſequentis autem anni eodem tempore laterum dolore inflammatorio, ab arthritidis vagae leniſſimo inſultu paulo antea inuadente, nunc ad pectus conuerſo, correptus, quarto morbi die, qui ſeptimus erat menſis iunii anno ſuperiore 1759, nimis praematura morte opprimebatur. Dum viueret, omnium ſibi conciliauerat amorem: ſui itaque etiam poſt mortem apud omnes reliquit deſiderium. Poſteros non reliquit. Matrimonium quidem iniit anno 1748 cum virgine lectiſſima, CHRISTINA SALOME, BECKIA nata, nunc vidua, ex qua filiolam tantum ſuſceperat, quae etiam vix nata ex hac vita denuo ſeceſſit.

XX. Con-

XX.

Continuatio indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1758 prodierunt.

IOH. DANIEL DENSO, *phyſicaliſche Bibliothek 1ſten Bandes 8tes Stück, mit nöthigem Regiſter über den ganzen erſten Band verſehen. Roſtock*, 8.

IOAN DESCEMET, Quaeſt. med. an vteri contractio praecipua parturitionis cauſa? Reſp. *Petr. Ioan. Claud. Mauduyt de la Varenne.* Pariſ. 4.

IOAN. PETR. DESPOLET, Quaeſt. medico-chirurg. an cauterium actuale negligendum, potentialibusque aliquando praeualeat? Monſpelii.

Expoſition exacte, ou Tableaux Anatomiques en taille-douce, des differentes parties du corps humain: Ouvrage contenant environ ſoixante planches, recueillies d'apres les meilleurs Auteurs du temps qui ont travaillé dans ce genre, et enrichi de pluſieurs nouvelles figures très-curieuſes et fort vtiles, concernant les Accouchemens, les Hernies et autres cas particuliers, rendues auſſi exacte qu'il à été poſſible, par les ſoins de FRANÇOIS-MICHEL DISDIER, le tout exécuté par ETIENNE CHARPENTIER, Graveur Anatomiſte. à Paris. fol.

Mémoires pour ſervir à l'Hiſtoire Naturelle des Plantes, dreſſées par M. DOART. Avec les Deſcriptions de quelques Arbres et de quelques Plantes de Malaques par le Pere de BEZE. à Amſterd. et Leipzig. 4. c. f.

Avis tres-important au Public ſur differentes eſpeces de Corps et de Botines d'une nouvelle invention par DOFFEMENT. à Paris. 12.

Eſſai ſur l'Hiſtoire Naturelle de la Mer Adriatique, par le D. VITALIANO DONATI avec vne lettre du D. LEONARD SESLER ſur vne nouvelle eſpece de Plante terreſtre, traduit de l'Italien. à la Haye. 4. c. f.

Manuel

Manuel Physique, ou Maniere courte et facile d'expliquer les phénomenes de la Nature, par M. JEAN FERAPIE DUFIEU. à Lyon. 8.

EBENBITAR de limonibus. Tractatus arabicus in latinum versus ab ANDREA Bellunensi, typis primum euulgatus à MARTINO GHISIO, dicatus PAVLO VALCARENGHI. Cremonae. 4.

Eandem huius libri editionem, cui editio Veneta anni 1583 *et Parisina* 1602 *additae fuere, eodem anno Cremonae denuo prelo submisit et annotationibus practicis locupletauit* PAVLVS VALCARENGHI.

BALTHASAR ERHART, *oeconomische Pflanzenhistorie, nebst dem Kern der Landwirthschaft, Gartenbau und Arzneykunst 6ter Theil, nebst dem Register über den 4, 5 und 6ten Theil. Ulm und Memmingen.* 8.

Essai sur les Maladies Veneriennes, ou l'on expose la méthode de M. PETIT, dans leur Traitement, avec plusieurs consultations du même Auteur sur ce maladies; par M. FABRE. à Paris. 12.

Select Cases in surgery collected in St. Barthelemys hospital by JAMES FARMER. London. 8.

PETR. FEAU Thes. med. de putredine. Monspelii. 4.

LVDWIG FEVILLEE *Beschreibung zur Arznay dienlicher Pflanzen, welche in den Reichen des mittägigen Amerika im Gebrauch sind. Zweyter Theil, aus dem Französischen übersetzt von* D. G. L. HVTH. *Nürnberg.* 4. *m. K.*

Traité des Maladies des Femmes: traduit du Latin de M. FIZERALD. à Paris. 12.

Traité des Fievres, traduit du Latin de M. FIZES par M. D *** *ibid.* 12.

ANTONII FRACASSINI opuscula pathologica, alterum de febribus, alterum de malo hypochondriaco, recusa cum indice. Lipsiae. 4.

BENIAMIN FRANKLINS *Briefe von der Electricität; aus dem Englischen übersetzt, nebst Anmerkungen von* I. C. WILKE. *Stockholm.* 8.

IOAN. LEONH. GASMANN, Diss. de scirrho vteri. Argentorati. 4.

Institutiones pathologiae medicinalis auctore H. D. GAVBIO. Leidae Batau. 8 mai.

PEHR ADRIAN GEDD, Tankar om skadelige Frostnätter och Frostnaettens vpodling. Stockholm.

IOAN. CAR. GEHLER, Diss. inaug. Horror vt signum. Lips. 4.

Chimie Metallurgique dans laquelle on trouvera la Théorie et la Pratique de cet Art, avec des experiences sur la densité des Alliages des Métaux et des Demi-metaux, et un abrégé de Docimastique avec figures par M. C. E. GELLERT. Ouvrages traduits de l'Allemand. à Paris. 12. Voll. 2.

STEPH. LVDOV. GEOFFROY, Quaest. med. an in empyematis operatione scalpellum acu triangulari praestantius. Resp. *Ludou. Mar. Girard. de Villars.* Parisiis. 4.

IOH. GESNERI tractatus physicus de petrificatis in duas partes distinctus, quarum prior agit de petrificatorum differentiis et earum varia origine, altera vero de petrificatorum variis originibus, praecipuarumque telluris mutationum testibus. Lugd. Bat. 8.

MATTH. VAN GEVNS, de eo, quod vitam constituit in corpore animali, disquisitio physiologica. Amstelod. 4.

L'Agrimensore instruito, opera di FRANCESCO-MARIA GIRRI. in Venezia. 4.

IOH. FR. GLASERS *Beschreibung seiner neu erfundenen Blutwage und Blutmeßgeschirres, womit man beym Hand und Fußaderlassen, das Blut, ob es schon unter das dabey gebräuchliche Wasser läuft, dennoch*

so

ſo bald von Loth zu Loth richtig und ſehr nützlich wägen und meſſen, auch ſonſt durch einen angewieſenen Vortheil unter dem Waſſer abgeſondert allein auffangen kan. Hildburgshauſen. 8. *m. K.*

Eiusd. *Nützliches Verhalten bey der ietzo in Teutſchland regierenden Fleckfieber-Seuche, um ſie zu verhüten und wieder zu dämpfen, entworfen.* ibid. 8.

PHILIP. FRID. GMELIN, Diſſ. inaug. de irritabilitate animali. Reſp. *Iacob. Eberh. Andreae.* Tubingae, 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de influxu fodinae Bularienſis. Würtenbergicae in acidulas Deinacenſes. Reſp. *Franc. Chriſtian. Lud. Fromman.* ibid. 4.

Caſes and Practical Remarks in Surgery with Sketches of Machines of ſimple conſtruction; eaſy application an approved vſe by BENIAMIN GOOCH. London, 8 mai.

Lettre de M. le Chevalier GOVDAR à vn Academicien de Paris, au ſujet de la nouvelle Charue à ſemer, 12.

IO. DAVID. GRAV, Diſſ. inaug. de mutationibus ex aeris calore diuerſo in corpore humano oriundis. Reſp. *Georg. Henr. Wideburg.* Ienae, 4.

IOH. FRID. CAR. GRIMM, Diſſ. inaug. de viſu. Gotting. 4.

Voyages aux Indes Orientales par IEAN HENR. GROSE, traduit de l'Anglois par M. HERNANDEZ, l'un des Auteurs du Journal Etranger. à Ryſſel et Paris, 12.

Lettera del D. GIOSEFFO GROSSATESTA ad un amico ſu l'apparechio grande lateralizato. in Modena, 4.

IOH. AVG. GROTIANS *Vollſtändige Abhandlung vom Baue der Levcojen, Nelken und Aurikeln. Nordhauſen,* 8.

IOH. FRID. GRVND, Diſſ. inaug. de ſecretione. Gotting. 4.

Hiſtoire

Hiſtoire naturelle, civile et geographique de l'Orenoque et de principales Rivieres qui ſ' y jettent, dans la quelle on traite du Gouvernement, des Uſages et des Coutumes des Indiens qui l'habitent, des Animaux, des Arbres, des Fruits, des Reſines, des Herbes et des Racines médicinales, qui naiſſent dans le Pays, par le P. JOSEPH GVMILA, traduit de l'Eſpagnol ſur la ſeconde Edition par M. EIDOVS. à Avignon. 12. Voll. 3.

ANTONII DE HAEN, Ratio medendi in noſocomio practico; quod in gratiam et emolumentum medicinae ſtudioſorum condidit MARIA THERESIA. Pars III. Vindobonae, 8.

Storia de Vegetabili etc. Opera del D. STEFANO HALES, tradotta dall' Ingleſe, con varie annotazioni. Napoli, 8. (*In hanc italicam linguam transtulit hunc librum femina quaedam in orbe litterario ſatis celebris* MARIA ANGELA ARDINGHELLI.)

Deux Memoires ſur la formation des Os, fondés ſur des experiences par ALB. DE HALLER, à Lauſanne, 12.

Sur la formation du Coeur dans le Poulet; ſur l'Oeil; ſur la ſtructure du Jaune etc. Premier Memoire expoſé des Faits par *le même.* ibid. 12.

Sur la formation du Coeur dans le Poulet; ſur l'Oeil; ſur la ſtructure du Jaune etc. Second Mémoire précis des Obſervations ſuivies de reflexions ſur le developpement: avec un Mémoire ſur pluſieurs Phénomenes de la Reſpiration par *le même.* ibid. 12.

Diſputationes ad morborum hiſtoriam et curationem facientes. Quas collegit, edidit et recenſuit ALBERTVS HALLERVS. Tomus IV. V. VI. ibid. 4 mai. c. f. Voll. 3.

Collection

Collection de Theses Medico-Chirurgicales sur les Points le plus important de la Chirurgie Théorique et Practique, recueilies et publiées par M. le Baron DE HALLER et rédigées en François par M * * *. Tome II et III. à Paris, 12. Voll. 2.

La Physique des Arbres; ou il est traité de l'Anatomie des Plantes et de l'Economie végétale: pour servir d'Introduction, au traité complet des Bois et des Forets: avec une Dissertation sur l'utilité des Méthodes de Botanique; et un Explication des termes propres à cette science et qui sont en usage pour l'exploitation des Bois et des Forets par M. DU HAMEL DV MONCEAU. Partie I et II. à Paris, 4 mai. c. f. Voll. 2.

LAVRENT. HEISTER, Diss. inaug. de vomica pulmonum pleuro-pneumoniam excipiente. Resp. *Wilh. Frid. Capeller*. Helmstad. 4.

Reizen door en gedeelte van Europa, klein Asien, verscheyde Eylanden van t'Archipel, Syrien, Palaestina, in het H. Land, Aegypten, den Berg Sinai etc. door I. AEGIDIVS VAN DER NYENBVRG, en IOH. HEYMANN; telles uyt beider eygenhándige nagelaten Schrifften opgemaakt, in een goede ordre gebragt; en briefswyze zamengestelt, en behoorlyk ter Drukpresse bezorgt dor IOH. WILHELM HEYMANN. 2de Deel. Te Leiden, 4.

IOHN HILL's management of the Gout, with the virtues of Burdock koot first used in the Authors own case. London, 8 mai.

Eiusd. Valerian, or the virtues of that Root in nervous disorders, and the characters, which distinguish the true from the false. ibid. 8 m. c. f.

Eiusd. Account of a Stone in the possession of the Earl of Stafford, which on being waterd, produces excellent mushroom, with the history of the Violetstone of Germany. ibid. 8 mai.

IOHN

IOHN HILL's Outlines of a Syſtem of Vegetable Generation, illuſtrated with Figures. London, 8.

HIPPOCRATIS Aphoriſmi: graece et latine. Glasg. 12.

GOTTF. AVGVST HOFFMANNS *chymiſcher Manufacturier und Fabricant, darinne die Anfangsgründe der Metallurgie und Apotheker-Wiſſenſchaft, vornehmlich aber der Künſte, Handwerker und Wirthſchaft, wie der Handwerksmann ſolches verſtehen und faſſen kan, abgehandelt worden. Mit dazu gehörigen Riſſen. Gotha,* 8.

ADRIAN. HOFMANN, Diſſ. inaug. de ortu et incremento foetus humani. Lugd. Bat. 4.

GEORG. VALENT. HOLZBERGER, Diſſ. inaug. de aere, aquis et locis Argentinae. Argent. 4.

CAROL. FRID. HVNDERTMARK, Progr. de ozaena venerea. Lipſiae, 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de ſcabie artificiali. Reſp. *Chriſtian. Gottlieb Zieger.* ibid. 4.

IO. PETRI DE IAVSSERAND de ſenſibilitate et irritabilitate partium corporis humani experimenta. Monſpelii, 4.

Mémoires hiſtoriques, militaires et politiques, ſur les principaux événemens, arrivés dans l'Isle et Royaume de Corſe, depuis le commencement de l'année 1738, jusqu' à la fin de l'année 1741. Avec l'Hiſtoire Naturelle de ce Pais là et diverſes remarques curieuſes touchant l'origine des Peuples qui l'habitent. Le tout enrichi d'une Carte nouvelle de l'Isle de Corſe; par M. JAUSSIN. Tom. I et II. à Paris, 12. Voll. 2.

Explicatio demonſtrationis vteri praegnantis mulieris cum foetu ad partum maturo, in tabulis ſex ad naturae magnitudinem poſt diſſectiones depictis, et ea methodo diſpoſitis, vt huius ſtatus grauidi amplam ob oculos ideam collocent, cura

cura ac ſtudio CAROLI NICOLAI IENTY. Londin. 8 mai.

Tentamen medicum de variis calculorum biliarium ſpeciebus, diuerſoque ab ipſis pendentium morborum genere. Praeſ. FRANCISC. IMBERT. Reſp. *Ioan. Petr. Sabatier.* Monſpelii, 8.

IAMES IOHNSTON'S hiſtorical diſſertation, concerning the malignant epidemical fever of 1756, with ſome account of the malignant diſeaſe prevailing ſince the year 1752 in Kidderminſter. London, 8.

Mémoire ſur les Tremblemens de Terre, qui à remporté le Prix de Phyſique au jugement de l'Académie des Sciences, Belles Lettres et Arts de Rouen le 3 Aout 1757. par M. ISNARD. à Paris, 12.

IOAN. IVNCKER, Diſſ. inaug. de quatuor praecipuis infantum morbis compendiaria ac felici methodo curandis. Reſp. *Godofr. Schlicht.* Halae, 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de mediis contagii epidemici ortum, communicationem et actionem in corpus prohibentibus. Reſp. *Io. Wilh. Vrſinus.* ibid. 4.

I. H. G. VON IVSTI *Neue Wahrheiten zum Vortheil der Naturkunde und des geſellſchaftlichen Lebens der Menſchen.* II*tes Stück. Leipzig*, 8.

CAROLI FRID. KALTSCHMID Diſſ. inaug. theſes exhibens de inflammationibus in genere conſideratis. Reſp. *Martin Stähelin.* Ienae, 4.

IOAN. IACOB. KIRSTEN, Diſſ. de terra medicata Norico - Veldenſi. Reſp. *Iuſt. Iac. Goeckel.* Altorf. 4.

IACOB. THEOD. KLEINII lucubratiuncula ſubterranea prior de lapidibus macrocoſmi proprie talibus. Petropoli, 4.

IOH. HERMANN KNAAP Pomologia, dat is, Beſchryvingen en Afbeeldingen van de beeſte Soorten,

ten van Appels en Beeren etc. Te Leewarden, fol. c. tab. aen.

10. HIERON. KNIPHOFII botanica in originali ſeu, herbarium viuum in quo plantarum tam indigenarum, quam exoticarum, peculiari quadam operaſque enchireſi atramento impreſſorio obductarum, nominibusque ſuis ad methodum illuſtrium noſtri aeui botanicorum, LINNAEI et LVDWIGII inſignitarum, elegantiſſima ectypa exhibentur opera et ſtudio IOANNIS GODOFR. TRAMPE. Cent. IV. Halae, fol.

CAR. CHRISTIAN. KRAVSE, Diſſ. de amuletis medicis cogitata nonnulla. Reſp. *Car. Chriſtian. Wagner.* Lipſiae, 4.

Eiusd. *Abhandlung von den Muttermälern, welche mit dem, von der Kayſerl. Akademie der Wiſſenſchaften zu Petersburg auf das Iahr 1756 ausgeſetzten Preiſe gekrönet worden; nebſt einer andern Abhandlung, welche die gegenſeitige Meynung behauptet. Aus dem Lateiniſchen überſetzt von* CHRISTIAN AVG. WICHMANN. *Leipzig*, 4.

EPHRAIM KRÜGER, Diſſ. inaug. de neruo phrenico. Lipſiae, 4. c. f.

IOH. GOTTLIEB KRÜGERS *Unterricht wie ein Soldat ohne Arzneyen ſeine Geſundheit erhalten und ſich curiren könne. Halle*, 8.

BAPTIST. LABAT *Reiſen nach Spanien und Welſchland, aus dem Franzöſiſchen überſetzt von L.* TROELTSCH. 2 *Theile Nürnberg*, 8.

GEORG. AVGVST. LANGGVTH, Diſſ. inaug. de animo ſanitatis praeſide atque cuſtode optimo. Reſp. *Iul. Chriſtiœn Lemmer.* Witemb. 4.

Eiusd. Progr. de cortice peruuiano, medicina aduerſus febrem adhuc populariter graſſantem praeſtantiſſima. ibid. 4.

DANIEL LANGHANS *Beſchreibung von der Natur und Kräften des Schweitzeriſchen Gletſcher-Spiritus,*

nebst dem Zeugniße über gemachte Proben von Herrn Hofrath von HALLER. *Zürch*, 8.

IOH. IOACH. LANGIVS, Diss. Lithographia Halensis. Resp. *Io. Christian. Dan. Schreber.* Halae, 4.

Plain directions in regard to the Smallpox by BROWNE LANGRISH. London, 4 mai.

STEPH. PETR. LE LAVMIER, Theses anatom. chirurg. (*de vtero inuerso*) Resp. *Francisc. Angel. Deleurye.* Paris. 4.

Versuch zu einer gründlichen Vertheidigung derer Saamenthierchen; nebst einer kurzen Beschreibung derer Leeuwenhoeckischen Mikroskopien, und einem Entwurfe zu einer vollständigern Geschichte des Sonnen-Mikroskops, als der besten Rechtfertigung derer Leeuwenhoeckischen Beobachtungen von MARTIN FROBENIVS LEDERMÜLLERN; *mit Kupfern versehen. Nürnberg*, 4.

Kurzer Entwurf einer Mineralogie verfasset von IOH. GÖTTLOB LEHMANN. *Berlin*, 8.

CAROL. NIC. LERICHE, Diss. inaug. sistens casum criseos metastaticae in tumore tibiae cum subsequente vlcere gangraenoso et carie, substantiam ossis ad medullam vsque erodente feliciter curatae. Argentorati, 4.

IOH. CHRISTIANI LEVSCHNERI super vita, meritis et scriptis IOHANNIS EHRENFRIED THEBESII, medici Hirschbergae clarissimi, expositio. Hirschbergae, 4.

Herrn LEVRET *Wahrnehmungen von den Ursachen und Zufällen vieler schweren Geburten. Mit Anmerkungen über die bishero vorgeschlagenen und angewandten Mittel dieselben zu enden; nebst einigen neuen Mitteln dazu viel leichter zu gelangen. Aus dem Französischen übersezt, und mit neuen Handgriffen und Werkzeugen vermehret von* D. IOH. IVL. WALBAVM. *Lübeck und Altona*, 8. *m. K.*

Disser-

Diſſertation, qui a remporté le Prix en 1757 au jugement de l'Académie Royale des Sciences, Belles Lettres et Arts de Bourdeaux ſur la queſtion propoſée par cette Académie: Quelle eſt l'Influence de l'Air ſur les Vegetaux? par M. ROBERT DE LIMBOVRG. à Bourdeaux, 4.

CAROLI LINNAEI opera varia, in quibus continentur fundamenta botanica, ſponſalia plantarum et ſyſtema plantarum et ſyſtema naturae, in quo proponuntur naturae regna tria, ſecundum claſſes, ordines, genera et ſpecies. Lucae, 8.

Eiusd. Diſſ. inaug. Spigelia Anthelmintia. Reſp. *I. Georg. Colliander.* Vpſal. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de cortice Peruuiano. Reſp. *I. Chriſtian Peterſen.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. frutetum Suecicum. Reſp. *Dav. Magn. Vigunder.* ibid. 4.

PETR. LOEFLINGII Iter Hiſpanicum, eller Reſa tileſpanska Länderna vti Europa och Amerika, förratted ifraon aor 1751, til aor 1756 med Beſkrifningar och Rön öfwer de marckwärigeſte wäxter vtgifwen efter deſs Fraonfaolle, af CARL LINNAEVS. Stockholm, 8.

IOH. LVDW. LOESEKENS materia medica concentrata, *oder Verzeichniß von den vorzüglichſten inn- und äuſſerlichen Arzney-Mitteln und ihren nöthigen Doſibus, zur klugen Wahl und nützlichen Gebrauch in der Praxi clinica in ihre gehörige Claſſen gebracht, nebſt einem Anhange von Nahrungs-Mitteln, Giften und Gegengiften aus allen 3 Reichen der Natur, und einem Diſpenſatorio, herausgegeben von* GEORG. LVDWIG RVMPELT. *Dreßden*, 8.

Oratio de generatione metallorum a terrae motu Auctore MICHAELE LOMONOSOW. Petropoli, 4.

ANN. CAROL. LORRY, Quaeſt. med. an parturienti accedente haemorrhagia vterina, partus diuerſa pro diuerſo caſu encheireſi promouendus? Reſp. *Iacob Sauary.* Pariſ. 4.

Lettres ſur la maladie de la Goutte par M. LOVBET. à Paris, 8.

Diſcours hiſtorique et critique ſur le traité des Maladies des Os, de feu M. PETIT par M. LOVIS. ibid. 8. c. f.

Lettres of D. LVCAS and D. OLIVER occaſion'd by a phyſical confederacy at Bath. London, 8.

PETR. LVCHTMANS, Specim. inaug. de ſaporibus et guſtu. Lugd. Bat. 4. c. f.

CHRISTIAN GOTTLIEB LVDWIG, Progr. de debilitate corporum curationem morborum impediente. Lipſiae, 4.

Eiusd. Inſtitutiones medicinae clinicae praelectionibus academicis accommodatae. ibid. 8.

Eiusd. Progr. de abſceſſu latente. ibid. 4. c. f.

Eiusd. Progr. obſeruationem, quae viam bilis cyſticae declarat, proponens. ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de medicamentorum contrariorum compoſitione. Reſp. et Auctore *Chriſt. Gottlieb Buerckner*. ibid. 4.

Eiusd. Progr. de colore florum mutabili obſeruata proponens. ibid. 4.

Eiusd. Progr. monita de exſcindendis tumoribus, tunica incluſis, ſiſtens. ibid. 4.

The Hiſtory of Health and the Art of preſerving it, by IAMES MACKENZIE. Edinburgh, 8.

Traité du Chanvre; par M. MARCANDIER. à Paris, 12.

AIME MATTHIEV, Diſſ. de neruis in genere, accedente I. II. III et IV neruorum paris deſcriptione. Leidae, 4.

MICHAELIS MAYERI cantilenae intellectuales de phoenice rediuiuo: ou, Chanſons intellectuelles ſur la reſurrection du Phoenix: traduits en françois ſur l'original latin par M. L. L. M. à Páris, 8.

CAROLI MERTENS Diſſ. ſiſtens vulnus pectoris complicatum cum vulnere diaphragmatis et arteriae meſentericae inferioris. Argentorati, 4.

GOTTF.

GOTTF. FRIEDR. MEYERS *Verſuch einer Erklärung des Nachtwandelns. Halle*, 8.

CHRISTIAN BENED. MICHAELIS philologemata medica, ſiue ad medicinam et res medicas pertinentia, ex ebraea et affinibus orientalibus linguis decerpta. Reſp. *Ioach. Daniel Schleunitz.* Halae, 4.

A Sett of the Figures of Plants adapted to the Gardeners Dictionary, by PHIL. MILLER. *ad tab.* 160 *vsque.* London, fol. m.

The method of cultivating madder, at it practiſed in Zeeland, with their Manner of drying Stamping and manufacturing it: by PHIL. MILLER. London, 4 m. c. f.

Das Engliſche Gartenbuch, oder PHILIPP MILLERS, *Gärtner Lexicon, dritter Theil, worinne die in der neueſten Londniſchen Ausgabe dieſes Werkes befindliche Verbeßerungen und Zuſätze nebſt dem Gärtner-Kalender, enthalten ſind. Aus dem Engliſchen in das Deutſche überſetzt von* D. GEORGE LEONHART HVTH. *Nürnberg*, fol.

IOH. GEORG MODELS *Verſuche und Gedanken über ein natürliches oder gewachſenes Salmiak, nebſt Erörterung einiger vom H.* BARON *gemachten Einwürffe über das Perſiſche Salz. Leipzig*, 8 mai.

Obſeruations anatomical and phyſiological, wherein Dr. HVNTER's Claim to ſome Diſcoveries is examined by ALEXANDER MONRO, iunior. Edinburgh, 8.

Eiusd Anatomy of the human Bones and Nerves, with an Account of the reciprocal motions of the Heart and a deſcription of the human lacteal Sac and Duct. 5 Edition enlarged. ibid. 8. c. f.

IOHN MONROO's Remarks on D. BATTIES treatiſe on Madnes. London, 8.

Lettera di GAETANO MORIGI diretta al VINCENZIO PERALES. (*Defenditur* VINCENTIVS PERALES *contra Pſeudonymum quendam qui ſe Bentiene appellat.*) Rimini, 8.

CARL LVDW. NEVENHAHN, *vermischte Bibliothek oder Auszüge aus verschiedenen zur Arzneygelarheit, Chemie, Naturkunde, Oekonomie zu Manufacturen und Künsten gehörigen Akademischen Streitschriften mit Anmerkungen begleitet. Erste Sammlung. Braunschweig*, 8.

ERNST ANTON NICOLAI *Gedanken von der Verwirrung des Verstandes, dem Rasen und Phantasiren. Koppenhagen*, 8.

Eiusd. *Theoretische und practische Abhandlung von den kalten Fiebern, worin ihre Natur und eigentliche Beschaffenheit, Paroxysmi und Zufälle, nebst der Methode sie zu curiren aus gewissen Gründen gehörig erkläret werden.* ibid. 8.

CARL FRIDR. NORDENSCHOELD, Or. Om nyttan af öfwerflödigt wattens uttapande, utur Insjöar kärr och maossor i Finnland. Stockholm.

IOH. PETR. NORDMANN Diss. de ischuria grauidarum. Argentor, 4.

FRANCISC. IOSEPH. OVERKAMP. Diss. de electricitatis vsu medico. Resp. *Dan. Guil. Nebel.* Heidelbergae, 4.

Anatomia chirurgica del I. PALFYS, tradotto da un celebro Professore di Medicina. Venezia, 4. Voll. 3. (*opera et studio* IOANNIS LARBERI.)

I. DITRIC. PALLAS, Diss. inaug. de chrysosplenio. Argentor, 4.

Nouvelles remarques sur la Lithotomie par M. PALLVCI. à Paris, 8.

Memorie degli Uomini illustri, e Chiari in Medicina del Piceno, o sia della Marca d'Ancona; Tomo primo et secondo, del D. GIOVANNI PANELLI *d'Acquaviva.* In Ascoli, 8. Voll. 2.

IOAN. FRANCISC. PARIS. Quaest. med. an intestinis integre dissectis, ano artificiali alia sit anteponenda methodus? Resp. *Guill. Fumée.* Parisiis, 4.

Memoi-

Memoires pour ſervir à l'Hiſtoire naturelle des animaux dreſſes par M. PERAVLT. Parties I. II. III. Avec l'Anatomie de la Vipere et les deſcriptions anatomiques de quelques animaux envoyées de Siam à l'Academie en 1687 par les Péres Jeſuites François Miſſionaires à la Chine. à Amſterdam et Leipzig, 4. c. f. Voll. 3.

Traité des Maladies des Os, dans le quel on a repréſenté les Appareils et les Machines, qui conviennent à leur guériſon par feu M. PETIT. Nouvelle 5ieme Edition, revue et augmentée d'un Diſcours hiſtorique et critique ſur cet ouvrage par M. LOVIS. Tom. I. II. à Paris, 12.

PHIL. PFAFFS *Abhandlung von den Zähnen. m. K. Berlin*, 8.

A Journal from Calcutta in Bengal by ſea to Buſſerah (*Balſora*) from thence agroſſ the great deſert to Aleppo: by BARTHELEMY PLAISTED. London, 8.

IO. ZACH. PLATNERI inſtitutiones chirurgiae rationalis tum medicae tum manualis. Editio noua aucta. Lipſiae, 8. c. f. (*Aucta eſt haec editio iis acceſſionibus, quibus germanica locupletata erat; acceſſerunt etiam medicamentorum et externorum et internorum formulae, quae in priori latina editione deficiebant*).

Plantarum Americanarum faſciculus ſeptimus, continens plantas, quas olim CAR. PLVMIERIVS detexit eruitque, atque in inſulis Antillis ipſe depinxit, has primum in lucem edidit, concinnis deſcriptionibus et obſeruationibus aeneisque tabulis illuſtrauit IOANNES BVRMANNVS. Amſtelod. et Lugd. Bat. fol.

Earundem faſciculus octauus. ibid. fol.

IOAN. CHRISTOPH. POHL, Progr. de chylificatione. Lipſiae, 4.

Hiſtoire de la Louiſiane, contenant la découverte de ce vaſte Pays; — ſa deſcription géographique;

un Voyage dans les terres; l'Hiſtoire Naturelle, les Moeurs et la Religion des naturels, avec leurs Origines, deux Voyages dans le Nord du nouveau Mexique dont un eſt jusqu' à la Mer du Sud. etc. par M. LE PAGE DV PRATZ. à Paris, 12. Voll. 3.

IAC. BERN. PREV, Diſſ. inaug. de celeritate ſanguinis in vaſis minimis. Altorfi, 4. c. f.

De victu febricitantium diſſertatio Auctore IOSEPHO ANTONIO PVIATI. Patauii, 4.

The Culture of Silk: or an Eſſay on its rational Practice and Improvement for the uſe of the American Colonies by SAMVEL PVLLEYN. London, 8 mai. c. f.

Inſtructions pour les Iardins fruitiers et potagers, avec un traité des Orangers, par M. DE LA QVINTINIE. à Paris, 4. Voll. 2.

Controverſia Medico-Letteraria fra gli Sign. D. GIO-ANDREA MONEGLIA e BENARDINO RAMAZZINI, in occaſione del parto e morte della Sig. Marcheſa MARTELLINE BAGNESI, ſequita in Modena nell anno 1681, in queſta nuova impreſſione accreſciuta d'una Riſpoſta non piu ſtampata del RAMAZZINI, con un Raggionamento Latino intorno il pericoloſo metodod' eſtrare colla mano le ſecondine de D. GIVSEPPO RAMAZZINI, pronipote del ſuddeto BERN. RAMAZZINI. In Modena, 4.

Traité des Affections Vaporeuſes du Sexe, avec l'expoſition de leurs Symptômes, de leurs differentes Cauſes et la méthode de les guérir par M. IOSEPH RAVLIN. à Paris, 12.

IOSEPH CASP. BARTH. REGIS, de aquis medicatis Bibianenſibus an. 1756 detectis diſſertatio. Taurini, 8.

CHRISTIAN REICHARDTS *Einleitung in den Garten und Ackerbau. Erſter Band. Erfurt*, 8. *m. K.*

GEORG. CHRISTIAN REICHEL, Diſſ. de vaſis ſpiralibus plantarum. Reſp. *Car. Chriſtian Wagner*. Lipſ. 4. c. f.

GEORG.

GEORG. GOTTLOB RICHTER, Diſſ. inaug. de cura magiſtratus circa valetudinem ciuium. Reſp. *Ieſaias Iuda.* Gotting. 4.

I. GEORG. ROEDERER. Prog. de phthiſi infantum pulmonaria. ibid. 4.

Eiusd. Progr. obſeruationes de foetu ſiſtens. ibid. 4.

Eiusd. Progr. de calore animali. ibid. 4.

Eiusd. Progr. proponens obſeruationes de genitalibus virorum. ibid. 4. c. f.

Eiusd. Diſſ. inaug. de non damnando vſu perforatorii in paragomphoſi. Reſp. *Henr. Dan. Winiker.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de catarrho phthiſin mentiente. Reſp. *Chriſtoph. Dan. Sternberg.* ibid. 4.

Eiusd. Progr. de vlceribus vterò moleſtis. ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de oſcitatione in enixu. Reſp. *Ioh. Dau. Lapehn.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. paralipomena de vomitoriorum vſu. Reſp. *Dan. Phil. Roſenbach.* ibid. 4.

Eiusd. Progr. obſeruationes ex cadaueribus infantum morboſis enarrans. ibid. 4.

IOSEPH. LVDOV. ROGER, Tentamen de vi ſoni et muſices in corpus humanum. Auinione, 8.

CAROLI LE ROI de aquarum mineralium natura et vſu propoſitiones, praelectionibus academicis accommodatae. Monſpelii, 8.

CAR. HENR. ROSE, Diſſ. inaug. de febre quartana continua. Argent. 4.

EBERHARD ROSE'N, Diſſ. de vera ratione ſecretionum corporis humani in genere. Reſp. *Laurent. Giſtrav.* Lundini Scaniae.

Die Mittel, wie denen Hypochondriacis Melancholicis, Maniacis *oder Wahnſinnigen zu helfen ſey nach phyſicaliſchen Lehrſätzen ausgeführt und erwieſen von* IOH. FRIEDR. RÜBEL. *Breslau*, 8.

Der Character oder die Eigenſchaften eines Medici *nach den Ausſprüchen des Hippocratis entworfen von Ebendenſelben. Frankfurth und Leipzig*, 4.

Der

Systemathische und gründliche Abhandlung von den fast allgemein eingerissnen Irrthümern betreffend die Besitzung des Menschen von Teufel, Hexerey und Gespenster etc. nach physicalischen Lehrsätzen ausgeführet und erwiesen von Ebendenselben, 8.

RAPHAEL BENEVENT. SABATIER, Thes. anatom. chirurg. de vterinis praegnantium haemorrhagiis. Resp. *Claud. Francisc. Garre.* Parisiis, 4.

FRANCISC. DE SAUVAGES, Diss. de visione. Resp. et Auct. *Francisc. Ioseph. Bernaduc.* Monspelii, 4.

IOH. FRANCISC. SCARDONAE aphorismi de cognoscendis et curandis morbis mulierum creberrimis commentariis illustrati. Patauii, 4.

CONSTANT. SCEPIN, Diss. de acido vegetabili. Lugd. Bat. 4.

SAMVEL SCHAARSCHMIDTS *Abhandlung von Feldkranckheiten herausgegeben von* ERNST GOTTF. KVRELLA. *Berlin,* 8.

IAC. CHRISTIAN. SCHAEFFERI Epistola ad Ill. Academiam Roueredensem de studii botanici faciliori ac tutiori methodo, cum specimine tabularum sexualium vniuersalium, in hunc finem elaboratarum aerique incisarum. (*s. l. et a*) 4.

Verschiedene Zwiefalter und Käfer mit Hörnern beschrieben von Eben demselben. Nebst 3 *Kupfertafeln mit Figuren in Farben. Regensburg,* 4.

CASIM. CHRISTOPH. SCHMIEDEL, Diss. inaug. de sede variolarum non in sola cute. Resp. *Frid. Aug. Lammers.* Erlangae, 4.

Eiusd. Diss. inaug. de Buxbaumia. Resp. *Ioh. Georg. Hölzel.* ibid. 4. c. f.

DANIEL GOTTFRIED SCHREBER, *Sammlung verschiedener Schriften, welche in die oeconomischen Policey-Cameral und andere verwandten Wissenschaften einschlagen.* 3*ter Theil. Halle,* 8 mai.

IOH. FRIEDR. SCHÜTZENS *Abhandlung von dem Nutzen und Schaden derer Salate überhaupt, und derer gewöhnlichsten Salat-Pflanzen überhaupt. Leipzig,* 4.

Locu-

Locupletiſſimi rerum naturalium theſauri accurata deſcriptio et iconibus artificioſiſſimis expreſſio per vniuerſam phyſices hiſtoriam. Opus, cui, in hoc rerum genere, nullum par exſtitit. Ex toto terrarum orbe collegit, digeſſit, deſcripſit et depingendum curauit ALBERTVS SEBA. Tomus III. Amſtelodami, fol. reg. c. f. (*Splendidiſſimum et pretioſſimum hoc opus inchoatum quidem hoc anno fuit, ob tabularum aenearum copiam vero, non potuit abſolui*).

LVD. RVDOLPH. SEVBERT, Diſſ. inaug. de ſignis puerperii fallacibus. Reſp. *Franc. Chriſt. Lud. Fromman.* Tubingae, 4.

GEORG. FRID. SIGWART, Diſſ. inaug. de balneis infantum diſſertatio, adnexa Bupreſtis deſcriptione cum tabula aenea. Reſp. et Auct. *Ioan. Hotz.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de haemorrhagia inteſtino-hepatica, haemorrhagiarum hypochondriacarum ſpecies vulgo neglecta. Reſp. *Iac. Henr. Duttenhofer.* ibid. 4.

Le Gouvernement ou la Republique des Abeilles, et les Moyens d'en tirer une grande utilite par M. J. SIMON. (*Troiſieme Edition*). à Paris, c. f.

IGNATIO SOMIS, Raggionamento ſopra il fatto avvenuto in Bergamoletto, in cui tre donne ſepolto fra le ruine della ſtalla per la caduta d'una gran mole di neve ſono ſtate trorate vior doppo trentaſitte giorni; in Torino, 4.

GEORGE STARKENS *Anweiſung zum nützlichen Gebrauch einiger höchſtſichern und bewährten Arzneyen, wodurch die meiſten Krankheiten völlig gehoben werden können.* Lauban, 8.

I. STORCHS *Abhandlung von vielerhand, ſo wohl innerlichen als äußerlichen Kranckheiten, welchen erwachſene Perſonen vornehmlich aber Soldaten unterworfen zu ſeyn pflegen.* Eiſenach, 8.

Eben deſſelben nöthiger Unterricht, wie man ſich bey graſſirenden Fleck und hitzigen Fieber zu verhalten hat. ib. 8.

I. P.

I. P. SÜSMILCHS *Gedancken von den epidemischen Kranckheiten und dem größern Sterben des 1757ten Jahres, in einem Sendschreiben an die Herren Verfasser der Göttingischen Anzeigen von gelehrten Sachen und auf derselben Verlangen entworfen. Berlin*, 4.

CAR. FRANC. THEROVLDE DE TOVLOVSE DE VALLVN, Quaest. med. an sola lens crystallina cataractae sedes? Resp. *Ioan Descemet*. Paris, 4.

Mémoire sur l'utilité, la nature et exploitation du charbon minéral: par M. DE TILLY. à Paris, 8. c. f.

Lettre a Msr. DE HAEN en reponse a ses questions sur l'inoculation par TISSOT. à Lausanne, 12.

S. A. D. TISSOT, Dissertatio de febribus biliosis; seu historia epidemiae biliosae Lausannensis, anni 1755. Accedit tentamen de morbis ex manustupratione. Lausannae, 8 mai.

DAV. WILHELM TRILLER. Diss. inaug. de corticis Peruuiani vsu, senibus, grauidis et infantibus salutari. Resp. *Aug. Mildreich Barth*. Wittebergae, 4.

Eiusd. Progr. quo vitam et memoriam, TRAVGOTT BALTHAS. CHRISTIANI STENZELII, d. 25 Nou. a. 1757 defuncti, ciuibus et posteritati commendat. ibid. fol.

Eiusd. Diss. inaug. de tumoribus singularibus a mensium suppressione obortis. Resp. *Io. Tob. Dieterici*. ib. 4.

Eiusd. Progr. de mensibus per nares Leonidae filiae erumpentibus ab imprudente autem medico cum ipsius interitu infeliciter repressis. ibid. 4.

DOMINICI VANDELII dissertationes tres: de Aponi thermis: de nonnullis insectis terrestribus, et zoophytis marinis et de vermium terrae reproductione atque taenia canis. Pataúii, 8 mai. c. f. aen.

Eiusd. Epistola secunda et tertia de sensibilitate Halleriana. ibid. 8 mai.

Recueil Periodique d'Obseruations de Medecine, Chirurgie, Pharmacie etc. par M. VAN DER MONDE, Janvier — Decemb. 1758. Tome VIII et IX. à Paris, 12. Voll. 2.

LEON-

LEONARDI ANT. VERBEK Diss. inaug. de synocho putrida epidemica huius et elapsi anni vermibus stipata. Pragae, 4.

Lettera di GIAM BATISTA VERNA, all' Illustr. Sig. Baron de HALLER. in Torino, 8. (*de irribilitate agit*).

ALE. VERRYST, Diss. de respiratione. Lugd. Bat. 4.

M. LVD. MARIA GIRARD DE VILLARS, Quaest. med. vtrum a neruis praecipue partium consensus? Resp. *Steph. d' Huaume.* Parisiis, 4.

RVD. AVG. VOGEL, historia materiae medicae ad nouissima tempora producta in vsum academicum. Lugd. Bat. et Lipsiae, 8 mai.

Eiusd. *Neue medicinische Bibliothek. Des 4ten Bandes, 1 und 2 Stück. Götting*, 8.

IOSEPH. LEOPOLD. IGNAT. VOGELMANN, Diss. inaug. de salibus fixis. Argentor, 4.

GOTTF. IAC. WAGNERS *vollkommner Fischer, welcher zeiget, wie man Teiche anlegen, bauen, warten und endlich auch fischen soll. Breslau*, 8.

I. GOTTSCHALK WALLERIVS, Diss. de emendatione agri. Resp. *Ioan. Dan. Boding.* Vpsal, 4.

Eiusd. Diss. de geocosmo senescente. Resp. *Eric. S. Rude.* Vpsal, 4.

CHRISTOPH. WEBER, Examen corporum quorundam ad fermentationem spirituosam pertinentium. Gott. 4.

Eiusd. Tractatio chemica de pyrophoro. ibid. 4.

ERN. HENR. WEDEL, Tr. de morbis concionatorum, *von den Krankheiten der Prediger.* Franckf. et Lips. 4.

Memoria LAVRENTII HEISTERI, a d. 18 April 1758 defuncti, perscripta ab IO. CHRISTIANO WERNSDORFIO. Helmstadii, 4.

IOA. ERNST BASIL. WIEDEBVRG *Beschreibung eines verbesserten Sonnenmicroscop. Nürnberg*, 8.

Obseruations rares de Medécine, de Chirurgie et d' Anatomie; traduites du latin de M. VAN DER WIEL, par M. PLANQVE. à Paris, 12. Voll. 2.

WILLH. LVDW. WILLINS *Grundlegung eines nöthigen Unterrichts vor Hebammen in Frag und Antwort verfasset. Basel*, 8. Con-

Contenta in hac parte.

1. Miſcellanea Philoſophico - mathematica Taurinenſia. Tom. I. p. 579.
2. ALLIONII Tr. de miliarium origine, progreſſu, natura et curatione p. 600.
3. De recondita febrium intermittentium tum remittium natura etc. p. 611.
4. KLEINII *Geſchlechts - Tafeln der Vögel* p. 629.
5. Hiſtoire de l'Academie royale des Sciences et Belles Lettres de Berlin an. 1757 p. 630.
6. SCHAEFFERI Iſagoge in botanicam expeditiorem.
7. EIVSDEM *erleichterte Arzney Kräuter - Wiſſenſchaft* p. 643.
8. BVRMANNI Wachendorfia p. 648.
9. STOERCKII Libellus de cicutae vſu interno p. 649.
10. IENTY Tentamen de demonſtranda ſtructura humana etc. p. 658.
11. EIVSDEM Explicatio demonſtrationis vteri praegnantis p. 659.
12. DE SAUVAGES Phyſiologiae elementa p. 663.
13. EIVSDEM Pathologia methodica p. 671.
14. LINNAEI Syſtema naturae. Edit. X. Tom. I. p. 679.
15. *Fränckiſche Sammlungen und Anmerkungen aus der Natur-Lehre* etc. III *Band* p. 692.
16. RAVLIN Traité des Affections Vaporeuſes du Sexe etc. p. 698.
17. Deſcription abrégée des Maladies des Armées p. 707.
18. THEROVLDE Quaeſt. med. chir. An ſola lens cryſtallina cataractae ſedes? p. 709.
19. Noua phyſico - medica p. 712.
20. Continuatio indicis ſcriptorum phyſico - medicorum, quae anno 1758 prodierunt p. 747.

INDEX.

INDEX.

A.

Abdominis vulneris symptomata 455 seq. nouacula inflicti euentus 203. abdominalium viscerum in thoracem protrusio 297 sq.
Absinthii particulae quales? 325
Academicae annotationes 257
Acerborum examen 326
Acidorum examen 326
Acrium disquisitio 322
Acutorum morborum regimen 73
Adstringentium liquorum post paracentheses in abdomen immissorum effectus 156
Aegritudinis distinctio 672. caussae procatarticae 675
Aer corruptionis corporum caussa 631. sanguinis ruboris caussa 592. factitius flammam suffocat 587. nouus cum liquoribus destillantibus permixtus 152. 158
Aether nitrosus 121. salis marini 122. vitriolicus 116. 118
Aethiopum epidermis et cerebrum 634
Agarici conseruatio et vsus 195. 138. 142. querni virtus styptica 392
Albini B. S. academicarum annotationum liber quartus 257
Alburni arborum strata 28
Alcalescentia humorum animalium 595
Alcalicorum examen 327. fixorum salium cum aliis corporibus affinitas 518
Alcyoniorum species 538
Alimenti in corpore animali mutatio 52. 57. assimilationis auxilia 58. nimia copia assumti noxa ib. seq. nimis parce assumti incommoda 60. medicamentosi ab ipso medicamento distinctio 60
Allionii Carol. tractatus de miliarium origine, progressu, natura et curatione 600
Alui obstructio a concretione lapidea in intestinis 202
Amarorum examen 324 seq.
Ammoniacum sal natiuum, experimenta super eo 46 seqq.
Amnii liquor pars nutrimenti foetus 150
Amphibiorum ordines 685
Anacardii arboris vsus 173
Anatomicae et physiologicae obseruationes 415 seqq. 693. varietates 472
Andoville Io. Bapt. Ant. theses de cataracta 422
Andrachnes erectae arboreae descr. 286
Aneurysmatis distinctio 316. aortae historia 315. 642
Anginae gangraenosae symptomata 311. 454. curatio 457 seq.
Ani abscessus 218. corpora peregrina 224. in femina defectus 467
Animalis corporis machina 680. mucilaginis a vegetabili differentia 63. vis a vitali vi distinctio 430. lactis natura et differentia 64

Animalium classes 687. vociferationes 129. humorum putrefactio 594 seqq.
Anodynorum remediorum classes et genera 83 seq. 87. vsus 84 seqq. in morbis chirurgicis vsus 91. 95. a narcoticis distinctio 80
Antarthriticum remedium 308. 387. 447
Antherarum pulueris differentia 34
D'Antic Bosc, ab acad. reg. scientiar. Parisiens. praemium reportauit 727
Antimonii vitri cerati vsus in dysenteria 389
Aortae aneurysma 315. 642
Aphtha penphingodes quid? 677
Aquae calidae in vterum iniectio 208
Aquifolii folii fibrae spirales 30
Arabia felix, iter in illam sumtibus Regis Daniae instituendum 349
Arabici gummi vsus 319
Arborum physica 23. incrementi ratio 36 seq. vulneris inflicti coalitus 37 seq. insitionis modus 38. per taleas et propagines multiplicatio ib. seq. corticis partes 25. huius vasa propria 26. medullae formatio 27. ligni vasa aerea ib. alburni strata 28. radicum structura ib. seq. foliorum decidentiae ratio 30
Arteriae membrana et vasa 259 seq. systoles et diastoles 666
Arthritidis distinctio 262. curatio 264. remedium contra illam 387. 447. in ea opium nocet 493
Asari foliorum pulueris effectus 447
Ascanius Petr. Hist. natural. Prof. in acad. noua Hafniensi 725
Attractionis quantitatem dimetiendi modus 582
Auicenniae Linn. vsus 173
Auium stemmata 629. genera et ordines 683 seqq.
Aureliana chirurgicae artis academia condita 727
Auris humana interior 258
Austerorum examen 325

B.

Baieri Io. Iac. monumenta rerum petrificatarum praecipua, Oryctographiae Noricae supplementi loco iungenda 343. Oryctographia Norica ib. seq.
Balsamum antarthriticum 388. natiunm de monte Benna 524
Barometrum diuersae diametri altitudo 580. errores corrigendi 581
Basilicae venae sectae symptomata 316 seq.
Basteri Iob. opuscula subcesiua. lib. I. 535
Bathoniensium aquarum vsus et abusus 225. partes constitutiuae 226. calide et frigide potarum differentia 227. salis neutri amari qualitas et effectus 228. salis marini indoles et, facultas 229. terra absorbens 230. principii oleosi a vulgari phlogisto differentia

rentia ib. seq. operandi ratio 232. calor peculiaris 233. vsus externus 234
Bauaricae electoral. scientiar. acad. thesis et praemium ad an. 1760. 180
Baume Diss. sur l'aether, cet. 116
Baylies William practical reflexions on the vses and abuses of Bathwaters 225
Beireis Io. Nicol. in acad. Helmstad. Physices Prof. P. O. 553
Belladonnae infusum in cancro vtile 654. baccarum noxa 693
Belleisle Dux de, Metensis societ. scientiar. et artium auctor 726
Benvenuto Iosef de Lucensium sale tractatus 513
Berberis capensis semper virens 287
De Bergen Carol. Aug. obitus 183
Berolinensis acad. reg. scientiar. et elegantior. literar. historia, an. 1757. 630
Bestiarum genera 682
Bidentis americani saponariae folio denominationes 255 seqq.
Bilis disquisitio 594. an sapo acido alcalinus? 542. biliosi temperamenti regimen 68
Boecleri, Io. memoria 733
Boecleri, Phil. Henr. memoria 738
Borboniae descr. 287
Borgstroem Erich Erichson in acad. Vpsal. oeconomiae practicae professionem fundauit 179
Botanica exotica 249. expeditior 643. 646
Brachii amputatio 474
Brutorum genera 682
Büttner, Dau. Sigm. Aug. Botan. Prof. P. O. Goetting. 729
Burdigalensis scientiar. acad. thesis ad an. 1762. 352
Burmanni Nicol. Laurent. Diss. de Geraniis 529
Burmanni Io. Wachendorfia 648
Buxbaumiae descriptio 44 seq.

C.

Cadaueris puellae sectio et in eodem praeternaturalia deprehensa 13 seqq.
Caecitas periodica 307
Caesareae sectionis indicatio 214
Caffee potus abusus 701
Calcareae materiae in pede excretio 300
Calcis viuae actio in salem volatilem alcalinum 147. seq. aquae in vlcere scorbutico vsus 313. ostrearum aquae virtus lithontriptica 390
Calculi vesiculae felleae 461. vrinarii extra naturales vrinae vias formati 211 seq.
Calendulae noua species 286
Camphorae vsus in contusionibus 83
Camphoratae African. vmbellat. descr. 285
Cancri a cessante menstruorum fluxu ortus 201. a vitio humorum 202. circa nasum exstirpatio 219

Capitis vulneris ſanatio 393 ſeq. vulnera cum hepatis abſceſſu 218
Carbonum vaporis noxa 692
Cardialgiae num opium conueniat? 488
Cariei oſſium ſanatio 396 ſeq.
Cataplaſmatum vſus 80
Cataputiae vnguenti praeparatio et vſus 464
Cataractae ſigna et cauſſa 423 ſeq. genera et ſedes 710. operatio 424. 711
Cauſticorum diſtinctio 109. 114. vſus 110. 115
Celluloſi contextus fabrica et vſus 123. morbi 124 ſeqq. horum curatio 126. celluloſum corticis arborum inuolucrum 25
Cephalalgiae num opium conueniat? 488
Cephalopharyngaei muſculi delineatio 259
Cerae mollis in haemorrhagiis vſus 223
Ceraſorum nucleorum deglutitorum noxa 445
Chelone flore albo 286
Chemicae annotationes 527 ſeq.
Cheſelden Guilielm elogium 199
Chocolatae potus abuſus 701
Chronicorum morborum diſcrimen atque diaeta 74 ſeq.
Chyliferi vaſis delineatio 260
Cicadarum ſpecies 688
Cichoreum ſpinoſum 286
Cicutae vulgaris deſcr. et vſus 650
Cigna Io. Franciſc. Taurinenſis ſociet. ſocius 579
Colicae num opium conueniat? 489
Collinſonia 285
Commelina annua 285
Conceptio extraordinaria 15
Conferuae deſcr. 537
Conſeruas, virtutes plantarum retinentes, praeparandi modus 455
Contagioſi temporis regimen 73
Continuis febribus opium ſemper noxium 480
Conuulſionum et epilepſiae cauſſa 311. curatio 303. 704 ſeq. periodicarum curatio 465
Conuluulus ſcammonium fundens 296
Corallinae diſtinctio 537. polypi inhabitantes 539
Coralliorum corticis polypi 536
Cordis fabrica 667 ſeq.
Corneae et ſcleroticae tunicae ortus 403
Corporis ponderis exploratio 336
Corticalia corticis arborum ſtrata 25
Coſnier Lud. Io. Bapt. quaeſtio medica: an rachitidi rubia tinctorum? 540
Cranium quomodo iis, quae continet, creſcendo ſeſe accommodet? 257 ſeq. eius ſtructura praeternaturalis 695
Cretae rarioris deſcr. 504
Crillon ab acad. chirurg. Pariſienſ. praemium acc. 178
Crines in cadauere puellae repertae 14
Crocodili deſcr. 165 ſeq.
Cruris vlcus ſcorbuticum aqua calcis viuae curatum 313
Cryſtal-

Cryſtallina lens an ſola cataractae ſedes? 709. eius capſula duplex 423. motus 409. oedema 711
Cryſtallorum geneſis et etymologia 175
Cupreorum vaſorum vſus culinaris noxius 459
Cupreſſi ſpecies 288
Currentes maris prope Antillas inſulas 165
Cutis tuberculis obſita 137. 465

D.

Daniae Rex academiam rerum naturalium et oeconomicarum condidit 723
Daubenton, acad. reg. ſcientiar. Pariſienſ. membrum ordinarium 731
Degneri, Io. Hartmann memoria 554 ſeqq.
Delirii cauſſae 434 ſeq.
Dentes et oſſa infantis in meſenterio puellae reperta 13 ſeqq.
Deſcription abrégée des maladies qui regnent le plus communement dans les Armées, avec la methode de les traiter 707
Detergentium remediorum differentiae et vſus 104. 106 ſeqq.
Diaetae ratione climatis et anni tempotum diuerſitas 71 ſeqq. tempore contagioſo 73. in morbis acutis ib. in morbis chronicis 74. in morbis neruoſis 75
Diaphoreticorum in inflammationibus pectoris vſus 455
Dolor quid? 94. 433. eius cauſſae 94. differentia 82 ſeq. effectus ib. 87. dolorum ad partum diſtinctio 266. poſt partum cauſſa 268 ſeq.
Dulcium examen 326

E.

Echinus petrefactus 143
Elaſtici fluidi in puluere pyrio natura 588. 599
Electricitas, experimenta circa illam 151 ſeq. 508. eius cauſſa phyſica 640. in conuulſionibus vſus 303. in paralyſi vſus 160 ſeq. electricae vis cum meteoris igneis ſimilitudo 505 ſeqq. electrici et magnetici fluidi analogia 590. electricum experimentum Leidenſe mutatum 19. fluidum vaporum aſcenſus cauſſa 144
Emollientium remediorum claſſes 76. 78. 80. ſpecies 77. compoſitorum differentia 79. vſus 80. 89. 102. ſpecificorum vſus 80
Epidemici morbi 140. 300 ſeq.
Epilepſiae et conuulſionum cauſſa 311 ſeq.
Epiphyſium fabrica 436. ab oſſium diaphyſi diductio 437. huius a luxatione differentia 438. curatio 440 ſeqq.
Epiſpaſticorum remediorum vſus 109
Eruditorum diaeta 71
Eryſipelas quid? 677
Eſſera quid? 677
Exoſtoſeos oſſium cylindricorum noua ſpecies 205 ſeq.

Exſiccantium remediorum claſſes 111. 113. vſus 112. applicandi ratio ib. ſeq.

F.

Faber Theoph. Beniam. obitus et vitae deſcriptio 731
Fabricii Phil. Conr. enumeratio methodica plantarum horti medici Helmſtadienſ. 283
Faciei cancri ortus 200
Farinae foſſilis calcareae deſcr. 346
Faſciae in locum ſuturarum adhibendae 215
Febris humoralis inflammatoria 456. maligna peſtilentialis 470. putrida eryſipelatoſa epidemica 446. putrida verminoſa 460 ſeq. Febres ab aquis Bathonienſibus excitatae 233. earum ad curandos morbos chronicos vſus 234. Febribus malignis opium non conuenit 486. de intermittentium et remittentium febrium recondita natura et curatione variis experimentis et obſeruationibus illuſtrata libri duo 611
Felleae veſiculae calculi 461
Femoris capitis et colli defectus 239. capitis ſolutio 439 ſeq.
Fibrae animalis organiſmus et mechaniſmus 664 ſeq.
Flammae in clauſo aere exſtinctionis cauſſa 583 ſeqq.
Fluida refrigerandi modi 240 ſeqq.
Foecundationis cauſſa 670. terminus 197. caſus ſingularis 15
Foetus viui et mortui ſigna 276 ſeq.
Foliorum decidentiae ratio 30. organa abſorbentia 31. glandularum differentia et ſpecies. 32
Fons cupro impraegnatus 166 ſeq.
Forficis in partu difficili vſus 280. tribrachialis Levreti vſus 282
Forskael Petr. iter in Arabiam felicem inſtituens 349
Foubertiana lithotomiae methodus 225
Fränckiſche Sammlungen von Anmerkungen aus der Naturlehre dritter Band 692
Frigoris vis in denſando mercurio 357 ſeqq.
Fulminis ortus 507. in terrae ſuperficie geneſis 511. vehementiae cauſſae 509

G.

Gaeſten lapidis genus ſingulare 20
Gangraena inteſtinali herniae ſuperueniens 206 ſeqq.
Gaubii H. D. inſtitutiones pathologiae medicinalis 426
Gemmae in plantis ortus et ſtructura 30
Genitalium partium et ani corpora peregrina 224. in femina defectus 467
Genuum tumoris curatio 154. 196
Geraniorum ordines et ſpecies 531 ſeqq.
Glandularum tumor ſingularis 461. tumor peruuiano cortice curatus 310. in foliis differentiae et ſpecies 32. vſus ib. ſeq.

Glaſers

Glasers Io. Fried. *Beschreibung seiner neuerfundenen Blutwage und Blutmeßgeschirrs* 332
Gleditschiae spinae quales? 33
Goettingensis societ. scientiar. thesis et praemium ad an. 1761. 728
Gomphrenae character 286
Grange Lud. de la, Taurinensis societ. socius 579
Grauidae exploratio quomodo instituenda 271 seq
Gulae vulnus 204
Gummi adstringentis descr. 317. Arabici vsus 319
Gustus caussa 322. instrumentum non sola lingua 329 seq.

H.

Haemoptysis opio compescenda 476
Haemorrhoidum fluxus nimius an opio compescendus? 477 seq.
Haimhausen Comes de, acad. scientiar. electoral. Bauar. Praeses 180
Halensis lithographia 499
Du Hamel Physique des arbres Pars I et II. 23
Hartmann, Io. Fried. Abhandlung von der Verwandschaft und Aehnlichkeit der electrischen Kraft mit den erschrecklichen Lufterscheinungen 505
Hartmann, Petr. Imman. Medicinae Prof. in acad. Helmstad. 553
Harlemensis scientiar. societ. commentar. Pars II. 387. theses 179
von Hauen, Frid. Christ. iter in Arabiam felicem instituens 349
Hebenstreit, Io. Christian Botan. et Histor. natural. professioni Petropol. sese abdicauit 729
Heffteri, Io. Carol. Museum disputatorium physico-medicum tripartitum Vol. I. Pars 1. 2. 3. 242
Heisteri nomina generica plantarum 288 seqq.
Hemiplegiae curatio 313
Hepatis abscessus vulneribus capitis superueniens 218 seq. magni in infantibus caussa 525
Herniae intestinalis sanatio 398. cum gangraena curatio 206 seqq.
Hill, Io. exotic. Botany 249
Hirudinum vsus medicus 11 seq.
Histoire de l'acad. roy. de sciences et belles lettres de Berlin, année 1757. 630
Holm Tycho rei oeconomicae in acad. Hafniens. Prof. 725. eius mors ib.
Hominum varietatis caussa 66 seq.
Hortorum irrigandorum ratio 9
Humani corporis figurae 660 fluidorum distinctio et proprietates physicae 666. intra vasa contentorum consideratio 667. fluidorum morbi 674. solidorum distinctio 665. 667. horum morbi simplices et compositi 673 seq.
Humeri os male formatum 239

Hydrocelis ſpecies et curatio 204 ſeq.
Hydrophobia ſine animalis rabidi morſu 444. 463. per aerem communicata 469
Hydropis ſanatio 139. pectoris phaenomena 473. peritonaei per 44. annos duratio 295 ſeq. ſaccati hiſtoria 697
Hymenis deſcr. 260
Hyoſcyami vſus 90
Hypochondriaci doloris cauſſa 301 ſeq.
Hyſterici mali ſymptomata et cauſſae remotae 699 ſeqq. cauſſae proximae 702. curatio 703. prophylaxis 705 ſeq.

I.

Iacobi, Chriſtophor. Godofr. ab acad. ſcientiar. Burdigalenſi praemium acc. 352
Iatrophae fol. palmatis dentatis aculeatis deſcr. 287
Icterica febris 471
Ienty, Carol. Nicol. tentamen de demonſtranda ſtructura humana ſecundum dimidiatam naturae ipſius proportionem cer. 658. Explicatio demonſtrationis vteri praegnantis mulieris cum foetu ad partum maturi 659
Ileo morbo num opium conueniat? 490
Infantis recens nati victus 69 ſeq. hepatis magni cauſſa 525. tres annos nati vires extraordinariae 453
Inflammabilia corpora regni mineralis 523
Inflammationis ſedes et genus duplex 125. remedia anodyna 92 ſeq. inflammatoriis febribus opium ſemper noxium 480
Inoculatio vide variolarum.
Inſectorum ordines 687. inſecta ad polypos pertinentia 149
Inſitionis arborum modus 38
Intermittentium febrium ſpecies 611. cauſſae et ſymptomata 612. 616. periodorum cauſſa 613. indoles maligna 615. in remittentes mutatio ib. ſeq medendi methodus 618. malignarum curatio 627. in illis opii vſus 478 ſeq.
Ipecacuanhae vires 312
Irritabilitas et ſenſibilitas, obſeruationes de illis 50
Irritantium remediorum claſſes 101. vſus 107
Iſchuria cortice peruuiano curata 303
Iunckeri, Io. obitus 183

K.

Keratophytorum cum titanokeratophytis conuenientia 537
Kermes granorum vſus 519. mineralis vſus 389
Klein, Iac. Theod. lucubratiuncula ſubterranea prior de lapidibus macrocoſmi 174. Eiusd. ſtemmata auium 629. Eiusd. memoria et ſcripta 361 ſeqq.
Koelreuter, Ioſeph Theoph. Botan. et Hiſt. natural. Prof. Petropolit. 730
Kongl Vetenſkaps Academiens Handlingar för Aor 1758. Vol. XIX. 3

Kreitmayer Baro de, acad. ſcient.electoral.Bauar. Praeſid. Vicarius 180
Krügeri, Io. Gottlob obitus 182

L.

Lacrymalis glandulae ductuum diſquiſitio 421
Lactis animalium natura et differentia 64
Langriſh Browne obitus 553
Lapides quid? 174. eorum cryſtalliſationis cauſſa ib. ſeq. ordines 175 ſeq. lapidis ſpumeſcentis genus ſingulare 20. ſtercorarii analyſis chemica 197
Laſtbom, Io. Anderſon in acad. Vpſal. oeconomiae practicae Prof. 179
Lectulus partui deſtinatus 272. extemporaneus 273
Leger, Carol. Geille de Saint Quaeſt. med. an vt ſenſibilitas ſic irritabilitas a neruis? 50
Lehmann, Io. Gottlob a ſocietate Londinenſi, in perficiendis artibus, opificiis et commercio occupata, praemium acc. et in ſociorum numerum receptus 354
Lepia nouum plantarum genus 253
Leporinum labium 261
Lepra endemia 310 ſeq.
Ligni arborum vaſa aerea 27. bituminoſi deſcr. 522
Limoniaſtri deſcr. 285
De Limprunn in acad. ſcientiar. electoral. Bauar. claſſis philoſophicae Director 180
Lingua non ſola guſtus inſtrumentum 330. eius diſquiſitio anatomica ib. ſeq.
Linnaei Carol. Syſtema naturae Tom. I. Edit X. 679
Litothomiae methodi 224 ſeq.
Loquelae organa 130
Lori acad. ſcientiar. electoral. Bauar. Secretarius et claſſis hiſtoricae Director 180
Lorry Eſſai ſur les alimens Tom. I. 51. Eſſai ſur l'uſage des alimens Tom. II. ib.
Loubet lettres ſur la maladie de la goutte 262
Lucenſium thermarum ſalis examen 514. vſus 515. calculos ſoluendi vis ib.
Luchtmans, Petr. in acad. Vltraiect. Anatom. et Chirurg. Prof. 182. Eiusd. Diſſ. de ſaporibus et guſtu 320
Lugdunenſis ſcientiar. acad. theſis et praemium ad an. 1761. 353
Luxationis ab epiphyſium diductione differentia 438
Lycoperdi vſus 139. 392
Lymphaticorum vaſorum disquiſitio 418

M.

Madritenſis medicorum et chirurgorum ſocietatis theſes et praemia ad an. 1760. 351
Maloet, Petr. Lud. Mar. Diſſ. an vt ceteris animantibus ita et homini ſua vox peculiaris? 127
Maluerni fontis ſancti aqua eiusque vſus 155
Mammalium animalium ordines 682

Mammarum cancri curatio 200. 464. 652 ſeqq. 656. 696
Mancanillae pomorum effectus 463
Manus cum cute viridi effoſſa 198
Marinam aquam potabilem reddendi modus 396
Materiae medicae hiſtoria 131
Mattolithus lapidum ordo 176
Maturantium remediorum claſſes 98. 101. vſus in morbis externis 99
Maxillae inferioris ſpaſticae contractionis cauſſa et curatio 294. 300
Medical Obſeruations and Inquiries by a Society of Phyſicians in London Vol. I 292
Medicamentorum differentiae et actio 132. vires quomodo detegendae? ib. ſeq. in ſolida agendi modus 133 ſeq. in fluida agendi ratio 134 ſeq. ab alimento medicamentoſo diſtinctio 60
Medicina quid? 427
Melancholici temperamenti diſtinctio 67. regimen 69
Memoires de l'academie royale de Chirurgie T. III. 195
Menthae noua ſpecies 172
Mercurii in ſummo frigore denſatio 357. a calore expanſio 7. ex digiti abſceſſu egreſſio 203. dulcis cum camphora mixti vſus in angina gangraenoſa 311. ſublimati corroſiui virtus in lue venerea 318
Meſentericarum venarum reſorptio 419 ſeq.
Metenſis reg, ſcientiar. et art. ſociet. 726
Meteorologicae obſeruationes 22. 390
Microſcopicae obſeruationes 159
Mictus cruentus opio compeſcendus 477
Miliaris febris diſtinctio 601. origo 605. miaſmatis indoles ib. ſeq. curatio 606 ſeq. complicatae ſymptomata 603 ſeq. remediorum euentus 604. complicatae curatio 609 ſeq.
Mineralis regni corpora inflammabilia 523. minerales gelatinae, circa eas experimenta 20 ſeq.
Miſcellanea philoſophico-mathematica ſociet. Taurinenſ. Tom. I. 579
Models, Io. Georg Verſuche und Gedanken über ein natürliches oder gewächſenes Salmiack 46
Moltke, Adam Gottlob Comes de, acad. nouae Hafnienſ. Praeſes 723
Monro Alex. obſeruations anatomical and phyſiological 415
Monſtroſus foetus 693
Montium origo 168 ſeq.
Morbillis quando opium conueniat? 484
Morborum ſyſtematica diſpoſitio 435. 675. differentiae 678. inter exercitus regnantium deſcr. et curatio 707
Muſeum diſputatorium phyſico-medicum 242
Myopum pupilla 404

N.

Narcoticorum remediorum vſus 90 ſeq. 96. narcotica anodyna 84
Naturalium corporum diuiſio 680
Nauiculariae deſcr. 285
Nectarii plantarum liquoris cum melle conuenientia et vſus 520
Nephritidi num opium conueniat? 491
Nephrotomiae diſquiſitio 210 ſeq.
Neruoſorum morborum diſcrimen atque diaeta 75
Nieburg iter in Arabiam felicem inſtituens 350
Nitri ſpiritus fumantis cum vini ſpiritu mixtio 121
Niuis ingens moles 170 ſeq.
Nutritiae materiae differentia 53. 60. 63. mutationes naturales 54. artificiales 55. character primarius 56

O.

Oculi humorum differentia 406. vſus in formanda obiectorum imagine 407. humoris aquei membrana 709. motus 402. neruorum cohaeſio et inſertio 405 ſeq. tunicae ſcleroticae et corneae ortus 403
Odontalgia num opium requirat 494
Oeſophagotomiae operatio 212. periculum 197
Olea et reſinas cum aqua miſcendi modus 319. oleorum terra calcarea 523
Omenti defectus 695. ligatura 203. 215
Opii vſus in haemorrhagiis 475 ſeqq. in febribus 478. in continuis et malignis ſemper nociuus 480. 486. variolis incongruus 483. in ſanandis doloribus vſus 487 ſeqq.
Opiſthotoni cauſſa 304. ſymptomata ib. ſeq. curatio 306
Ophthalmiae curatio 84 ſeq.
Opticorum neruorum cohaeſio et inſertio 405 ſeq.
Oryctographia Norica 343
Oſſificationis praeter naturalis exempla 237 ſeq.
Oſſium fabrica 436. carioſorum ſanatio 396. cylindricorum exoſtoſeos ſpecies et differentiae 205 ſeq. emollitionis gradus 238. oſſa turbinata minora ſphenoidealia ib.
Oſteologiae tractatus 236
Othonnae ſingularis ſpecies 286
Ouarii corpus glanduloſum 598
Oui elixati cicatriculae directio 580 albuminis et vitelli natura 64. albuminis examen 328
Ouis monſtroſa 145

P.

Palpebrae cancroſae exſtirpatio 145
Pamphirtholitus lapidum ordo 176
Papilionum diſtributio 689
Paracentheſis in aſcitide 308
Paragomphoſeos gradus 279
Paralyſis electricitate ſanata 160 ſeq. apoplexia ſuperueniente ſublata 313
Pariſienſis acad. reg. chirurg. Commentar. T. III. 195. theſis ad an. 1761. 179. reg. acad. ſcientiar. membra, quae anno 1759. die 7 Aprilis in viuis adhuc fuere 543 ſeqq. Correſpondentes 712 ſeqq.

Parotidis ſcirrhi curatio 651
Parturientis cura 272. ſitus optimus ib.
Partus veterum diſtinctio 271. appropinquantis ſigna 266. praeſentis ſymptomata 261. periodi et auxilia 268. differentia 269. difficilis 274 ſeq. 278 281. praeternaturalis operatio 278
Pathologia methodica 671. pathologicæ inſtitutiones 426
Pecorum lues 7. huius praecauendae remedia ib. ſeqq. pecora foeni copia exigua nutriendi ratio 21 ſeq.
Pectolithus lapidum ordo 175
Pemphygos quid? 676
Pereboom Cornel. index auctorum et rerum maxime memorabilium methodi ſtudii medici Herm. Boerhaauii auctae ab Hallero 177
Perforatorii inſtrumenti in partu difficili vſus 280
Peruuiani corticis in febre intermittente vſus 622 ſeq. in febre remittente 627. ad glandularum tumores vſus 310. 314. vſus in iſchuria 303. decocti aquoſi cum gummi arabico praeparatio 315
Peſſarii in vteri et vaginae polypo noxa 221
Peſtis quid? 676. in ea opii vſus incongruus 485
Petalorum vſus 34
Pfeffinger, Io. Anat. et Chirurg. Prof. P. O. Argentorat. 355
Phalaenarum ſpecies 689
Philoſophical transactions Vol. XLIX. Pars I et II. 136
Phyſiologiae elementa 663
Picis liquidae Barbadenſis vſus 154
Pilorum in foliis differentiae et ſpecies 32. vſus ib. ſeq.
Piſcium ordines 686. mucilago atque caro 64. piſcis electrici, dum tangitur, effectus 396
Pituitoſi temperamenti regimen 68
Placentae poſt partum ſolutio et in hac obſeruandae cautelae 208. 275
Plantarum generatio animalium generationi analoga 35. propagatio 635. partes eſſentiales 535. perſpirationis ſenſibilis ab inſenſibili differentia 31. ſuccus nutritius 41. huius motus ib. ſeq. fiſtulae an dentur? 28. ſpinarum ſtructura 33. vaſorum triplex genus 529. nectarii liquoris cum melle conuenientia et vſus 520. ex ſemine in loco aeri et lumini inacceſſo natarum teneritas et color albus vnde? 40. radicis medullae ad caulem protruſio 534. exoticarum deſcr. 250. marinarum genera et a terreſtribus diſcrepantia 536. officinalium expeditior conſideratio 643. 646. recentium ſuccorum vſus 693 ſeqq. plantae nonnullae Angliae rariores 171
Platinae del Pinto examen chemicum 632
Plethorae diſtinctio 431. 674
Pleuritidi opium non conuenit 488
Pleuro-peripneumoniae epidemicae ſymptomata et curatio 449. bilioſam et putridam medendi methodus 451
Plumbi feruentis effectus 156
Podagrae criſis inconſueta 299 ſeq.

Poly-

Polyporum species 538. oua 540. polypi vteri et vaginae signa 220. curatio 221 seq. viuacis a vero polypo differentia 222
Pomorum corpus lignosum et parenchyma 10 seq.
Pontederae Iul. obitus 182
Porterfield William Treatise on the Eye, the Manner and Phaenomena of Vision Vol. I et II. 401
Presbyopum pupilla 405
Prunorum nucleorum deglutitorum noxa 445
Pruritus quid? 434
Puerperae cura 274
Pulmonum perspiratio 668. vulneris curatio 399
Pupillae motus et contractio 403. 410. magnitudinis in infantibus caussa 404. myopum et presbyopum conditio 404 seq. ina qualis magnitudinis caussa 405
Pus quid? 96. 100. illius maturationem promouendi auxilia 98. 100
Purpura quid? 677
Puzos, Nicol. elogium 199
Pyrii pulueris explosionis caussa 588. fragoris caussa 589

Q.

Quartanae febris curatio 624

R.

Rachitidis caussa 540 seq.
Radicis arborum structura 28. incrementum 29. nutrimentum a succo descendente 39. medullae ad caulem protrusio 534
Radiculae descensus caussae 39 seq.
Ranula, glandularum sublingualium tumor 217
Raulin, Ioseph Traité des affections vaporeuses du sexe cet. 698
Recherches historiques et critiques sur les differens moyens pour refroidir les liqueurs 240
Recueil des pieces qui ont concouru pour le prix de l'academie royale de Chirurgie Tom. II. 76
Refrigerii effectus 295
Regensusii operis de cochleis et conchis pretium 355 seqq.
Reichel, Georg. Christ. Diss. de epiphysium ab ossium diaphysi diductione 436
Relaxantium remediorum vsus 82
Renum sectionis disquisitio 210 seq.
Respirationis mechanismus 668
Retinae tunicae insensibilitas 411
Rheumatismo opii vsus non conuenit 492 seq.
Ricinoidis foliorum virtus 463
Robert, Maria Iac. Clar. Quaest. med. an bilis sapo acido-alcalinus? 542
Roederer, Io. Georg. Elementa artis obstetriciae aucta et emendata 265. Icones vteri humani obseruationibus illustratae 495. Idem societ. reg. Goettingens. socius 728. acad. reg. Chirurg. Parisiens. socius 729
Roeselii, Aug. Io. memoria et scripta 563 seqq.
Rubeola quid? 676
Rubiae tinctorum descriptio 646. vsus in rachitide 541
Rusci myrtifolii descr. 285

S.

Sacri ossis descr. 261
Salium examen 325. figurae in sapore vis 328. salis cuiusdam medii descr. 525. marini acidi aether 122 seq. sedatiui agendi modus et virtus 521
Saliuae insignis copiae inter masticandum effluxus 216
Saliualium glandularum tumor 217. ductus Stenoniani fistulae 215. harum curationis noua methodus 216
Salucius, Taurinens. societ. socius 579
Sanguinis ruboris caussa 592. nigredinis caussa 593. emittendi quantitas determinata 333 seq. sanguis quomodo in venaesectione ab aqua separatus seruari possit 341 seq.
Sanitas quid? 664. 671
Sapor quid? 321. eius caussae 322. experimenta circa has ib. seq. vix sensibilis caussae 328. varietas 329
Sarsaparillae radicis vis antiuenerea 309. decocti praeparatio et vsus 310

De

De Sauuages Fr. Physiologiae elementa 663. Pathologia methodica 671
Scammonii planta 296
Scarlatina quid? 677
Schaeffers, Iac. Christ. Kalchartiges Bergmehl 346. Isagoge in botanicam expeditiorem 643. *erleichterte Kraeuterwissenschaft* ib. Idem regius Danicus Consiliarius et in Gymnas. reg. Altonau. Philosoph. Prof. Honorar. 355
Schmidel, Casimir. Christophor. Diss. de Buxbaumia 44. Epist. gratul. ad N. L. Burmannum de medulla radicis ad florem pertingente 533
Schreber, Io. Christ. Dan. Lithographia Halensis cet. 499
Schreiberi, Io. Frid. obitus 730
Scriptorum physico-medicorum anni 1756. editorum indicis supplementum alterum 185. indicis an. 1757. supplementum 187. an. 1758. index 377. huius continuatio 568. 747
Seai vermicularis in cancro vsus 93
Sellae partui destinatae incommoda 273
Seminum germinatio 35 seq. semen virile foecundum quale? 670 seminalium ductuum disquisitio 417. vesicularum cum vasis deferentibus coniunctio 259
Senectutis discrimen atque diaeta 70
Sensibilitas et irritabilitas, experimenta circa eas 149
Seri sanguinis disquisitio chemica 596
Sertulariae descr. 538
Somni interrupti caussa et curatio 298 seq.
Somnolentia praeternaturalis 312
Spielmann, Iac. Reinbold Botanices Chemiae et Mat. Med. Prof. P. O. Argentorat 354 seq.
Spinarum in plantis figura et structura 33
Spiritus Mindereri vsus 389
Spreckeliae noua species 285
Staterae et vasis ad ponderandum sanguinem idonei descr. 332. 337
Stoerck, Anton. libellus quo demonstratur: Cicutam vsu interno tutissime exhiberi cet. 649
Strabismi caussa 413
Stramonii fructuum noxa 458
Strumae scirrhosae curatio 657
Stubenrauch acad. scientiar. electoral. Bauar. tribuni aerarii munere fungens 180
Subcruralis musculi delineatio 259
Substantiarum exaltatio 160
Succinum quid? 169
Suctionis impedimentum 197
Sue Traité d' Osteologie 235
Sulphureus mons Guadelopensis 162 seq.
Suppurantium remediorum genera 98. 101. vsus in morbis externis 99. 102
Suppurationis genesis 97. eam in parte inflammata adiuuandi auxilia 100
Surculorum in plantis nutrimetum a succo ascendente 39
Surditas ab Eustachianae tubae obstructione 147
Suturae vulneris abusus 215
Suecicae scientiar acad. Acta an. 1758. Vol. XIX. 3
van Swieten Matheseos et Physices in acad. Vindobonens. Director 727
Symptoma quid? 428. 672

T.

Tabaci virtus emetica 446
Taberi mons ferri minera diues 138
Tarantismi symptomata et caussae 4 seqq.
Taurinensis societat. Miscellanea philosophico-mathematica Tom. I. 579
Temperamentorum differentia et regimen 67 seqq.
Tendinis ortus 259
Tentamen super alimentis cet. 51. super vsu alimentorum ib.
Terrae bolares coloratae acidum vitriolicum non continent 524. Beuthnizensis disquisitio chemica 638. sulphureae Tarnouicensis disquisitio chemica 636. terrae motuum caussa ignota 164
Testiculi tumor singularis 461
Tetani caussa 304. periodi et symptomata ib. seq. curatio 306
Thee potus abusus 701
Thermometrorum ascensus et descensus 583
Theroulde, Carol. Franc. Quaest. med. chirurg. an sola lens crystallina cataractae sedes? 709
Thiery, Franc. Quaest. med. an in celluloso textu frequentius morbi et morborum mutationes? 123

Thomaeana methodus lithotomiae 225
Thoracis vulneris ſanatio 392 ſeq.
Tinus flore pleno Calmiae vel Cluſiae ſpecies 287
Titanokeratophytorum cum keratophytis conuenientia 537
Tonitru ortus 507
Tormentillae ſpecies 172
Toxicodendri ſpecies et vſus ad artem infectoriam 144 ſeq.
Tralles, Balthaſ. Lud. vſus opii ſalubris et noxius Sect. II. 475
Trampe, Io. Gottfr. centuriae plantar. typographorum in modum pictarum editae 184. nouum cum plantis vſui medico dicatis inſtitutum ib. ſeq.
Transactiones philoſophicae Vol. XLIX. Pars I et II. 136
Tumor manus 13. circa proſtatam lethalis vrinae retentionis cauſſa 17. circa veſiculam felleam 218

V.

Vaginae dislocatio 214. polypi ſigna 220. curatio 221
Vandermonde recueil periodique d' obſeruations de Medecine, Chirurgie et Pharmacie cet. 444
Vaporoſae affectiones 698
Vaporum aſcenſus cauſſa 143
Varietatum in regno vegetabili cauſſa 35
Variolarum definitio 676. ſpecies 677. ortus et medendi methodus 526. inoculatio 452. experimentum circa hanc 395. in illis opium nocet 483 ſeq. miaſmatis indoles 466
Vaſorum deferentium cum veſiculis ſeminalibus coniunctio 259
Vegetabilis regni varietatum cauſſa 35. mucilaginis ab animali differentia 63
Venaeſectio in ophthalmia 92. in febre intermittente 619. eius conſideratio ratione quantitatis 333 ſeqq.
Venarum rubrarum virtus abſorbens 419. abſorbentium vſus in animalibus viuiparis 420
Venenorum actio 432
Venereae luis ope mercurii ſublimati corroſiui curatio 318
Ventilatorum in nauibus vtilitas 153
Verhandelingen uitgegeuen door de Hollandſe Maatſchappy der Weetenſchappen te Harlem. tweede Deel 387
Vermiſchte Schriften aus der Naturwiſſenſchaft, Chymie und Arzneygelahrheit 517
Vermium noui ordines 690. vermis in hepate generatio 301. per anum excretio 302
Vernicis vulgaris origo 172 ſeq.
Veſicae corpora peregrina 224. dolores num opio ſedandi? 492
Veſicatoriorum vſus 109
Vini examen 327. ſpiritus cum acidis mineralibus mixtio 116 ſeqq.
Viſus ratio et phaenomena 401 ſeqq. 407. 412. abſolute diſtinctus impoſſibilis eſt 408
Vitae naturalis perfectio 670
Vitra ſolubilia, experimenta ſuper illis 20 ſeq.
Vitrioli olei vſus internus 527. illud edulcorandi modus 397. vitriolicus aether 116. 118. acidi cum vini ſpiritu mixtio et producta 117. horum examen 118 ſeqq.
Vlcerum diſtinctio et ortus 103. 196
Vmbilicalis funiculi ligatura, quo tempore inſtituenda? 274. herniae operatio 449
Vmbilici tumor et apertura vrinam excernens 196
Vmbla minor, piſcis ſpecies 146
Vnctuoſorum examen 327
Vocales literae quid? 130
Vocis definitio et inſtrumenta 127. inſtrumentum praecipuum 128. claſſes ib. ſeq. humanae duplex conſideratio 129 ſeq.
Vogel, Rud. Auguſtin. hiſtoria materiae medicae ad nouiſſima tempora producta 131. Idem Chem. Prof. P. O. Goettingenſ. 729
Vomitus menſtruus cruentus 461. cruentus opio compeſcendus 477. materiae virideſcentis podagram ſoluit 299
Vrinae per vmbilicum excretio 196. ſuppreſſionis lethalitas et cauſſa 16 ſeq.

Vteri

Vteri humani icones obſeruationibus illuſtratae 495. fibrarum ſtrata 496. ſtatus poſt partum 268. dislocationes 213. hernia 214. haemorrhagiae quando opium requirunt? 478. polypi ſigna 220 grauidi deſcriptio 599. icones 659. 662. ſuperficies interna 497

W.

Wachendorſiae deſcriptio botanica et ſpecies 648 ſeq.
Weismann, Io. Frid. obitus 732
Winslow, Iac. Benig. obitus 730

Z.

Zoophytorum genera 691

Emendenda.

Pag. 32. lin. penult. inſprationis l. inſpirationis. p. 154. lin. 13. curata l. curatu. p. 287. lin. 19. Celoſtrum l. Celaſtrum. p. 343. lin. 25. XIII. l. XIV. p. 346. lin. 7. XIV. l. XV. p. 348. lin. 18. XV. l. XVI. p. 371. lin. 25. latine, lege germanice. ead. pag. lin. 28. latinam l. germanicam. p. 380. lin. 24. electica l. electrica. p. 397. lin. 2. pedes l. pedis. p. 459. lin. 5. ab infra', reductam l. reductum. p. 482. lin. 32. phreniditisue l. phrenitidisue. p. 508. lin. 21. nornam l. normam. p. 514. lin. 32. ſal l. ſale. p. 526. l. 23. sſentiis l. eſſentiis. p. 564. l. 33. annitur l. annititur. p. 677. lin. 9. in febris deleatur in.